

Водич кроз архивску грађу Србије

Водич кроз архивске фондове за архиве у Војводини

ВОДИЧ

КРОЗ АРХИВСКЕ ФОНДОВЕ

ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ЗРЕЊАНИН

XIV/1

**ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
ЗРЕЊАНИН**

Водич кроз архивску грађу Србије
Водич кроз архивске фондове за архиве у Војводини

XIV/1

Издавач
Историјски архив Зрењанин

Главни и одговорни уредник Едиције
Др Мирослав Перишић

Одговорни уредник
Нада Борош

Приређивачки одбор
Верица Николић, Тања Милошевић,
Ванда Војводић-Мицов, Ибоља Тошков

Редакција
Вера Филиповић, Нада Берић, Ружица Дотлић,
Славица Соломун, Радомир Ристић

Редакција Едиције
Радомир Ристић (председник), Верка Миленковић, Зоран Вељановић,
Ружица Дотлић, Мица Ћенић, Бранка Јанић, Снежана Радић, Милча Мандић,
Боро Мајданац, Златибор Марковић, Верица Николић, Милена Радојчић,
Нада Берић, Вера Филиповић, Раде Шумоња, Тања Петковић,
Славица Соломун (секретар)

Водич кроз архивску грађу Србије

Водич кроз архивске фондове за архиве у Војводини

ВОДИЧ

КРОЗ АРХИВСКЕ ФОНДОВЕ

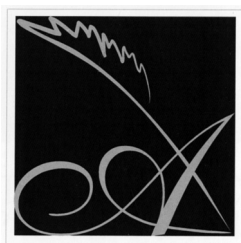
ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ЗРЕЊАНИН

XIV/1

ПРИРЕДИЛЕ

Верица Николић

Тања Милошевић

**ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
ЗРЕЊАНИН**

Зрењанин, 2007.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
Увод	7
Историјат Историјског архива Зрењанин	9
Архивска грађа	17
Напомена кориснику	25
Списак скраћеница	27
ФОНДОВИ, ПОРОДИЧНИ И ЛИЧНИ ФОНДОВИ И ЗБИРКЕ	29
ПОПИС ФОНДОВА ПО КЛАСИФИКАЦИОНОЈ ШЕМИ	331
ИМЕНСКИ РЕГИСТАР	366
ГЕОГРАФСКИ РЕГИСТАР	380
УПОРЕДНЕ ТАБЛИЦЕ	394

ПРЕДГОВОР

УВОД

Историјски архив Зрењанин израдио је Водич кроз архивске фондове, 1979, за све архивске фондове које је тада имао, укупно 420. У међувремену је дошло до значајних промена у многим фондовима које смо сређивали, а многе већ сређене фондове смо допуњавали накнадно пронађеном архивском грађом. Ново примљене архивске фондове такође је требало обухватити како би и они били описани. Стога се јавила потреба за публикавањем новог Водича који би садржавао све настале промене.

Рад на изради ове свеске *Водича у едицији Водич кроз архивску грађу Србије / Водич кроз архивске фондове за архиве у Војводини*, био је отежан, будући да смо били принуђени да најпре извршимо ревизију фондова. Тада смо дошли до сазнања да многи фондови нису имали досијее, да неки нису били заведени у улазни инвентар, да су фондови углавном примани без примопредајног записника, да нису у целости били сређени, а да они који су сређени нису имали историјске белешке и сумарне инвентаре. Постојао је само попис архивских јединица или су у сумарним инвентарима уношене накнадне исправке и допуне. Такође, суочавали смо се са чињеницом да код неких „сређених“ фондова није било извршено прецизно раздвајање на фондове.

Морали смо да утврђујемо за које све фондове или делове фондова постоје израђени аналитички инвентари и регистри, пошто су подаци у радним картонима били непотпуни. Такође, уочили смо да фондови имају сасвим друге идентификационе елементе (назив фонда, седиште, распон година рада ствараоца фонда, распон година архивске грађе) и да је измењена количина архивске грађе. Због свега тога били смо принуђени да током израде ове свеске Водича упоређујемо податке са већ објављенима у *Водич кроз архивске фондове* из 1979, како бисмо нагласили промене.

Проучавањем историјата рада ствараоца фонда, дошли смо до сазнања да неке фондове треба спојити у један, будући да се ради о континуираном раду ствараоца фонда, а само се назив променио или му је проширена надлежност. Такође, уочили смо да треба извршити раздвајање неких фондова.

Безмало све израђене историјске белешке нису имале наведене изворе, те смо морали да истражујемо, и пишемо нове белешке о фондовима. Неке белешке органа управе садржавале су историјат насеља, али нису имале податке о надлежности и организацији рада ствараоца фонда. Рад

је додатно успоравало превођење прописа са немачког и мађарског језика за оне архивске фондове, чији је творац радио за време Аустро-Угарске монархије.

Водич је писан према Упутству за израду Водича, које је усвојила Редакција *Водича кроз архивску грађу Србије*, 2001. године. Пошто смо међу првима приступили изради *Водича* наилазили смо на тешкоће приликом примене Упутства, које је прописало и нови образац за описивање фонда. Посебна новина је попис фондова по класификационој шеми, односно груписање управних и правосудних фондова по периодизацији.

Захвалност дугујемо члановима редакције у ужем саставу, а посебно Нади Берић, на стручним саветима, сугестијама и предлозима, како бисмо побољшали текст рукописа за објављивање, а корисницима олакшали претраживање кроз фондове и збирке Историјског архива Зрењанин.

ИСТОРИЈАТ ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ЗРЕЊАНИН

Судбина архивске грађе до оснивања архивске установе 1947. године била је у рукама стваралаца писаног материјала (регистратура). После Другог светског рата држава је дала приоритет организацији органа народне власти, док су многа културна добра, међу њима и архивска грађа, остала незаштићена.

Уништавање писаних споменика културе је било заустављено доношењем одлуке Главног извршног одбора Народне скупштине АПВ, Повереништва за просвету бр. 16800/1946. године којом је основано девет архивских подручја за Војводину, а међу њима Зрењанинско архивско подручје са седиштем у Зрењанину, које је обухватало следеће срезове: Бегејски, Тамишки и Јашатомићки.¹ Следеће године, 1. августа 1947. за архивског руководиоца ове установе био је именован градски велики бележник Тимотије Рајић, а службени назив архивске установе гласио је: *Зрењанинско архивско подручје у Зрењанину*.² Руководилац је имао задатак да изабере сараднике и повереника за свако место у подручју, а да знају да рукују архивском грађом, и нарочито да познају историјску вредност документа. Такође, морао је одмах да изврши преглед свих регистратура на архивском подручју, да спречи даље уништавање списа, као и да се побрине о безбедном смештају писаног материјала. Посебно је било наглашено да се за почетак заустави, продаја писаних докумената као „стара хартија“ за прераду, док се не изврши стручни преглед. То није био нимало лак задатак ако се има у виду да је то био послератни период, да је још увек било доста неписмених и да је највећа брига државе била како да оживи привреду.

Преузимање писане документације није могло да почне одмах након оснивања Архива, зато што је установа Зрењанинско архивско подручје била привремено смештена у згради Музеја, где је добила само три канцеларије. Да би спасао архивски материјал од пропадања, управник ове установе је кренуо у потрагу за слободним просторијама у граду где би бар привремено сместио преузете списе. За депоновање архивске грађе, која је стизала железничким вагонима из околних насељених места, послужиле су просторије Пореске управе и Окружног суда. Колико су у тим депоима били безбедни одложени фондови најбоље сведочи један пример из Окружног суда Зрењанин „... где су списи разних архива и архивских збирки

¹ 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Одлука ГИОНСАПВ о оснивању архивских подручја, бр. к. 2, бр. пред. 1/1947.

² Исто

помешани, изгажени, загађени, разбацани по подовима просторија у којима су некада били сложени у сталажама”.³

Године 1948. Председник Владе ФНРЈ издао је Наредбу о привременом обезбеђењу архива, којом је у десет тачака предвидео мере заштите архивске грађе.⁴ Да би се спровеле некакве мере заштите, срески народни одбори издали су наређење свим власницима архивске грађе (државне, јавноправне, приватне), да дозволе архивском руководиоцу приступ за обављање стручног прегледа и да прихвате сваки стручни предлог и упутство за заштиту, обезбеђење и сређивање.⁵

Када је ГИОНСАПВ утврдио надлежност, положај и организацију ове културне установе, архивски руководиоца Тимотије Рајић је захтевао да срески народни одбори обавесте све месне народне одборе да је основан Архив, и да му доставе списак свих поседника и стваралаца архивске грађе како би могао да организује заштиту. Од ГИОНСАПВ је добио списак „значајнијих архива” на територији Зрењанинског архивског подручја, међу које су били уврштени правосудни органи, школске установе и црквене општине.⁶

Захваљујући томе што су се пензионери зрењанинске подружнице (изабрано их је укупно 45) добровољно пријављивали за рад на спасавању и обезбеђивању писане документације, архивски руководиоца Тимотије Рајић је успео 1948. године да добро организује посао, како у самој установи тако и на терену. Како наводи Тимотије Рајић у једном извештају Војвођанској архиви, он је својим радом обухватао 57 насељених места и 217 регистратура.⁷

Највећи проблем је тада био, а и данас је, обезбедити просторије за смештај преузете угрожене архивске грађе из насељених места. Иначе, сва писана документација из насељених места допремана је камионима и возом и најчешће је била расута и помешана, тако да су преузете количине исказиване у килограмима а не у метрима. Међутим, догађало се и то да прикупљен архивски материјал буде продат „Отпаду”, као што је било наведено у извештају из Јаша Томића: „Срески одбор тамишки је, изузев једног незнатног дела списка, сву количину заштићеног архивског материјала,

³ Исто, Допис Архивског средишта у Зрењанину упућен Савезу јеврејских општина ФНРЈ у Београду, бр. к. 5, бр. пред. 197/1952.

⁴ Службени лист ФНРЈ, бр. 25/179/ 1948, стр. 280.

⁵ 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Одлука ГИОНСАПВ о оснивању архивских подручја, бр. к. 2/1947, бр. пред. 1.

⁶ Исто, Списак заштићених архива, бр. пред. 3.

⁷ Исто, Извештај о броју пописаних регистратура, бр. к. 4/1949, бр. пред. 263/1950.

смештеног у згради бивше Финансијске дирекције, самовласно предао Отпаду”.⁸

Почетком 1950. године ова установа добила је нови назив: *Архивско средиште у Зрењанину*,⁹ а наредне године, 7. 11. 1951, Градски народни одбор Зрењанин донео је одлуку да јој промени назив у *Градска државна архива у Зрењанину*.¹⁰ Сходно Решењу о подручју рада градских државних архива, који је донела НРС 1952. године, *Градски државни архив у Зрењанину* обухватао је територију, поред града Зрењанина и срезове: Бегејски, Јаша-томићки, Потиски и Тамишки.¹¹

Свакако да су три канцеларије, где је била смештена *Градска државна архива у Зрењанину*, биле недовољне да приме велику количину архивске грађе, па је Градски народни одбор Зрењанин, половином 1951, у својој згради адаптирао просторије у сутерену зграде за депое.¹² До краја године Градска државна архива се преселила из зграде Градског музеја у лево крило зграде Градског народног одбора. За почетак, додељене су му две просторије у приземљу за канцеларије и два одељења са 10 просторија у сутерену за смештај архивске грађе, али је било предвиђено да се према потреби може проширивати у суседне сутеренске просторије.¹³ Међутим, ови депои, иако су били реновирани, остали су доста влажни и мемљиви (стање се до данашњег дана није променило), па се одмах приступило монтирању полица како би подигли писану документацију са пода. Нажалост, ни овде архивска грађа није била безбедна, што је приметио и ондашњи управник Архива „... али нам је овај труд и посао био узалуд, јер су у току ове године извршене неколико пута провале у архивске просторије и сваки пут наш рад уништен, тј. све што смо били сакупили, поново је разбацано. Покушавали смо да се боримо против ових провала, али без нарочитог успеха, јер су у архивске просторије проваљивали војници који су смештени у једном делу те зграде, и односили хартију ради спаљивања у фуруне”.¹⁴

Не треба изоставити да је Тимотије Рајић, тадашњи управник самоиницијативно прикупљао и старе књиге и часописе, затим фотографије, плака-

⁸ Исто, Извештај Архивског средишта Зрењанин поднешен Државном архиву АПВ у Новом Саду, бр. к. 5/1952. бр.пред. 98/52.

⁹ Исто, Годишњи план рада за 1950. годину, бр. к. 4/1950, бр. 17/1950.

¹⁰ Исто, Одлука ГНО Зрењанин за промену назива Архивског средишта у Зрењанину у Градски државни архив у Зрењанину, бр. к. 4/1951, бр. пред. 18/1952.

¹¹ Службени гласник НРС, бр. 17/103/1952, стр. 236.

¹² 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Годишњи извештај о раду поднет Државној архиви АПВ, бр.к. 4/1951, бр. пред. 18/1952.

¹³ Исто, Извештај о раду за прво тромесечје 1952. године, бр. к. 5, бр. пред. 63/1952.

¹⁴ Исто, Допис Архивског средишта у Зрењанину упућен Савезу јеврејских општина ФНРЈ у Београду, бр. к. 5, бр. пред. 197/1952.

те, врло старе и значајне мапе, разне рукописе и преписе. Међутим, иако се он врло одговорно односио према писаним споменицима културе, морао је јануара 1953. године да напусти место руководиоца, зато што је законом био забрањен рад пензионерима, а на место управника је постављен инжењер, Јован Јагодић, који је до тада био стални унутрашњи сарадник.¹⁵ Почетком септембра 1954, за руководиоца је био постављен књижевник, Милан Тудоров, као први управник који није био пензионер.

Године 1953. Уредбом је ограничен рад пензионера, па је почело запошљавање. Тако су у Архиву 1953. године радила 4 хонорарна научна сарадника, три техничка сарадника, један регистратор, а први стално запослени архивиста-приправник био је историчар, др Сима Ћирковић, који је у овом Архиву радио осам месеци (до 24. маја 1954. године).¹⁶

Почетком 1954. године Градска државна архива у Зрењанину објавила је први број архивског часописа *Архивска грађа* у коме су објављивана значајна документа.¹⁷ Часопис је требало да излази тромесечно, али због недостака финансијских средстава са прекидима је публикован само до 1956. године.

Марта 1954. године Архив је покушавао да пронађе смештајни простор како би се наставило преузимање угрожене архивске грађе, па је упутио захтев Народном одбору града Зрењанина да му уступи просторије у великој дворишној згради (бивша коњушница) како би могао да преузме писану документацију: 4–5 вагона из правосудне палате у Зрењанину, 1–2 вагона из Новог Бечеја и око 2 вагона из осталих насељених места. Биле су одобрене две просторије (бокса) ове реновиране зграде.¹⁸

Ради усавршавања и усклађивања рада у духу Правилника о оснивању и задацима стручних савета при државним архивима,¹⁹ Архив је образовао Стручни савет, са 8 чланова: два члана-радника Архива, а остали су били угледни културно-просветни радници у граду. Поред тога, за стручно оспособљавање архивског кадра, при Државном архиву НР Србије у Београду био је организован течај за стручно оспособљавање архивских стручних радника. Почела је да се примењује стручна литература у раду и била су организована саветовања о начину сређивања архивске грађе. Крајем 1954. године у Архиву радило 12 запослених, 10 пензионера, који су ради-

¹⁵ Исто, Подаци о Градској државној архиви у Зрењанину, бр. к. 5, бр. пред. 4/1953.

¹⁶ Исто, Решење НО града Зрењанина о постављењу, бр. к. 5, бр. пред. 295/1953.

¹⁷ Исто, Деветомесечни извештај о раду Градског државног архива у Зрењанину упућен Архивском савету у Београду бр. к. 5, бр. пред. 326/1953.

¹⁸ Исто, Допис Градске државне архиве у Зрењанину упућен Председнику НО града Зрењанина, бр. к. 6, бр. пред. 52/1954.

¹⁹ Службени гласник НРС, бр. 1/3/1952, стр. 1–2.

ли скраћено радно време, а стално запослени су били управник и један архивист.²⁰ Они су радили на хронолошком сређивању предмета у фондовима, на превођењу значајнијих списа, сигнирању и инвентарисању.

Архив је поново променио назив маја 1955. године у *Срески државни архив*, након спајања Бегејског и Тамишког среза у Народни одбор среза Зрењанин.²¹ Већ половином следеће године добио је нови назив *Државни историјски архив среза Зрењанин* с тим што се територијална надлежност није мењала.²² У то време израђен је први статут Архива, уведено је обележавање „Недеље архива“ сваког септембра, извршена је подела фондова на десет основних група, почело се са израдом регеста и превођењем чланака из недељних листова „Торонтала“ и „Вохенблата“.

Током 1958. године од 18 запослених радника: 13 радника било је сталних и 5 хонорарних. Стручно пословање водио је Савет архива од девет и Стручно веће од шест чланова. Рад у Архиву је био организован у 5 одсека и то: 1. Управно-финансијска и административна служба, 2. Одсек за евидентирање и преузимање архивске грађе, 3. Одсек за сређивање архивске грађе, 4. Одсек за обраду и публиковање архивске грађе и 5. Одсек библиотеке и читаонице.²³ Ова организација рада се задржала до деведесетих година, с тим што је седамдесетих година, уместо Одсека за обраду и публиковање, уведен Одсек за новију архивску грађу и раднички покрет.

Када су почетком 1965. године укинута срезови, територијална надлежност Архива је остала иста, али је уместо територије срезова добио територију пет општина: Зрењанин, Нови Бечеј, Сечањ, Житиште и Нова Црња. Исте године, Архив је донео Статут према коме је постао међуопштинска установа чији су оснивачи биле наведене општине.²⁴ Тада је промењен назив у *Историјски архив Зрењанин*, који је задржан до данас. Две године касније Скупштина општине Зрењанин донела је одлуку о преузимању права и дужности оснивача према овој установи, док су остале општине преузеле иста права и дужности као суоснивачи.²⁵

Међутим, смештајни простор је и даље био проблем за Архив, тако да је донесена одлука да се преузима само архивска грађа укинутих регистра и документација која је изложена пропадању, све док оснивачи не буду решили проблем депоа. Расположиви простор је био попуњен

²⁰ 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Извештај о раду ИАЗ за 1954. годину, бр. к. 6, бр. пред. 194/1954.

²¹ Службени гласник НРС, бр. 55/1955, стр. 421.

²² 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Решење, бр. к. 8, бр. пред. 84/1956.

²³ Исто, Решење о систематизацији радних места, бр. к. 9, бр. пред. 39/1958.

²⁴ Исто, Годишњи извештај о раду за 1963. годину, бр. к. 16/1965, бр. пред. 13/1965.

²⁵ Исто, Решење СО Зрењанин, бр. к. 19, бр. пред. 350/1967.

преузимањем фондова сељачких радних задруга и органа управе: народних одбора општина и народних одбора срезова до 1955. године. Могућност добијања зграде је била неизвесна, нарочито распадом СФРЈ и економском кризом. Деведесетих година прошлог века градска управа је покушала да ублажи проблем смештаја архивске грађе, тако што је доделила Архиву просторије у згради поред Педагошког завода, изнад Руске православне цркве. Тек што се почело са аквизицијом периодике и архивских фондова, Православна црквена општина је тражила да јој се испразне те просторије. Због новонастале ситуације и великог притиска, Скупштина општине Зрењанин уступила је Архиву просторије у дворишној згради, тзв. „великог депоа“ где су раније биле музејске просторије (затворске ћелије) са изложеним експонатима из Другог светског рата. У те преуређене и адаптиране просторије пресељени су фондови од изузетног значаја, а у просторије поред архивских канцеларија премештени су из сутерена фондови народних одбора општина.

Деведесетих година Архив је покушао да хемијским препаратима спречи стварање наслагe плесни, затим је 2002. године Министарство културе Србије финансирао дезинфекцију посебном техником против свих штетних бактерија и гљивица, што је било краткорочно решење. Због тога се 2003. године приступило преуређењу аквизиционог простора „великог депоа“, тако што су неки архивски фондови (Градски сирочадски сто, Пореска управа и фондови СКЈ) привремено пресељени у атомско склониште до завршетка адаптације депоа. Скупштина општине Зрењанин, која је финансира ове радове, уступила је Архиву и ходник испред депоа, који је користила као гаражу, а који је адаптиран могао привремено да реши актуелни проблем преузимања нових архивских фондова.

После распада СФРЈ, Законом о заштити културних добара из 1994. године, Република Србија одређује које установе врше заштиту споменика културе и тиме потврђује надлежност Архива.²⁶ Две године касније министар културе, решењем о утврђивању територије архива, потврдио је територијалну надлежност Историјског архива Зрењанин за територије општина: Зрењанин, Сечањ, Житиште, Нова Црња и Нови Бечеј што се до данас није променило.²⁷

Историјски архив Зрењанин има и богату библиотеку са фондом од 14.685 књига. Библиотека је почела да се формира од самог оснивања Архива, тако да су у исто време са прикупљањем архивске грађе прикупљане и књиге. Захваљујући томе ова библиотека располаже старим и ретким

²⁶ Службени гласник НРС, бр. 71/1994.

²⁷ Исто, бр. 7/1996.

књигама, раритетима од изузетне вредности. Током времена је библиотечки фонд повећаван куповином нових књига, поклонима и откупом, тако да данас има богат библиотечки фонд из области друштвених наука, а највише из историје. Посебно је важно истаћи богатство библиотечног фонда периодиком из XIX и XX века. Књиге, као и часописи написани су на: латинском, немачком (и готицом), мађарском, чешком, румунском, славеносрпском и највише на српском језику.

Историјски архив Зрењанин је међуопштинска установа заштите, чији су оснивачи општине: Зрењанин, Нови Бечеј, Житиште, Сечањ и Нова Црња. Делатност Архива одвија се по Закону о културним добрима из 1994. године²⁸ и другим законским прописима којима се регулише заштита и чување архивске грађе. Служба надзора контролише рад 1.952 регистратуре из области управе, судства, банкарства, привреде, здравства, просвете, културе, спорта, као и разна друштва, удружења и верске заједнице, на територији општина оснивача, а на основу Решења о утврђивању територије архива из 1996. године.²⁹ Територијална надлежност Архива обухвата пет општина са насељеним местима, а то су: Зрењанин (Арадац, Ботош, Банатски Деспотовац, Бело Блато, Чента, Ечка, Елемир, Фаркаждин, Јанков Мост, Клек, Книћанин, Лукино Село, Лукићево, Лазарево, Михајлово, Меленци, Мужља, Орловат, Перлез, Стајићево, Томашевац и Тараш), Житиште (Банатски Двор, Банатско Вишњићево, Банатско Карађорђево, Бегејци, Честерег, Хетин, Међа, Нови Итебеј, Равни Тополовац, Српски Итебеј и Торда), Нова Црња (Александрово, Радојево, Српска Црња, Тоба, Војводе Степа), Нови Бечеј (Бочар, Кумане, Ново Милошево) и Сечањ (Банатска Дубица, Бока, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина и Шурјан).³⁰ Укинутих регистратура има 1.252, чији се број свакодневно повећава.

Послове обавља 17 радника од тога: 6 архивиста и 4 архивска помоћника. У оквиру основне делатности постоје два одељења: Одељење за сређивање и Одељење за обраду. Такође у Архиву ради књиговезница која коричи архивску грађу, као и периодику (службене листове, новине и др.). Последњих година компјутерска опрема доста олакшава рад стручним радницима приликом израде информативних средстава.

Поред редовних послова на сређивању и обради архивске грађе, ова установа посебну пажњу посвећује културно-просветној и пропагандној делатности. Најпре је то била сарадња са средњим школама где су ученици на часу историје, приликом посете, добијали сазнања о значају и вреднос-

²⁸ Службени гласник НРС, бр. 71/1994.

²⁹ Исто, бр. 7/1996.

³⁰ Исто.

ти писаних докумената, као и о задацима и улози Архива у прикупљању, обради и чувању овог културног блага. Данас Архив настоји да се што више представи јавности па у ту сврху користи локалну штампу, приређује изложбе и публикује стручни часопис *Архивска грађа*.

АРХИВСКА ГРАЂА

Архивска документа која се данас налазе у архивима раније су чувана у просторијама ствараоца, тако да је зависило од различитих околности и фактора да ли ће бити сачувана до данашњег дана. Највећи непријатељи архивске грађе су били ратови, пожари, поплаве, а не ретко и сам човек. Нажалост, неодговоран однос према писаним изворима у прошлости избрисао је историјске чињенице за целе историјске периоде, за неке појаве или догађаје. Наш град и околина били су често жртве нерегулисаних, набујалих река (Бегеј, Тиса и Тамиш) које су плавиле насељена места. У таквим условима писани документ, осетљив на влагу, а нарочито ако је писан мастилом, није могао да се сачува. Свој данак узимали су и пожари који су избијали, скоро свакодневно. За писану историју града погубан је био катастрофалан пожар из 1807. године када је скоро цео град изгорео. Том приликом једино је спасена документација Торонталске жупаније, тако што је најпре однета у Елемир, а касније у Велики Сент Миклош. Свакако да су тада нестала сва остала писана документа, било да су се налазила код ствараоца, било да су их чували грађани.

Евидентно је да су и ратови имали штетне последице за све споменике културе па и за архивску грађу, било да је она нестала у вихору рата, било да је непријатељ намерно уништавао или односио са собом. Претпоставља се да је за време Другог светског рата део архивске грађе однесен из жупанијских фондова и фондова градске управе, а да је „...шкартирана архивска документација коришћена за прераду и производњу папира“.³¹

Међутим, неодговорно се поступало са архивском грађом и после Другог светског рата. Највећи проблем су била колониистичка места, односно места где су некада, углавном живели Немци. Одатле су, не тако ретко, стизали одговори да немају „никакву архиву“ (Клек, Шурјан) или да немају погодно лице за послове повереника, а у већини случајева да су „сви списи уништени и предати отпаду“ (Крајишник, Банатски Деспотоваци).³² Скоро свуда је било расутих списа по канцеларијама, подрумима и таванима и то не само по селима него и у Зрењанину. Најбоље илуструје судбину архивског материјала пример ликвидираних три новобечејске штедионице, када је „у року од два сата изнесен из просторија у којима је стајао без икаквог реда и стручног сређивања и стрпан на једну гомилу“.³³ Још трагичнији је био извештај из Месног народног одбора Сечањ који пише да је „архива

³¹ 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Извештај Војвођанској архиви о судбини архивске грађе за време окупације, бр. к. 2, бр. пред. 42/1949.

³² Исто, Извештај МНО Крајишник, бр. к. 2/1948, бр. пред. 42/1948.

³³ Исто, Извештај о раду поднет Војвођанској архиви, бр. к. 2, бр. пред. 29/1949.

са тавана служила за потпаљивање ватре” или „дерање табака ради чистих страна за писање на полеђини”. Иначе, у то време архивска грађа се преузимала без примопредајног записника, спакована у сандуцима, врећама или повезана канапом и каишевима, а из вагона и камиона најчешће је истоварана вилама и лопатама.

Општим законом о државним архивима из 1950. године стављен је под заштиту државних архива сав историјско-архивски материјал, без обзира на то у чијој је својини. Овим Законом државни архиви су добили право првенства откупа архивске грађе. Такође, биле су предвиђене казнене мере за регистратуре због несавесног поступања са архивском грађом или ако онемогућавају радницима држаних архива да врше надзор.³⁴

После Другог светског рата престале су да раде многе установе, а о њиховој писаној документацији нико није бринуо. Држава је била заузета организацијом нове управе и отклањањем последица рата, тако да је заштита културних добара била занемарена, иако је Комитет националног ослобођења Југославије 20. фебруара 1945. године донео Одлуку о заштити и чувању културних споменика и старина.³⁵ У том послератном превирању често су ослобађали канцеларије на тај начин што су селили архивску грађу из једне просторије у другу, спаљивали, а не ретко је предавали фабрикама за прераду папира, не знајући да тиме уништавају документа од историјског значаја. Велики удео у уништавању ових споменика културе имала је акција за прикупљања старе хартије због несташице папира после Другог светског рата. У тој акцији су се грађани надметали ко ће више прикупити старе хартије. Једном приликом је управник Архива инж. Јован Јагодић, у захтеву за новчана средства за потребе Архива упућеном Среском народном одбору бегејском, истакао колико је важно спасити и сачувати архивску грађу: „Грех је према народу, грех је према науци, грех је према историјској научној делатности оставити да и даље тај тако важан архивски материјал пропада, нестаје и уништава се”.³⁶

Када је *Градска државна архива* 1951. године добила просторије за канцеларије и депое у левом крилу Градског народног одбора, требало је адаптирати влажан сутурен за аквизицију архивског материјала.³⁷ Тек 1953. године постављене су полице у депоу, подигнута је архивска документација са пода и приступило се хронолошком сређивању (без шкартирања) сле-

³⁴ Службени лист ФНРЈ, бр. 12/115/1950, стр. 287.

³⁵ Службени лист ДФЈ, бр. 10/1945, стр. 482.

³⁶ 070, Регистратура Историјски архив Зрењанин 1947–, Допис Среском народном одбору бегејском у Зрењанину, бр. к. 5, бр. пред. 27/1953.

³⁷ Исто, Молба за новчану помоћ упућена Државном архиву АПВ у Новом Саду, бр. к. 5, бр. пред. 218/1951.

дећих фондова: Војна граница у Банату, Торонталска и Тамишка жупанија. Исте године, из Окружног суда Зрењанин пренесено је око пет вагона архивске грађе фондова: Банатски и Градски сирочадски сто, Окружни суд и Јавно тужилаштво. Почело је инвентарисање значајних докумената жупанијских фондова и превођење са латинског, немачког и мађарског језика. Тих година прикупљан је и откупљиван писани материјал за формирање збирки: повеља, мапа, плаката, преписа докумената из револуционарне 1848/49. Тада је у великој мери заустављено пропадање архивских фондова, прикупљена је и сређена врло значајна архивска грађа.

Од 1958. године Архив је почео са вођењем Књиге улазног инвентара тако да од тада можемо да пратимо континуирано шта је од архивске грађе преузимамо од регистратура. Преузимани су фондови настали радом фабрика које су после Другог светског рата национализоване, школски фондови, затим фондови разних друштава и удружења из капиталистичког периода (удружења занатлија, занатске и индустријске коморе, ватрогасна друштва), као и фондови пољопривредних и других задруга.

Израдом стручних упутстава за евидентирање, сређивање и обраду архивске грађе дошло се до знатног напретка у архивској служби. За сређењу и обрађену архивску грађу израђена су информативна средства (сумарни инвентари, аналитички инвентари, регеста и регистри), што је имало за циљ да архивску грађу учини доступном заинтересованим грађанима. Крајем седамдестих година објављен је први *Водич кроз архивске фондове и Преглед архивских фондова и збирки у НР Србији*. То је пружило велике шансе научним радницима, публицистима и студентима да им архивска грађа буде доступна за коришћење, истраживање и публиковање. У том периоду је владало посебно интересовање публициста за објављивање историјских извора са темама из НОР-а, комунистичког и радничког покрета. Поред тога, ову установу све више посећују ученици ради едукације из архивистике као помоћне историјске науке и ради упознавања са завичајном историјом.

У проширеном архивском простору, односно у две просторије реновиране зграде у дворишту (бивша коњушница), примљени су из судске зграде следећи архивски фондови: Удружење занатлија, Окружни уред за осигурање радника и заостали судски фондови; затим 1–2 вагона архивске грађе разних фондова из Новог Бечеја и око 2 вагона архивске грађе ликвидираних банака из капиталистичког периода и ликвидираних сељачких радних задруга из осталих насеља. Године 1955. Градска државна архива Зрењанин је случајно сазнала да је архивска грађа Народног одбора среза „Тамишког” предата „Отпаду”, а да се припрема предаја списка Народног од-

бора среза „Бегејског“. Архив је успео делимично да спасе списе „Тамишког“ и да заустави предају „Бегејског“ среза.³⁸

Што се тиче фондова из XVIII века сачуване су само књиге фонда Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом 1769–1918, док из XIX века имамо релативно добро сачуване књиге и преписку наведеног фонда и фондове: Краљевски судбени сто Велики Бечкерек 1851–1918, Краљевски срески суд Велики Бечкерек 1850–1917, Виша мешовита гимназија Зрењанин 1846–1954, Градски сирочадски сто Зрењанин 1881–1946, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин 1885–1950. Фондови органа управе и школства за насељена места, њихова архивска грађа је фрагментарно сачувана крајем XIX и почетком XX века, док је нешто боље сачувана између два светска рата и после Другог светског рата.

Између два светска рата фондови из области привреде су мало сачувани као и фондови органа управе насељених места. Њихова архивска грађа знатно боље је сачувана после 1950. године. Међутим, фондови који су драгоцени за изучавање друштвеноекономских и политичких прилика у граду ратног периода: Градоначелничко звање Бечкерек 1941–1944. и Окружни суд Бечкерек 1941–1944. су релативно добро сачувани за разлику од осталих фондова из тог времена.

Карактеристично је скоро за све архивске фондове после рата да су списи првих година социјалистичког периода, 1945, 1946, и 1947. године, сачувани у траговима. Фондови из социјалистичког периода су најбројнији али нису сви у целости сачувани.

Архивске збирке су разноврсне и имају драгоцену документацију за проучавање прошлости зрењанинског архивског подручја. Посебно драгоцен и богата је Збирка мапа и планова 1752–1992, која има 421 инвентарну јединицу, а једна од мапа Торонталске жупаније из 1896. године садржи податке из друге половине XVI века. Ништа мањег значаја нису ни Збирка повеља 1765–1847, Збирка „Varia“ 1776–1951, Збирка печата и штамбиља 1850–1944, Збирка диплома 1810–1955, Збирка црквених матичних књига 1746–1953, Збирка занатских цехова 1817–1874, Збирка плаката 1851–2001 и Збирка фотографија 1890–2003.

Не треба занемарити значај личних и породичних фондова као што су: фонд Тодора Манојловића, књижевника; фонд Тимотија Рајића, првог руководиоца архивске службе; фонд др Емила Гаврила, новинара и правника и други.

Фондови, који по територијалној надлежности припадају Архиву Војводине, су сређени и предати 1965. и 1974. године. Фондови Торонталска жу-

³⁸ 070, Анали Историјског архива Зрењанин 1947–1960.

панија Велики Бечкерек 1775–1930 и Банатски сирочадски сто Зрењанин 1854–1948 предати су 1989. године, а фонд Банатска финансијска дирекција Бечкерек 1941–1944 предат је 1990. године. Међутим, Архив Војводине је приликом класификације својих фондова открио архивску грађу, која припада архивским фондовима које чува Историјски архив Зрењанин. Тако је 1989. године извршио примопредају 31 метра дела фонда Краљевски судбени сто Велики Бечкерек 1851–1918. Четири године касније поново је предао архивску грађу која припада следећим фондовима: Окружни народни одбор Петровград 1945–1946, Окружни аграрни суд Зрењанин 1946–1948, Трговинска индустријска комора Петровград 1923–1946, Општинска управа Српски Итебеј 1919–1941, Општинска управа Бока 1919–1941, Нижа ветеринарска школа Нови Бечеј 1950–1951. и Српско народно веће 1918. Најзад, 2004. године извршена је примопредаја мањих делова следећих архивских фондова: Окружно јавно тужилаштво Зрењанин 1946–1952, Комисија за ликвидацију аграрне реформе Бечкерек 1920–1944, Стручна школа за ученике у индустрији и занатству Зрењанин 1880–1949.

У депоима Архива чува се, сређује и користи архивска грађа различите провенијенције груписана у 638 фондова и збирки у количини од 2.030 метара. Временски распон архивске грађе обухвата временски период од 1746. до 2003. године. Она је доста оштећена, зато што је у већини случајева била у лошем стању пре доласка у Архив, а једним делом је оштећена и од влаге у сутуренском депоу. Рестаурација је вршена само на неким значајним предметима, а од 2002. године, споразумним договором са Филијалом Војвођанске банке у Зрењанину, у циљу трајније заштите, приступило се микрофилмовању црквених матичних књига, па је тако до сада снимљено 41 филмска трака. Због лакше оперативности, за фондове који немају сачуване књиге и за поједине збирке, израђен је аналитички инвентар.

На основу извршене категоризације архивских фондова, Одлуком Народне скупштине Републике Србије о утврђивању архивске грађе од изузетног значаја која се чува у архивима, од 18. децембра 1998. године за фондове од изузетног значаја проглашено је 34 фонда.³⁹ За фондове од великог значаја на састанку Управног одбора Архива Србије у Београду од 21. децембра 1998. године проглашена је архивска грађа за 65 фондова Историјског архива Зрењанин.

Захваљујући томе што је две трећине архивских фондова сређено, истраживачи су користили архивску грађу за обрађивање различитих тема из друштвенополитичког, економског, културног и спортског живота. Шездесетих и седамдестих година је највише коришћена документација из

³⁹ Службени гласник Републике Србије, бр. 42/1998, стр. 992.

НОР-а за публикување монографија насељених места у којима се највише посвећивала пажња ратном периоду 1941–1945, за проучавање радничког и комунистичког покрета и за утврђивање нацистичког геноцида.

Данас, међутим, истраживачи користе ове историјске изворе уз помоћ библиотечког фонда за писање монографија (хроника): насељених места, фабрика, школа, здравствених установа и спорта. Међу истраживачима су најчешће: научни радници, историчари, књижевници, публицисте, новинари, студенти и ученици. Посебно место у коришћењу архивске грађе црквене провенијенције, данас заузимају истраживачи који желе да сазнају порекло своје породице и да сачине породично стабло. Сва сређена и обрађена архивска грађа је доступна свим заинтересованим корисницима у приватноправне сврхе као доказ: о пореклу, завршеној школи, радном стажу, одузетој имовини (конфискацији, секвестрацији и национализацији) и друго.

У проучавању прошлости града Зрењанина и насељених места највише су коришћени следећи фондови из области: управе, просвете, привреде, као и разне збирке и лични фондови. Из тог истраживачког рада објављена су следећа значајна дела: Илија Бјелић, *Партизанско раздобље, Хроника Банатског Вишњићева*, Нови Сад, 1974; Нови Сад 1971; Тома Миленковић, *Раднички покрет у Војводини 1918–1920*, Београд, 1968; Ђорђе Момчиловић, *Под једном звездом, Хроника Банатског Карађорђева*, Нови Сад, 1968; Ђорђе Момчиловић, *На банатској страни, Дванаеста војвођанска бригада*, Београд, 1974; Радивој Перц, *Светионик на Дунаву, Хроника Перлеза*, Нови Сад, 1959; Илија Војводић, *Руско село у миру и рату*, Нови Сад, 1969; Кусовац Јовановић, *Школа Константина Данила, Зрењанин*, 1967; *Зрењанин*, Зрењанин, 1966; Никола Гаћеша, *Аграрна реформа и колонизација у Банату 1919–1941*, Нови Сад, 1972; Богдан Лекић, *Аграрна реформа и колонизација у Југославији 1918–1941*, Београд, 2002, Борис Павлов и други, *80 година веслачког спорта у Зрењанину*, Зрењанин, 1963; Калман Чехак, *Раднички покрет у Банату од оснивања Социјалдемократске партије Угарске 1868–1890*, Ђорђе Момчиловић, *Зрењанинске ватре*, Зрењанин, 1987; *Зрењанинска гимназија 1846–1996*, Зрењанин, 1996; Душан Радаковић и Витомир Сударски, *60 дијамантских година*, Београд, 1998; Душко Петров Савичин, *Чента–Леополдово–Чента, монографија села до 1941*, Нови Сад, 2002; Душко Петров Савичин, *Чента–Леополдово–Чента*, Зрењанин, 2006; Милан Р. Варадинац, *Кумане у спорту и култури 1947–1997*, Кумане, 2001; Данило Кецић, *Револуционарни раднички покрет у Зрењанину 1918–1941, I–IV*, Зрењанин 1976; Шимон Ђармати, *Тајна последњег гутљаја, Отрови тровачи и отровани*, Београд, 2004; Милан И. Бајић, *Нова Црња*, Нови Сад, 1984. и низ других чланака, магистарских и дипломских радова.

Од страних држављана највише је користио архивску грађу нашег Архива Розамбер др Андре (André dr Rosambert), за проучавање судбине лореншких досељеника, а Јовица Луковић, историчар из Немачке, користио је архивску грађу неколико фондова за докторску дисертацију *Радници и сељаци у Банату 1918–1941*.

На изради прве свеске Водича кроз архивске фондове сарађивали су сви стручни радници Архива. Предговор, Историјат Историјског архива Зрењанин, поглавље Архивска грађа, Напомена кориснику и Класификациону шему саставила је Верица Николић, а на описима фондова, радиле су: од броја 1–100 Верица Николић, а од броја 101–210 Тања Милошевић.

НАПОМЕНА КОРИСНИКУ

У едицији *Водич кроз архивску грађу Србије / Водич кроз архивске фондове за архиве у Војводини*, **Водич кроз архивске фондове Историјског архива Зрењанин**, биће публикован у неколико свезака, због великог броја фондова. Ова, прва свеска, која је пред нама, садржи описе фондова од 1 до 210 оним редоследом како су вођени у Регистру фондова Историјског архива Зрењанин.

Описани фондови садрже основне податке: број фонда, назив, седиште ствараоца, временски распон фонда и временски распон архивске грађе. Број фонда у наслову узет је из Регистра фондова, назив архивског фонда је последњи назив који је стваралац фонда имао или име под којим је најдуже деловао, односно под којим је најпознатији. Назив фонда у загради је назив на страном језику који представља оригиналан назив ствараоца фонда у тренутку када је престао да постоји. Седиште ствараоца фонда је име града или насељеног места где је било његово седиште када је престао да ради. Распон година ствараоца фонда налази се у загради и означава када је стваралац фонда почео да ради и када је престао са радом. Ако уместо године стоји знак питања „?” значи да недостају подаци о времену оснивања или времену престанка рада, или ако после цртице нема године престанка рада, значи да творац фонда још увек ради. Распон година без заграде представља време од када је сачуван најстарији и најмлађи спис. Поред неких наслова налази се звездица за коју је у фусноти наведен претходни назив фонда из првог издања *Водича кроз архивске фондове* из 1979. године.

У рубрици „Основни подаци о фонду” дати су подаци о количини архивске грађе, језику којим је писана, степену сређености, која су информативна средства израђена (историјска белешка, сумарни и аналитички инвентар, регистри), а под „Категоризацијом” дати су подаци само за фондове од великог и изузетног значаја, док за остале фондове, за које се подразумева да су културна добра, нема никакве назнаке.

За историјат ствараоца фонда коришћени су службени листови, монографске и серијске публикације, архивска грађа фондова и збирки. Подаци о раду ствараоца су негде опширни и детаљни, а негде су врло оскудни, што је зависило од степена сачуваности архивске грађе и степена сређености фондова.

Рубрика „Основне карактеристике садржаја” има за циљ да информише о томе шта садржи архивски фонд и какве све информације могу да се добију из садржаја архивске грађе.

У предговору *Водича кроз архивске фондове* навели смо историјат Историјског архива Зрењанин, податке о архивској грађи, напомену кориснику и попис скраћеница које су коришћене у тексту *Водича*.

На крају *Водича* налази се класификациона шема где су фондови груписани по групама и подгрупама делатности, по редоследу како су приспели у Архив. Иза шеме налазе се именски и географски регистар и упоредне таблице.

Сређена и обрађена архивска грађа доступна је свим заинтересованим корисницима, како у приватноправне тако и у научноистраживачке, образовне и друге сврхе. Адреса за посетиоце Архива је следећа: Историјски архив Зрењанин, Зрењанин, Трг слободе 10, а информације се могу добити телефоном 023 / 564 322; факс 023 / 564 322 у току радног времена од 7 до 15 часова. Е-mail адреса је: arhivzr@mgnnet.co.yu.

Поред архивске документације, истраживачима је на располагању и богат библиотечки фонд. За копирање докумената и другог писаног материјала истраживачи могу да користе фотокопир апарат.

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

070	Историјски архив Зрењанин
АВНОЈ	Антифашистичко веће националног ослобођења Југославије
АПВ	Аутонома Покрајина Војводина
АП	Аутономна Покрајина
АФЖ	Антифашистички фронт жена
БББ	Банат, Бачка и Барања
бр.	број
В. Бечкерек	Велики Бечкерек
г.	година
ГНО	Градски народни одбор
ГНОО	Градски народноослободилачки одбор
ГНОВ	Главни народни одбор Војводине
ГИОНСАПВ	Главни извршни одбор Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине
др.	друго
ДФЈ	Демократска Федеративна Југославија
ИБ	Информбиро
ИАЗ	Историјски архив Зрењанин
инж.	инжењер
ИПК	Индустриски пољопривредни комбинат
к.	кутија
књ.	књига
КПЈ	Комунистичка партија Југославије
КПС	Комунистичка партија Србије
Кс	коњска снага
МНО	Месни народни одбор
МНОО	Месни народни одбор општине
мц	метарски цент
НИП	Новинско издавачко предузеће
НО	Народноослободилачки одбор
НОБ	Народноослободилачка борба
НОВ	Народна ослободилачка војска
НОВЈ	Народноослободилачка војска Југославије
НОО	Народни одбор општине
НОР	Народноослободилачки рат
НР	Народна Република
НРС	Народна Република Србија

НФ	Народни фронт
пред.	предмет
ПО	Партизански одред
ПОЈ	Партизанске ослободилачке јединице
РВИ	Ратни војни инвалиди
САПВ	Социјалистичка Аутономна Покрајина Војводина
св.	свеска
ОК СКС	Општински комитет Савеза комуниста Србије
СК	Савез комуниста
СКОЈ	Свез комунистичке омладине Југославије
СКС	Савез комуниста Србије
СНО	Срески народни одбор
СНОО	Срески народноослободилачки одбор
СО	Скупштина општине
с.о.ј.	са ограниченим јемством
СРЗ	Сељачка радна задруга
СРС	Социјалистичка Република Србија
стр.	страна
СФРЈ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
СХС	Срба, Хрвата и Словенаца
УНД	Управа народних добара
Ф.	Фонд
ФНРЈ	Федеративна Народна Република Југославија
ЦК СКС	Централни комитет Савеза комуниста Србије

ФОНДОВИ, ПОРОДИЧНИ И ЛИЧНИ ФОНДОВИ И ЗБИРКЕ

Ф. 1 ЗБИРКА КАРАТА И ПЛАНОВА

1752–1992

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 36; 4,50 m

Језик грађе: латински, немачки, мађарски, француски, румунски и српски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, предметни регистар (421 инвентарна јединица)

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Мапе су разврстане у 8 група и то:

- A. Историјске (1776–1943), 24 карте
- B. Административне (1866–1981), 23 карте
- C. Саобраћајне (1878–1992), 16 карата
- D. Регулација вода (1766–1947), 37 карата
- E. Катастарске (1796–1984), 102 карте
- F. Војне (1866–1943), 20 карата
- G. Статистичке (1752–1942) 11 карата
- H. Регулација града са плановима зграда (1851–1961), 188 карата.

Збирка садржи мапе из прве половине XVIII века, после ослобођења Баната од Турака, мапе Торонталске жупаније из друге половине XVIII и XIX века, мапе железничких путева и поштанских станица, водних система у околини Великог Бечкерека, ситуационе планове града и околине, као и пројекте значајнијих зграда у граду.

Историјат збирке:

Захваљујући томе што је Велики Бечкерек (Зрењанин) био седиште Торонталске жупаније и многих установа и надлештава регионалног значаја, Архив је преузео велики број мапа и планова. Ова збирка настала је 1953. године, када се после оснивања Архива приступило прикупљању и сређивању архивских фондова. Тада су многи планови издвојени из фондова органа управе тако да је збирка допуњена.

Збирка је подељена на 8 група: Историјска (Темишварски Банат и Српско Војводство, Торонталска жупанија и др.), Административна (Банат са дистриктами после ослобођења од Турака, подела на жупаније и бановине и др.), Саобраћајна (поштанске станице из XVIII века у Жупанији, жупанијски путеви, железнички путеви и др.), Регулација вода (одбрамбени насипи од поплаве, уставе регулације тока Бегеја и др.), Катастарске (парцелације

градова), Војне (врло детаљне мапе села, градова и држава), Статистичке (мапе појединих држава са статистичким подацима о верској, националној припадности, са геолошким подацима и др.) и Регулација града и планови зграда (урбанистичке промене у граду, пројекти јавних и приватних зграда). Мапе су у оквиру сваке групе одложене по редним бројевима *инвентара* за мапе, односно како су пристизале. Неке мапе (25 комада), због великог формата и због приступачности истраживачима, окачене су на зидовима радних просторија и ходника. Оне које су биле уролане одложене су у металне ормане, док су пресавијене мапе и планови одложени у архивске кутије. Четири мапе су рестаурисане.

Ф. 2 ЗБИРКА ПОВЕЉА 1765–1847

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 2; 0,30 m

Језик грађе: латински, црквенословенски, мађарски и немачки

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (14 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Повеље аустријских царева издате граду Великом Бечкереку о: уздизању града на степен трговишта, праву на одржавање вашара, дозволи за удруживање занатлија у цехове, увођењу калдрмарине, привилегијама трговцима и обављању штампарског заната; стварању еснафа модошких занатлија, размени имовине између ерара и загребачког надбискупа.

Историјат збирке:

Збирка је настала 1951. године издвајањем повеља из фонда Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1769–1918), 1769–1920. Повеље су сређене хронолошки и већи број је публикован у часопису Архива „Архивска грађа”. Оштећене повеље су рестаурисане.

Ф. 3 ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК, ГРАД СА УРЕЂЕНИМ СЕНАТОМ
(NAGY BECSKEREK RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),
(1769–1918), 1769–1920

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 633; к. 346; 85,57 m

Језик грађе: латински, немачки, мађарски, српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (29.230 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Градског сената, скупштински записници, записници са судских и економских седница, обртни записници, записници општинског Школског одбора, записници о интабулацији, записници седничких протокола, деловодници, именици, упутство за вођење магистрата, регистар политичких предмета, уруџбена књига, књига обртних дозвола, дописи, наредбе, расписи, разна упутства виших органа управе, разна обавештења, уговори о закупу, предмети о економском пословању града, захтеви друштава и удружења за новчану помоћ, предмети о вођењу здравствене политике (отварање државне болнице и амбуланте, сузбијање заразних болести, лечење сиротиње, и др.), разни статистички подаци, предмети у вези са решавањем комуналних проблема града (осветљење улица, канализација, калдрмарисање улица, бушење бунара, називи улица и др.), предмети у вези са регулисањем саобраћаја у граду, дозволе за отварање фирми, грађевинске дозволе, предмети из области школства и други предмети из области друштвенополитичког и економског живота града.

Историјат ствараоца фонда:

Велики Бечкерек је аустријска царица Марија Терезија, својом повељом од 6. јуна 1769. године, подигла на степен трговишта. Овом повељом становништво трговишта је било ослобођено кметовске зависности према Бечком двору и подељено је на грађане (трговце и занатлије) и сустановнике (земљораднике, виноградаре и надничаре). Такође, град је добио право да, под Председништвом Бечкеречког дистрикта, бира на две године осам саветника, одређене верске припадносати. У присуству управника Дистрикта између њих су бирали трговишног судију, који је два пута недељно сазивао седнице. На седницама су расправљали о проблемима трго-

вишта уз вођење записника и сенатских књига. Трговишни савет је имао право да именује званичнике и служитеље. Саветници као и сви запослени у градској управи били су потчињени управнику Бечкеречког дистрикта као краљевском комесару.⁴⁰

Трговишном судији било је дозвољено да изриче казне у првом степену у полицијским и грађанским стварима, ако су мање вредности, с тим што је трговишни судија имао право апелације управном звању Дистрикта као последњој инстанци. Такође, повељом је било предвиђено да Трговишни суд добије надлежност у решавању „тужбених ствари“ трговаца.⁴¹

Трговишни суд је био задужен да прикупља све порезе и да их предаје у року управном звању. Такође, било је прописано да се о целокупном земљишном поседу води уредно евиденција, као и посебна пореска књига о земљишном поседу.⁴²

Поред осталог, град је тада добио први пут свој грб и печат са сликом Успења Богородице и натписом „*Sigillum Liberi Oppidi Bechkerek*“.⁴³

До оснивања Торонталске жупаније 1779. године Банат је био подељен на 13 дистрикта (округа) и 6 војничких компанија. Бечкеречком дистрикту био је подређен Трговишни магистрат Великог Бечкерека, а са оснивањем Торонталске жупаније и великом жупану.⁴⁴

Крајем XVIII века Трговишни магистрат Великог Бечкерека чинили су један трговишни судија, шест сенатора, један синдикус (бележник), старатељ сирочади, благајник за контрибуцију и благајник општинских прихода.⁴⁵

Детаљније устројство, дужности и надлежност Трговишног магистрата Великог Бечкерека било је регулисано Упутством Краљевске дворске администрације у Темишвару 19. јула 1816. године.⁴⁶ По овом Упутству дужност Трговишног магистрата била је да обавља правосудну функцију, као и да решава политичко-економске и полицијске предмете. Старешина Магистрата и целе трговишне општине био је дворски трговишни комесар, под чијим руководством је био и трговишни судија. Он је био посредник између Царско камералне администрације у Темишвару, као властелин,

⁴⁰ 070, Ф. 2, Збирка повеља 1765–1847, Препис повеље, аустријске царице, Марије Терезије из 1769. године, бр. к. 1, бр. пред. 2.

⁴¹ Исто.

⁴² Исто.

⁴³ Исто.

⁴⁴ Добривоје др Николић, *Срби у Банату у прошлости и садашњости*, Нови Сад, 1941, стр. 48.

⁴⁵ 070, Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (*Nagy Becskerek rendezett tanácsú város*) – *Nagybecskerek* (Зрењанин), (1769–1918), 1769–1920, Упутство о начину руковања градским пословима (раритет), бр. пред. 6495/1794, и бр. пред. 803/1816.

⁴⁶ Исто, Упутство о устројству, дужности и надлежности Трговишног магистрата Великог Бечкерека (раритет), бр. пред. 5803/1816.

и Трговишног магистрата у Великом Бечкерекy. Седницама Трговишног магистрата председавао је дворски трговишни комесар, а у његовом одсуству трговишни судија. Чланови Магистрата су били: градски капетан, чија је дужност била да председава седницама у одсуству судије; сенатори и бележници, а у вансудским седницама је био и представник изабран од грађана или старатељ, који је по правилу имао саветодавни глас.

Судским седницама је председавао трговишни судија и оне су се одржавале једанпут недељно. На њима се одлучивало у првом степену у свим грађанским стварима (изузимајући урбаријалне предмете које су подносили властелинском суду) и за мања кривична дела. Поред званичног седничког одлучивања, судија је могао у сопственој кући да одлучује за тужбе мање вредности до 25 форинти. Исто тако, трговишни капетан је решавао прекршаје који су били предвиђени упутствима.⁴⁷

Поред судских заседања, Магистрат је био обавезан да се једанпут недељно састаје под Председништвом камералног трговишног комесара. На овим седницама расправљало се о предметима политичко-економске природе, као и о сирочадским предметима. У вези са питањима сирочадских послова, Магистрат је водио књигу о сирочадима, расправљао о наслеђеној имовини и именовао старатеље, који су били дужни да годишње подносе обрачун о иметку сирочади. О одржаним судским и грађанским седница бележници су водили записнике које је потписивао Магистрат и дворски комесар.⁴⁸

Упутство је регулисало и начин руковања урбаријалном имовином, као и издавање у закуп иберландског земљишта (обрадивог земљишта, пашњаке, сечу трске са правом риболова).

Трговишна полиција се старала о јавној безбедности и имала је задатак да контролише: „праву меру и начин мерења“, чистоћу улице и здравствено стање, забрањене игре, тајне састанке и ноћна окупљања, беспослену и сумњиву служинчад. Ради опште безбедности биле су уведене у свим квартовима ноћне патроле са потребном пратњом. Оне су контролисале крчме, сумњива склоништа, особе које пијанче, коцкају се или чине неморал. Посебну бригу је полиција водила о доброј организацији противпожарне службе, као и о узрочницима пожара.⁴⁹

Камерални трговишни комесар у Великом Бечкерекy заступао је земљишно властелинство у Великом Бечкерекy и био је овлашћен за целокупно пословање Магистрата. Њему су били потчињени чланови

⁴⁷ Исто.

⁴⁸ Исто.

⁴⁹ Исто.

Савета и сви запослени. Трговишни судија је био шеф Магистрата и био је дужан да руководи пословима који спадају у надлежност Магистрата, да координира рад чланова Савета, као и рад чиновника. Чланови Савета активно су учествовали на седницама и радили по налогу трговишног судије и Магистрата. Дужност бележника је била да се брине о правима општине у свим приликама, да води записник на седницама, да брине о архивским списима, као и да води записник о инвентару код смртних случајева, оставинске расправе, књигу сирочади, евиденцију о иметку сирочади и земљишну књигу. Предстојник општине или старатељ (изабран од грађана) је имао право да присуствује свим седницама осим судским, али је имао само саветодавну улогу, без права гласа.⁵⁰

Питање издавања земље у закуп у општини регулисано је урбаријалним уговором склопљеним између Коморе краљевских угарских дворских имања и привилегованог града Великог Бечкерека 16. јула 1828. године. По овом уговору, урбаријални посед је издаван под закуп на 20 узастопних година од 1. новембра 1829. до 31. октобра 1848. године под тачно прописаним условима.⁵¹

После револуције 1848. године, у периоду провизоријума 1849–1861. године долази до администраивно-територијалних и организацијских промена у Банату. Царским патентом од 18. новембра 1849. године успостављено је Српско Војводство и Тамишки Банат, којим је управљала Земаљска управа са седиштем у Темишвару на челу са царским генералом и једним царским министарским повереником. Војводство је било подељено на дистриктуалне комесаријате на чијем челу је такође стајао царски повереник-комесар. Жупаније су биле подељене на округе, а ови на срезове. Трговишни магистрат Велики Бечкерек је имао тада среску надлежност.⁵² За време провизоријума, у септембру 1850. године судство је одвојено од управе формирањем среских (првостепених) и окружних (другостепених) судова.⁵³ Конституисањем судова, Трговишни магистрат Велики Бечкерек изгубио је судску надлежност.

Конституисање Великог Бечкерека као града са уређеним сенатом извршено је 10. децембра 1872. године, на основу Закона о уређењу општина из 1871. године.⁵⁴ Овим Законом град са уређеним сенатом имао је право да путем својих изабраних представника, доноси Статут о свом

⁵⁰ Исто.

⁵¹ Исто, Урбаријални уговор (раритет), бр. пред. 3476/1829.

⁵² Добривоје др Николић, *Срби у Банату у прошлости и садашњости*, Нови Сад, 1941, стр. 96–97.

⁵³ Исто.

⁵⁴ Magyar Törvénytár 1869–1871, Budapest, 1897, Törvénycikkely CXL/18/1871, стр. 293, (Мађарске службене новине).

раду, располаже својом имовином, разрезаје и убира порез, води бригу о градским путевима и саобраћају, води бригу о општинским школама и другим сродним институцијама, брине о организацији и раду ватрогасне службе, организује старање о сирочади и одређује старатељство у свим случајевима који нису били у надлежности редовних судова и да посредује у споровима насталим између власника и слугу. Своја права из области бриге о сирочадима и одређивања старатељства остваривао је путем сталног Градског сирочадског стола. Такође, градови са уређеним сенатом добијали су право да организују инспекцијске службе чији је делокруг рада био: пијаце, вашаришта, грађевинарство и опште здравље становништва. Међутим, у неким пословима њихове одлуке могле су се спроводити тек пошто их одобре судске власти а то су: одређивање општинског пореза, продаја или куповина некретнина од општине, узимање кредита и одржавање и реновирање споменика културе.⁵⁵

Своја права Град са уређеним сенатом је остваривао путем скупштине, коју су чинили половина изабраних чланова, а половину пунолетни грађани који плаћају највећи порез. Број чланова скупштине зависио је од броја становника, тако да је на сваких 100 грађана биран по један представник, тако да се њихов број кретао између 48 и 200 изабраних представника. Председник скупштине био је градоначелник, који је сазивао две редовне годишње седнице (пролећна и јесења) и ванредне по потреби, ако то захтева сама скупштина, градоначелник или једна четвртина чланова скупштине.⁵⁶

Са овако добијеним статусом, Град са уређеним сенатом Велики Бечкерек је био подређен Торонталској жупанији, односно великом жупану. Иначе, права и дужности градова са уређеним сенатом регулисао је и Закон о општинама из 1886. године.⁵⁷ Овај Закон је омогућавао да град располаже својом имовином, разрезаје и наплаћује порез, стара се о комуналним потребама града (путеви, осветљење, снабдевање водом и др.), стара се о градским школама и заводима, регулише одржавање пијаце, вашара и изградњу зграда, регулише односе између занатлија, врши туторску власт и друге обавезе које је предвиђао овај Закон. Право гласа у скупштини, од чланова поглаварства имали су само: градски начелник, саветници (сенатори), односно већници, фишкар, председник сирочадског стола, благајник, рачуновођа, општи старатељ, лекар, односно окружни лекар,

⁵⁵ Исто, стр. 280–292.

⁵⁶ Исто.

⁵⁷ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest 1897, Törvénycikkely XXII/1886.

мерник и општински шумски чувар. Чланови градског представништва, који подлежу избору, бирани су сваке три године на шест година.

У Великобечкеречком риту, на државој територији званој Горња Мужља, Краљевска државна благајна формирала је насеље, а ванредна Скупштина града Великог Бечкерека је 15. априла 1890. године одлучила да новоформирано насеље буде саставни део града.⁵⁸ Горња Мужља је била саставни део града (десети округ) све до 29. октобра 1904. године, када је Градска скупштина донела одлуку, на основу дописа мађарског краљевског министра унутрашњих послова, да се издвоји као посебна велика општина.⁵⁹

Према одредбама Закона о општинама из 1886. године, са мањим изменама, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом је радио до 1. децембра 1918. године, односно до стварања Краљевства СХС.

Историјат фонда:

Нема података када је и од кога преузета архивска грађа овог фонда, али је евидентирано да је 1989. године једна кутија преузета од Архива Војводине. Већи део архивске грађе Трговишног магистрата изгорео је у великом пожару 30. августа 1807. године, тако да су из XVIII века сачуване само две књиге: *Упутство за вођење Магистрата* из 1769. године и *Именик записника Савета* из 1788. године. Фонд је архивистички сређен, по регистратурском начину администрирања и принципу слободне провенијенције. Приликом ревизије фондова 2005. године, утврђено је да књига Именик обртних дозвола обухвата период од 1901. до 1920, а Књига обртних дозвола од 1901. до 1919. године. Обе су остављене у овај фонд, зато што се већи део архивске грађе које обухватају односи на овај фонд.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

⁵⁸ 070, Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – Nagy Becskerek, (Зрењанин), (1769–1918), 1769–1920, Записник Градске скупштине из 1890. године, бр. књ. 30.

⁵⁹ Исто, Записник Градске скупштине, бр. књ. 44.

Ф. 4 ЗБИРКА „VARIA” 1774–1959*

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 3; 0,50 m

Језик грађе: латински, мађарски, немачки, црквенословенски и српски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација збирке: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига преписке Српске православне парохије у Великом Бечкереку са Српском православном митрополијом у Темишвару и другим црквама из XIX века; дневник рада Основне школе Српске православне црквене општине у Великом Бечкереку 1889–1892, протокол циркуларних правила места Врањева Српске православне општине из 1782. године; препис купопродајног уговора између Ибрахим Ефендије и Јакова Рехнера, сачињен 1774. године; евиденција о бројном и имовном стању појединих општина у околини града 1776–1836. године; превод на српски језик просветних прописа из 1835. године; оригинал и превод на српски језик Урбаријалног закона о начину и реду из 1836. године, који се морао примењивати у сеоби кметова као и о последицама те сеобе; препис историје Великобечкеречке римокатоличке парохије до 1853. године; писмо Јакова Игњатовића, књижевника, упућено градоначелнику Великог Бечкереча 1861. године; годишњи извештај и спискови Основне школе у Долову 1853–1874; подаци Банатске војне границе из 1867. године за места Перлез, Томашевац, Леополдово и Ковин; извод изборног закона из 1848. године са Упутством о раду комисије за пописивање бирача 1872. године; Правила Великобечкеречког српског црквеног певачког друштва 1879. године; Правила Српског-црквеног певачког друштва арачко-врањевачког из 1900. године; споменица о изградњи српске-православне цркве, школе и општине, и похвала Певачком друштву „Гусле” у Долову 1886–1897; одобрење поджупана Државној железници за изградњу одводног канала од стамбених зграда до Бегеја 1903. године; одлука поджупана о дозволи Веслачком клубу „Галеб” из В. Бечкереча, да изгради кућу за чамце на обали Бегеја 1909. године; опис из 1912. године о турској опсади Беча 1683. године; конфискација књиге родољубивих песама књижевника, Вељка

* У Водичу архивских фондова из 1979. године назив је био: Збирка рукописа и оригиналних докумената (1776–1951).

Петровића; историјат школе у Куманима 1869–1922. године, извештај о водостају реке Тамиш, из друге половине XIX века; део предмета са суђења комунистима из Српског Елемира за почињена кривична дела 1934. и 1936. године, метеоролошки извештај о падавинама и водним талозима 1890–1949. године, записник са седнице Општинског одбора Фудбалског савеза Југославије Јаша Томић 1958/59.

Историјат збирке:

Збирка „Varia” је почела је да се ствара у Архиву 1951. године и садржи архивску грађу различите провенијенције. То су архивска документа различита по пореклу, садржају, врсти и језику којим су писана. Временом су радници збирку допуњавали документима из више фондова. Због тога је Збирка најпре носила назив Збирка рукописа и оригиналних докумената.

Приликом израде ове свеске Водича кроз архивске фондове 2005. године, извршена је ревизија Збирке, и предмети који су имали деловодни број, враћени су у фондове из којих су издвојени.

Један део збирке је сређен хронолошки, а архивски предмети са катастарским подацима припојени су овој збирци 1998. године и сређени су абecedним редом по насељеним местима.

Књига Српске православне парохије у Великом Бечкерекy у пожару је оштећена 40%.

Ф. 5 ПАРОХИЈСКО ЗВАЊЕ – ЈАРКОВАЦ (1752–1955), 1752–1955

Фонд Парохијско звање – Јарковац, (1752–1955), 1752–1955 припојен је збирци Ф. 519, Збирка црквених матичних књига 1752–1955, јер је са преузимањем осталих црквених матичних књига формирана Збирка.

Ф. 6 РИМОКАТОЛИЧКИ ЖУПНИ УРЕД КАТАРИНА – KATALINFALVA (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ) (1795–1914), 1795–1914

Фонд Римокатолички жупни уред Катарина – Katalinfalva (Равни Тополовац), (1795–1914), 1795–1914 припојен је у Ф. 519, Збирка црквених матичних књига 1752–1955, јер је преузимањем осталих црквених матичних књига формирана Збирка.

**Ф. 7 ЗБИРКА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА У СВЕТОМ ХУБЕРТУ,
ШАРЛЕВИЛУ И СОЛТУРУ – СВЕТИ ХУБЕРТ, ШАРЛЕВИЛ И СОЛТУР
(БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО)
(1931–1944), 1797–1997**

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 1; 0,50 m

Језик грађе: немачки, француски и српски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација збирке: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Вашарска и пијачна тарифа издата од Торонталске жупаније 1797. године, кључ о наплати пореза Торонталске жупаније у 1836. години, књига дародаваца новца за оснивање музеја, књиге дародаваца писаних докумената, књига умрлих у Солтуру (Seultour) 1852–1893, обрачун о точењу вина 1806, наплата ратног и црквеног пореза половином XIX века, наредба војне команде, завршни рачуни, фотокопија путописа по Лотарингији, фотокопија историјата лореншких Француза у Банату, фотографије о изградњи музеја и становника ових села, каталог изложбе у Нансију 1997. године, фотокопија о пријему Андреа Розембера (André Rosambert) у црквени ред Св. Ђорђа Великог и проглашење за часног витеза, фотокопија плана градова Нансија и Линевила.

Историјат ствараоца збирке:

Завичајни музеј је основан на предлог Андре др Розембера (André dr Rosambert), Француза из Нансија, који је 1931. године прикупљао податке о насељавању Француза у Банату. Том приликом је предложио Николаусу Хесу (Nikolaus Hess) из Св. Хуберта (Sv. Hubert) да оснује музеј са задатком да прикупља културна добра која сведоче о њиховом лотариншко-алзашком пореклу. Исте године, основан је музеј и уз помоћ француске амбасаде, отпочело је учење француског језика, да би тек 1935. године Николаус Хес почео акцију прикупљања новчаних прилога за потребе музеја. Новчани прилози су прикупљани и током Другог светског рата све до ослобођење 1944. године, када је музеј престао са радом. Прикупљени новац коришћен је за изградњу музеја и за куповину значајније писане документације и фотографија које се односе на прошлост насељених места: Свети Хуберт (Sv. Hubert), Шарлевил (Charleville) и Солтур (Seultour).

Историјат збирке:

Оригинална документа и фотографије Архив је откупио 1975. године, док је неколико фотографија и фотокопије докумената поклонио Андре др Розембер (André dr Rosambert) приликом посете овој установи 1976. и 1977. године. Из Даровних књига писаних докумената сазнајемо ко је и шта поклањао музеју. Књига умрлих у Солтуру преузета је од Архива Војводине 1989. године, а каталог изложбе у Нансију „О лоранским Французима у Банату” од Архива Србије 1997. године.

Збирка је сређена по принципу слободне провенијенције и подељена је на три дела. У првом делу налазе се оригинална документа сређена хронолошки, у другом су фотокопије докумената, такође сређена хронолошки, а у трећем су неидентификоване фотографије.

Ф. 8 ВЛАСТЕЛИНСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (NAGYBECSKERÉKI ÚRI SZÉK) – NAGYBECSKERÉK (ЗРЕЊАНИН), (?–1848), 1808–1848

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 3; 0,30 m

Језик грађе: латински, немачки и мађарски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Пресуде, урбаријални предмети, оставине, грађанске парнице, руковање сирочадском имовином и одређивање старатеља за сирочад.

Историјат ствараоца фонда:

Властелински судови су институције које су решавале спорове, који су карактеристични за феудалне односе, односно сукобе између кметова и властеле због неиспуњених обавеза.

Нема података када су властелински судови почели са радом, али су Законским прописом из 1836. године, односно законским чланом 10, били санкционисани њихови судски спорови. Они су решавали спорове у првом степену. Њиховим седницама није председавао сам властелин, који је био у спору, него судија Краљевске судске табле, који је положио судску заклетву. Поред њега су присуствовала два учена правника. Чланом 11 овог Закона регулисане су обавезе племића који су користили земљу кметова, пореске обавезе које су били дужни да измирују, као и спорови настали у вези са

тим обавезама. У таквим споровима судским седницама председавао је властелин у присуству својих службеника.⁶⁰

Властелински судови су престали са радом 1848. године када је законским чланом 11 њихову надлежност преузела жупанијска управа.⁶¹

Историјат фонда:

Нема података када је и од кога преузет фонд. Већи део фонда био је 1998/99. издвојен ради формирања или допуњавања постојећих збирки и комплетирања породичних фондова властелина. Приликом израде ове свеске Водича кроз архивске фондове 2006. године извршена је ревизија неких фондова и том приликом враћени су предмети из породичних фондова. Међутим, утврђено је да неки предмети из овог фонда припадају следећим фондовима: Ф. 18, Краљевски судбени сто Велики Бечкерек (Királyi törvényszék Nagy Becskerek) – Nagy Becskerek, (Зрењанин), (1861–1918), 1861–1918; Ф. 490, Царско краљевски земаљски судбени сто за Торонтал (K.K. Landesgericht für Torontal) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1851–1854) 1851–1854 и Ф. 626, Царско краљевски окружни суд (K.K. Kreisgericht zu Grossbetschkerek) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1854–1961) 1854–1961, па је извршено раздвајање и припајање архивске грађе у наведене фондове.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 9 ЗБИРКА ДИПЛОМА 1810–1955*

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,15 м

Језик грађе: немачки, мађарски, латински, чешки и српски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (37 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

⁶⁰ Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest, 1896, Törvénycikkely X/1836, стр. 43 и Törvénycikkely X и XI/1836, стр. 43–51, Судство властелина о урбаријалним процесима.

⁶¹ Исто, Törvénycikkely XI/1836, стр. 234, О оним пословима које су до тада обављали властелини.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Збирка занатских диплома (1810–1904).

Основне карактеристике садржаја грађе:

Дипломе о завршеном занату (кожарском, пекарском, лебарском, кројачком, ужарском, ковачком, фирмописачком, берберском, и др.) издате од цехова из Мађарске, Румуније и Србије; дипломе о завршеном Медицинском факултету, бабичке дипломе и признања.

Историјат збирке:

Збирка је настала издвајањем диплома из фондова: Великобечкеречки цехови, Занатских задруга и Занатске коморе у Зрењанину. Најпре је носила назив Збирка занатских диплома, а када су приложене и друге дипломе (лекарска, бабичка, о награди и др.) промењен је назив у Збирку диплома.

Дипломе су сређене хронолошки. Неколико оштећених диплома је рестаурисано.

Ф. 10 ПОРОДИЧНИ ФОНД ДИМИТРИЈЕВИЋ (?-?), 1816–1860*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: немачки и црквенословенски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Сведочанство о добром владању и отпусница за Ћирила Димитријевића, преписка између браће Ћирила, Јакова и Петра, брачни уговор између зета и таста о миразу за Христину Димитријевић, проглас Српског Војводства из 1849. године, прикупљање прилога за војну болницу, извештај ћурчије о изучавању заната Саве Димитријевића, захтев мајке си-рочадској комисији о признавању пунолетства Петру Димитријевићу.

Историјат ствараоца фонда:

Немамо биографске податаке о животу и раду чланова породице Димитријевић.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године, назив је био: Сава Димитријевић – Зрењанин (1816–1860).

Историјат фонда:

Породични фонд Димитријевић представља заоставштину породице Димитријевића, коју је Сава Димитријевић, као потомак познате трговачке породице у граду, поклонио Архиву 1975. године.

Документа су сређени хронолошки и пружају драгоцене историјске податке за другу половину XIX века, а посебно је интересантан брачни уговор о миразу.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Ф. 11 ОБЈЕДИЊЕНИ ФОНД ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКИХ ЦЕХОВА 1817–1874*

Основни подаци о фонду

Количина архивска грађе: књ. 3; к. /; 0,10 m

Језик грађе: немачки и старословенски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седнице сабовског, сурсабовског, гомбарског и капамацијског цеха; записници са седнице чизмарског заната и статут немачког кројачког цеха.

Историјат ствараоца фонда:

Великобечкеречке занатлије 1765. године добиле су прву цеховску повељу, којом је аустријска царица, Марија Терезија, дозволила кројачком, абацијском, врпчарском и јорганцијском занату да се удруже. Четири године касније, 1769. године царица је уздигла Велики Бечкерек на степен трговишта и дозволила је граду да одржава два вашара годишње чиме су се побољшали услови за процват занатства.⁶² До половине XIX века великобечкеречке занатлије су добиле девет повеља за удруживање у цехове, што је знатно допринело привредном процвату града.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године, назив је био: Збирка „Великобечкеречких цехова” – Зрењанин (Велики Бечкерек), (1817–1874).

⁶² 070, Ф. 2, Збирка повеља 1765–1847, Повеље аустријске царице, Марије Терезије, к. бр. 1, бр. пред. 1 и 2.

Цехови су постојали све до ступања на снагу Обртног закона 1872. године. Овим Законом је било одређено да у року од три месеца по ступању на снагу Закона сви цехови морају престати са радом. После укидања цехова, чланови српских цехова основали су „Српску занатску задругу“, а чланови осталих цехова: „Великобечкеречко сједињено занатско друштво“.⁶³ Доношењем Закона о занатству 1884. године стварана су занатска удружења која су се бавила проблемима занатства.⁶⁴

Историјат фонда:

Књиге су преузете од Занатске коморе у Зрењанину 1958. године, сређене су хронолошки, две су укоричене а једна је рестаурисана.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 12 ПОРОДИЦА КИШ (?–?), 1799–1929 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,10 м

Језик грађе: латински, немачки и мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уговор о издавању земље у закуп Исака Киша, копије писама Ернеа Киша; преписка кћерке и Ернеових зетова, осталих његових потомака и рођака; писма Одбора за подизање споменика Ернеу Кишу у Великом Бечкереку, изводи из матичне књиге венчаних Розе и Аугусте.

Историјат ствараоца фонда:

Породица Киш је била јерменског порекла, али нема података када је дошла у Банат. Исак Киш се средином XVIII века обогатио трговином на ве-

⁶³ Петровград, Петровград, 1938, стр. 298.

⁶⁴ Magyar Törvénytár, 1884–1886, Budapest 1897, Törvénycikkely 17/1884, стр. 59.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Породица Киш Ернеа – Елемир (1841–1929).

лико, а 1760. године његова породица је добила племићку титулу. Када је била аукцијска продаја коморске земље 1782. године, Исак II је купио велике комплексе земље у Итебеју и Елемиру, па је добио титулу племића „од Итебеја и Елемира“.⁶⁵

Ерне Киш је био син Исаковог сина Агоштона и Ане Богдановић, рођен 13. јуна 1799. године у Темишвару.⁶⁶ Војничку каријеру отпочео је као коњаник у хусарском пуку и до револуције 1848. године добио је чин потпуковника. Активно је учествовао у револуцији 1848. године као командант хановерског-хусарског пука. Борио се првих дана устанка у околини Кикинде и против српског одреда. У борби против Срба у Шајкашу доживео је пораз, па се вратио у Велики Бечкерек где је преузео заповедништво над главном одбрамбеном линијом која се протезала до Беле Цркве. Истакао се и у борби приликом заузимања Перлеза 2. септембра 1848. године, али је почетком 1849. године код Панчева у борби са Стеваном Книћанином доживео пораз.⁶⁷

За заслуге у револуцији унапређен је у генерал-лајтнанта, па је извесно време обављао послове у Министарству војске. Одликовање „витешким редом за заслуге другог разереда“ добио је 8. марта 1849. године. Погубљен је 6. октобра 1849. године у Араду (у Румунији), са још 8 револуционара.⁶⁸ На главном тргу у Великом Бечкереку подигнут му је споменик 27. маја 1906. године.

Брат Исака II, по имену Миклош, био је велепоседник у Каталинфалви (Равни Тополовац), а његов син Антал био је велепоседник у Каталинфалви и поджупан Торонталске жупаније 1810–1820. Браћа Ерне и Гергељ добили су титуле 10. јула 1807. године „од Елемира“, а заједно са својим братом од стрица, Анталом и „од Итебеја“. Ова племићка породица имала је свој грб.⁶⁹

Антал Киш је 19. августа 1814. године усвојио Кароља Амброзија, али без права на додавање племићке титуле његовом имену. Ерне Киш имао је две кћерке: Розу и Аугусту. Роза је била удата за Ђерђ Бобора, а Аугуста за Данијел Јаноша, адвоката Торонталске жупаније.⁷⁰

⁶⁵ Dr Borovszky Samu, *Torontál vármegye*, Budapest, 1911, стр. 546.

⁶⁶ Исто.

⁶⁷ Исто.

⁶⁸ Исто.

⁶⁹ Исто.

⁷⁰ 070, Ф. 12, Породица Киш (?–?) 1799–1929, Биографски подаци, бр. кут. 1, VI група.

Историјат фонда:

У Архив је примљен 1975. године без података о томе ко га је предао. Списи су сређени поделом на шест група. У првој групи налазе се уговор Исака Киша о издавању земље у закуп 1799. године. Другу групу чине писма Киш Ернеа од 1841–1848. године упућена кћеркама Розалији и Аугусти и зету Бобор Ђерђу; трећу групу чине писма чланова породице Ернеа Киша од 1867–1872; у четвртој су издвојене објаве веридбе венчања и захвалнице са лепим жељама упућене грофовима и баронима 1872–1929; пета група садржи податке о подизању споменика 1906. године и шеста група су преводи са биографским подацима Ернеа Киша.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Ф. 13 ВИША МЕШОВИТА ГИМНАЗИЈА – ЗРЕЊАНИН (1846–1954), 1846–1954*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 231; к. 6; 8,04 m

Језик грађе: латински, мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација фонда: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Наставничког савета, записници вишег и нижег течајног испита, регистар приватних ученика, уписнице, главна књига инвентара, инвентари збирке, инвентари библиотеке, партијалник фонда за потпомагање сиромашних ученика, партијалници фондова, благајничка књига ђачког фонда, дневник касе гимназијских фондова, новчана књига школског фонда, записници са седница Школског одбора, дописи од виших институција и органа управе и др.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Велика гимназија – Зрењанин (Велики Бечкерек) (Főgimnázium Nagybecskerek) (1846–1914).

Историјат ствараоца фонда:

Почетком XIX века покренута је иницијатива и почело се са прикупљањем новчаних средстава за отварање средње школе у Великом Бечкереку. Градски сенат је на својој седници 19. септембра 1839. године донео одлуку о локацији за изградњу гимназијске зграде, а 1843. године склопљен је уговор са пијаристима о финансирању гимназије и васпитању ученика. Гимназија је почела са радом 6. октобра 1846. године са шест разреда, коју је тада похађало 214 ученика. Настава се одвијала по програму „Ratio edukationis publicae“, који се примењивао у Аустријској монархији 1806–1849. године.⁷¹

За време револуције 1848/49. године школа није радила једне школске године, да би 1849. био уведен нови систем средњошколске наставе по усвојеном статуту за аустријске наследне провинције. Синтезом дотадашње шесторазредне гимназије и двогодишњег академског филозофског течаја створена је осморазредна гимназија. Новостворена гимназија била је организована на: нижу гимназију I–IV и вишу гимназију V–VIII, а свих осам разреда чинили су потпуну гимназију. Нижа гимназија признавана је као школа завршног карактера. Наставни предмети у нижој гимназији били су исти као и у вишој само мањег обима, тако да се по завршетку ове гимназије могло уписивати у стручне школе и у вишу гимназију. По завршетку осморазредне гимназије полагала се матура (испит зрелости), која је била услов за упис у високошколске установе (факултете). Међу наставницима било је световних професора, али је увек било по неколико пијариста (калуђера) – професора, који су и управљали школом. Систем школовања „Entwurf“ предвиђао је за потпуну гимназију 12 предавача, а за непотпуну 6, с тим што један професор није могао имати више од 20 часова недељно. Поред обавезних наставних предмета, предвиђени су и они предмети који су се могли слободно изабрати (факултативни). Док је по старом систему школовања, пре 1876. године, један професор предавао у једном разреду све предмете, по „Entwurf“-у, један професор изводио је наставу у више разреда. Према Уредби од 16. децембра 1854. године настава се за већину предмета изводила на немачком језику, а за време Српског Војводства и Тамишког Баната 1849–1860. године, било је регулисано да ученици друге националности, када савладају немачки језик, наставу прате на том језику, који је иначе био и обавезан наставни предмет. После усвајања Октобарске

⁷¹ *Извештај за школску 1928/29. годину*, Штампарија Дојковић и Петровачки, Велики Бечкерек, 1929. (Гимназијски извештаји о раду у библиотеци ИАЗ).

дипломе 1860. године, тежња угарских педагога била је да се повећа број часова мађарског језика, јер је мађарски постао службени језик.⁷²

Овај наставни програм до 1918. године претрпео је извесне промене у броју часова појединих наставних предмета и оцењивању. Школске 1919/20. почела је са радом гимназија на српском језику, али су упоредо постојала мађарска одељења у којима се настава одржавала на мађарском језику све до 1931/32. школске године, када су ова одељења укинута, због малог броја ученика. Због повећаног броја ученика и недостатка простора 1924. године нека одељења пресељена су у суседну зграду, у просторије пијариста, да би 1937. године била дограђена у дворишту двоспратна зграда са девет учионица.⁷³

За време Другог светског рата, одлуком окупационих власти, гимназија је подељена на три школе: српску, немачку и мађарску, с тим што је мађарска гимназија радила у бившој Грађанској школи (данас школа „Никола Тесла“), у згради Клостер (данас Основна школа „Вук Караџић“) и у згради Месингер (данас Основна школа „Соња Маринковић“).⁷⁴ После ослобођења са радом настављају одвојено српска и мађарска гимназија. До 1954. године број ученика се толико повећао да се јавила потреба за још једном гимназијом, па је Народни одбор града Зрењанина на својој седници 16. новембра 1954. године, а на основу чл. 48. Закона о народним одборима градова, донео решење о отварању Друге више гимназије.⁷⁵ Тада су ученици Више гимназије подељени на I и II Вишу гимназију, па је самим тим школа Виша мешовита гимназија престала да постоји.

Школа је 15 пута мењала назив: до 1876. год. звала се „Siggilum gymnasii M. Becskerekensis 1846“, а до 1898. године. „Nagy Becskereki Középtanoda 1846“, школске 1920/21. „Државна велика гимназија“, од школске 1929/30. до Другог светског рата „Краљевска државна реална гимназија у Великом Бечкереку“. После окупације звала се „Потпуна реална гимназија у Петровграду“, школске 1945/46. „Потпуна мешовита гимназија у Петровграду“, а последњи назив је „Виша мешовита гимназија Зрењанин“.⁷⁶

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда предата је Архиву 7. марта 1979. године. Архивску грађу углавном чине књиге, које су сређене хронолошки, груписане по значају, а списи су сређени по деловодним бројевима.

⁷² *Зрењанинска гимназија 1846–1996*, Зрењанин, 1996, стр. 30–31.

⁷³ Исто, стр. 65.

⁷⁴ Исто, стр. 105.

⁷⁵ *Зрењанин*, Зрењанин, 1966, стр. 347.

⁷⁶ 070, Ф. 13, Виша мешовита гимназија – Зрењанин (1846–1954), 1847–1894.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

**Ф. 14 ИВАН ПАВЛОВИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ
(?–?), 1845–1894****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. /; к. 2; 0,25 m

Језик грађе: црквенословенски, латински

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Црквене беседе, концепти беседа за црквене празнике и редовна богослужења, концепт за катехизис, беседе на сахранама, преписка са претпостављенима у православној и католичкој цркви (патријарсима, владикама, епископима и др.), говори на почетку школске године у верским православним школама, беседе на светосавским прославама, тумачења и коментари десет божјих заповести.

Историјат ствараоца фонда:

До података, када је рођен и умро Иван Павловић, из његове заоставштине, нисмо могли доћи.

Он потиче из свештеничке породице од оца Павловић Аврама, који је 36 година био острошки парох. Као капелан, Иван је почео свештенички позив 1845. године да би 2. фебруара 1875. године од новосадског владике, Германа Анђелића добио црвени појас, као свештеничко одликовање. После четрдесет осам година свештеничког рада, 1891. године добио је чин пароха за Острошко-ађанску парохију. Звање протојереја додељено му је 10. априла 1894. године у сремскокарловачкој Саборној цркви. Радио је на састављању катехизиса за верску православну школу и захваљујући његовом залагању отворена је, при острошкој цркви, женска основна школа.⁷⁷

⁷⁷ 070, Ф. 14, Иван Павловић, протојереј (?–?), 1845–1894, Биографски подаци, бр. к. 1.

Историјат фонда:

Овај лични фонд је поклонио Архиву 1975. године Мирослав Шевић, професор Више техничке школе у Зрењанину. Архивска грађа је сређена хронолошки, и подељена је у три групе: 1. списи који се односе на чланове његове породице и концепт катехизиса; 2. црквене беседе и преписка са другим црквама и претпостављенима; 3. списи без датума са архивским бројевима.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Ф. 15 ЗБИРКА ПРЕПИСА ДОКУМЕНАТА 1848–1849*

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски, славеносрпски, мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Преписи докумената и преписи чланака из тадашње штампе о биткама у току 1848. године; изводи из извештаја Стевана Книћанина, препис писма Максима Евгенијевића, тужба врањевачких сељака због пљачке, писма Панчевачког окружног одбора Стевану Книћанину, дописи упућени разним српским листовима, заузимање Великог Бечкерека и повлачење Срба из града, преписи о Великом Бечкереку под српском управом.

Историјат ствараоца збирке:

Тимотије Рајић, управник Историјског архива у Зрењанину, 1952. године организовао је да се изврши препис архивске грађе и штампе из 1848/49. године у Матици српској, Архиву Војводине, Архиву и библиотеци Српске академије наука, Архиву Србије и другим институцијама које су поседовале оригиналну документацију, а која се односила на град Велики Бечкерек и околину. Избор докумената и њихов препис обавио је сам Тима Рајић, архивски руководиоца Зрењанинског архивског подручја.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Збирка 1848/49.

Историјат збирке:

Збирка је настала у Архиву, сређена је хронолошки.

Ф. 16 КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (JÁRÁSBÍRÓŚÁG NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1851–1918), 1851–1917*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 50; к. 47; 6,90 m

Језик грађе: немачки, мађарски и славеносрпски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Грађански деловодници и регистри, кривични регистри, регистри истражног судије, регистри лица под истрагом, матична књига лица под истрагом, депозитна, интабулациона и кривично уруцбена књига; грађански, парнични, ванпарнични, и оставински предмети, предмети поравнања, развргнућа сувласништва, укњижење права власништва над непокретном имовином, заложна права и кривични предмети.

Историјат ствараоца фонда:

Краљевски срески суд Велики Бечкерек почео је да ради на основу Уредбе о устројству и подели судова у Српском Војводству и Тамишком Банату, коју је донело Министарство правде 17. августа 1851. године са општим и посебним одредбама у вези са устројством и уређењем судова. Уредба је објављена 6. септембра исте године а односила се на судство у Српском Војводству и Тамишком Банату. Тада су основани срески судови у Великом Бечкереку, Модошу и Турском Бечеју.⁷⁸

Стварањем и устројством Српског Војводства и Тамишког Баната, административни део управе поверен је царском министарском поверенику, па је у вези са тим у септембру 1850. године управа одвојена од судства. Тада је у Темишвару формиран покрајински суд, а у Лугошу, Великом Бечкереку, Сомбору и Новом Саду окружни покрајински судови (у првом и другом степену), док је у сваком срезу формиран царско краљевски срески

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Срески суд (Járásbírószág) – Зрењанин (Nagybecskerek), (1850–1917).

⁷⁸ Службени лист Српског војводства и Тамишког Баната, бр. 155/1851.

суд, као првостепени суд. Политичка власт је била потчињена царском Министарству унутрашњих послова, а судство царском Министарству правде. Осим тога, у седишту сваког округа радили су тзв. царско краљевски градски делегирани срески судови, пошто су градови одвајањем судства од управе, изгубили право суђења.⁷⁹

Закон о устројству првостепених краљевских судбених столова среских судову ступио је на снагу 10. јуна 1871. године и чланом 32. био је одређен њихов делокруг рада, надлежност и организација.⁸⁰ Уредбом Министарства правде од 2. новембра 1871. године одређена је површина и подручје Среског суда у В. Бечкереку који је обухватао следећа насељена места: Зрењанин (Nagy Becskerek), Арадац (Szerb Aradács, Tót Aradács), Бантелек пустара поред Арадца (Bántelek puszták), Ечка (Német Écska, Roman Écska), Елемир (Német Ellemér, Szerb Ellemér), Банатски Деспотовац (Ernesztháza), Банатски Двор (Ittvárnok), Нови Итебеј (Magyar Ittebe), Српски Итебеј (Szerb-Ittebe és Vida puszta), Јанков Мост (Jankahid), Равни Тополовац (Katalinfalva), Клек, Лазарево (Lázárfeld), Лукино Село (Lukátsfalva), Банатски Душановац (Rogendorf), Сутјеска, (Német Szárcsa i Román Szárcsa), Житиште (/Szent György), Локве (Szent Mihály), Сент Митра (Szent Mitra puszta), Топак (Begejci, Kiss-Torák, Nagy-Torák), Лукићево (Zsigmondfalva i Martinczi puszta), Меленци (Melencze), Тараш (Tarras).⁸¹

Стваралац фонда је престао са радом крајем 1918. године припајањем Војводине Краљевини Србији.

Историјат фонда:

Фонд је чуван у Архиву Војводине. Овом Архиву предат је већи део фонда 1961. године, а књиге су предате 1989. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁷⁹ Др Добривоје Николић, *Срби у Банату у прошлости и садашњости*, Нови Сад, 1941, стр. 96, 97.

⁸⁰ Corpus juris hungarici, Magyar Törvénytar 1869–1871, Budapest, 1896, Törvénycikkek XXXII/1871, стр. 347, 357, (Мађарске службене новине бр. 32/1871).

⁸¹ Magyarország Rendeletek Tára, Budapest, 1871, Törvénycikkek LXXIX/1871, стр. 209, (Мађарске уредбе, бр. 79/1871).

Ф. 17 ЗБИРКА ПЕЧАТА И ШТАМБИЉА 1769–1944

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 4; 0,50 m

Језик грађе: латински, немачки, мађарски, славеносрпски, српски, румунски, енглески и француски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Збирка садржи печате: установа, институција, државних надлештава, цркава, јавних бележника, административних јединица, друштава и удружења, општина, градова предузећа и др.

Историјат збирке:

Један део ове збирке настао је у Архиву до 1974. године и сређен је у облику књиге печата, односно изрезани печати са докумената излепљени су у две свеске:

1. печати који су настали радом Торонталске жупаније са седиштем у Великом Бечкереку 1779–1918 и
2. печати који су настали радом ствараоца фонда: Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1769–1918), 1769–1920.

Други део ове збирке настао је током дугогодишњег сређивања фондова у Архиву и то од докумената који су предложени за излучивање. Трећи део чине исечени печати са докумената, одложени у коверте, и оригинални печати различитих облика (округли, четвртасти, елипсasti и сл., одложени у архивске кутије).

Књига, са исеченим и излепљеним печатима, садржи печате општина Торонталске жупаније, груписане по срезовима, са исписаним старим и данашњим називом општина. Друга књига су излепљени печати установа, друштава, државних надлештава, привредних организација и других фирми. На крају ове књиге налазе се узорци попуњених формулара (менице, картон занатлије, теретни лист и сл.). Печати са документима су сређени хронолошки са исписаним (преведеним) легендама.

Воштани печати су доста оштећени. Оштећени су и печати од папира који су служили за затварање докумената у XIX веку. Печати који су изрезани са докумената одложени су у коверте.

Ф. 18 КРАЉЕВСКИ СУДБЕНИ СТО ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК
(KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK NAGYBECSKEREK) – **NAGYBECSKEREK,**
(ЗРЕЊАНИН), (1861–1918), 1861–1918

Основни подаци о фонду:

Количина архивске грађе: књ. 372; к. 506; 71,92 m

Језик грађе: немачки и мађарски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници, именици, књиге референата, расписи и упутства виших судова и Министарства правде, судски извештаји, кривични предмети (убиства, велеиздаја, побуна против власти, војни бегунци, фалсификати, забрана растурања листова, телесне повреде и др.), грађански предмети (утврђивање очинства, тестаменти, усвајања деце, старатељство, имовински спорови, сувласнички спорови, оставински спорови и др.), укњижења фирми и др.

Историјат ствараоца фонда:

Краљевски судбени сто Велики Бечкерек почео је да ради укидањем Српског Војводства и Тамишког Баната, односно доношењем одлуке Угарског сабора 22. јуна и 1. јула 1861. године, којом је укинута дотадашње устројство судства и којом су поново формиран бивши угарски судови.⁸²

Законом о устројству судова од 10. јуна 1871. године, односно законским чланом 31 и 32, утврђена је организација, надлежност и седиште судова Аустро-Угарске монархије. Судови су били потпуно подржављени и почели су са радом 1. јануара 1872. године.⁸³ Краљевски судбени сто Велики Бечкерек у то време је покривао територију три среска суда и то: Великобечкеречког, Турскобечејског и Модошког.⁸⁴ Надлежност судбених столова била је регулисана низом законских чланака. У надлежност су спадала: кривична дела убиства, разбојништва, тешке телесне повреде, паљевине, уцене, велеиздаје, фалсификовање јавних исправа или новчаница, побуна против власти, растурање забрањених новина или других штампа-

⁸² Corpus juris hungarici, Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest, 1896, Привремене судске уредбе донете на предлог саветовања државних судија, стр. 282.

⁸³ Corpus juris hungarici, Magyar Törvénytár 1869–1871, Budapest, 1896, Törvénycikkek XXXII/1871, стр. 347, 357.

⁸⁴ Magyarországi Rendeletek Tára, Budaspest, 1871, Törvénycikkek LXXIX/1871, стр. 209.

них ствари, утврђивање очинства, старатељство, разводи брака, усвајање деце, тестаменти, имовински и сувласнички спорови, утврђивање међа и власништва над некретнинама, оставински спорови, укњижење фирми и друго.

Краљевски судбени сто Велики Бечкерек је радио све до стварања Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, када је надлежност овог суда преузео Окружни суд Велики Бечкерек.

Историјат фонда:

Већи део фонда примљен је од Окружног суда Зрењанин 1961. године, док су књиге о регистрацији фирми преузете 1969. године. Од Архива Војводине преузет је 31 метар 1989. године. Из овог фонда 2000. године издвојен је фонд Ф. 490, Царско краљевски земаљски суд за Торонтал (K.K. landesgericht für Torontal) – Gross-Betschkerek (Зрењанин), (1851–1854) 1851–1854, а 2005. године приликом ревизије фондова у овај фонд враћено је 8 кутија архивске грађе, која припада овом фонду а била је одложена у фондове: Ф. 8, Властелински суд Велики Бечкерек (Nagybecskerek úri szék) – Nagybecskerek (Зрењанин), (?–1848), 1808–1848; Ф. 12, Породица Киш (?–?), 1799–1929 и Ф. 580, Збирка грофа Жигмунд Лазара из Ечке (?–?) 1827–1915.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф.19 ЗБИРКА ПЛАКАТА 1851–2001

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 15; 1,82 m

Језик грађе: мађарски, немачки, мађарски, српски и румунски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (1.162 инвентарне јединице) и предметни регистар

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Објаве и огласи политичке природе; наредбе цивилних и војних органа; позиви на зборове и изборе политичких страна; објаве друштвенополитичких организација; плакати за позоришне, културно-уметничке, биоскоп-

ске и разне школске приредбе; плакати за концерте и прославе, за прославе јубилеја или историјских датума, за разна предавања на Радничком универзитету и Културном центру; плакати за изложбе, обавештења о новим пореским стопама, вашарске објаве; плакати о здравственим мерама, леци и разни програми (политичких странака, изложби, прослава, и др.).

Историјат збирке:

Збирка је створена око 1953. године, али је касније проширена прикупљањем нових плаката и објава до којих се дошло сређивањем и раздвајањем фондова, као и поклонима. Највећи број плаката је добијен од управника Народног позоришта „Тоша Јовановић” у Зрењанину, Анђе Малбашки Јанков 1972. године; од глумца овог позоришта Стојана Нотароша и од глумице Аматерског позоришта „Мадач” Марије Ормаи 1982. године.

Плакати су разврстани на осам група и то: управа и јавне службе; просветне и културне установе; привреда и банкарство; друштвенополитичке организације; друштва и удружења; војска и одбрана; социјалне и здравствене установе; цркве и верске организације и остало. У оквиру сваке групе плакати су сређени хронолошки, али је извршена периодизација. Плакати за које није утврђен датум, одложени су на крају групе под називом „Без датума”.

Ф. 20 КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД МОДОШ (MÓDOSI KIRÁLYI JÁRÁSBÍRÓSÁG) – **MÓDOS** (ЈАША ТОМИЋ) **(1851–1918), 1854–1918**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 142; 17 т

Језик грађе: немачки, мађарски, румунски и славеносрпски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Грађанске парнице, оставински предмети, предмети поравнања, накнада штете, развргнућа сувласништва, укњижење права власништва, заложна права, тестаменти, амнестије затвореника, заложна права, кривични предмети (телесне повреде, крађе, пожари, провалне крађе и др.).

Историјат ствараоца фонда:

Краљевски срески суд Модош почео је да ради на основу Уредбе о устројству и подели судова у Српском војводству и Тамишком Банату, коју је донело Министарство правде 17. августа 1851. године са општим и посебним одредбама у вези са устројством и уређењем судова. Уредба је објављена 6. септембра исте године, а односила се на судство у Српском Војводству и Тамишком Банату. Тада су основани срески судови у Великом Бечкереку, Модошу и Турском Бечеју.⁸⁵

Поред царско краљевских среских судова као првостепених судова, у седишту сваког округа радили су тзв. царско краљевски градски делегирани срески судови, пошто су градови, одвајањем судства од управе, изгубили право суђења.⁸⁶

Закон о устројству судова у Аустро-Угарској донет је 10. јуна 1871. године, а чланом 32 утврђена је организација и надлежност судова. Судови су потпуно подржављени и почели су са радом 1. јануара 1872. године.⁸⁷ Министарство правде уредбом бр. 79 од 2. новембра 1871. године утврдило је површину Модошког среза и насељена места која обухвата Краљевско срески суд са седиштем у Модошу. Срезу су припадала следећа места: Bánlak és Rárosi (Румунија), Barácháza (Стари Лец), Horváth Bóka (Бока), Szerb Bóka (Бока), Csávós Fodorháza (Румунија), Csebza, Dinnyás (Румунија), Dolács (Румунија), Foény (Румунија), Gaád (Румунија), Nagy Gáj (Велики Гај), Malleniczfalva (Румунија), Gyér (Румунија), Gyülvész (Румунија), Györguháza (Велика Греда), Hajducsicza (Хајдучица), Gréda (Румунија), O'Léc, (Стари Лец), Mihajlovics (Румунија), Lécs és Málá (Румунија), Megya puszták (Румунија), Ivánda (Румунија), Jánosföld és Jánosföldi csárda (Румунија), Konak (Конак), Káptalanfalva (Бусење), Kriva Bara (Марковићево), Keresztúr telepítvény (Руски Крстур), és Biószeg Prädium (Банатски Соколац), Zichifalva Morminitua puszta (Пландиште), Német Módos Szerb Módos (Јаша Томић), Nagy Margita (Маргита), Maczedonia (Румунија), Horvát Neuzina (Неузина), Szerb Neuzina (Неузина), ÓTelek (Румунија), Német Párdány (Међа), Pártos (Парта), Rudna (Румунија), Szécsan (Сечањ), Szécsanfalva (Дужине), Szent János (Барице), Magyar-Szent-Márton (Румунија), Szerb-Szent Márton (Румунија), Csóka (Чока), Tógyér (Румунија), Tolvadia (Румунија), Új Pécs és Fodorféle malom puszta (Румунија), Ürményháza (Јерменовци), Szerb Párdány (Међа), Offszencicza (Румунија), Stefánföld és Oregy puszta (Румунија), Surján (Шурјан).⁸⁸

⁸⁵ Службени лист Српско Војводство и Тамишки Банат, бр. 155/1851.

⁸⁶ Др Добривоје Николић, *Срби у Банату у прошлости и садашњости*, Нови Сад, 1941, стр. 96 и 97.

⁸⁷ Corpus juris hungarici, Magyar Törvénytár 1869–1871, Budapest, 1896, Törvénycikkek XXXII/1871, стр. 347, 357.

⁸⁸ Magyarországi Rendeletek Tára, Budapest, 1871, Törvénycikely LXXIX/1871, стр. 210.

Суд је радио до стварања Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, када је његову надлежност преузео Срески суд Модош.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Народног одбора среза Зрењанин 1958. године, а део фонда је био измешан са грађом фонда: Ф. 21, Сирочадски сто банатски –Зрењанин (1854–1948), (1854–1948) и 1989. године је издвојен приликом његовог сређивања.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф.21 СИРОЧАДСКИ СТО БАНАТСКИ – ЗРЕЊАНИН (1854–1948), 1854–1948

Овај фонд је предат Архиву Војводине 10. октобра 1989. године, због територијалне и стварне надлежности, и уписан је у Регистар фондова Архива Војводине под бројем Ф. 472.

ОПШТИНЕ (?–1918)

Историјат стваралаца фондова: Ф. 22, Ф. 35, Ф. 40, Ф.41, Ф. 44, Ф. 54 и Ф. 88

Општине су до 1918. године биле организоване по Закону о општинама од 10. јуна 1871. године, односно законском члану 18. Оне су се делиле, према материјалним могућностима, на велике и мале. Министар унутрашњих послова одлучивао је да ли ће пустава добити статус мале општине, мала општина статус велике општине, а велика општина статус града. Мале општине су се морале удруживати да би могле да испуњавају законске обавезе. О спајању општина, које леже тик једна уз другу, ако су то захтевали интереси јавне управе, одлучивао је министар унутрашњих послова, а на захтев представништва једне од општина.⁸⁹

На основу овог Закона, општина је своја права остваривала путем скупштине коју су чинили половина чланова изабрана од грађана, а другу половину грађани који плаћају највећи порез, с тим што су наставници (државних и приватних школа), народни учитељи, чланови Академије, уредници часописа и новина, чланови привредне коморе, адвокати, лекари, инжињери, фармацеути, хирурзи, рудари и службеници, имали право да им се рачуна удвостручен износ укупног пореза. Број чланова скупштине зависио је од броја становника. На сваких сто грађана био је биран је-

⁸⁹ Magyar Törvénytár 1869–1871, Budapest, 1897, Törvénycikkely CXL/18/1871, стр. 293.

дан представник, с тим што је у мањим општинама њихов укупан број био између 10 и 20, а у већим општинама између 20 и 40 изабраних представника. Чланови представништва, који су подлежали избору, били су бирани сваке три године на шест година.⁹⁰

Иначе, општина је имала регулисану надлежност до 1918. године по Закону о уређењу општина из 1886. године. По овом Закону, тј. његовом законском члану 22, општина је у границама Закона самостално водила своје унутрашње послове, спроводила је наредбе владе и Жупаније; одлучивала је о свом унутрашњем пословању и доносила правилнике; своје одлуке и своје правилнике извршавала је преко својих органа; располагала је општинским иметком, разрезивала је и наплаћивала је општински порез; старала се о општинским путевима и о другим саобраћајним питањима; старала се о општинским школама и другим средњим заводима; решавала питања пољских чувара и питања ватрогасаца; вршила је сва права и испуњавала све дужности прописане Законом за општине. Општина је вршила право самоуправе путем општинског представништва. Председник скупштине је био кнез.⁹¹

Општинско поглаварство спроводило је наредбе виших управних власти и одлуке представништва, као и све послове које су доносили више власти. Општинско поглаварство су чинили: кнез (биров) и његов заменик (сукмет, подкнез, подбиров), најмање четири већника (у малим општинама два већника), благајник, општински бележник (у малим општинама окружни бележник), сирочадски отац (у малим општинама окружни старатељ) и општински, односно окружни лекар.⁹²

Ф. 22 ОПШТИНА СРПСКИ АРАДАЦ, ДОЊИ АРАДАЦ
(GEMEINDE SERB ARADATZ, ALSÓARADI KÖZSÉG) –
ALSÓARADI I FELSÓARADI (АРАДАЦ)
(?–1918), 1855–1861

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к /; 0,05 т

Језик грађе: славеносрпски и немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

⁹⁰ Исто.

⁹¹ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest, 1897, Törvénycikely XXII/1886, стр. 405.

⁹² Исто.

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Грунтова и пореска књига. Именик уз деловодник вођен је континуирано од 1878–1943. године, па је због тога одложен фонд бр. Ф. 86, Општина Андрејевац (Gemeindeamt Andrejewatz) – Andrejewatz (Арадац) (1941–1944), 1878–1943.

Историјат ствараоца фонда:

Немамо података када су насељена места Српски и Доњи Арадац добила статус општине.

Општина је неколико пута мењала име. Најпре се звала Арадац (Aradác), а од 1864. године звала се Српски Арадац (Szerb-Aradác) и Словачки Арадац (Toth Aradacz) да би 1911. године добила назив Доњи Арадац (Alsóaradi) и Горњи Арадац (Felsőaradi).⁹³

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Доњи Арадац је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Нема података о томе када је и од кога преузета архивска грађа фонда. Приликом ревизије фондова 2004. године књига Именик уз деловодник 1878–1943. године одложен је у фонд бр. 86, Општина Андрејевац (Gemeindeamt Andrejewatz) – Andrejewatz (Арадац) (1941–1944), 1878–1943, зато што је континуирано вођена.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 23 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ШТЕДИОНИЦА – ЗРЕЊАНИН (1889–1947), 1889–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 12; 1,15 m

Језик грађе: мађарски, немачки и српски

Степен сређености: сређен

⁹³ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 24.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статути и правила; извештаји Управног одбора, спискови чланова Управног и Надзорног одбора; банчини улози, потраживања физичких и правних лица; новчана потраживања чланова и деоничара; менични инвентари; улози чланова и деоничара; преписка са иностраним новчаним заводима, ликвидациони спискови и др.

Историјат ствараоца фонда:

Великобечкеречка штедионица д.д. основана је 1889. године са основним капиталом од 100.000 форинти. Завод су основали: тадашњи поджупан Павле Даниел, великопоседник гроф Андрија Чеконић, затим Александар Вујановић, Ђока Стојковић, Петар Арсеновић и други. Бавила се свим банкарским пословима, а нарочито ломбардирањем земаљских производа. Финансирала је извоз разних производа и сировина, али је кредитирала и трговце увознике, задруге и појединце. Била је у уској интересној вези са Хрватском свеопћом кредитном банком д.д. у Загребу.⁹⁴

После Првог светског рата за чланове Управног одбора изабрани су: др Емил Гаврила, Јосиф Костиал Живановић и Мирослав Перак из Загреба.⁹⁵

На основу решења Министарства финансија ФНРЈ бр. 25989/1946. године од 19. марта 1947. године било је забрањено Великобечкеречкој штедионици даље пословање и стављена је у ликвидацију. Решењем Среског суда у Зрењанину бр. 1/94/1948. године од 30. марта 1948. године, а на основу првобитне пресуде Окружног суда у Зрењанину бр. К. 3/1948, одређена је конфискација имовине ове штедионице. Коначно, на основу решења Банкарског одсека Министарства финансија НРС бр. 32606/949, била је избрисана из регистра фирми Великобечкеречка штедионица д.д. у ликвидацији у Зрењанину.⁹⁶

Историјат фонда:

Нема података о преузимању овог фонда.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁹⁴ Петровград, Петровград, 1838, стр. 262.

⁹⁵ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1918–1924, бр. књ. 20, књ. IV, (редни бр. 4/169).

⁹⁶ Исто.

Ф. 24 ПОГРЕБНО УДРУЖЕЊЕ – ЗРЕЊАНИН (1867–?), 1874–1949

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 21; к. /; 0,61 m

Језик грађе: немачки, мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статут, правила, записници са годишњих скупштина и седница Управног и Надзорног одбора; извештаји о финансијском пословању, завршни рачуни, ликвидациони списи.

Историјат ствараоца фонда:

Погребно удружење је основано 1867. године и приликом оснивања је носило назив Великобечкеречко погребно друштво.⁹⁷ Оно је имало своју Управу на челу са директором, која је водила евиденцију о члановима и уплати чланарине, као и о уплати трошкова за сахране. Сваке године одржавали су Главну скупштину на којој су подносили извештај о раду Друштва.⁹⁸

Број чланова стално је растао и 1938. године Друштво је имало 5.400 активних и 5.217 чланова у резерви. Тада се звало Петровградско погребно друштво.⁹⁹

Нема података када је Друштво престало са радом, али је његово пословање преузело новоосновано Градско погребно предузеће у Зрењанину 1948. године.¹⁰⁰

Историјат фонда:

Архив нема података о преузимању овог фонда. Фонд је сређен.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁹⁷ *Објава*, у: *Недељне новине (Wochenblatt)*, Велики Бечкерек, бр. 21/1867, стр. 249.

⁹⁸ *Обавештење о одржавању Главне скупштине*, наведене новине, бр. 9/1873, стр. 117.

⁹⁹ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 435.

¹⁰⁰ Службени лист АПВ, бр. 7/1/1949, стр. 20.

Ф. 25 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКО ПАРОБРОДАРСКО ДРУШТВО
(NAGYBECSKEREKI GŐZHAJÓ TÁRSASÁG)
– **NAGYBECSKEREK** (ЗРЕЊАНИН)
(1868–?), 1868–1869

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к /; 0,05 m

Језик грађе: немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига акционара.

Историјат ствараоца фонда:

Оснивачка скупштина Великобечкеречког паробродарског друштва одржана је 31. децембра 1867. године, а овлашћени комитет, почетком наредне године, отпочео је уплату рата са 5% од вредности бележничких акција. Међутим, Друштво почиње са радом 2. јануара 1868. године.¹⁰¹ На седници Генералне скупштине 7. фебруара 1869. године донет је Статут овог Друштва и изабран је стални председник, Управни и Надзорни одбор.¹⁰² До краја 1869. године Друштво је имало 1.971 акционара. Акционари су морали да уплате у року од једне године по сто акција.

Нема података до када је радило Великобечкеречко паробродарско друштво, али последњи податак говори да је 28. јануара 1872. године одржало трећу редовну годишњу Скупштину.¹⁰³

Историјат фонда:

За овај фонд немамо података када и од кога је примљен.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

¹⁰¹ Објава, у: *Недељне новине (Wochenblatt)*, Велики Бечкерек, бр. 1/1868, стр. 5.

¹⁰² *Дневни ред за скупштинску седницу*, наведене новине, бр. 5/1869, стр. 62.

¹⁰³ *Скупштина акционара*, у: *Недељне новине (Wochenblatt)*, Велики Бечкерек, бр. 1/1872, стр. 15.

Ф. 26 ТОРОНТАЛСКА БАНКА ЗА ПРЕДУЈАМ И ШТЕДЊУ
(TORONTÁLMEGYEI TAKARÉK ÉS HITELBANK)
– **ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)**
(1867–1926), 1868–1926

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 6; 0,75 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници Скупштине, статuti, извештаји Надзорног одбора, завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Оснивачка скупштина банке одржана је 10. фебруара 1867. године када је утврђен назив, док су Правила о раду предата градској управи на усвајање 14. јануара исте године.¹⁰⁴ Торонталска банка за предујам и штедњу почела је са радом 20. новембра 1867. године.¹⁰⁵ Деоничарска главница је у почетку била 30.000 форинти, а за примање улога за штедњу била је 5% камата. За додељивање предујама на вредносне хартије и вредносне предмете била је камата 6% на годину дана уз 0,5% провизије.¹⁰⁶

Банка је 1907. године ступила у ужу интересну везу са Првом пештанском домовинском штедионицом, која је за директора Торонталске банке поставила Гезу Гроса. Захваљујући овом здруживању повећала се деоничарска главница, а увећали су се и резервни фондови. Године 1922. банка је прекинула интересне везе са Првом пештанском домовинском штедионицом и ступила у ужу интересну везу са Првом хрватском штедионицом у Загребу. Ова веза допринела је да се знатно увећа деоничарска главница и резервни фонд па се 1926. године фузионисала са целокупном својом имовином и својим обавезама са Хрватском штедионицом у Загребу и наставила да ради као филијала ове штедионице.¹⁰⁷

¹⁰⁴ *Великобечкеречко удружење за штедњу и предујам*, наведене новине, бр. 7/1867, стр. 75.

¹⁰⁵ *Објава*, наведене новине, бр. 46/1867, стр. 569,.

¹⁰⁶ Исто.

¹⁰⁷ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 260.

Историјат фонда:

Архивска грађа фонда је издвојена из фонда: Ф. 117, Прва хрватска штедионица у Загребу, Подружница Петровград – Бечкерек (Зрењанин) (1926–1946), 1927–1941.

Степен сачуваности:

Књиге нису сачуване.

Списи су фрагментарно сачувани.

Ф. 27 ТУРСКО БЕЧЕЈСКА ШТЕДИОНИЦА

(TÖRÖKBECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR) – **ВОЛОШИНОВО** (НОВИ БЕЧЕЈ)
(1869–1947), 1869–1948

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 11; к. 3; 0,40 m

Језик грађе: немачки, мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине штедионице; записници Управног одбора, акционара и Ликвидационе комисије; рачунске књиге и евиденције о пословању штедионице; попис акционара; списак чланова штедионице са износима улога и коришћеним кредитима; завршни рачуни; ликвидациона документа.

Историјат ствараоца фонда:

Турско бечејска штедионица је основана 1869. године, а уписана је у регистар друштвених фирми * 27. маја 1876. године под бројем 2.537 као акционарско друштво са почетним капиталом од 212.725 круна.¹⁰⁸ Штедионица је имала свој Управни и Надзорни одбор, а једном годишње је одржавала главну Скупштину на којој је: разматрала пословање претходне године,

* Вођење регистра друштвених и појединачних фирми почело је 1876, па су тада уписане све фирме које су раније основане.

¹⁰⁸ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1876–1913, бр. књ. 17, књ. I, стр. 2.

мењала правила пословања, бирала и разрешавала чланове одбора и подносила завршни рачун.¹⁰⁹

После Првог светског рата извршена је пререгистрација у регистар друштвених фирми, када су деоничари изабрали нови Управни одбор на три године. У току Другог светског рата основни капитал је износио два милиона динара, а делио се на 4.000 деоница. Решењем Министарства финансија ФНРЈ бр. 25994/46. од 21. марта 1947. године, био је забрањен рад Штедионице и стављена је у ликвидацију.¹¹⁰

Историјат фонда:

Не постоје подаци од кога је фонд преузет и које године. Архивска грађа је пописана 1961. године. Сређена је по принципу слободне провенијенције.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 28 ДОБОВОЉНО ВАТРОГАСНО ДРУШТВО – ЗРЕЊАНИН (1872–), 1872–1960

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 36; к. 20; 3,20 m

Језик грађе: немачки, мађарски, српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Правила Друштва; записници са Годишње скупштине и записници Управног одбора, и заповедништва; извештаји о раду, пожарима и ватрогасној опреми; рачунске књиге; додела одликовања, признања и награде заслужним ватрогасцима; преписка.

¹⁰⁹ *Годишњи извештај о пословању, у: Недељне новине Торонтал (Torontál), Велики Бечкерек, бр. 3/1897, стр. 3.*

¹¹⁰ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1924–1938, бр. књ. 21, књ. V, стр. 138.

Историјат ствараоца фонда:

Оснивање Добровољног ватрогасног друштва отпочело је 1869. године, када су иницијатори позивали грађанство да добровољно приступи како би могли да сазову оснивачку скупштину и израде правила. Чланство се делило на осниваче и помагаче, који су уплаћивали чланарину (оснивачи 40 форинти, помагачи 2 форинте) ради формирања новчаног фонда.¹¹¹ Оснивачка скупштина одржана је 17. априла 1872. године и тада је усвојен назив „Великобечкеречко добровољно ватрогасно друштво“.¹¹²

Друштвом је руководио Управни одбор који је имао задатак да донесе и основна правила и да убира чланарину. На првој Главној скупштинској седници 1873. године донесена су Основна правила Друштва и поднет је извештај о висини чланарине оснивача, помагача и редовних чланова.¹¹³ Друштво је имало свој ватрогасни корпус, ватрогасну стражу на црквеном торњу и ватрогасни шмрк за гашење пожара.¹¹⁴

На десетогодишњици оснивања извршено је освећење заставе. Да би ефикасније обављали ватрогасне послове цео град је био подељен на девет квартова и према броју кварта сигнализирало је звоно за узбуну.¹¹⁵ При овом Ватрогасном друштву основан је стручни течај 1905. године за обуку ватрогасаца, на коме су стицали теоретско и практично знање и ватрогасци из суседних општина.¹¹⁶

Друштво је више пута мењало Правила рада све до 1933. године када је донесен Закон о организацији ватрогаства и када су ватрогасцима прописана једнообразна правила за целу Краљевину Југославију.¹¹⁷

По овом Закону општинска управа пренела је један део своје надлежности на добровољне ватрогасне чете из домена безбедности од пожара и зато су се оне сматрале јавним органима. Задатак ове ватрогасне чете је био да: 1. систематским и стручним деловањем штити и брани иметак и живот грађана од пожара, поплава, земљотреса и других елементарних непогода, те да организује заштиту свога подручја у ратном стању у случају напада из ваздуха, од пожара и отровних гасова; 2. да делује на културном и просветном подизању нивоа знања, како чланова тако и целокупног становништва; 3. да шаље два представника на скупштину ватрогасне жупе.

¹¹¹ *Ватрогасно друштво у Великом Бечкерек*у, наведене новине, бр. 52/1869, стр. 666.

¹¹² *Оснивачка скупштина Великобечкеречког добровољног друштва*, наведене новине, бр. 16/1872, стр. 205.

¹¹³ *Прва редовна годишња скупштина Великобечкеречког добровољног друштва*, наведене новине, бр. 18/1873, стр. 243.

¹¹⁴ *Ватрогаство*, наведене новине, бр. 24/1873, стр. 329.

¹¹⁵ *Из ватрогасног удружења*, наведене новине, бр. 12/1886, стр. 4.

¹¹⁶ *Стручни течај ватрогасаца*, наведене новине, бр. 27/1905, стр. 4.

¹¹⁷ *Службене новине Краљевине Југославије*, бр. 167/507/1933, стр. 861, 864.

Ватрогасна жупа је организовала ватрогасне чете и надзирала њихов рад, организовала предавања, прикупљала статистичке податке и потврђивала управу чете. Том приликом је Великобечкеречко добровољно ватрогасно друштво променило назив у Добровољна ватрогасна чета у Великом Бечкерек, а седиште Ватрогасне жупе за Великобечкеречки срез било је такође у Великом Бечкерек.

Као Добровољна ватрогасна чета радила је до краја Другог светског рата, а 1946. године формирана је ватрогасна милиција, односно Станица ватрогасне народне милиције.¹¹⁸ Почетком 1948. године НРС је донела Закон о добровољним ватрогасним друштвима, којим је било регулисано да ватрогасну службу, поред ватрогасне народне милиције, могу обављати и грађани преко добровољних ватрогасних друштава. По овом Закону, добровољна ватрогасна друштва су се оснивала за подручја месних, градских, реонских и народних одбора насеља, а сва ова друштва су се учлањивала у градски савез добровољних ватрогасних друштава. За оперативно извршење својих задатака добровољна ватрогасна друштва оснивала су од својих чланова добровољне ватрогасне јединице.¹¹⁹ Сходно овом Закону за Градску народну општину Зрењанин формирано је Добровољно ватрогасно друштво Зрењанин.

Стваралац фонда и данас ради.

Историјат фонда:

Фонд је преузет 13. фебруара 1968. године од Ватрогасне јединице Скупштине општине Зрењанин. Приликом ревизије сређених фондова 2004. године, из овог фонда издвојен је фонд Ф. 591, Ватрогасна жупа–Зрењанин (1933–1952), 1933–1952.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

¹¹⁸ Зрењанин, Зрењанин, 1966, стр. 521.

¹¹⁹ Службени гласник НРС, бр. 1/1948, стр. 17.

**Ф. 29 ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА КАНЦЕЛАРИЈА
ДИМИТРИЈЕВИЋ ДР МИЛИВОЈ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(?-?), 1922–1934**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. /; 0,10 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига оставинских предмета и протестно-менична књига.

Историјат ствараоца фонда:

О почетак рада Јавнобележничке канцеларије Димитријевић др Миливоја у Великом Бечкереку нема података.

Рад јавнобележничких канцеларија је био регулисан Законом о јавним бележницима из 1874. године, законским чланом 35, када им је дато овлашћење од суда, одређен број јавних бележника и њихово седиште.¹²⁰ Уредба о јавним бележницима од 8. децембра 1920. године установила је једно јавнобележничко место у Великом Бечкереку.¹²¹ Са извесним изменама и допунама Закона из 1880. године у чл. 51, 1886. године у чл. 7 и 1894. године у чл. 16, јавни бележници су радили до 1930. године, до доношења Закона о јавним бележницима (нотарима) и јавнобележничким канцеларијама.¹²² По овом Закону, јавног бележника је постављао министар правде, а имао је статус лица од јавног поверења, са законским овлашћењем да саставља и отправља јавне исправе о правним пословима, изјавама и чињеницама на којима се заснивају права, да прима исправе на чување, као и новац и папире од вредности ради предаје другим лицима уколико то странка захтева и да по налогу надлежног суда спроводи поступке којима су по Закону овлашћени. Имао је право да пред судом и осталим властима заступа странку, али само ако је предмет у непосредној вези са његовом делатношћу. По овом Закону, јавно бележничке канцеларије су се оснивале у сваком месту где је постојао срески суд, а уколико је број становника у срезу

¹²⁰ Magyarországi Rendeleték Tára, Budapest 1891, Törvénycikkely XXXV/1874, стр. 641–649.

¹²¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 228/1920.

¹²² Службене новине Краљевине Југославије, бр. 220/472/1930.

прелазило 30.000, могло се основати још једна јавнобележничка канцеларија. Књиге које је водио бележник оверавао је надлежни окружни суд.

Нема података када је ова канцеларија престала са радом, али су све јавнобележничке канцеларије престале са радом када је донета одлука Председништва АВНОЈ-а 17. новембра 1944. године, да на целој територији Југославије престају са радом јавни бележници (нотари), а послови и сва архива које су они водили прешла је у надлежност среских судова. Овај Закон о потврди одлука и закона донетих пре 1. децембра 1945. потврђен је Законом 12. новембра 1946. године.¹²³

Историјат фонда:

Књиге овог фонда су издвојене из фонда Ф. 92, Срески суд Петровград (1919–1941), 1920–1941, приликом сређивања 1963. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 30 ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ОСНОВНА НАРОДНА ШКОЛА

(NAGYBECSKEREKI KÖZPONTI ÁLLAMI NÉPISKOLA)

– **NAGYBECSKEREK** (ЗРЕЊАНИН)

(?–?), 1878–1912

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 12; к. /; 0,47 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матична књига и уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Нема тачних података о првим основним школама у Великом Бечкереку, али једна од најстаријих је Централна основна школа Велики Бечкерек. Законом о јавној обуци у народним школама од 1868. године, односно за-

¹²³ Службени лист ФНРЈ, бр. 91/647/1946, стр. 1148.

конским чланом 38, било је прописано обавезно похађање основне школе од 6. до навршене 12, односно до 15. године живота у повторну школу* ако не упишу другу школу. Од ове обавезе Школски савет, уз потврду државног лекара, могао је ослободити телесно и душевно болесну децу. Школе за народно образовање (обуку) могле су бити државне и приватне, али су постојале и вероисповедне школе сваке признате вероисповести. Према могућностима у школама су ученици били подељени по половима (постојала је мушка и женска основна школа). Две мање општине, ако нису удаљене, могле су основати једну заједничку школу. Ако је постојало најмање 30 ученика, а родитељи нису желели да шаљу децу у вероисповедну школу, општина је морала да отвори народну школу. У градовима школска година трајала је десет, а у селима осам месеци. У почетној четворогодишњој школи било је обавезно десет предмета, а ко је хтео да прошири знање могао је још две године да настави школовање (грађанска школа, средња школа).¹²⁴ Од 1881. године наставни језик био је мађарски, а остао је у употреби до 1918. године.

Зграда за ову школу подигнута је 1882. године.¹²⁵ До 1902. године Школа је носила је назив Централна основна школа Велики Берчкерек, а тада постаје државна и мења назив у Централна државна основна народна школа Велики Бечкерек, што се види из печата уписница.

Нема података до када је радила Централна државна основна школа у Великом Бечкерек, зато што је документација незнатно сачувана.

Историјат фонда:

Фонд је преузет 1973. године од Основне школе „Никола Тесла“ Зрењанин. Исте године је сређен.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

* Повторне или продужне школе похађали су ученици који нису уписали гимназију или ученици који нису учили занат. У тим школама учио се практичан рад из пољопривреде (дечаци) или послове из домаће радиности (девојчице су училе вез, ткање, спремање зимнице, пеглање и др.)

¹²⁴ Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest, 1897, Törvénycikkely XXXVIII/1868, стр. 449–458.

¹²⁵ Петровград, Петровград, 1938, стр. 144.

Ф. 31 ЗБИРКА СТАТУТА И ПРАВИЛНИКА 1879–1940

Основни подаци о збирци:

Количина архивске грађе: књ /; к. 1; 0,15 m

Језик грађе: мађарски, српски

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статути и правилници града Великог Бечкерека о: пословању града, организацији Торонталске жупаније (нацрт), образовању апотекарских помоћника, о градским службеницима, занатима, пијаци, вашарима, саобраћају, најамним радницима, торбарењу, проституцији, димничарима, гостионицама, антиалкохоличарима, Дому убогих, службеницима, носачима, пензијама градских службеника, о јавној чистоћи, фијакеристима, превозу путника, изнајмљивању станова, о точењу пића, служинчади и др.

Историјат збирке:

Збирка је настала у Архиву, одбиром статута и правилника из фондова: Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – NagyBecskerek, (Зрењанин), (1769–1919), 1769–1920; Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941 и Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин, (1876–1949), 1876–1951 и других фондова.

Ф. 32 РИМОКАТОЛИЧКА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА
(NAGYBECSKEREKI RÓMAI-KATHOLIKUS POLGÁRI LEÁNY ISKOLA)
– **NAGYBECSKERЕК** (ЗРЕЊАНИН)
(1880–1921), 1880–1921

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 1; 0,13 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матичне књиге.

Историјат ствараоца фонда:

Римокатоличка женска грађанска школа почела је са радом 15. септембра 1880. године у новоподигнутом римокатоличком женском манастиру „De Notre Dame”.¹²⁶ То је била приватна школа, а као основ за отварање ове школе послужила је заоставштина удовице Каролине Сатмари, рођене Михановић. Школу је основао Завод сиромашних школских сестара „De Notre Dame”. Први назив школе је био „Женска четвороразредна виша народна школа у Великом Бечкерекy”. Поред четвороразредне школе у коју се полазило са 6 година, отворена је и виша школа са осам разереда у којој су били заступљени сви предмети као и у осталим осморазредним државним школама, с тим што је у њој било обавезно учење француског језика.¹²⁷ У нижој четвороразредној школи није се плаћала школарина, а наставу су изводиле часне сестре и световни учитељи.

Школа је радила по законском члану 38 Закона јавне обуке у народним школама из 1868. године.¹²⁸

После Првог светског рата, школске 1919/20. године све школе су почеле са радом па је тако и Римокатоличка женска грађанска школа званично радила до доношења Наредбе Министарства просвете 1921. године, по којој су затворене све приватне школе у местима где постоје државне школе, са образложењем да припадници мађина имају могућност да и у државним

¹²⁶ Школски извештаји, у: Недељне новине Торонтал (Torontál), Велики Бечкерек, бр. 33/1880, стр. 2.

¹²⁷ Исто.

¹²⁸ Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest 1897, Törvénycikkely XXXVIII/1868, стр. 449–458.

школама уче на матерњем језику.¹²⁹ После тога је ова школа претворена у Државну женску грађанску школу.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла“ Зрењанин 1973. Током 1974. је сређен.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 33 СТРУЧНА ШКОЛА ЗА УЧЕНИКЕ У ИНДУСТРИЈИ
И ЗАНАТСТВУ – ЗРЕЊАНИН
(1880–1949), 1881–1949**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 69; к. 1; 0,67 m

Језик грађе: мађарски, српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице, дневници рада, записници са полагања приватних испита, одобрења за полагања приватних испита, допис о спајању мађарских и српских продужних школа на територији Округа банатског, Уредба о стручним продужним школама, извештаји о раду, бројно стање ученика и наставника школске 1942/43. године.

Историјат ствараоца фонда:

На иницијативу градског занатског удружења, предлог за отварање занатске школе, донела је градска скупштина на својој седници од 15. октобра 1877. године, јер је Темишварска трговинска и занатска комора понудила субвенцију.¹³⁰ Међутим, до почетка рада школе прошле су три године.

Званично отварање бесплатне Градске занатске школе у Великом Бечкереку било је 7. марта 1880. године, и то само за мушку омладину. Настава

¹²⁹ Укидају се приватне школе, у: *Недељне новине Торонтал (Torontál)*, Велики Бечкерек, бр. 7/1921, стр. 2.

¹³⁰ Исто, бр. 43 стр. 3.

се одржавала два пута недељно, а школу су похађали они ученици који су завршили основну школу (два разреда) и занатски помоћници. Три године касније отворена су и два трговачка одељења, која су била при овој школи, до отварања Трговачке школе у Великом Бечкерек у 1883. године.¹³¹ У школи су стицали знање о основним појмовима, а циљ је био да шегрти науче да читају и рачунају.

До доношења Закона о занатским школама 1922. године ова стручна школа била је искључиво мушка и државна, а овим Законом је дозвољено оснивање ниже и више мушке и женске, опште и стручне занатске школе. Такође, дозвољено је да занатске школе могу бити државне, полудржавне и приватне. Управу и надзор над занатским школама обављао је министар трговине и индустрије преко управе школа коју су чинили: Месни занатско-школски одбор, Окружни занатско-школски одбор, управник занатске школе, Наставничко веће, стручни надзорник министарства и Савет за занатску-индустријску школу.¹³²

Доношењем Закона о радњама 5. новембра 1931. године предвиђено је оснивање стручних продужних школа за занатске (односно индустријске) и трговачке струке. По овом Закону похађање школе обавезно је било за шегрте (ученике) и помоћнике (калфе), који су били млађи од 18 година. Власници радње били су дужни да шегртима и помоћницима одобре потребно време за похађање школе.¹³³ У зависности од тога ко финансира занатске школе, оне су се делиле на: државне, самоуправне и школе привредне корпорације. У мушким занатским школама настава је трајала 2–4 године у зависности од врсте школе. У први разред мушке занатске школе примали су се ученици који су завршили два разреда средње или грађанске, или шест разреда основне школе, а имали су најмање 14 година.¹³⁴

За време Другог светског рата, по Уредби о школама немачке народносне групе у Банату из 1941. године, за немачке ученике основана је посебна Стручна продужна школа, која је била под надзором Одељења за немачку наставу у Министарству просвете и среских школских надзорника.¹³⁵

После рата ова школа је наставила да ради до доношења Општег закона о занатству 1949. године, када је занатска делатност стављена под надзор државе и када су измењени услови за стицање стручне спреме.¹³⁶

¹³¹ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 165.

¹³² Службене новине Краљевине СХС, бр. 105/1922, стр. 8.

¹³³ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 558/1931, стр. 1619.

¹³⁴ Исто, бр. 238/1932, стр. 360, 361.

¹³⁵ Службени лист Војводине, бр. 21/300, 1945, стр. 1–2.

¹³⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 49/1949, 721.

Историјат фонда:

Један део архивске грађе овог фонда, припојен му је 1963, приликом раздвајања фондова, а други је преузет од Основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина 31. децембра 1973. године. Сређивање фонда је извршено 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

**Ф. 34 ТОДОР МАНОЈЛОВИЋ, КЊИЖЕВНИК
(1883–1968), 1902–1968****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. /; к. 11; 1,30 m

Језик грађе: српски, немачки, мађарски, француски, италијански

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Повеља за књижевно дело од Удружења књижевника Србије, Указ о одликовању италијанског краља Емануела III, списи о раду у Матици српској, лична карта, разна решења, песме, драме, новеле, приповетке, сећања, расправе, есеји, критички прикази, преводи, радови објављени у штампима, забелешке, записи, скице, лични дневници, лична преписка, фотографије, позивнице, негативи филмова.

Историјат ствараоца фонда:

Књижевник Тодор Манојловић рођен је 17. фебруара 1883. године у Великом Бечкерек (Зрењанину). Гимназију је завршио у месту рођења 1900. године, да би после тога отишао на студије права у Будимпешту и Нађварад. За његов књижевни развој од пресудног значаја је било студирање у Великом Варадину, где се упознао са познатим мађарским књижевником Ади Ендреом.¹³⁷

Студије права напустио је 1911. године и отишао је у Базел, где је на Филозофском факултету студирао историју уметности. Почетком 1914. године из Базела је отишао у Фиренцу, где га је затекао Први светски рат.

¹³⁷ 070, Ф. 34, Тодор Манојловић (1883–1968), 1900–1968, бр. к. 1.

Ту је остао све до 1916. године, када је као добровољац отишао на Крф. На Крфу је радио у Команди места као преводилац за француски и италијански језик. Године 1918. напустио је место преводиоца и прешао је у Пресбиро, где је остао до краја рата као сарадник у „Српским новинама“ и „Забавнику“ (подлистак „Српских новина“). По завршетку Првог светског рата вратио се у Београд, где је са књижевницима: Сибом Миличићем, Мирком Королијом, Симом Пандуровићем, Станиславом Винавером, Милошем Црњанским, Даницом Марковић, Ивом Андрићем, а касније Растком Петровићем, Душаном Матићем и Десанком Максимовић учествовао у формирању чувене „Групе уметника“ и имао је видну улогу у стварању београдске модерне у књижевности.¹³⁸

У периоду између два рата радио је у разним установама: секретар Београдске опере од 1920–1924. године, секретар Матице српске 1931. године, где је истовремено уређивао матичин „Летопис“. Од 1932. до 1941. године радио је као библиотекар Сената Краљевине Југославије. Када је 1937. године основана Уметничка академија, постављен је био за професора историје уметности и као професор ту је остао до избијања Другог светског рата. После рата дошао је у Зрењанин где је наставио да се бави књижевним радом. Пензионисан је 1953. године. Умро је у Зрењанину 27. маја 1968. године. Био је члан Савеза књижевника Југославије.¹³⁹

Историјат фонда:

Фонд је примљен после смрти Тодора Манојловића, од његове сестре. Сређивање фонда је извршено 1975. године, али је ревизијом 2005. године утврђено да су списи приликом коришћења измешани, па је потребно извршити ново сређивање.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Ф. 35 ОПШТИНА СРПСКА БОКА (SZERB BÓKA KÖZSÉG) – BÓKA (БОКА) (?–1918), 1884–1918 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,11 м

Језик грађе: мађарски

¹³⁸ Зрењанин, Зрењанин, 1966, стр. 417.

¹³⁹ 070, Ф. 35, Тодор Манојловић (1883–1968), 1900–1968, бр. к. 1.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општина Бока (Bóka község) – Бока (1884–1916).

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са скупштинских седница, записници са ванредне скупштине, записници са скупштинских седница са имеником.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података када је насељено место Српска Бока добило статус општине.

Општина се до 1898. године звала Српска Бока и Хрватска Бока, да би тада добила назив Бока.¹⁴⁰

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Бока је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Архив не располаже подацима када је и од кога преузета архивска грађа фонда.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 36 УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА ГРАД И СРЕЗ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН, (1876–1950), 1876–1951 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 90; к. 121; 16,80 m

Језик грађе: мађарски, српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

¹⁴⁰ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 43.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Занатска комора за градску општину Зрењанин 1884–1953.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине и Управног одбора, записници испитне комисије за полагање помоћничког и мајсторског испита, регистри занатлија, регистри ученика, регистри помоћничких испита, *особни листови помоћника*, попис занатлија немачке народности, правилници и обртни закони, шегртски уговори, обртне дозволе, разна сведочанства, решења о упису у обртнички регистар, решења о брисању из обртничког регистра, обртнице, уговори о учењу, преписка која се односи на рад занатлија, картотека занатлија из Зрењанина и околине, картотека ученика и помоћника, помоћничке књижице.

Историјат ствараоца фонда:

Цехови су, као занатска удружења, постојали све до ступања на снагу Обртног закона 1872. године. Овим Законом је било одређено да у року од три месеца по ступању на снагу Закона сви цехови морају престати са радом. После укидања цехова, чланови српских цехова основали су „Српску занатску задругу“, а чланови осталих цехова „Великобечкеречко сједињено занатско друштво“.¹⁴¹

Удружење занатлија за град и срез Зрењанин основано је 28. маја 1876. године, када је изабрано руководство (председник и благајник) од присутних чланова и одређена чланарина за пријем и отпуштања шегрта. Том приликом упућен је захтев Градоначелничком звању Великог Бечкереча, да се одобри преношење имовине бивших цехова у новоформирано удружење занатлија. Такође, тада је усвојени назив Удружења и то: Великобечкеречко сједињено удружење занатлија.¹⁴²

Доношењем Закона о занатству 1884. године стварају се занатска удружења која се баве проблемима занатства.¹⁴³ На основу члана 17 овог Закона основана је Занатлијска заједница за град Велики Бечкерек 1885. године сједињавањем Удружења занатлија са Српском занатском задругом. Те године Заједница је имала 542 члана.¹⁴⁴

Законом из 1884. године било је регулисано да у градовима са муниципалним правом, градовима са уређеним сенатом и општинама где има сто занатлија, ако је то захтевала једна трећина занатлија, а уз пристанак градске и општинске управе, те уз сагласност занатске и трговачке коморе, могу да се оснивају занатска удружења. Све занатлије на подручју јед-

¹⁴¹ Петровград, Петровград, 1938, стр. 298.

¹⁴² 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1950), 1876–1951, Записник са скупштинских седница 1876–1881, бр. књ. 1.

¹⁴³ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest 1897, Törvénycikely XVII/1884, стр. 59.

¹⁴⁴ Исто, бр. књ.8, Записник са прославе 50-годишњице рада Удружења занатлија 1936.

ног града или општине постајали су чланови удружења и плаћали су чланарину. Трговци, фабриканти и акционарска друштва нису били обавезни да се учлањују у удружења, али занатлије које су се бавили на велико занатском делатношћу, били су обавезни да ступе у занатско удружење. Приликом образовања овог Удружења, занатска власт првог степена позвала је све занатлијске задруге (друштва), које су дотле постојале, да се уједине у Удружење занатлија на сазваној скупштини.¹⁴⁵

Сврха оснивања овог Удружења била је: одржавање реда међу занатлијама, заступање интереса занатлија, подстицај занатлијске власти на напредак. Зато се оно старало да владају сређени односи између занатлија и помоћника, да се решавају питања шегрта, да се спорна питања решавају мирним путем, да се оснивају потпорне благајне, да се материјални интереси занатлија потпомогну оснивањем задруга и да се органима власти дају одговарајућа обавештења о занатству. Послове занатског удружења вршила је скупштина и управа. Удружење је на скупштини доносило своја правила која су одређивала: права и дужност чланова удружења, висину чланарине, састав и делокруг управе удружења, начин руковања иметком удружења и заступањем удружења пред властима и трећим лицима. Занатлијска власт је одређивала свог повереника, који је имао задатак да надзире рад корпорације да би се одвијао по одредбама статута и Закона о занатству. У оквиру сваког занатлијског удружења оснивано је мировно веће, чији су чланови били мајстори и шегрти, а које је имало задатак да решава спорове настале између мајстора, помоћника и ученика. У Великом Бечке-реку за решавање проблема занатлија био је надлежан Сенат.¹⁴⁶

На скупштинској седници од 29. октобра 1924. године одлучено је да се Занатлијској заједници присаједини Угоститељско удружење, да би 19. маја следеће године Заједница постала члан Главног земаљског савеза занатлијских удружења. Она је тих година формирала свој пензиони фонд и донела одлуку да се поново отвори читаоница, која је почела са радом тек половином 1933. године.¹⁴⁷

Доношењем Закона о радњама 5. новембра 1931. године надзор над удружењем занатлија обављала је Занатска комора и свакој скупштини Удружења могао је присуствовати изасланик Коморе. По овом Закону органи Удружења су били: Управа, Надзорни одбор, Скупштина и одбори. Што се тиче одбора, постојали су изабрани одбори (судови добрих људи), за решавање спорова и службених односа, одбори за помоћнике и помоћнич-

¹⁴⁵ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest, 1897, Törvénycikkely XVII/ 1884, стр. 81–84, 89.

¹⁴⁶ Исто.

¹⁴⁷ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1950), 1876–1951, Записник са прославе 50-годишњице рада Удружења занатлија 1936, бр. књ.8.

ке испите и одбори части. Овим Законом је прецизирано које надлежности и какву организацију имају органи удружења, док је Удружење својим правилима одредило начин рада.¹⁴⁸

После доношења овог Закона, Удружење занатлија Велики Бечкерек на својој Скупштини од 24. јуна 1932. године, која је била редовна и оснивачка, извршило је реорганизацију Удружења и основало Удружење занатлија за град и срез Велики Бечкерек са седиштем у Великом Бечкереку. Том приликом извршена је ликвидација удружења у селима али су основана повереништва и то: у Перлезу, за Перлез и Книћанин; у Српском Итебеју за Српски Итебеј, Нови Итебеј и Велики Торак (Бегејци) и у Бегеј Свети Ђурађ (Житиште) за Бегеј Свети Ђурађ, Катарину (Равни Тополовац), Мали Торак (Бегејци), Банатски Двор и Банатски Душановац. При новоформираном Удружењу образована је испитна комисија за полагање помоћничких испита.¹⁴⁹

Удружење занатлија је најпре припадало Трговинско-индустријској комори у Великом Бечкереку. Године 1931. на основу Уредбе о коморама, из поменуте Коморе издвојиле су се занатлије и припојиле се Занатској комори у Београду.¹⁵⁰ Доношењем Уредбе о трговинско-индустријским и занатским коморама 1932. године, у Великом Бечкереку отворена Испостава београдске занатске коморе.¹⁵¹

За време Другог светског рата, на седници Управног одбора 5. октобра 1943. године дошло је до поделе Удружења, односно издвојило се удружење немачке народоносне групе под називом: Заједница немачке обртничке групе. У ствари, административно пословање је вођено код Удружења занатлија за град и срез и код новоформиране Заједнице, али је управа била заједничка.¹⁵²

После Другог светског рата Удружење занатлија за град и срез наставило је да ради и 1945. године, када је ГНОВ донео Одлуку о образовању удружења занатлија у седиштима среских, односно градских народноослободилачких одбора. У местима где су седишта и среских и градских народноослободилачких одбора оснивано је само једно удружење. Тако је је у Зрењанину оновано удружење под називом Удружење занатлија за град и срез.¹⁵³

¹⁴⁸ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 558/1931, стр. 1628.

¹⁴⁹ 070, Ф. 36, Удружења занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин, (1876–1950), 1876–1951, Записници са седница Скупштине и Управног одбора 1934–1935, бр. књ. 4.

¹⁵⁰ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 399.

¹⁵¹ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 178/512/1932, стр. 897–902.

¹⁵² 070, Исто, Записници са седница Управног и Саветодавног одбора 1935–1946, бр. књ. 5.

¹⁵³ Службени лист АПВ, бр. 11/1945, стр. 28.

На основу одлуке Председништва Занатске коморе Војводине, после престанка рада Окружног одбора занатских удружења у Зрењанину 1. августа 1947. године, Удружења занатлија за град и срез Зрењанин преузело је рад Испитне комисије за полагање мајсторских испита од укинутог Окружног одбора у непромењеном саставу.¹⁵⁴

Доношењем Општег закона о занатству 1949. године прописано је да удружења раде до оснивања занатских комора.¹⁵⁵ Тако је Удружење за град и срез Зрењанин радило до августа 1950. године, јер се Законом о занатству тада укидају сва занатска удружења, а оснивају се среске занатске коморе.¹⁵⁶

Историјат фонда:

Фонд је преузет 1975. године од Удружења самосталних занатлија Зрењанин, заједно са градском и среским коморама. Приликом сређивања, архивска грађа Удружења занатлија раздвојена је од комора, а из самог фонда Удружења издвојен је фонд Ф. 124 Окружни одбор занатских удружења Зрењанин (1933–1947), 1933–1949. Књига Регистар мајсторских испита 1939–1949 одложена је у фонд Ф. 124, Окружни одбор занатских удружења (1933–1947) 1933–1949, а садржи архивску грађу овог фонда.

Степен сачуваности:

Списе су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 37 УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ, (1894–1950), 1894–1950*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 28; к. 54; 6,05 m

Језик грађе: мађарски, немачки, румунски, српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

¹⁵⁴ 070, Ф. 124, Окружни одбор занатских удружења Зрењанин (1933–1947) 1933–1949, Записници уже управе 1936–1947, бр. књ. 4. Записници уже управе 1936–1947, стр. 75–79.

¹⁵⁵ Службени лист ФНРЈ, бр. 49/412/1949, стр. 721.

¹⁵⁶ Службени гласник СРС, бр. 18/147/1950, стр. 219.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Занатска комора среза Зрењанин – Повереништво Јаша Томић (Módosi ipartestület) (1894–1959).

Записници скупштинских седница, записници о полагању помоћничких и мајсторских испита, регистри запослених занатлија, регистар запослених помоћника, регистар ученика, регистар пословних књижица, регистар по струкама и занатима, ученички уговори.

Историјат ствараоца фонда:

На оснивачкој скупштини 2. јануара 1894. године почело је са радом Удружење занатлија у Јаша Томићу под називом: Модошко занатско удружење.¹⁵⁷ Радило је на основу Закона о занатству из 1884. године, односно законском члану 17. Њиме је било регулисано да се у градовима са муниципалним правом, градовима са уређеним сенатом и општинама где има сто занатлија, ако захтева једна трећина занатлија, а уз пристанак градске и општинске управе, те уз сагласност занатске и трговачке коморе, могу оснивати занатска удружења. Све занатлије на подручју једног града или општине постали би чланови удружења и плаћали чланарину. Трговци, фабриканти и акционарска друштва нису били обавезни да се учлањују у удружења, али занатлије који су се бавили на велико занатском делатношћу, били су обавезни да ступе у занатско удружење. Приликом образовања овог удружења, занатска власт првог степена позвала је све занатлијске задруге (друштва), које су до тада постојале, да се уједине у Удружење занатлија на сазваној скупштини. Сврха оснивања овог Удружења била је: одржавање реда међу занатлијама, заступање интереса занатлија, подстицај занатлијске власти на напредак. Зато се оно старало да владају сређе ни односи између занатлија и помоћника, да се реши питање шегрта, да се спорна питања решавају мирним путем, да се оснивају потпорне благајне, да се материјални интереси занатлија потпомогну оснивањем задруга и да се органима власти дају одговарајућа обавештења о занатству. Послове занатског удружења вршила је Скупштина и Управа. Удружење је на Скупштини доносило своја правила којима су била одређена: права и дужности чланова удружења, висина чланарине, састав и делокруг управе удружења, начин руковања иметком удружења и заступање удружења пред властима и трећим лицем. Занатлијска власт је одређивала свог повереника, који је надзирао рад корпорације као и то да ли се одвија по одредбама статута и Закона о занатству. У оквиру сваког занатлијског удружења било је оснивано мировно веће, чији су чланови били мајстори и шегрти, а који су имали задатак да решавају спорове настале између мајстора, помоћни-

¹⁵⁷ 070, Ф. 37, Удружење занатлија за срез Јаша Томић – Јаша Томић (1894–1950), 1894–1950, Записник са седница скупштине 1894–1912, књ. бр. 1.

ка и ученика. У Великом Бечкерекy (Зрењанину) за решавање проблема занатлија био је надлежан Сенат.¹⁵⁸

После Првог светског рата све до потписивања конвенције са Румунијом 24. новембра 1923. године о разграничењу, општина Јаша Томић је припадала Краљевини Румунији. Удружење је наставило да ради с тим што је било под надзором Трговинско индустријске коморе у Темишвару. После припајања општине Краљевини СХС, Удружење је носило назив Занатлијска корпорација у Модошу, да би крајем 1924. године на годишњој Скупштини променило назив на основу усвојених Правила у Удружење трговаца, индустријалаца и занатлија у Модошу.¹⁵⁹

Доношењем Закона о радњама 5. новембра 1931. године надзор над Удружењем занатлија вршила је Занатска комора и свакој скупштини Удружења могао је присуствовати изасланик Коморе. По овом Закону органи Удружења су били: Управа, Надзорни одбор, Скупштина и одбори. Што се тиче одбора, постојали су Изабрани одбори (судови добрих људи), за решавање спорова и службених односа, Одбори за помоћнике и помоћничке испите и Одбори части. Овим Законом је прецизирано које надлежности и какву организацију имају органи удружења, док је Удружење својим Правилима одредило начин рада.¹⁶⁰

На основу овог Закона извршена је реорганизација овог Удружења па је тако 28. августа 1932. године Удружење добило нови назив Удружење занатлија за срез Јаша Томић. Том приликом је отворено Повереништво у Српској Црњи. Оно је радило врло кратко, до 22. децембра исте године, када је укинута на основу решења Занатске коморе у Београду и када је основано Удружење занатлија у Српској Црњи.¹⁶¹

Удружење занатлија је најпре припадало Трговинско-индустријској комори у Великом Бечкерекy. Године 1931, на основу Уредбе о коморама, из Коморе издвојиле су се занатлије и припојиле се Занатској комори у Београду.¹⁶² Доношењем Уредбе о трговинско-индустријским и занатским коморама 1932. године, у Великом Бечкерекy отворена је Испостава београдске занатске коморе.¹⁶³

После Другог светског рата Удружење занатлија за срез наставило је да ради и 1945. године, када је ГНОВ донео одлуку о образовању удружења

¹⁵⁸ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest, 1897, Törvénycikkely XVII/ 1884, стр. 81–84, 89.

¹⁵⁹ 070, Ф. 37, Удружење занатлија за срез Јаша Томић – Јаша Томић (1894–1950), 1894–1950, Записници са седница 1924–1932, књ. бр. 3.

¹⁶⁰ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 558/1931, стр. 1628.

¹⁶¹ 070, Ф. 37, Удружење занатлија за срез Јаша Томић – Јаша Томић (1894–1950), 1894–1950, књ. бр. 3, Записници са седница 1924–1932.

¹⁶² Петровград, Петровград, 1938, стр. 399.

¹⁶³ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 178/512/1932, стр. 897–902.

занатлија у седиштима среских, односно градских народноослободилачких одбора.¹⁶⁴ Тако су овом Удружењу била припојена сва Повереништва насељених места која су припадала овом срезу.

Доношењем Општег закона о занатству 1949. године било је прописано да удружења раде до оснивања занатских комора.¹⁶⁵ Тако је Удружење за град и срез Јаша Томић радило до августа 1950. године, јер су се Законом о занатству тада укинула сва занатска удружења, а уместо њих осниване су среске занатске коморе.¹⁶⁶

Историјат фонда:

Фонд Удружење занатлија за срез Јаша Томић 1894–1950, био је заједно са фондом Ф. 596, Среска занатска комора – Јаша Томић (1950–1959) 1950–1959. Приликом раздвајања ова два фонда утврђено је да су континуирано вођене следеће књиге: Записници са седница Скупштине и Управног одбора 1932–1958, Општи регистар занатских радњи 1932–1953 и Дозволе за регистрацију радње 1948–1958, па су ове књиге одложене у фонд Ф. 596, Среска занатска комора – Јаша Томић (1950–1959) 1950–1959.

Приликом ревизије фондова 2005. године утврђено је да је у књизи Деловодника 1931–1946. године, који је водило Повереништво Удружења занатлија Шупљаја, вођен и Деловодник овог Удружења за 1945. и 1946. годину. Књига је одложена у фонд Ф. 116, Повереништво Удружења занатлија за срез Алибунарски – Шупљаја (Крајишник) (?–1945) 1925–1944.

Један део овог Фонда је примљен 1956. године заједно са фондом Ф. 413, Среска привредна комора – Зрењанин (1962–1965), 1962–1965, а други део је примљен 1958. године.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 38 ТИМОТИЈЕ – ТИМА РАЈИЋ (1885–1961) 1778–1953

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: латински, мађарски, немачки и српски

¹⁶⁴ Службени лист АПВ, бр. 11/1945, стр. 28.

¹⁶⁵ Службени лист ФНРЈ, бр. 49/412/1949, стр. 721.

¹⁶⁶ Службени гласник СРС, бр. 18/147/1950, стр. 219.

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (56 инвентарних јединица)

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Лична документа, списак пензионера за добровољан рад у Историјском архиву Зрењанин 1948. године, списак евидентираних споменика културе НО среза потиског, извештај о раду руководиоца Архивског зрењанинског подручја за 1950. годину; комунални подаци за град Зрењанин, подаци о Цинцарима, Румунима, Грцима и Ромима; евиденције о цеховима и трговцима, евиденција о задужбинама, народним добротворима и стипендистима; евиденција о адвокатима, надлештвима, фабрикама, млиновима, цигланама и ветрењачама; подаци за историју Елемира; подаци за историју Гимназије у Великом Бечкереку; списак адвоката у Великом Бечкереку 1875. године; стара имена и презимена у Зрењанину, историјски подаци за општину Јаша Томић.

Историјат ствараоца фонда:

Први управник Историјског архива у Зрењанину био је Тимотије Рајић Рођен је у Обилићеву (Новом Кнежевцу) 12. јуна 1885. године. Класичну гимназију је завршио у Новом Саду, а Богословију у Сремским Карловцима. После Првог светског рата завршио је Правни факултет у Суботици. У Великом Бечкерек је дошао 1919. године где се запослио у градоначелничком звању. Пошто је све послове савесно и одговорно обављао, врло брзо је постављен на радно место градског великог бележника. Био је врло активан члан многих друштава и удружења: председник Удружења чиновника и намештеника града Петровграда, председник Среског одбора Црвеног крста, командант и тајник Ватрогасног друштва, председник Подружнице друштва „Фрушка Гора“, председник Југословенско-чехословачке лиге.¹⁶⁷

Поред тога, прикупљао је податке из прошлости града Зрењанина и написао је бројне радове о томе. Највише се ангажовао на прикупљању историјских података о револуцији 1848/49. године па је у том циљу начинио целу збирку преписа. После ослобођења, 1944. године се ангажовао на заштити споменика културе у Зрењанину. Када је основан Историјски архив у Зрењанину, 1947. године, постављен је за руководиоца Архивског зрењанинског подручја. Овај посао је радио као реактивирани пензионер све до 1953. године, када се повукао због забране рада пензионерима. После тога,

¹⁶⁷ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 418, 419, 428.

бавио се истраживачким радом. Начинио је више преписа докумената у за-
гребачком и дубровачком архиву. Умро је у Зрењанину 1961. године.¹⁶⁸

Историјат фонда:

Архивска грађа је откупљена од породице 1961. године. Извршено је
сређивање по принципу слободне провенијенције.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Ф. 39 ПАЈА КРИЖАНОВ (1885–1965), 1920–1961

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 1; 0,15 m

Језик грађе: српски и мађарски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Аутобиографија, Пословна правила електричне централе града В. Беч-
керека, Правилник о устројству и пословном реду града Великог Бечкере-
ка, Правилник о беривима умировљених градских намештеника Великог
Бечкерека, Статут о службеницима града Великог Бечкерека, део пресу-
де Окружног суда у Великом Бечкереку о издавању у закуп Градске елект-
ричне централе, извештај о раду Градског сената за 1924. годину, преписка
градске управе у вези са Градском електричном централом, списи град-
ске финансије, преписка Кредитне задруге у Немачком Елемиру, списи и
књиге записника о раду Радничко-намештеничке набављачко-потрошачке
задруге с.о.ј. Зрењанин, списи Набављачке задруге трговаца колонијалне
робе Зрењанин, попис докумената које је предао Матици српској.

Историјат ствараоца фонда:

Главни књиговођа града Великог Бечкерека, Паја Крижанов рођен је
28. септембра 1885. године у Великом Бечкереку, од оца Ђоке, земљорад-
ника и мајке Персиде, домаћице. Завршио је пет разреда вероисповед-
не школе и пет разреда основне школе. После завршене грађанске школе

¹⁶⁸ 070, Ф. 38, Тимотије–Тима Рајић (1885–1961) 1778–1953, Лична документа, 1778–1953, бр. к. 1.

(четири разреда) запослио се као чиновник Државне грађевинске секције при Торонталској жупанији, али је радећи успео да заврши Трговачку академију. Како сам каже у својој *аутобиографији*, пресудан утицај на његово патриотско васпитање имао је прота Жарко Стакић и прота Ђура Страјић. Учествовао је у Првом светском рату као војно-административни рачуновођа све до 1917. године, када је добио чин поднаредника и када је упућен на Руски фронт. Пред крај рата добио је чин наредника и 1918. године са својом батеријом отишао је на Италијански фронт где је био унапређен у заставника административне струке. Са овим чином упућен је као телеграфиста у Нађварад и Дебрецин (Мађарска), одакле се пријавио у Српску народну гарду у којој је играо важну улогу приликом ослобађања Великог Бечкерека.¹⁶⁹

Своју пословну каријеру почео је као књиговођа Аграрног уреда у Великом Бечкереку где се истакао у откривању неких малверзација. Због савесног обављања контроле у Уреду, велики жупан 1922. године Пају Крижанова поставља за главног књиговођу града Великог Бечкерека. Посебно се истакао у откривању неправилности у раду са Градском електричном централом приликом поправке и издавања у закуп једној америчкој компанији. Због покретања ове афере тражио је да га пензионишу 1924. године. Иако је савесно радио као финансијски стручњак у многим комисијама, врло млад је пензионисан, са 40 година живота. Као пензионисани чиновник радио је у Надзорном одбору Чиновничке задруге све до краја Другог светског рата, када се Набављачка задруга државних службеника претворила у Радничко-намештеничку задругу. У новоствореној задрузи радио је као председник све до њене ликвидације 1952. године.¹⁷⁰

Умро је 1965. године у Зрењанину.¹⁷¹

Историјат фонда:

Списе овог фонда прикупио је сам Паја Крижанов и уз прецизно евидентирање целокупног фонда извршио примопредају Историјском архиву Зрењанин, 1961. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

¹⁶⁹ 070, Ф. 39, Паја Крижанов, (1885–1965), 1920–1961, *Аутобиографија*, бр. к. 1, бр. пред. 2.

¹⁷⁰ Исто.

¹⁷¹ Исто.

**Ф. 40 ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО (NAGY-ERZSÉBETLAK KÖZSÉG)
– NAGY-ERZÉBETLAK (БЕЛО БЛАТО)
(?–1918), 1888–1919***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,14 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинског одбора.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података када је насељено место Нађ Ержебетлак (Nagy-Erzsébetlak) добило статус општине.

Насеље је више пута мењало назив. До 1878. године било је Елизенхајм (Elizenheim), од тада Нађ Ержебетлак (Nagy-Erzsébetlak), затим 1881. године било Торонтал Ержебетлак (Torontál-Erzsébetlak), а 1886. Елизенхајм (Elizenheim). Године 1905. био је враћен стари назив Торонтал Ержебетлак (Torontál-Erzsébetlak), а 1911. године је био поново промењен назив у Нађ Ержебетлак (Nagy-Erzsébetlak), који је носио до 1922. године.¹⁷²

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, Општина Нађ Ержебетлак (Nagy-Erzsébetlak) је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Месне канцеларије Бело Блато 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општина Бело Блато (1888–1912).

¹⁷² Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 39.

Ф. 41 ОПШТИНА РУМУНСКА ЕЧКА, ОПШТИНА ЕЧКА
(ROMÁN ÉCSKA KÖZSÉG, ECSEHIDA KÖZSÉG)
– **ÓÉCSKA I ÉCSKA** (ЕЧКА)
(?–1918), 1889–1897*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. /; 0,05 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига записника са седница Скупштине општинског представништва, Статут Румунске Ечке

Историјат ствараоца фонда:

Нема података када је насељено место Ечка добило статус општине.

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Румунска Ечка, Општина Ечка је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Књига скупштинских записника издвојена је из фонда Ф. 571, Општина Ечка – Ечка (1918–1941), 1918–1939, који је преузет 1973. године од Месне канцеларије Ечка.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општина Ечка (1889–1918).

Ф. 42 ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН (1902–1947), 1903–1942

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,14 m

Језик грађе: мађарски, немачки, српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Управног и Надзорног одбора, Правила банке, завршни рачун из 1912. године, саопштења удружења банкарских и осигуравајућих предузећа из Новог Сада, ликвидациони списи.

Историјат ствараоца фонда:

Општа привредна банка д.д. је основана 1902. године са акционарским капиталом од 200.000 круна.¹⁷³ Регистрација банке извршена је у Окружном суду Петровград (Зрењанин) почетком следеће године. На челу банке био је Аурел Мајер и акционари: Хајнрих Мајер, др Имре Варади, Јене Хајдушка и Лајтнер Жигмунд.

Због доброг пословања Банке капитал се 1914. године учетворостручио. После Првог светског рата на редовној седници Скупштине банке за директора је изабран Иван Савић. Већ почетком двадесетих година капитал се увећао на четири милиона и 4.000 деоница. Крајем двадесетих година враћено је старо руководство банке и извршена је измена Основних правила.¹⁷⁴

Банка се бавила свим банкарским пословима: имала је мењачницу и одељење за продају лозова класне лутрије.¹⁷⁵ Након немачке окупације, 1941. године смењено је руководство и изабрани су нови чланови Управног одбора, немачке народности. Банка је радила у току рата, а по ослобођењу, одлуком Управе народних добара за Војводину 1945. године, за заступање и управљање банкарским пословима, постављен је Стеван Брусин, банкарски чиновник. Решењем Министарства финансије ФНРЈ 19. марта 1947. године било је забрањено даље пословање ове банке и она је

¹⁷³ Петровград, Петровград, 1938, стр. 262.

¹⁷⁴ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), 1941–1944, Регистар друштвених фирми 1898–1905, бр. књ. 18, књ. II, стр. 177–178.

¹⁷⁵ Петровград, Петровград, 1938, стр. 262.

стављена у ликвидацију, да би се коначна ликвидација извршила тек 1949. године.¹⁷⁶

Историјат фонда:

Није познато када и од кога је преузета архивска грађа овог фонда.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

**Ф. 43 ГАВРИЛО ДР ЕМИЛ
(1861–1933), 1890–1933**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 2; 0, 26 m

Језик грађе: српски, немачки, мађарски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: историјска белешка

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Лична документа, породична преписка; преписка са пријатељима и сарадницима; чланци за листове „Глас“, „Српска ријеч“ и „Застава“; преписка везана за рад Радикалне странке; писма из затвора, писмо Јовану Цвијићу о објављивању једног рукописа; преписка о раду Српске академске омладине БиХ; преписка о раду Градске управе у Великом Бечкереку; писма упућена Николи Пашићу, председнику владе; списи његове адвокатске канцеларије; преписка са уредништвом „Српске ријечи“ и „Застава“; нацрт меморандума Српске академске омладине Босне и Херцеговине; Правила Савеза војвођанских привредника; концепти говора за Сенат Краљевине Југославије.

Историјат ствараоца фонда:

Др Емил Гаврило се родио 17. априла 1861. године у Великом Бечкереку где је завршио основну школу и гимназију. Права и филозофију студирао је у Бечу, Бону, Будимпешти, Клаузенбергу, Минхену, Берлину и Паризу. Од 1890. године бавио се адвокатским пословима у Великом Бечкереку где је покренуо и уређивао лист „Глас“, да би након три године прешао у Нови Сад

¹⁷⁶ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1932–1944, бр. књ. 22, књ. VI, стр. 203.

на место директора листа „Застава“. Био је један од организатора црквено-народног сабора у Сремским Карловцима. Године 1896. саставио је Србима у Босни „Меморандум о националном, верском и просветном стању Срба у Босни“. Две године касније саставио је још један меморандум који се односио на одбрану црквене самоуправе Срба у Угарској. Као искусни уредник покренуо је 1905. године први српски лист у Босни „Српска ријеч“. Уредио је и издао књигу „Списи исламског народа Босне и Херцеговине“. Његови радови штампани су у брошурама, а највише у „Босанско-херцеговачком зборнику“, који је сам уређивао. Публиковао је и друге расправе и чланке у разним часописима и новинама. После анексије Босне и Херцеговине први пут је протеран из Босне и Херцеговине. За време Првог светског рата, од 1914. до 1918. године био је интерниран, због сумње да је учествовао у сарајевском атентату. После ослобођења града Великог Бечкерека, био је постављен за почасног председника Народног већа, а од априла до 1. септембра 1920. године био је велики жупан Торонталско-тамишке жупаније. Он је био један од оснивача Банатске трговачке-индустријске коморе у Великом Бечкереку и борио се против укидања Коморе и Трговачке академије у граду. Три године пре краја живота био је сенатор Краљевине Југославије. Умро је у Рогашкој Слатини 27. августа 1933. године.¹⁷⁷

Историјат фонда:

Нема података када и од кога је преузет овај лични фонд.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Ф. 44 ОПШТИНА ЦРЊА И НЕМАЧКА ЦРЊА (CZERNYA I NÉMET CZERNYA KÖZSÉG) – CSERNYE I NÉMETCSERNYE (СРПСКА ЦРЊА) (?–1918), 1890–1914*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,11 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

¹⁷⁷ 070, Ф. 43, Емил Гаврило (1861–1933), 1890–1933, бр. к. 1, бр. пред. 1.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општина Српска Црња (Szerb Czernya község) (1890–1914).

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница општинског Представништва.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података када су насељена места Црња и Немачка Црња добиле статус општине.

Општина се до 1914. године звала Српска и Немачка Црња, када је добила назив Црња и Немачка Црња.¹⁷⁸

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Црња и Немачка Црња је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена од Месне канцеларије Српска Црња 24. септембра 1969. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 45 ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА 1890–2003

Основни подаци о збирци

Количина архивске грађе: књ. /; к. 5; 0,60 m

Језик грађе: /

Степен сређености: сређена

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (1.220 инвентарне јединице)

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Збирка фотографија садржи разгледнице града и фотографије: културно-историјских споменика, јавних личности, објава, културно-уметничких и спортских друштава, познатих учесника НОБ-а, чланова КПЈ, штрајкова,

¹⁷⁸ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 165.

панораме појединих делова града, значајније јавне објекте по насељеним местима из околине града, повеље и занатске дипломе.

Историјат збирке:

Збирка је настала издвајањем фотографија из фондова приликом сређивања, као и поклонима грађана и откупом. Она се сваке године допуњује. Води се књига инвентара фотографија.

Ф. 46 МИЛОРАД ВЛАДИВ (1890–1956), 1924–1952

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 4; 0,48 m

Језик грађе: мађарски, немачки, славеносрпски, српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Службена преписка, штедне књижице, новине, плакати, Закон о градским општинама, списи Српске штедионице д.д. у Великом Бечкереку, извештаји и завршни рачуни града, разни реферати, рукописни материјал за монографију града, попис становника Зрењанина са надимцима, топоними града Зрењанина, списак учитеља и свештеника у Зрењанину, синоними за поједине речи, правописно упутство из 1943. године, преписи из књига и часописа, попис лековитих биљака, скупштински записници, списи о успостављању телефонске мреже у граду, народна имена улица и градских тргова, извештај водостања на Тиси, црквени часопис „Српски Сион“ из 1892. године, попис становника Српске православне Карловачке митрополије, списак мешовитих бракова у Великом Бечкереку, војне мапе Балкана, Западне Русије и Западне Немачке, мапа Балканског полуострва, културна, индустријска и трговачка мапа Краљевине СХС, административна мапа Краљевине СХС из 1922. године, административни речник места у Краљевини Југославији 1931. године.

Историјат ствараоца фонда:

Градски главни књиговођа, Милорад Владив, рођен је у Великом Бечкереку 1890. године у трговачкој породици. Завршио је Вишу трговачку школу 1910. године, а затим житарско-берзански течај. Запослио се као приватни чиновник банкарско-књиговодствене струке у Српској штедионици

Велики Бечкерек, да би након шест месеци, 1910. године у истом својству наставио да ради у Бугарској генералној банци у Софији. После годину дана прешао је у Фабрику тепиха Велики Бечкерек где је водио књиговодство до 24. фебруара 1914. године. Уочи рата прешао је у Краљевину Србију и запослио се у руднику Подвис код Књажевца. По избијању рата пријавио се као добровољац у српску војску, прешао Албанију и активно учествовао у борбама за ослобођење. Из рата је изашао као резервни пешадијски потпоручник и запослио се у Фабрици шећера Велики Бечкерек. После неколико месеци рада у Фабрици прешао је у Српску задружну банку Велики Бечкерек, а 1922–1927. године радио је као банкарски чиновник у Добровољачкој банци Велики Бечкерек. Године 1927. велики жупан га је именовао за градског финансијског саветника, а Градско представништво исте године га је бирало за градског главног књиговођу. Ове послове је обављао до 1935. године.¹⁷⁹

За председника градске општине Петровграда изабран је 15. јула 1935. године и ту функцију је обављао до 1. фебруара 1936. године.¹⁸⁰ Говорио је и писао немачки и мађарски језик, а могао је добро да се служи и француским језиком. Био је врстан познавалац прошлости свога града и учествовао је у писању његове монографије. Већи број чланака из прошлости свога завичаја објавио је у *Гласнику историског друштва у Новом Саду*, а сачинио је и библиографију Баната. Умро је у Зрењанину 1956. година.¹⁸¹

Историјат фонда:

Списи фонда су откупљени од породице Владив 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

¹⁷⁹ 070, Ф. 46, Милорад Владив (1890–1956), 1924–1952, бр. к. 1, бр. пред. 1.

¹⁸⁰ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 307.

¹⁸¹ 070, Ф. 46, Милорад Владив 1890–1956, 1924–1952, бр. к. 1.

Ф. 47 ДРЖАВНА МАЂАРСКА МУШКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА
(MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLA)
– **NAGYBECSKEREK** (ЗРЕЊАНИН)
(1891–1920), 1891–1920

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 20; к. /; 0,38 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матичне књиге, матичне књиге ученика који су плаћали школовање, књига Записника Наставничког већа (одложена у фонд Ф. 96, Државне мешовите грађанске школе – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1945) 1919–1946).

Историјат ствараоца фонда:

Државна мађарска мушка грађанска школа почела је са радом школске 1891/92. године под називом Мушка грађанска школа у Великом Бечкерек-ку.¹⁸² Најпре је радила у згради, која се налазила иза зграде римокатоличке цркве да би се школске 1892/93. године преселила у новоизграђену наменску зграду (на левој обали Бегеја поред Малог моста).¹⁸³

Школа је радила по највишем краљевском рескрипту из 1868. године, којим је било предвиђено да општине које имају материјалне могућности, без обзира на верске разлике, могу да отворе грађанске школе. Посебно су биле отворене грађанске школе за мушку, а посебно за женску школску омладину. За мушку је школовање трајало 6 година, а за женску омладину 4 године. Овај Закон је прописао и наставни програм.¹⁸⁴

Међутим, школске 1919/20. године издвојила су се српска одељења и радила су под називом Српска мушка грађанска школа Велики Бечкерек. Тако је упоредо радила ова Школа са Мушком мађарском грађанском школом, да би 2. октобра 1920. године на седници Наставничког збора било одлучено да се споје у Државну мешовиту грађанску школу Велики Бечкерек.¹⁸⁵

¹⁸² *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 151.

¹⁸³ Исто.

¹⁸⁴ Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest, 1896, Törvénycikkely 38/1868, стр. 459, 460.

¹⁸⁵ 070, Ф. 96, Државна мешовита грађанска школа – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1945), 1919–1946, Записник Наставничког већа 1919–1926, бр. књ. 1.

Историјат фонда:

Део фонда је преузет од Основне школе Никола Тесла Зрењанин 1973. године, а већи део књига је издвојен из осталих школских фондова. Приликом архивистичког сређивања 1974. године, издвојена је књига Записника Наставничког већа ове Школе и Државне мешовите грађанске школе, која је вођена континуирано од 1919. до 1926. године у једној свесци, па је одложена у фонд Ф. 96, Државна мешовита грађанска школа – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1945) 1919–1946.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 48 ОСНОВНА ШКОЛА „ГОРЊА МУЖЉА”

(FELSŐ-MUZSLYAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA)

– ГОРЊА МУЖЉА (МУЖЉА)

(1894–), 1893–1924

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 60; к. 7; 1,67 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матична књига ученика, уписнице, извештаји о наставном особљу, записници седница Школског одбора, записници са седница Наставничког већа, постављења, годишњи школски обрачуни, разни статистички извештаји, дописи у вези са сакупљањем лековитог биља, упутства за одржавања часова веронауке, спискови уџбеника, спискови деце ослобођене од школарине, дописи о набавци школских учила, наредбе о затварању школе због заразне болести.

Историјат ствараоца фонда:

Основна школа „Горња Мужља” почела је са радом 1894. године и била је четворогодишња. У почетку рада школе, док није изграђена црква, у школи се вршило богослужење.¹⁸⁶ Радилa је по Закону из 1868. године, од-

¹⁸⁶ Карл Миклош, *Марљиви житељи рита*, Нови Сад, 1990, стр. 68, 69.

носно по законском члану 38, који је предвиђао и наставни програм.¹⁸⁷ Године 1896. Министарство за просвету и верска питања издало је наређење о отварању одељења пољопривредне продужне школе при овој Основној школи у Горњој Мужљи.¹⁸⁸ Међутим, ова одељења су почела са радом тек 1898. године.

После Првог светског рата школа је наставила да ради, али је од 1920. године радила по Закону о народним школама Краљевине Србије из 1904. године.¹⁸⁹ При овој школи 1921. године отворена су два истурена одељења: Салаш I и Салаш II. Касније је једно од тих одељења добило назив „Обалска школа”.¹⁹⁰

Школа и данас ради.

Историјат фонда:

Већи део фонда преузет је од Основне школе „Горња Мужља” у Мужљи, део од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина, а мањи део је издвојен из осталих школских фондова. Фонд је сређен.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 49 ЖИВА КОЛАРОВ (1893–1974), 1930–1940

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,14 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Копије писама упућена Матици српској у Новом Саду и *Историском друштву у Новом Саду*, позиви за седницу Одбора за подизање споменика

¹⁸⁷ Magyar Törvénytár 1836–1868, Budapest, 1896, Törvénycikkely XXXVIII/1868, стр. 459, 460.

¹⁸⁸ 070, Ф. 48, Основна школа „Горња Мужља” (Felső-muzslyai állami elemi iskola) – Горња Мужља (Мужља), (1894–), 1893–1924 бр. к. 61, бр. пред. 102/1897.

¹⁸⁹ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 144.

¹⁹⁰ 070, Ф. 48, Основна школа „Горња Мужља” (Felső-muzslyai állami elemi iskola) – Горња Мужља (Мужља), (1894–), 1893–1924, бр. к. 66.

Светозару Милетићу, позиви Одбора за прославу стогодишњице рођења Ђуре Јакшића, преписка са познатим личностима тога времена у Војводини, фотографије народне ношње, фотографија др Емила Гаврила.

Историјат ствараоца фонда:

Жива Коларов је рођен у Великом Бечкерекy 1893. године, где је завршио гимназију, а економију је студирао у Бечу, Грацу и Загребу. У Првом светском рату учествовао је као официр. После рата је дипломирао и добио звање „ing. com.“, а почео је да ради као професор 1925. године у Трговачкој академији у Великом Бечкерекy. Био је неколико година директор ове школе и у том својству борио се 1930. године да се школа не укине. За време Другог светског рата је био ухапшен због комунистичке активности. Пензионисан је 1960. године као директор Економске школе у Зрењанину. Умро је 8. августа 1974. године у Зрењанину.¹⁹¹

Професор инж. Жива Коларов бавио се локалном историјом, али се истицао и у многим другим културним акцијама. Био је повереник Матице српске у Зрењанину и председник Месног одбора Матице српске у Зрењанину. Такође је био редован члан *Историског друштва у Новом Саду*. Објавио је већи број радова у научним и другим часописима. Био је секретар Одбора за подизања споменика Светозару Милетићу и секретар Одбора за прославу 100-годишњице рођења књижевника Ђуре Јакшића.¹⁹²

Историјат фонда:

Жива Коларов је на лични захтев 2. фебруара 1962. године, отворио до-сије у Архиву у који је улагао документа о свом раду, и од тих докумената је настао овај лични фонд.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

¹⁹¹ 070, Ф. 49, Коларов Жива (1930–1974), 1930–1940, бр. к. 1.

¹⁹² Исто.

Ф. 50 МОДОШКА ГРАЂАНСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д.
(MÓDOSI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG)
– ЈАША ТОМИЋ (1876–1936), 1894–1936 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 3; 0,40 м

Језик грађе: мађарски, немачки и српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статут банке, записници са годишњих скупштина, извештаји Управног и Надзорног одбора, спискови акција, менични протести, завршни рачуни, извештаји благајне.

Историјат ствараоца фонда:

Модошка грађанска штедионица д.д. основана је 1. јануара 1876. године, када је формиран један новчани фонд од 20.000 форинти од 200 акција на име Акција за оснивање једне штедионице у Модошу. Штедионица је регистрована 1896. године код Окружног суда у Великом Бечкереку са акционим капиталом од 40.000 круна и резервним фондом од 160.000 круна. Том приликом донета су основна правила штедионице које је суд одобрио. До 1909. године капитал Штедионице се удвостручио, да би 1929. године деоничарска главница била милион динара од 20.000 деоница.¹⁹³

На ванредној Главној скупштини 10. маја 1931. године одлучено је да се банка расформира и том приликом је изабран ликвидациони одбор. До коначне ликвидације је дошло 3. јуна 1936. године.¹⁹⁴

Историјат фонда:

Нема података када и како је грађа примљена у Архив.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Модошка штедионица – Јаша Томић (1895–1936).

¹⁹³ 070, Ф. 50, Модошка грађанска штедионица д.д. – Модош (Јаша Томић), (1876–1936), 1894–1936, Основна правила бр. к. 1.

¹⁹⁴ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1898–1905, бр. књ. 18, , књ. II, стр. 27.

Ф. 51 ГРАЂАНСКА ЧИТАОНИЦА
(MÓDOSI POLGÁRI OLVASÓEGYLET) – **MODOSCH** (ЈАША ТОМИЋ)
(1876–1944), 1898–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,10 m

Језик грађе: мађарски и немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са скупштинских седница, евиденција чланова, дневник касе, списак издатих књига.

Историјат ствараоца фонда:

Српска књижница и читаоница у Модошу (Јаша Томић) основана је 1876. године, а 1895. године прерасла је у Грађанску читаоницу. Њени чланови били су трговци, занатлије и чиновници.¹⁹⁵

Министар пољопривреде је 1903. године поклатио овој читаоници 173 књиге, из области друштвих и природних наука, као и дела за „разоноду“. Поред тога поклатио јој је и 40 круна за набавку једног ормана за књиге.¹⁹⁶

Грађанска читаоница је радила до 1944. године.¹⁹⁷

Историјат фонда:

Архивска грађа фонда је предата Архиву 1968. године заједно са архивском грађом фонда Ф. 81. Општина Јаша Томић – Јаша Томић (1924–1941) 1924–1941, а издвојена је приликом сређивања 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

¹⁹⁵ Милан Ђуканов, *Кратка монографија Јаша Томића 1334–1978*, Јаша Томић, 1980, стр. 21.

¹⁹⁶ *Недељни лист Торонтал (Toronto) Велики Бечкерек*, бр. 129/1903, стр. 3.

¹⁹⁷ Милан Ђуканов, *Кратка монографија Јаша Томића 1334–1978*, Јаша Томић, 1980, стр. 21.

Ф. 52 „ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА” ПОГОН ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН (?–), 1946–1959*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 2; 0,24 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Планови градске електричне централе и електричне мреже, планови постројења, набавка зупчаника, планови електричне мреже по насељеним местима; инвентарски попис трафо станица, трансформатора, далековаода и електричне мреже ниског напона.

Историјат ствараоца фонда:

Нема податке када је основано предузеће „Електровојводина” Погон Зрењанин.

Пре Другог светског рата електричну централу и мрежу у граду одржавало је Електрично друштво Војводина а.д.¹⁹⁸, које је наставило са радом и после Другог светског рата 1946. и 1947. године.¹⁹⁹ Нема података када је укинута ово Акционарско друштво, нити да је одржавање мреже преузело Банатско електрично предузеће са седиштем у Зрењанину. Банатско електрично предузеће Зрењанин је укинута 29. децембара 1947. године стварањем Новосадског електричног предузећа Нови Сад. Новоосновано Предузеће је било под административно-оперативним руководством Главне дирекције електропривреде Министарства индустрије НРС.²⁰⁰ Крајем 1947. године основано је Градско електро-привредно предузеће са седиштем у Зрењанину.²⁰¹

Због недостатка архивске грађе (опште преписке) нема података о организационим променама, као и о променама назива ствараоца фонда. Такође, није познато да ли је стваралац фонда правни наследник Новосад-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Новосадско електрично предузеће, пословница Зрењанин – Зрењанин (1924–1949).

¹⁹⁸ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 295.

¹⁹⁹ 070, Ф. 52., „Електровојводина” Погон Зрењанин – Зрењанин (?–), 1946–1959, Печати, бр. к. 1.

²⁰⁰ Службени гласник НРС, Упис у регистар државних привредних предузећа Новосадско-електрично предузеће Нови Сад, бр. 2/1949, стр. 1.

²⁰¹ 070, Ф. 160, Народни одбор општине Зрењанин – Зрењанин (1944–1963) 1939–1963, Решење 2. и 4. седнице, Записник Извршног одбора 1947/48, бр. књ, 6.

ског електричног предузећа или је основан организационим променама Градског електро-привредног предузећа у Зрењанину.

Стваралац фонда и данас ради као Јавно предузеће „Електроводина“ Нови Сад Електродистрибуција „Зрењанин“ у Зрењанину.

Историјат фонда:

Архив нема података о томе кад је фонд преузет. Приликом израде ове свеске *Водича кроз архивске фондове*, утврђено је да већи део архивске грађе, настао радом Градске електричне централе 1891–1941. године, не припада овом фонду, већ фондовима: Ф. 3, Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1769–1918) 1769–1920 и Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин) (1919–1941), 1919–1941. Због тога је извршено раздвајање на фондове и припајање фондовима којима припада архивска грађа, а у овом фонду су остали углавном планови електричних постројења и електричне мреже.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 53 СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ГРАДНУЛИЧКО-ЧОНТИКАРСКЕ ОПШТИНЕ – ЗРЕЊАНИН (1875–1948), 1897–1926*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница редовних и ванредних седница Скупштине, статут, списак задругара, биланси.

* У *Водичу кроз архивске фондове из 1979.* године назив је био: Српска пољопривредна задруга поседника на три места Граднуличко-чонтикарске општине у Великом Бечкерек у Зрењанин (1897–1926).

Историјат ствараоца фонда:

Српска пољопривредна задруга граднуличко-чонтикарске општине основана је 1875. године са циљем стицања земље, нарочито пашњака и ритова, за испашу стоке својих чланова.²⁰²

Године 1938. задруга је имала 642 јутра пашњака у градском атару, 120 јутара у атару општине Јанков Мост, 220 јутара ритске земље у Красници, у атару Горња Мужља (Мужља) и уложене готовине 170.000 динара. Такође је Задруга имала сопствену зграду од 1926. године. До 1937. године сваке године се мењао председник, а од тада је Задругом управљао комесар са саветодавним одбором од 6 чланова. У то време она је имала 308 чланова.²⁰³

Задруга је 1907. године донела своја Основна правила и утврдила територију коју је надзирао задружни чувар (субаша). Задруга се простирала на обрадиву земљу и пашњаке земљопоседника великобечкеречке граднуличке-чонтикарске урбаријалне општине на три места, а сваки задругар је имао право на приход сразмерно свом поседу и резервном фонду. Регистрација задруге извршена је исте године у регистар друштвених фирми.²⁰⁴

Стваралац фонда је престао са радом за време Другог светског рата, 1943. године.²⁰⁵

Историјат фонда:

Архивска грађа се налазила у фонду Градско поглаварство Петровград 1919–1941. као неиндетнтификована и издвојена је приликом сређивања овог фонда, 1961. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књига нису сачуване.

²⁰² Петровград, Петровград, 1938, стр. 219.

²⁰³ Исто.

²⁰⁴ 070, Ф. 53, Српска пољопривредна задруга граднуличко-чонтикарске општине – Зрењанин (1875–1948), 1897–1926, бр. к. 1.

²⁰⁵ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми, бр. књ. 22, књ. VI, стр. 41.

Ф. 54 ОПШТИНА МОДОШ
(MÓDOS KÖZSÉG) – **MÓDOS** (ЈАША ТОМИЋ)
(?–1918), 1899–1916

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 1; 0,24 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница општинског Представништва.

Историјат ствараоца фонда:

Немамо података када је насељено место Модош (Módos) добило статус општине.

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Модош (Módos) није ушла у састав новостворене државе, већ је то учињено после потписивања конвенције са Румунијом о дефинитивном току граничних линија 24. марта 1924. године.²⁰⁶

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Месне канцеларије Јаша Томић 1968. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

²⁰⁶ Службене новине Краљевине СХС, бр. 162/1924.

Ф. 55 ПРВА СЕЧАЊСКА ШТЕДИОНИЦА КАО Д.Д.
(ELSŐ TORONTÁL-SZÉCSÁNYI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG,
ERSTEN SETSCHENER SPARKASSZA ALS AG) – **СЕЧАЊ**
(1889–1935), 1889–1935

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: немачки, мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Основна правила, записници са седница редовних и ванредних Скупштина, извештаји о пословању, спискови акционара, завршни рачуни, улози акционара и коминтената.

Историјат ствараоца фонда:

Прва сечањска штедионица је регистрована као деоничарско друштво 5. маја 1889. године, а основана је на 20 година. Главница је била 25.000 форинти подељена на 250 деоница у вредности од 100 форинти по деоници. Пословала је давањем зајмова и вредносних папира, а највише је давала кредите занатлијама. Обавештења о свом пословању објављивали су у *Великобечкеречким новинама*. Управа се састојала од директора и Управног одбора, који је бројао осам чланова. До 1922. године звала се Прва торонталскосечањска штедионица као деоничарско друштво, а 6. јуна 1922. године, када су донета Правила рада Друштва, добила је назив Прва сечањска штедионица деоничарско друштво. Те године главница је износила 800.000 круна подељена на 2.000 деоница у вредности од по 400 круна по деоници.²⁰⁷

Иако је била основана на 20 година она је радила знатно дуже, односно радила је до доношења Уредбе о каматним стопама од 5. фебруара 1935. године, која је имала ретроактивно дејство, од 1933. године, и која је предвиђала знатно смањење камата. На основу одлуке Главне скупштине 12. маја 1935. године Прва сечањска штедионица д.д. спојила се са Панчевачком пучком банком и тада је створено акционарско друштво Панчевачке пучке банке у Панчеву. Тиме је ова штедионица престала да постоји као посебна фирма.²⁰⁸

²⁰⁷ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, бр. књ. 17, Регистар друштвених фирми 1876–1913, књ. I, стр. 117–118.

²⁰⁸ Исто, бр. књ. 20, стр. 221.

Историјат фонда:

Архив нема података од кога и када је преузета архивска грађа овог фонда. Сређен је 1976. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 56 ДРЖАВНА ФАБРИКА ШПИРИТУСА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1899–1945), 1940–1948*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. /; 0,02 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига исплате радника и намештеника.

Историјат ствараоца фонда:

Фабрику шпиритуса у Великом Бечкереку основао је Јосиф Хилер 1899. године и радила је под називом Јосиф Хилер и синови. Године 1912. фабрику је преузео Алојз Швиртлих.²⁰⁹ Фабрика је била снабдевена парном машином и дестилним апаратом тако да је годишње производила 2.000 хектолитара шпиритуса.²¹⁰

Ова фабрика је радила под називом Фабрика и рафинерија шпиритуса у Великом Бечкереку све до 1945. године, односно до доношења одлуке Градске комисије за конфискацију у Петровграду, када је конфискована у корист државе ДФЈ и када је добила назив Државна фабрика шпиритуса Петровград. Следеће године 1946. Министарство финансије НР Србије

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Државна фабрика шпиритуса – Зрењанин (1940–1948).

²⁰⁹ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар индустријских фирми 1884–1902, бр. књ. 30, редни бр. 2

²¹⁰ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 286.

доноси решење да се ова фабрика региструје под називом Државно привредно предузеће „Победа” индустрија шпиритуса у Петровграду.²¹¹

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Индустрије пива Зрењанин, алкохолних и безалкохолних производа у саставу ИПК „Серво Михаљ” у Зрењанину 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 57 ЖЕНСКА ЗАНАТСКА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI LEÁNYIPAROS ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1909–1915), 1911–1915

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. /; 0,03 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Градоначелник Великог Бечкерек је још 1907. године поднео градској скупштини предлог за отварање женске занатске школе у Великом Бечкереку уз финансијску помоћ државе.²¹² Међутим, до отварања ове школе није дошло док то питање није покренуло Удружења занатлија Велики Бечкерек 1909. године, када је и отворена Женска занатска школа у Великом Бечкереку.²¹³ Она је почела са радом 8. новембра 1909. године у згради

²¹¹ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар инокосних фирми 1890–1920, бр. књ. 24, књ. II, стр. 319.

²¹² Женска занатска школа у Великом Бечкереку, у: *Недељне новине Торонтал (Torontál)*, Велики Бечкерек, бр. 106/1907, стр. 2.

²¹³ Женска привредна школа у Великом Бечкереку, наведене новине, бр. 156/1909, стр. 1–2.

Централне основне школе.²¹⁴ Школовање је трајало три године. Рад школе пратио је Школски одбор од седам чланова као и код мушких занатских школа.²¹⁵

У школу су се уписивале ученице после навршене дванаесте године живота, а поред општих предмета из занатства училе су страни језик и певање. Од стручних предмета училе су: шивење, прање, пеглање, израду вештачког цвећа, израду и украшавање шешира, кување, баштованство, печларство, воћарство и друго.²¹⁶

Школа је радила до 1915. године, када је због ратних неприлика престала са радом.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина 1973. године. Следеће године извршено је сређивање фонда.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 58 ОСНОВНА ШКОЛА ИЗ „ЕТВЕШЕВЕ УЛИЦЕ” (EÖTVÖSUTCAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1902–1912), 1902–1912

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 9; к. /; 0,45 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

²¹⁴ *Отварање женске привредне школе*, наведене новине, бр. 254/1909, стр. 2.

²¹⁵ *Женска привредна школа у Великом Бечкереку*, наведене новине, бр. 156/1909, стр. 1–2.

²¹⁶ *Женска занатска школа у Великом Бечкереку*, наведене новине, бр. 197/1912, стр. 1–2.

Историјат ствараоца фонда:

Од 1902. године све школе, сем вероисповедних, постале су државне.²¹⁷ Основна школа у Етвешевој улици била је једна од две државне основне школе у граду. Године 1903. у школу су се уписивале све вероисповести и све националности.²¹⁸ При овој школи од 1904 године радила је Пољопривредна повторна школа (петоразредна).²¹⁹ Субвенцију за сиромашну децу давало је Министарство просвете, а Друштво пријатеља школске деце је помагало ученике тако што им је делило уџбенике, школски прибор, одећу, обућу и храну.²²⁰ Почетком школске 1907/08. године уведено је бесплатно школовање у државним основним школама.²²¹

Пошто су постојеће две основне школе биле мале за повећани број ученика, школске 1909/10. године отворена је трећа државна основна школа у Мађарској улици (улица Николе Тесле), а 1912. године подигнута је још једна зграда у Пашићевој улици. Због тога је дошло до реорганизације и перерасподеле ученика.²²²

Основна школа из „Етвешеве улице” припојена је новоотвореној Основној школи „Ђура Јакшић” у Пашићевој улици, којој су припојена и сва одељења основне школе смештена у просторијама* у улици Војводе Степе бр. 53 и Милетићевој бр 56.²²³

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина 1973. године. Следеће године извршено је архивистичко сређивање фонда.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

²¹⁷ Зрењанин, Зрењанин, 1966, стр. 333.

²¹⁸ *Наше школе, у: Недељне новине Торонтал (Torontál)*, Велики Бечкерек, бр. 209/1903, стр. 1–2.

²¹⁹ *Наше просветни заводи*, наведене новине, бр. 167/1904, стр. 1 и 2.

²²⁰ *Наше школе*, наведене новине, бр. 183/1907, стр. 1.

²²¹ Magyar Törvénytár, Budapest 1907, Törvény-czikk 26/1907, str. 357.

²²² *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 144.

* Због недостатка простора нека одељења постојећих основних школа била су привремено смештена у овим зградама што се види из уписница.

²²³ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 145.

Ф. 59 НИКОЛА НИКОЛИЋ
(1875–?), 1901–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,14 m

Језик грађе: немачки, мађарски и српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Лична преписка, поседовни лист, одлуке жупанијског уреда и остала преписка о експропријацији његове имовине, акције Меленачке штедионице као деоничарског друштва, обвезнице Прве српске земљорадничке банке у Београду, разни рачуни и отпремнице Централног удружења произвођача и товљача стоке у Београду, рачуни за домаћинство.

Историјат ствараоца фонда:

Никола Николић рођен је 16. децембра 1875. године у Меленцима, од оца Светозара, земљопоседника и директора Меленачке штедионице, и мајке Зорке, рођене Поповић. Од 1888. године живео је у Великом Бечкерек (Зрењанину). Вишу трговачку школу је завршио у Темишвару. Од оца је наследио велепосед, који је 1934. године имао 904 јутра у катастарској општини Михајлово, од чега је било 756 јутара обрадиве површине. Након спроведене експропријације по одлуци Жупанијског градног уреда у Великом Бечкерек, њему и његовим синовима остављено је 868 јутара земљишта. Поред тога, био је директор Меленачке штедионице као деоничарског друштва.²²⁴

Немамо података када је преминуо Никола Николић.

Историјат фонда:

Немамо података када је и од кога примљен фонд.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

²²⁴ 070, Ф. 59, Никола Николић (1875–?), 1901–1941, бр. к. 1.

Ф. 60 САНАТОРИЈУМ ДР ЂУРЕ СТАНКОВИЋА – БЕОГРАД (1940–?), 1940–1947*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Пројекат и понуде за извођење завршних грађевинских радова за изградњу санаторијума, рачуни извођача радова, преписка са извођачима радова, документа о уступању санаторијума Главној војној болници НОВЈ, спискови медицинског особља запосленог у санаторијуму 1944/45, спискови рањеника лечених у Санаторијуму, попис лекова и инвентара.

Историјат ствараоца фонда:

Санаторијум др Ђуре Станковић почео је са радом почетком 1940. године, у Београду у Улици Војводе Миленка 27–29, као власништво хирурга др Ђуре Станковића. Изградњу свог Санаторијума власник није успео да заврши до окупације наше земље 17. априла 1941. године.²²⁵ Ипак, успео је крајем рата технички да га опреми за лечење и да организује рад у њему.²²⁶ Другог новембра 1944. године он га је ставио на располагање Главној војној болници НОВЈ.²²⁷ Санаторијум је од тада радио као VI одељак Главне војне болнице у Београду, под називом Главна војна болница НОВЈ, Одељак у санаторијуму др Станковић и располагао је са 18 соба у којима је било 25 болесничких кревета.²²⁸ За управника Одељка постављен је хирург др Ђура Станковић, који је са још 16 медицинских радника станао у Санаторијуму.²²⁹

Нема података до када је радио Санаторијум, али по основу издатих потврда о лечењу болесника у њему сазнајемо да је 1947. године носио назив Санаторијум др Ђуре Станковића.²³⁰

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Др Ђура Станковић – Нови Кнежевац (1904–1974).

²²⁵ 070, Ф. 60, Санаторијум др Ђуре Станковића – Београд (1940–?), 1940–1947, Коначни обрачун о извршеној инсталацији, бр. к. 1.

²²⁶ Исто, Допис управнику Главне војне болнице, бр. к. 1, бр. пред. 55/1944.

²²⁷ Исто, Допис управи Главне војне болнице НОВЈ, бр. к. 1, бр. пред. 27/1944.

²²⁸ Исто.

²²⁹ Исто, Списак станара Санаторијума, бр. пред. 69/1944.

²³⁰ Исто, Потврда о лечењу, бр. пред. 275/1947.

Историјат фонда:

Архивску грађу овог фонда Архиву су поклонили блиски рођаци оснивача Санаторијума, др Ђуре Станковића. Фонд је био уписан у регистар фондова као лични фонд. Међутим, приликом ревизије фондова 2004. године утврђено је да садржи само архивску грађу, која је настала радом Санаторијума др Ђуре Станковић у Београду, стога више нема статус личног фонда.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књига нема.

Ф. 61 СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН (1901–1946), 1917–1950

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 10; к. /; 0,75 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници Управног одбора, записници са скупштинских седница, главна књига, књига деоница, књига благајне, књига трошкова, дневник.

Историјат ствараоца фонда:

Српска штедионица д.д. основана је 1901. године у Великом Бечкерек у и до 1906. године радила је под називом Српска задруга за штедњу, а тада је претворена у штедионицу акционарског друштва (а.д.) са основним капиталом од 200.000 круна. Овај новчани завод основали су Љубомир Марков, учитељ, Мирољуб Радивојевић, Лаза Мађаров, др Андрија Васић и др. У периоду од 1920–1924. године повећан је основни капитал на 1.075.000 динара. Иако је завод, услед постојеће новчане кризе проузроковане санирањем земљорадничких дугова изгубио, отписао више од милион динара, ипак се одржао и 1938. године је имао резерве милион динара. Тада је на челу Штедионице био председник др Васић Андрија, адвокат; потпредседник Лазар Радичев, трговац; а чланови Управног одбора су били: др Пера Ердељанов, Коста Јанковић и Драган Христофор.²³¹

²³¹ Петровград, Петровград, 1938, стр. 262.

Штедионица је, по Основним правилима из 1924. године, давала повољне кредите занатлијама и трговцима, а штедише су добијале повољне камате. Основана је на 50 година, а службени језик је био српски.²³²

За време окупације, на основу одлуке Министарства народне привреде 1942. године, Штедионица је изгубила извесне привилегије које је имала по Уредби о заштити новчаних завода из 1935. године. По ослобођењу земље 1945. године изабрани су нови чланови Управног одбора, а 1946. године Штедионица је ступила у ликвидацију. Коначна ликвидација извршена је решењем Министарства финансија ФНРЈ 1949. године, када је на основу предлога истог Министарства брисана из трговачког судског регистра.²³³

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од ликвидационог одбора Штедионице 1963. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 62 ВРАЊЕВАЧКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ), (1905–1947), 1902–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 2; 0,27 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Правила штедионице, записници са седница Скупштине, биланси од 1932. године до 1939. године, ликвидациони списи са ликвидационим билансом из 1947. године.

²³² 070, Ф. 61, Српска штедионица д.д. – Зрењанин (1917–1949), 1917–1950, Правила Српске штедионице д.д, Досије фонда, бр. 1/2.

²³³ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1932–1944, бр. књ. 22, књ. VI, стр. 200.

Историјат ствараоца фонда:

Врањевачка српска штедионица у Волошинову основна је на неодређено време фебруара 1905. године под називом Српска аранчка штедионица д.д. Турски Бечеј. Главница је била 120.000 круна подељена на 600 деоница у вредности по 200 круна. Циљ штедионице је био да прима улоге, да повећава њихову вредност и да даје кредите.²³⁴ Исте године, донета су и Основна правила којима је постављен двојаки циљ штедионице: примање новца на укамаћење и давање новца на приплод. Правилима је регулисано давање зајма на непокретна добра, као и наплата. Управа се састојала од осам чланова.²³⁵

На збору деоничара 1922. године основна главница штедионице повећана је на 400.000 круна подељена на 2.000 деоница по 200 круна. Следеће године промењена су Основна правила и назив, тако да се од тада штедионица звала: Врањевачка српска штедионица д.д. у Новом Бечеју.²³⁶ Делокруг рада штедионице био је примање новца на штедњу уз камату, ес-контовање и реесконтовање меница, давање зајма за некретнине, куповање покретне и непокретне имовине.²³⁷

Године 1943. године Окружни суд Бечкерек одређује да се покрене ликвидација ове штедионице. Наредне године, Дирекција за надзор над банкама у Београду наредила је спровођење ликвидационог поступка. Решењем Министарства ФНРЈ 1947. године било је забрањено њено даље пословање и стављено је у ликвидацију.²³⁸

Историјат фонда:

Архив нема података о начину и времену преузимања архивске грађе овог фонда.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

²³⁴ Исто, Регистар друштвених фирми 1905–1920, бр. књ. 19, књ. III, стр. 9.

²³⁵ 070, Ф. 62, Врањевачка српска штедионица д.д. – Волошиново (Нови Бечеј), (1905–1947), 1902–1947, Правила Врањевачке српске штедионице, бр. к. 1.

²³⁶ Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1918–1924, бр. књ. 20, књ. IV, стр. 217.

²³⁷ 070, Ф. 62, Врањевачка српска штедионица д.д. – Волошиново (Нови Бечеј), (1905–1947), 1902–1947, Правила Врањевачке српске штедионице, бр. к. 1.

²³⁸ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1918–1924, бр. књ. 20, књ. IV, стр. 217.

**Ф. 63 СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ПОСЕДНИКА
НА ТРИ МЕСТА – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1875–1943), 1905–1925 ***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: мађарски, српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са редовних и ванредних скупштинских седница, финансијски планови, годишњи биланси, спискови чланова задруга.

Историјат ствараоца фонда:

Стваралац фонда најпре је радио као Урбаријална заједница оповачко-буџачке четврти, која је основана 1875. године ради стицања земље, пашњака и ритова, као и обезбеђивања испаша за стоку својим члановима. Уочи Другог светског рата имала је 310 катастарских јутара земље за испашу стоке.²³⁹ Године 1906. помиње се као Оповачко-буџачка пољопривредна задруга српских поседника у Великом Бечкерек (Зрењанин).²⁴⁰

Задруга је 1905. године донела Основна правила, када је утврђен делокруг пословања и назив: Српска пољопривредна задруга поседника на три места Великобечкеречке оповачко-буџачке општине.²⁴¹ Без већих промена радила је до 1943. године, када је брисана из регистра друштвених фирми под именом Српска пољопривредна задруга поседника на три места.²⁴²

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда налазила се у фонду Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941,

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Српска пољопривредна задруга поседника на три места Великобечкеречке оповачко-буџачке општине – Зрењанин (1905–1925).

²³⁹ Петровград, Петровград, 1938, стр. 219.

²⁴⁰ Дневни ред за Скупштину, у: Недељне новине Торонтал (Torontál), Велики Бечкерек, бр. 247/1906, стр. 6.

²⁴¹ 070, Ф. 63, Српска пољопривредна задруга поседника на три места – Betschkerek (Зрењанин) (1875–1943), 1905–1925, Основна правила, бр. пред. 1/1905.

²⁴² 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1905–1920, бр. књ. 19, књ. III, стр. 93.

као неиндентификована. Приликом сређивања овог фонда списи Српске пољопривредне задруге су издвојени и сређени 1961. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 64 ЖЕНСКИ ВАСПИТНИ ЗАВОД „МЕСИНГЕР”

(„MESSINGER” FÉLE LEÁNY INTÉZET)

– **ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК** (ЗРЕЊАНИН)

(1903–1926), 1906–1921

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,10 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Женски васпитни завод „Месингер” у Великом Бечкереку почео је са радом 1903. године. Месингер Каролина, дипломирана наставница грађанске школе, објављује 4. јула 1903. године, да је Министарство вера и просвете одобрило 1902. године, да следеће школске године може да почне са радом основна и шесторазредна женска школа са интернатом. Поред тога, она је одлучила да при овој приватној школи организује течајеве женских заната, једногодишњи трговачки течај и да припрема ученице за учитељску школу и школу за забавиље.²⁴³ Власница овог завода је 1905. године подигла наменску зграду за потребе своје школе и интерната. Школа је била снабдевена потребним школским прибором.²⁴⁴

Године 1909. Министарство вера и просвете доделило је овом заводу право јавности за течајеве у домаћинству (кување, прање, пеглање и др.)

²⁴³ *Отварање просветног завода „Месингер”, у: Недељне новине Торонтал (Torontál), Велики Бечкерек, бр. 149/1903, стр. 7.*

²⁴⁴ *Школски завод Месингер Каролине је добио нову зграду, наведене новине, бр. 211/1905, стр. 2.*

и привреди (занатству и трговини и индустрији). Течајеви су трајали две године, а на крају су ученице добијале дипломе о завршеном течају.²⁴⁵

Године 1921. Министарство просвете је донело наредбу да се затворе све приватне школе у местима где постоје државне школе.²⁴⁶ Од ове наредбе Министарство је изузело овај завод и одобрило му да издаје иста сведочанства као и државне школе.²⁴⁷

До затварања Женског васпитног завода „Месингер“ у Великом Бечкерек-у дошло је 1926. године.²⁴⁸

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина 1973. године. Сређивање је извршено 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 65 ФАБРИКА ШЕЋЕРА А.Д. – ЗРЕЊАНИН (1910–1947), 1912–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 25; к. /; 0,96 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге записника, књига исплате чиновника и радника; евиденција ок-
ружне благајне за осигурање радника, инвентари фабрике, пореске и ма-
тичне књиге радника; евиденције о продаји шећера.

Историјат ствараоца фонда:

Фабрика шећера а.д. основана је 1910. године са капиталом од три ми-
лиона круна. Изградњу су финансирале Лендербанка из Прага и Мађарска
есконтна банка. Фабричке хале, магацини и станови за раднике подигну-
ти су у I предграђу, између Бегеја и железничке станице Петровград-Фаб-

²⁴⁵ *Великобечкеречки течај за домаћинство и привреду*, наведене новине, бр. 176/ 1909, стр. 2.

²⁴⁶ *Укидају се приватне школе*, наведене новине, бр. 7/1921, стр. 2.

²⁴⁷ *Просвета*, наведене новине, бр. 11/1921, стр. 2.

²⁴⁸ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 167.

рика, на површини од 1.000 квадратних метара. Производња шећера је почела 27. новембра 1911. године, а капацитет је био 10.000 мц репе за 24 часа. Године 1922. подигнута је двоспратна рафинерија за производњу белог шећера у коцкама и главама, и шећера у облику гриза и брашна.²⁴⁹

Двадесетих година капитал акционарског друштва је износио 6 милиона круна, а вредност акција је била 200 круна за 30.000 акција. На седници збора акционара, друштво акционара је рад фабрике ограничило на 90 година, с тим што су оставили могућност да се одлуком акционара продужи рад. Управни одбор је имао од 12 до 16 чланова, а бирао се на 3 године.²⁵⁰

Фабрика се најпре звала Јужномађарска фабрика шећера а.д. до 1919. године, када је добила назив Фабрика шећера а.д, да би 1924. године променила назив у Великобечкеречка фабрика шећера а.д. Београд филијала Велики Бечкерек.²⁵¹

После окупације земље 1941. године, за комесара Фабрике постављен је Корнел Анау из Петровграда. Седиште је премештено у Петровград, а звала се: Великобечкеречка фабрика шећера а.д. Петровград.²⁵²

Године 1947. ова Фабрика као акционарско друштво се брише из трговачког регистра и по одобрењу Министарства финансије ФНРЈ региструје се као државно привредно предузеће под називом Фабрика шећера у Зрењанину.²⁵³

Историјат фонда:

Нема података када и од кога је преузет овај фонд.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

²⁴⁹ Исто, стр. 283–284.

²⁵⁰ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1905–1920, књ. бр. 19, књ. III, стр. 182, 184 и 185.

²⁵¹ Исто.

²⁵² Исто.

²⁵³ Исто, Регистар друштвених фирми 1932–1944, бр. књ. 22, књ. VI, стр. 162.

**Ф. 66 РАДНИЧКО-НАМЕШТЕНИЧКА
НАБАВЉАЧКО-ПОТРОШАЧКА ЗАДРУГА С.О.Ј.
– ЗРЕЊАНИН (1911–1950), 1920–1950***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 20; к. 11; 1,59 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са годишњих скупштина и седница Управног, Пословног и Надзорног одбора, општа преписка, платни спискови и завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Радничко-наместеничка-потрошачка задруга у Великом Бечкереку основана је 22. децембра 1911. године с циљем да се побољша материјално стање државних службеника. На оснивачкој скупштини усвојена су Правила, изабран је Управни и Надзорни одбор, а за председника је изабран поджупан Јанко Агоштон.²⁵⁴ Чланови задруге могли су бити сви државни, муниципални, градски и општински чиновници, и сви учитељи, лекари, адвокати, инжењери, официри и подофицири, чиновници и наместеници државних железница, служитељи и дневничари јавних служби. Уписна чланарина била је 20 круна а годишња чланарина се уплаћивала у 4 месечне рате. Општи принцип задруге био је да се роба продаје по набавној цени, уз најнеопходније трошкове. Куповина робе се вршила како је Управа за друге одређивала: за готов новац или на кредит. Задругом је управљала Скупштина, састављена од свих чланова, и Управни и Надзорни одбор. Сва звања (председник, потпредседник и секретар) су била почасна.²⁵⁵ Године 1916. у оквиру ове Задруге организовано је друштво за набавку и сечење дрва за потребе државних чиновника.²⁵⁶

Године 1921. Задруга мења Правила и назив у Потрошачка задруга јавних чиновника као члан савеза набављачких задруга државних службеника у Великом Бечкереку, а две године касније добила је назив Набављач-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив је био: Радничко-наместеничко-потрошачка задруга – Зрењанин (1920–1950).

²⁵⁴ *Потрошачка задруга државних службеника, у: Недељне новине Торонтал (Torontál), Велики Бечкерек, бр. 293/1911, стр. 3–4.*

²⁵⁵ *Службеници Великог Бечкереча оснивају потрошачку задругу, наведене новине, бр. 264/1911, стр. 2.*

²⁵⁶ *Позив, наведене новине, бр. 259/1916, стр. 4.*

ка задруга државних службеника у Великом Бечкерекy. Тридесетих година мења назив у Задруга државних службеника за набавку намирница у Великом Бечкерекy и повећава јемство својих чланова. Године 1938. мења друштвена Правила у скаладу са Законом о привредним задругама и мења име у: Набављачка задруга државних службеника с.о.ј. у Петровграду.²⁵⁷

Када су 1923. године промењена Основна правила, регулисан је рад Задруге на неодређено време. Тада је истакнуто да је циљ Задруге да набавља својим задругарима животне намирнице и остале предмете за њихове личне и кућне потребе. Задруга је давала набављену робу својим члановима за готов новац, а Управни одбор је могао да одобри продају робе купцима, који нису чланови Задруге, само ако је било вишкова робе на стовариштима.²⁵⁸

После Другог светског рата, 1945. године мења Правила рада, чланове управе и назив у Радничко-намештеничко набављачко-потрошачка задруга с.о.ј. у Петровграду. Том приликом је овој Задрузи присаједињена Набављачка задруга јужнокрајског мађарског савеза у Петровграду, која је тиме престала да постоји, а њени чланови су доплатили разлику удела. Исте године Задруга је постала члан Задружног савеза у Новом Саду. Одлуком Скупштине задругара 1948. године мењају се задружна Правила, па је Управни одбор извршни орган Задруге који пуноправно представља и заступа Задругу. Он управља пословањем и целокупном имовином Задруге. Састојао се од 11 чланова. Овом приликом промењени су и задаци Задруге.²⁵⁹

Задаци Задруге били су: снабдевање, првенствено својих чланова, робом широке потрошње, а у границама могућности и оних који нису чланови; оснивање и вођење предузећа и радионица ради обављања услуга за своје чланове, организовање исхране својих чланова; и помагање, подизање и награђивање својих кадрова. Одлуке и извештаје Задруга, од већег значаја, објављивали су у продавницама Задруге а по могућству и у штампима.²⁶⁰

Изменом члана 48 задружних правила 1949. године Задруга је имала следеће фондове: основни, за подизање кадрова, културно-просветни, социјално-здравствени и инвестициони. Одлуком Скупштине могли су се оснивати и други фондови. Намена основног фонда била је одређена Законом о задругама. У њега се сваке године уносило најмање 20% чистог

²⁵⁷ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1905–1920, бр. књ. 19, књ. III, стр. 267–268.

²⁵⁸ Исто, стр. 267.

²⁵⁹ Исто, Задружни регистар 1942–1948, бр. књ. 27, књ. I, стр. 113–114.

²⁶⁰ Службени лист АПВ, бр. 4/I/ 1949, стр. 2–3.

прихода по билансу. О средствима осталих фондова одлучивала је Скупштина.²⁶¹

Радничко-намештеничка набављачко-потрошачка задруга с.о.ј. у Зрењанину ликвидирана је 5. марта 1950. године доношењем одлуке на седници редовне годишње Скупштине због „реорганизације социјалистичке трговачке мреже”.²⁶²

Историјат фонда:

Архив не располаже подацима о времену и начину преузимања архивске грађе фонда.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

Ф. 67 ПИВАРА ЛАЗАРА ДУЊЕРСКОГ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (?–1946), 1911–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 14; к. /; 0,20 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига исплата радника, књига уплате доприноса Окружној благајни за осигурање радника, књига евиденција запослених.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података о оснивању Пиваре али је познато да ју је купио 1891. године од власника Бела Роже познати велепоседник и индустријалац Лазар Дунђерски.²⁶³ Следеће године нови власник је пивару укњижио у регистар појединачних фирми Окружног суда у Великом Бечкерек.²⁶⁴ Он је одмах снабдео фабрику модерним машинама и проширио је објекте. Свом сину

²⁶¹ Исто, бр. 12/II 1949, стр. 3.

²⁶² 070, Ф. 66, Радничко-намештеничка набављачко-потрошачка задруга с.о.ј. – Зрењанин, (1911–1950), 1920–1950, Записници скупштинских седница 1935–1950, бр. књ. 1.

²⁶³ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 285.

²⁶⁴ 070, 484, Ф. Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар инокосних фирми 1890–1920, бр. књ. 24, књ. II, стр. 65.

Гедеоу, ову модерну фабрику пива је предао 1917. године. Нови власник је Пивару поново проширио и опремио модерним уређајима 1922. и 1925. године. Фабрика је имала две парне машине, 2 електрична генератора, 1 дизел мотор, 3 постројења за хлађење, 4 парна котла, уређаје за кување пива, одељење за производњу слада, подрум за лагеревање пива и сопствену производњу леда.²⁶⁵

Фабрика је радила под називом: Пивара Лазара Дунђерског све до национализације која је извршена по Закону о национализацији приватних привредних предузећа 1946. године.²⁶⁶ Такође, ово предузеће је 7. септембра 1946. године, Президијум Народне скупштине НРС Указом о одређивању предузећа, пописало као предузеће републичког значаја.²⁶⁷

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Индустрије пива, алкохола и безалкохолних производа у саставу ИПК „Серво Михаљ” – Зрењанин 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 68 ТЕМИШВАРСКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. (TEMESVÁRI SZERB TAKARÉKPÉNZTÁR, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ, (1911–1935), 1911–1924

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 4; 0,50 m

Језик грађе: мађарски, српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Преписка штедионице, одобрење и брисање зајмова, изводи из главних рачунских књига, особни листови деоничара и меничних обвезника.

Историјат ствараоца фонда:

Темишварска српска штедионица д.д. у Модошу основана је 1911. године. Краљевски судбени сто у Темишвару је 1911. године одобрио је Ста-

²⁶⁵ Петровград, Петровград, 1938, стр. 286.

²⁶⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 98/1946, стр. 1245.

²⁶⁷ Службени гласник НРС, бр. 44/231/1946, стр. 1166.

тут ове Штедионице по коме је званични језик био српски, а рад овог деоничарског друштва био је на неодређено време. То значи да је усвајањем Статута званично одобрен рад Штедионице. Основни финансијски капитал друштва је био 600.000 круна, који се делио на 3.000 деоница у вредности од 200 круна. Послови штедионице су били: примање новца на штедњу на штедне књижице, есконтација упутница, да есконтује и реесконтује менице; да издаје зајмове на робу, злато, сребро и друге драгоцености и папире од вредности; да даје зајмове на непокретности уз пупиларну сигурност правним и приватним лицима; да врши куповину и продају вредносних папира и других предмета; да врши повереничке послове и прима депозите; да оснива трговачка и индустријска предузећа и земљорадничка друштва; купује, продаје и парцелише непокретности и друго. По Статуту Штедионица престаје са радом ако изгуби трећину основног капитала, а по одлуци Главне скупштине.²⁶⁸

Темишварска српска штедионица д.д. радила је до 1935. године, када је брисана из регистра Окружног трговачког суда у Петровграду.²⁶⁹

Историјат фонда:

Списи овог фонда примљени су од Ђорђа Ђекша, пензионера из Јаше Томића, 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 69 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 2

(NAGYBECSKEREKI II SZÁMU ÁLLAMI ELEMI ISKOLA)

– NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)

(1912–1921), 1912–1918

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 6; к. /; 0,20 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

²⁶⁸ *Штатути Темишварске српске штедионице деоничарског друштва*, Велика Кикинда, 1911, стр. 1–10.

²⁶⁹ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1905–1920, бр. књ. 19, књ. III, стр. 319.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Великобечкеречка основна школа бр. 2 почела је да ради 1912. године. До тада је град имао три државне школе: Централну основну школу, Основну школу у Етвешевој улици и Државну основну школу у Мађарској улици, па су тада, због повећаног броја ученика, подигнуте још две зграде за потребе основних школа: у улици Краља Томислава (Македонска улица) бр. 11а и у Пашићевој улици бр. 5 (Оповачка улица).²⁷⁰ Том приликом извршена је прерасподела ученика и поред Централне основне школе и Основне школе у Етвешевој улици отворене су Великобечкеречка основна школа бр. 2 и Великобечкеречка основна школа бр. 3 (у Македонској улици). Тако је на крају Првог светског рата град имао четири државне основне школе од којих је једна била помоћна (јеврејска). У овим школама настава се изводила на мађарском језику, сем у два српска и три немачка одељења.²⁷¹

За време Првог светског рата зграда Великобечкеречке основне школе бр. 2 коришћена је за војну болницу.²⁷²

После ослобођења 1918. године и присаједињења Војводине Краљевини Србији, настава се одвијала на српском језику, а 1920. године на територију Војводине примењиван је Закон о народним школама из 1904. године Краљевине Србије.²⁷³ Године 1921. Министарство просвете Краљевине СХС доноси наредбу о затварању приватних школа у местима где постоје државне школе и том приликом дошло је до реорганизације основних школа у граду и прерасподеле ученика у постојећим државним школама.²⁷⁴

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина 1973. године. Следеће године фонд је срећен.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

²⁷⁰ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 144.

²⁷¹ *Зрењанин*, Зрењанин, 1966, стр. 333.

²⁷² Исто.

²⁷³ Исто.

²⁷⁴ *Укидају се приватне школе*, у: *Недељне новине Торонтал (Torontál)*, Велики Бечкерек, бр. 7/1921, стр. 2.

Ф. 70 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 3
(NAGYBECSKEREKI III SZÁMU ÁLLAMI ELEMI ISKOLA)
– **NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)**
(1912–1921), 1912–1918

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. /; 0,22 m

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Великобечкеречка основна школа бр. 3 почела је са радом 1912. године. До тада град је имао три државне школе: Централну основну школу, Основну школу у Етвешевој улици и Државну основну школу у Мађарској улици (улица Николе Тесле). Због повећаног броја ученика град је тада изградио још две зграде за потребе основне школе: у улици Краља Томислава (Македонска улица) бр. 11а и у Пашићевој улици бр. 5 (Оповачка улица).²⁷⁵ Том приликом извршена је прерасподела ученика па су поред Централне основне школе и Основне школе у Етвешевој улици отворене још и Великобечкеречка основна школа бр. 2 и Великобечкеречка основна школа бр. 3 (у Македонској улици). Тако је на крају Првог светског рата град имао четири државне основне школе од којих је једна била помоћна (јеврејска). У овим школама настава се изводила на мађарском језику, сем у два српска и три немачка одељења.²⁷⁶ За време Првог светског рата зграда Великобечкеречке основне школе бр. 2 коришћена је за војну болницу.²⁷⁷

После ослобођења 1918. године и присаједињења Војводине Краљевини Србији настава се одвије на српском језику, а 1920. године на територију Војводине примењиван је Закон о народним школама из 1904. године Краљевине Србије.²⁷⁸ Године 1921. Министарство просвете Краљевине СХС је донело наредбу о затварању приватних школа у местима где пос-

²⁷⁵ Петровград, Петровград, 1938, стр. 144.

²⁷⁶ Зрењанин, Зрењанин, 1966, стр. 333.

²⁷⁷ Исто.

²⁷⁸ Исто.

тоје државне школе и том приликом дошло је до реорганизације основних школа у граду и прерасподеле ученика у постојећим државним школама.²⁷⁹

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

ОПШТИНЕ (1919–1941)

Историјат ствараца фондова: Ф. 71 – Ф. 73, Ф. 75, Ф. 78 – Ф. 85 и Ф. 87

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године све општине су наставиле са радом у саставу новостворене државе.

До доношења Закона о општинама 1933. године, општине су радиле по Закону о уређењу општина из 1886. године, који је после Првог светског рата модификован. По овом Закону, тј. његовом законском члану 22, општина је у границама закона самостално водила своје унутрашње послове, спроводила је наредбе владе и Жупаније; одлучивала је о свом унутрашњем пословању и доносила правилнике; своје одлуке и своје правилнике извршавала је преко својих органа; располагала је општинским иметком, разрезивала је и наплаћивала је општински порез; старала се о општинским путевима и о другим саобраћајним питањима; старала се о општинским школама и другим средњим заводима; решавала питања пољских чувара и питања ватрогасаца; вршила је сва права и испуњавала све дужности прописане Законом о општинама. Општина је вршила право самоуправе путем општинског представништва. Председник скупштине је био кнез.²⁸⁰

Општинско поглаварство спроводило је наредбе виших управних власти и одлуке представништва, као и све послове које прописима донесу више власти. Општинско поглаварство су чинили: кнез (биров) и његов заменик (сукмет, подкнез, подбиров) најмање четири већника (у малим општинама два већника), благајник, општински бележник (у малим општина-

²⁷⁹ Укидају се приватне школе, у: *Недељне новине Торонтал (Toronto)*, Велики Бечкерек, бр. 7/1921, стр. 2.

²⁸⁰ Magyar Törvénytar 1884–1886, Budapest, 1897, чл. 22/1886, стр. 405.

ма окружни бележник), сирочадски отац (у малим општинама окружни старатељ) и општински, односно окружни лекар.²⁸¹

Према Закону о општинама из 1933. године општине су била самоуправна тела, и правна лица по јавном и приватном праву. Свака општина морала је имати најмање 3.000 становника да би добила статус општине. Број одборника општинског одбора одређивао се по броју становника. Иначе, општински одбор се бирао на три године, а председник општине је председавао, отварао, руководио и закључивао његове седнице. Општинску управу чинили су председник и чланови.²⁸²

Делокруг општине обухватао је све послове који су се тицали интереса општинске заједнице, а односили су се на економски, културни и социјални напредак. Општина је вршила и месну полицијску власт уколико је није вршила државна власт. Такође је вршила казнену власт за прекршаје која је била регулисана месним уредбама, а која је била у домену месне полиције. Надлежност општинске управе је била: да непосредно управља општинском имовином, да саставља и предлаже општински буџет, да врши надзор над радом општинских установа и предузећа, да даје упутства за извршење одборских одлука, да изриче казне које су у надлежности општине, да припрема одлуке одбора и друго. Председник општине је био представник општине у свим њеним односима и пословима.²⁸³

Овако устројена општина радила је до 1941. године, односно до окупације Баната.

Ф. 71 ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО (?–1941), 1935–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. /; 0,17 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Редовни и поверљиви деловодник, општинске буџетске књиге и пореске књиге.

²⁸¹ Исто.

²⁸² Службене новине Краљевине Југославије, бр. 255/1933, стр. 493–503.

²⁸³ Исто.

Историјат ствараоца фонда:

Немамо података када је Општина Стајићево почела да ради, али је познато да је насеље настало на поседу властелинства Ечка 1922. године, када су интересенти аграрне реформе добили обрадиву земљу. Насељавање колониста и изградња кућа је трајала до 1925. године. Колонисти су били из околних села: Ечке, Елемира, Фаркаждина, Тараша, Арадца, Кумана, Ботоша и Орловата. Насеље је добило име Стајићево по свештенику, Сави Стајићу из Елемира, који је био и секретар Аграрне заједнице у Ечки.²⁸⁴

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Месне канцеларије Стајићево, 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 72 ОПШТИНА НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ (1919–1941), 1911–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 8; 1,10 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница представништва, војна преписка, спискови војних обвезника, правилник о наплати пореза, списи о изборима општинске управе, документација о грађевинским и комуналним радовима, избор чланова Општинских одбора, исплата болничких трошкова, постављење чувара поља, персонална документација општинских чиновника, годишњи предрачуни и завршни рачуни општине. Деловодник из 1940. године овог

²⁸⁴ Прилози за подизање насеља и насељавање Војводине, Нови Сад, 1974, стр. 111–112.

фонда вођен у једној књизи заједно са деловодником из 1949. године па је одложен у фонд Ф. 165, Народни одбор општине Нови Итебеј (1944–1955), 1945–1955. Књига Записници са општинских седница 1911–1926. године садржи записнике из фонда Општина Нови Итебеј до 1918. године, али немамо архивску грађу тог фонда.

Историјат ствараоца фонда:

Општина је до 1922. године носила назив Алшо Итебеј (Alsó Ittebe), а од тада носи назив Нови Итебеј.²⁸⁵ До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Месне канцеларије Српски Итебеј 1969. године. Приликом сређивања фонда Народни одбор општина Нови Итебеј (1944–1955), 1940–1955, утврђено је да је у једној књизи вођен Деловодник 1940–1949, па је због тога ова књига одложена у фонд Ф. 165, Народни одбор општине– Нови Итебеј (1944–1955), 1940–1955.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 73 ОПШТИНА СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ (1919–1941), 1915–1940

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 3; 0,50 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници седница Општинског представништва, именски регистар, главна пореска књига, изводи из записника са редовних седница општин-

²⁸⁵ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 130.

ског поглаварства, општа преписка, платни спискови општинских чиновника.

Историјат ствараоца фонда:

Општина Српски Итебеј се до 1922. године звала Фелше Итебе (Felső Itébe), када је поново добила назив Српски Итебеј који је носила до 1905. године.²⁸⁶

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Месне канцеларије Српски Итебеј 1969, и сређен је. Фонд садржи Књигу записника Општинског представништва 1915–1921. године, која садржи записнике фонда општине Српски Итебеј до 1918. године, али немамо архивску грађу тог фонда.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 74 ЖАНДАРМЕРИЈСКА СТАНИЦА – НОВА ЦРЊА (1919–1941), 1919–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 10; к. /; 0,30 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Поверљиви деловодници, деловодници, протокол прегледних извештаја, евиденције трагања и именик.

Историјат ствараоца фонда:

Жандармеријска станица у Новој Црњи почела је да ради после доношења Уредбе о формацији, опреми, надлежностима, дужностима и на-

²⁸⁶ Исто, стр. 165.

стави жандармерије 1919. године.²⁸⁷ По овој Уредби жандармерија је била саставни део војске (сталног кадра) Краљевине СХС и њен задатак је био да води бригу о јавној безбедности, да одржава јавни ред и мир, као и да се стара о спровођењу закона.

Ова Жандармеријска станица била је подређена Жандармеријској чети у Великом Бечкерек у обављању својих задатака. Иначе, Жандармеријском станицом командовали су жандармеријски подофицири или каплари и они су били потчињени у сваком погледу својим водницима, односно командантима чета. Међутим, у вршењу своје жандармеријске службе ове станице биле су под контролом среске управе.²⁸⁸

Жандармеријска станица Нова Црња је била стална, иако су по Закону о жандармерији из 1922. године постојале и привремене жандармеријске станице. По овом Закону командири станица старали су се о јавној безбедности на територији ове станице, контролисали рад жандарма и извештавали среског начелника о догађајима и стању јавне безбедности.²⁸⁹

После увођењу диктатуре краља Александра I 1929. године, донесен је Закон о жандармерији 1930. године, којим је формацију жандармерије прописивао краљ на предлог министра унутрашњих послова, а у споразуму са министром војске и морнарице. Овим Законом жандармерија је постала орган државне власти унутрашње управе потчињен Министарству унутрашњих послова.²⁹⁰

Стваралац фонда је радио до 1941. године, односно до немачке окупације Баната 17. априла 1941. године.

Историјат фонда:

Фонд је издвојен приликом сређивања фонда Ф. 153, Народни одбор општине – Нова Црња, (1944–), 1938–1965. Приликом обраде књиге утврђено је да књига Евиденција трагања од 1939–1941. године обухвата и ратни период 1941. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

²⁸⁷ Службене новине Краљевине СХС, бр. 16/1919, стр. 3.

²⁸⁸ Исто, стр. 3–4.

²⁸⁹ Исто, бр. 73/1922, стр. 4–5.

²⁹⁰ Исто, бр. 235/497/1930, стр. 1950.

Ф. 75 ОПШТИНА СЛОВАЧКИ АРАДАЦ – АРАДАЦ (1919–1941), 1920–1940

Основни подаци о фонду:

Количина архивске грађе: књ. 10; к. 2; 0,96 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге записника са седница Главне скупштине (редовних и ванредних седница), записници Општинског представништва, деловодни протоколи; одлуке и решења Општинске управе из области управе, школства, здравства, пољопривреде, банкарства, комуналног пословања и социјалног старања; списи о јавним скуповима и расписивању избора.

Историјат ствараоца фонда:

Општина је до 1922. године носила назив Алшоаради (Alsóaradi) и Тотарадац (Tótaradács), када је добила назив Српски Арадац и Словачки Арадац, а 1939. године Арадац.²⁹¹

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области, а од тада је припадала Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена од Скупштине општине Зрењанин Месна канцеларије Арадац, 1971. године, заједно са архивском грађом фонда Ф. 22, Општина Српски Арадац, Доњи Арадац (Gemeind szerb Aradatz, Alsóaradi község) – Alsóaradi i Tótaradács (Арадац) (?–1918), 1855–1861. Приликом сређивања ова два фонда су раздвојена.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

²⁹¹ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 25.

Ф. 76 СРЕСКО НАЧЕЛСТВО НОВИ БЕЧЕЈ – НОВИ БЕЧЕЈ (1919–1941), 1920–1939

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статут општине новобечејске из 1934. године; спор Среског начелства новобечејског и „Заједничког спахилука“ око обавеза за изградњу и поправку калдрме у Новом Бечеју; месечни извештаји општинског бележника из Торде, упућени среском начелнику о кретању странаца, припадника мањина и анационалних елемената у општини Торда; статут о утврђивању и систематизацији радних места и о утврђивању службеничких односа у општини Нови Бечеј.

Историјат ствараоца фонда:

После Првог светског рата до доношења Видовданског устава 1921. године управна власт у Краљевини СХС вршена је по модификованим угарским законима с краја 19. и почетка 20. века. Уредбом о подели земље на области из 1922. године утврђено је који срезови припадају којој области. Тако је Новобечејски срез припадао Београдској области.²⁹²

По Закону о општој управи из 1922. године, срески поглавар је био непосредни вршилац опште управне власти у срезу а био је под надзором обласног великог жупана. У његовој надлежности су били сви послови опште управе сем оних који су посебним прописима стављени у надлежност неке друге власти. Среском поглавару су се додељивали, према потреби, правни и посебни стручни референти: санитетски, технички, просветни, ветеринарски, економски, шумарски и други, као и потребно помоћно особље. Среске поглаваре постављао је министар унутрашњих послова.²⁹³

У делокругу рада среске самоуправе су били следећи послови: утврђивање среског буџета, располагање среским дажбама, срески јавни радови, унапређење пољопривреде, управљење среском имовином; оснивање

²⁹² Службене новине Краљевине СХС, бр. 92/1922, стр. 1.

²⁹³ Исто, стр. 2.

и управљање среским заводима за сиромашне и болесне, управљање саобраћајним установама, помагање занатства, индустрије и задругарства у срезу, отварање и одржавање установа за штедњу и кредит, давање мишљења на захтев владе великог жупана и обласне самоуправе и другог. Органи среске самоуправе су били среска скупштина и срески одбор. Среску скупштину сазивао је велики жупан. Срески одбор имао је осам председника и четири члана и носио је назив Среско поглаварство. Он је био извршни орган среске самоуправе и своје послове обављао је на седницама.²⁹⁴

По Закону о унутрашњој управи из 1929. године, срески начелник као управна власт вршио је непосредне послове опште управе на територији среза, а надлештво на чијем челу је стајао звало се среско начелство. Он је био председник владе у срезу.²⁹⁵ Доношењем Закона о подели Краљевине на управна подручја 1931. године ово начелство припада Дунавској бановини и било је под надзором бана. Срески начелник је сваке године подносио бану исцрпан извештај о општем стању свога подручја. Он је био дужан да прати све појаве економског, културног и социјалног живота у срезу.²⁹⁶ Овај срез је обухватао следеће општине: Беодру (Ново Милошево), Врањево (Нови Бечеј), Карлово (Ново Милошево), Кумане, Меленце, Нови Бечеј, Тараш и Торду.²⁹⁷

Среско начелство је радило овако устројено до окупације Баната, априла 1941. године.

Историјат фонда:

Фонд је издвојен 1974. године из фонда: Ф. 184 Народни одбор среза потиског Нови Бечеј, (1945–1955), 1944–1955, приликом сређивања.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге нису сачуване.

²⁹⁴ Исто, бр. 92/1922, стр. 2–3.

²⁹⁵ Службене новине Краљевине СХС, бр. 319/1929, стр. 1101.

²⁹⁶ Михаило Крстић, *Политичко управни зборник закона, уредаба и правилника*, I, Београд, 1935, стр. 174–175.

²⁹⁷ Службене новине Министарства унутрашњих дела, бр. 6800/1922.

Ф. 77 СРЕСКО НАЧЕЛСТВО ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ (1924–1941), 1928–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 4; 0,58 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Потернице за војним бегунцима, крадљивцима и регрутима; решења финансијске контроле за монополске преступе, решења о држављанству и завичајности, дозволе за малогранични прелаз, дозволе за пренос власништва моторних возила, бицикала и запрежних кола; дозволе за лов и риболов; дозволе за рад вршилица; пријаве за бесправни рад занатлија; дозволе за одржавање вашара, игранки и забава; извештај о извршеном прегледу општинских благајни, издавање путних исправа – пасоша, досијеи емиграната.

Историјат ствараоца фонда:

Среско начелство Јаша Томић основано је 14. марта 1924. године на основу решења Министарства унутрашњих дела, а после потписивања конвенције са Румунијом о разграничењу (24. новембра 1923.).²⁹⁸ Овим решењем поред преосталих општина, које је обухватао Жомбољски срез по Уредби о подели земље на области из 1922. године,²⁹⁹ прикључене су Модош (Јаша Томић) и Пардањ (Међа). Тако је новоосновани Модошки срез припадао Београдској области, а обухватао је следеће општине: Модош (Јаша Томић), Српску Црњу, Нову Црњу, Честерег, Шарлевил, Масторт, Хајфелд, Руско Село, Молин, Немачку Црњу, Солтур, Свети Хуберт, Ново Село, Хетин, Пардањ (Међа), Хетин и Кларију (Радојево).

Иначе, седиште Среског начелста носило је назив до 1924. године Модош, а од тада Јаша Томић.³⁰⁰

По Закону о општој управи из 1922. године, срески поглавар је био непосредни вршилац опште управне власти у срезу, а био је под надзором обласног великог жупана. У његовој надлежности су били сви послови опште управе сем оних који су посебним прописима стављени у надлежност

²⁹⁸ Службене новине Краљевине СХС, Решење, бр. 69/1924, стр. 1.

²⁹⁹ Исто, бр. 92/1922, стр. 1.

³⁰⁰ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 83.

неке друге власти. Среском поглавару су се додељивали, према потреби, правни и посебни стручни референти: санитарски, технички, просветни, ветеринарски, економски, шумарски и други, као и потребно помоћно особље. Среске поглаваре постављао је министар унутрашњих послова.³⁰¹

У делокругу рада среске самоуправе били су следећи послови: утврђивање среског буџета, располагање среским дажбинама, срески јавни радови, унапређење пољопривреде, управљање среском имовином; оснивање и управљање среским заводима за сиромашне и болесне, управљање саобраћајним установама, помагање занатства, индустрије и задругарства у срезу, отварање и одржавање установа за штедњу и кредит, давање мишљења на захтев владе великог жупана и обласне самоуправе и др. Органи среске самоуправе су били среска скупштина и срески одбор. Среску скупштину сазивао је велики жупан. Срески одбор имао је осам председника и четири члана и носио је назив Среско поглаварство. Он је био извршни орган среске самоуправе и своје послове обављао је на седницама.³⁰²

По Закону о унутрашњој управи из 1929. године, срески начелник као управна власт вршио је непосредне послове опште управе на територији среза, а надлештво на чијем челу је стајао звало се среско начелство. Он је био председник владе у срезу.³⁰³ Доношењем Закона о подели Краљевине на управна подручја 1931. године ово начелство припада Дунавској бановини и било је под надзором бана. Срески начелник је сваке године подносио бану исцрпан извештај о општем стању свога подручја. Он је био дужан да прати све појаве економског, културног и социјалног живота у срезу.³⁰⁴

Среско начелство је радило овако устројено до окупације Баната, априла 1941. године.

Историјат фонда:

Нема података када је фонд преузет. Приликом сређивања 1997. године фонда Ф. 93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин) (1919–1941) 1919–1941, пронађене су две кутије архивске грађе, Досијеи емиграната 1926–1929. године, које припадају овом фонду.

Степен сачуваности:

Књиге нису сачуване.

Списи су мањим делом сачувани.

³⁰¹ Исто, стр. 2.

³⁰² Исто, бр. 92/1922, стр. 2–3.

³⁰³ Службене новине Краљевине СХС, бр. 319/1929, стр. 1101.

³⁰⁴ Михаило Крстић, *Политичко управни зборник закона, уредаба и правилника*, I, Београд 1935, стр. 174–175.

Ф. 78 ОПШТИНА СРПСКА ЦРЊА – СРПСКА ЦРЊА И ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА) (1919–1941), 1927–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,17 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге записника са редовних, ванредних и свечаних седница Општинског представништва, деловодни протокол.

Историјат ствараоца фонда:

Општина се до 1922. године звала Црња и Немачка Црња, а од тада је носила назив Српска Црња и Немачка Црња, да би 1935. године добила назив Српска Црња и Црња.³⁰⁵ Нема података када је добила назив општина Српска Црња.

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области (Јашатомићком срезу), а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Месне канцеларије Српска Црња 1969. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 79 ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) – НОВА ЦРЊА, (1919–1941), 1919–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 31; к. 39; 5,68 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: делимично сређен

³⁰⁵ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 165.

Информативна средства: /
Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодни протоколи, поверљиви деловодни протокол, регистри, изводи из седничких записника Општинске управе, дописи виших органа управљања, извештаји о јавним скуповима – зборовима, одржавање скупова – зборова, општинске парнице са правним и физичким лицима, давање у закуп општинске имовине, организовање здравствене службе, преписка о раду школе, пописи војних обвезника, грађевинске дозволе, извештаји о сточним заразним болестима, комунални радови, упутства виших државних органа, изборни материјал и др. Књига записника са скупштинских седница 1938–1945. године одложена је у фонд Ф. 153 Народни одбор општине Нова Црња (1944–1963), 1938–1960.

Историјат ствараоца фонда:

Општина се до 1922. године звала Мађарчерње (Magyar Czernya) када је добила назив Нова Црња.³⁰⁶ До 1928. године обухватала је насеља Александрово и Војвода Степу који су се после колонизације издвојили и добили статус општине.³⁰⁷

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области (Јашатомићком срезу), а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Скупштине општине Нова Црња 1968. године. Приликом обраде књига утврђено је да је у једној књизи континуирано вођен записник од 1938–1945. године, па је због тога ова књига одложена у фонд Ф. 153 Народни одбор општине Нова Црња (1944–1963), 1938–1960.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

³⁰⁶ Исто, стр. 129.

³⁰⁷ Службене новине Краљевине СХС, бр. 333/1928.

**Ф. 80 ОПШТИНА КОНАК – КОНАК
(1919–1941), 1921–1940**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 20; к. /; 0,66 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници и регистри.

Историјат ствараоца фонда:

Општина је до поделе земље на бановине 1929. године припадала Београдској области и Вршачком срезу, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

За архивску грађу овог фонда нема података када је и од кога преузета.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 81 ОПШТИНА ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ
(1924–1941), 1924–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 30; к. 29; 4,33 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинских одбора, деловодни протокол, регистри књиге општинских рачуна, подаци о наплаћеном порезу, списи о административном пословању општина, преписка са вишим органима власти, дозволе за одржавање зборова и јавних скупова, старање о јавном реду у општини, општинске парнице са правним и физичким лицима; извештаји о школству, здравству и ветеринарској служби, статистички извештаји из области пољопривреде.

Историјат ствараоца фонда:

Стварањем Краљевства СХС 1918. године општина Јаша Томић је припала Краљевини Румуније. Тек после потписивања конвенције са Румунијом о разграничењу 24. новембра 1923. године, решењем Министарства унутрашњих дела, општина Модош је прикључена нашој земљи.³⁰⁸

Општина је до 1924. године носила назив Модош, а од тада се зове Јаша Томић.³⁰⁹ До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области, а од тада Дунавској бановини. У исто време била је и средиште среза.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Скупштине општине Сечањ– Месна канцеларија Јаша Томић 1968. године. Фонд је примљен заједно са фондом из ратног периода општина Јаша Томић 1941–1945. па је приликом сређивања извршено разграничење.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

Ф. 82 ОПШТИНА БОКА – БОКА (1919–1941), 1924–1936

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. /; 0,12 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

³⁰⁸ Службене новине Краљевине СХС, Решење, бр. 69/1924, стр. 1.

³⁰⁹ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 83.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинског представништва са именицима, записници са седница Општинског одбора (одложени у фонд Ф. 640, Општина Бока– Бока (1941–1944), 1936–1944).

Историјат ствараоца фонда:

До поделе земље на бановине 1929. године општина Бока припадала је Београдској области и Алибунарском срезу, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Приликом раздвајања фондова по периодима утврђено је да су записници са седница општинског одбора вођени у виду књиге континуирано од 1933. године до краја рата 1944. године, па су због тога одложени у фонд Ф. 640 Општина Бока– Бока (1941–1944), 1936–1944, ратног периода.

Архив не располаже подацима када је и од кога фонд преузет.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

**Ф. 83 ОПШТИНА БОЧАР – БОЧАР
(1919–1941), 1919–1934**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. /; 0,19 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинског представништва, записник Општинског одбора (одложен је у фонд Ф. 646, Општина Бочар (Gemeind Botschar) – Botschar (Бочар), (1941–1944) 1941–1944).

Историјат ствараоца фонда:

До поделе земље на бановине 1929. године Општина Бочар припадала је Београдској области, Великокикиндском срезу, а од тада Дунавској бановини.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Месне канцеларије Бочар 1968. године. Приликом ревизије фондова 2006. године утврђено је да Књига записника Општинског одбора 1934–1944. године овг фонда садржи архивску грађу фонда из ратног периода и одложена је у фонд Ф. 646, Општина Бочар (Gemeind Botschar) – Botschar (Бочар), (1941–1944) 1941–1944.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 84 ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО (1919–1941), 1919–1940

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. /; 0,40 m

Језик грађе: српски, мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинског представништва, поверљиви и редовни деловодници. Књига Поверљиви деловодник 1940–1942. године је одложена у Ф. 647, Општина Бело Блато (Gemeinde Belo Blato) – Бело Блато (1941–1944) 1940–1942.

Историјат ствараоца фонда:

До поделе земље на бановине 1929. године Општина Бело Блато припадала је Београдској области и Великобечкеречком срезу, а од тада Дунавској бановини. До 1922. године општина се звала Ержебетлак (Erzsébetlak), а од тада Бело Блато.³¹⁰

³¹⁰ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 39.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Скупштине општине Зрењанин – Месна канцеларија Бело Блато 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 85 ОПШТИНА БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР
(1919–1941), 1939–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. /;

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: историјска белешка

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинске управе су континуирано вођени од 1939–1954. године, па су због тога одложени у фонд бр. Ф. 169, Народни одбор Банатски Двор 1945–1955.

Историјат ствараоца фонда:

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области и Великобечкеречком срезу, а од тада Дунавској бановини.

До 1922. године општина се звала Тержудворнак (Törzs-Udvarnok), а од тада Банатски Двор.³¹¹

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 1972. године. Приликом сређивања овог фонда утврђено је да су две књиге записника Општинског одбора континуирано вођене: једна од 1939–1953 и

³¹¹ Исто, стр. 32.

друга од 1939–1954, тако да обухватају три фонда па самим тим и период општинске управе између два светска рата, за време Другог светског рата и после рата до 1954. године. Због тога су одложене у последњи фонд бр. 169, Народни одбор Банатски Двор (1944–1955), 1939–1955.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 86 ОПШТИНА АНДРЕЈЕВАЦ (GEMEINDEAMT ANDREJEWATZ) – ANDREJEWATZ (АРАДАЦ), (1941–1944), 1878–1943*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. /; 0,07 т

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седнице Општинског одбора вођени су континуирано од 1929. до 1943. године у једној књизи, као и именик уз деловодник од 1878–1943. године.

Историјат ствараоца фонда:

После окупације Баната априла 1941. године, успостављена је немачка окупациона власт. Из политичких разлога Банат је имао посебан статус у оквиру окупираних Србије, али само формално, јер квинслишка влада у Београду није имала велике ингеренције у Банату. Овај посебни статус и учешће у власти немачке народносне групе био је регулисан посебним Законом, а такође и Уредбом о унутрашњој управи у Банату.³¹² Уредбом о административној подели земље, управно подручје помоћника бана Дунавске бановине постаје округ банатски.³¹³ Округ банатски задржава уређење и управу по одредбама Уредбе о унутрашњој управи у Банату.³¹⁴

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општина Српски Арадац (1929–1941).

³¹² Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

³¹³ Службене новине, бр. 136А/1941, стр. 4.

³¹⁴ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

У току рата називи места су били сукцесивно понемчавани до 1943. и 1944. године, а такође и називи органа власти. У насељеним местима где су живели Немци званични језик је био немачки, а у осталим и немачки и српски. Ступањем на снагу Уредбе о уклањању национално непоузданих службеника из јавне службе, помоћник бана бивше Дунавске бановине имао је право да поставља и отпушта општинске службенике и да потврђује избор председника општине и општинског одбора.³¹⁵ За председника општина и општинске бележнике првенство су имали припадници немачке наводносне групе.

Организација и делокруг рада општинске администрације није се битно мењао. Примењивао се Закон о општинама Краљевине Југославије из 1933. године, који није био опозван.³¹⁶ Што се тиче финансирања општинских управа, дискрециону власт је имао помоћник бана Дунавске бановине који је одобравао општинске буџете, завршне рачуне и неограничено је располагао финајсиским средствима.

Општинска управа је престала са радом ослобођењем села 1944. године.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Скупштине општине Зрењанин – Месна канцеларија Арадац 1971. године. Приликом ревизије фондова 2004. године пронађен је именик уз деловодник 1878–1943. године и прикључен је овом фонду, а садржи архивску грађу и за фонд Ф. 22, Општина Српски Арадац, Доњи Арадац (Gemeind szerb Aradatz, Alsóaradi község) – Alsóaradi i Tótaradács (Арадац) (?–1918), 1855–1861. Такође, утврђено је да је записник са седнице Главне скупштине и Општинског одбора вођен континуирано у виду књиге и садржи архивску грађу за период између два рата, односно вођен је у периоду 1929–1943. године.

Под бројем Ф. 86 вођен је фонд под називом Општина Српски Арадац – Арадац (1919–1941), 1929–1941, али је ревизијом утврђено да архивска грађа обухвата период од 1878–1943, те је због тога промењен назив фонда.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

³¹⁵ Исто, бр. 95/1941, стр. 2.

³¹⁶ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 85/1933, стр. 493–505.

**Ф. 87 ОПШТИНА БЕГЕЈ СВЕТИ ЋУРАЋ
– БЕГЕЈ СВЕТИ ЋУРАЋ (ЖИТИШТЕ),
(1919–1941), 1926–1941 ***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 2; 0,30 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Општинског одбора, деловодник, именици, платни спискови, списи Добровољне ватрогасне чете, списи о експропријацији земљишта и зграда велепоседника Дракслер Бруна.

Историјат ствараоца фонда:

До поделе земље на бановине 1929. године припадала је Београдској области и Великобечкеречком срезу, а од тада Дунавској бановини.

До 1922. године општина се звала Бега Сент Ћурађ (Bega Szent György), а од тада Бегеј Свети Ћурађ.³¹⁷

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 71.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 1972. године. Из дописа који је НОО Житиште доставио Архиву 1953. године сазнајемо да је највећи део овог фонда предат фабрици за прераду папира (отпаду).³¹⁸

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Општинско поглаварство – Житиште (1932–1941).

³¹⁷ Милица Марковић, *Географско-историјски именик насеља Војводине*, Нови Сад, 1966, стр. 201.

³¹⁸ 070, Ф. 87, Општина Бегеј Свети Ћурађ – Бегеј Свети Ћурађ (Житиште) (1919–1941) 1926–1941, Досије фонда, бр. 1/2.

**Ф. 88 ОПШТИНА МАЂАРСКА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG)
– MAGYARCSERNYE (НОВА ЦРЊА) (?–1918), 1918**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 3; 0,36 т

Језик грађе: мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи садрже податке о раду Општинског представништва, војна преписка.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података када је насељено место Мађарска Црња добило статус општине.

Стварањем Краљевства СХС 1. децембра 1918. године, општина Мађарска Црња је ушла у састав новостворене државе.

Опширнији историјат општина као стваралаца архивске грађе написан је испред фонда Ф. 22.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Месне канцеларије Српска Црња 1969. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 89 ДРУШТВО ЛЕКАРА ИЗ ВОЈВОДИНЕ
– ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1919–?), 1919–1930**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,15 т

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине, Управних одбора и радних седница; разни извештаји, спискови лекара Баната, Бачке и Барање; стручни реферати, часописи Друштва, реферати, конгресни материјал.

Историјат ствараоца фонда:

Друштво лекара из Војводине основано је 19. новембра 1919. године у Београду, под називом Друштво лекара из Баната, Бачке и Барање – Нови Сад. Током 1920. године Друштво је променило назив у Друштво лекара из Војводине – Велики Бечкерек. Као образац за израду Правила друштва узета су Правила Српског лекарског друштва из Београда, која су модификована.³¹⁹

Друштво се 1929. године учланило у Југословенско лекарско друштво. Сврха овог учлањења била је да Друштво лекара из Војводине преко својих делегата – лекара буде заступљено у Савезу друштава и да се брине о моралном лику лекара и њиховом материјалном положају, да узима учешће и даје иницијативе за израду свих закона из области здравства и социјалне политике, да учествује у изради јединствене медицинске терминологије у Југославији, да се брине о увођењу јединствене лекарске тарифе, да организује стручне састанке и предавања, да учествује у оснивању нових подружница на територији Војводине и др.³²⁰

Нема података до када је радило Друштво лекара из Војводине.

Историјат фонда:

Фонд је издвојен из архивске грађе фонда Окружног одбора Црвеног крста Петровград приликом сређивања 1970. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачуване.

³¹⁹ 070, Ф. 89, Друштво лекара из Војводине – Велики Бечкерек (Зрењанин) (1919–?), 1919–1930, Записници Скупштине и Управног одбора 1919–1922, бр. књ. 1.

³²⁰ Исто, бр. књ. 2.

**Ф. 90 ТВОРНИЦА ЧАРАПА Д.Д. – БЕЧКЕРЕК
(ЗРЕЊАНИН) (1919–1945), 1919–1947**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 10; 1,11 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница фабричке управе, рачунске књиге, матичне књиге радника, статут фабрике, пензиони статут, записници са седница пословодног одбора и радничких повереника, одлука о конфискацији Фабрике, конфискација акција, финансијске картице, платни спискови, завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Творница чарапа у Великом Бечкереку је основана 1919. године на иницијативу директора Великобечкеречке пучке банке, Оскара Толвета. Акционарски капитал износио је један милион динара, да би 1930. године био повећан двоструко. Постојала је радионица за израду стандардних чарапа на обали Бегеја и радионица у дворишту фабрике за израду свилених тзв. „кото“ чарапа. Фабрика је производила око 200 модела разних мушких, женских и дечјих чарапа, а годишња производња била је 120.000 туцета чарапа.³²¹

Ова фабрика је приликом оснивања добила назив Прва торонталска предioniца вуне и творница чарапа д.д. Крајем 1922. године на збору деоничара мењала су се основна правила и том приликом фабрика је добила назив Творница чарапа д.д. На редовној седници деоничара 1930. године, промењен је делокруг рада овог Деоничарског друштва, а Основним правилима је регулисано да се бави производњом вуненог предива, предива и трака; бојадисањем, прањем и хемијским чишћењем.³²²

³²¹ Петровград, Петровград, 1938, стр. 290.

³²² 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, Регистар друштвених фирми 1918–1924, бр. књ. 20, књ. IV, стр. 43.

Овако организована Творница чарапа д.д. је радила до 4. децембра 1945. године, када је одлуком Градске комисије за конфискацију у Петровграду конфискована у корист ФНРЈ.³²³

После конфискације добила је назив Државна творница чарапа Петровград. Доношењем решења Одсека за финансирање привреде Министарства финансија НРС ова државна фабрика избрисана је из судског регистра 1947. године, јер је регистрована као државно привредно предузеће под називом Фабрика чарапа „Ударник” – Зрењанин.³²⁴

Историјат фонда:

Мањи део архивске грађе је преузет од Фабрике чарапа „Ударник” Зрењанин 1963. године, а већи 1976. године. Приликом израде ове свеске Водича утврђено је да архивска грађа фонда, која је преузета 1976. године, а заведена у Регистар фондова под бројем Ф. 425, Фабрика чарапа „Ударник” – Зрењанин (1919–1947), 1919–1947, припада овом фонду. Стога је извршено припајање архивске грађе фонда Ф. 425 овом фонду.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 91 ДРЖАВНО ТУЖИОШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1919–1941), 1919–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 22; к. 32; 2,88 т

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписници, поверљиви уписници, регистри о осуђеним лицима, кривична дела против државе и њеног уређења, тешке телесне повреде, убиства, разбојништва, клевете путем штампе, кривична дела о повреди Закона о штампи, фалсификовање новца, фалсификовање јавних исправа, проневере новца, крађе и утаје.

³²³ Службени лист АПВ бр. 26/1945, стр. 14.

³²⁴ Исто, стр. 44.

Историјат ствараоца фонда:

Државно тужилаштво је после Првог светског рата наставило да ради по аустроугарским законима из: 1871. године (чл. 33), 1874. године (чл. 22 и 34), 1890. године (чл. 25), 1891. године (чл. 17) и 1897. године (чл. 34), као и по Уредби из 1886. године. Тек доношењем Закона о државном тужилаштву 1928. године утврђена је његова надлежност.³²⁵

Територијална надлежност Државног тужилаштва у Петровграду поклапала се са територијом Окружног суда у Петровграду, који је покривао територију Среског суда у Великом Бечкерек (Петровграду), Среског суда у Новом Бечеју и Среског суда у Модошу (Јаша Томић).³²⁶

По Закону о државном тужилаштву из 1929. године, виши државни тужилац вршио је непосредни надзор над државним тужиоцима код окружних судова, а ови над државним тужиоцима код среских судова.³²⁷ У надлежности рада Државног тужилаштва код окружних судова је: покретање увиђаја и истраге код свих кривичних дела, подизање оптужнице и њено заступање на главном претресу, разматрање списка које срески суд достави Окружном суду за правни лек, да лично или преко свога заменика учествује у поступку код среских судова, употреба правног лека за судске одлуке које нису донете по закону и да отклања неправилности у току поступка. Иначе, државни тужилац морао је да покрене кривични поступак кад је кривично дело почињено, сем када по његовом уверењу то није било кривично дело или нема доказа за успешно вођење кривичног поступка. Општински, полицијски и други органи полицијске власти били су дужни да извршавају наредбе и захтеве које им је упућивало државни тужилац. Такође, државни тужилац је могао позвати у помоћ оружане снаге ако је сматрао да је то потребно. У случају да државни тужилац није хтео да покрене или продужи кривични поступак или ако у току поступка одустане од захтева за гоњење, тај посао може да преузме оштећеник (приватни тужилац).³²⁸

Стваралац фонда је радио до уласка немачке војске у град 12. априла 1941. године.

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1961. године заједно са архивском грађом фонда Ф. 93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин) (1919–1941), 1919–1941. Сређивање је извршено 1998. године по принципу провенијенције.

³²⁵ Службене новине Краљевине СХС, бр. 295/462/1928, стр. 2004.

³²⁶ 070, Ф. 93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Списак општина на територији великобечкеречког Окружног суда, Досије фонда, бр. 1/2.

³²⁷ Службене новине Краљевине СХС, бр. 73/148/1929, стр. 420.

³²⁸ Исто, бр. 45/97/1929, стр. 213.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

**Ф. 92 СРЕСКИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1920–1941****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 7; к. 83; 10,50 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписници, именици, дневник судског депозита, досијеи радника, списи судске управе, оставински предмети, тестаменти, разводи брака, проглашење несталих лица умрлим, увреде части, старатељства, одузимање својевласти, утврђивање очинства, новчана потраживања, брисања заложних права, признања права власништва по купопродајним уговорима, пленидбе због неизмирених дугова, незаконито ношење оружја.

Историјат ствараоца фонда:

После Првог светског рата и распада Аустро-Угарске монархије, Народна скупштина у Новом Саду донела је одлуку 25. новембра 1918. године да се Банат, Бачка и Барања припоје Краљевини Србији. Новостворена држава је наследила дотадашњу мрежу првостепених органа правосуђа, па је тако Срески суд у Великом Бечкереку био наследник Краљевског среског суда из Аустро-Угарске монархије. Због тога је овај суд наставио да ради по кривичном и грађанском парничном поступку из друге половине XIX века са извесним изменама. По Уредби о правној ликвидацији стања створеног ратом 1914–1920. године судови су наставили са радом и то тако што је предвиђено да наставе грађанске парнице започете пре рата и за време рата, ако је то захтевала једна од парничних страна.³²⁹

Срески судови су били првостепени судови и у делокругу њихове надлежности су били грађански спорови чија вредност је изнад 500 динара, док је за парнице испод ове вредности био надлежан Општински суд.³³⁰

³²⁹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 148/1920, стр. 98.

³³⁰ 070, Ф. 92, Срески суд – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1920–1941, к. 13, бр. пред. „Т“ 2037/1921.

По Закону о судским и грађанским парницама из 1929. године у надлежности среских судова били су спорови о имовинско-правним захтевима када предмет у новчаној вредност не прелази 12.000 динара, а изнад те вредности су били у надлежности окружних судова. Без обзира на новчане вредности, у надлежности среских судова су били спорови признавања очинства ванбрачног детета и обавезе које је по закону имао ванбрачни отац према мајци, као и захтеве око издржавања детета и супруге после развода брака. Поред тога, ови судови решавали су спорове у одређивању старатељства, оставинске спорове и укњижење имовине у грнтовним књигама. Водили су спорове око признавања права власништва по купопродајним уговорима, затим проглашавању несталих лица умрлим, вршили исправке у општинским бирачким списковима, водили спорове око брисања заложног права, за увреду части, за клевете, одлучивали су о одузимању својевласти, решавали меничне спорове, спорове за наносење лаке телесне повреде, спорове за незаконито ношење оружја, спорове око ометања поседа, водили поступак око судске пленидбе имовине због неизмирених дугова и спорове око поравнања.³³¹

У среским судовима судије појединачно су вршили судску власт, за разлику од окружних судова који су радили као зборни судови. Среским судовима управљао је старешина суда и он је водио надзор над судским особљем које су чинили: срески судија, судијски приправници, административно особље и шеф земљишнокњижног одељења.³³²

У централистичком систему Краљевине Југославије Срески суд је био подређен Окружном суду, а овај Апелационом. По Закону о јавним бележницама из 1930. године у седишту сваког среског суда оснивала су се по једно или два јавнобележничка места, што је зависило од броја становника. Јавни бележник је обављао све послове око припреме оставинског поступка, као судски повереник.³³³

Стваралац фонда имао је територијалну надлежност над следећим општинама: Банатски Двор, Банатски Деспотовац, Банатски Душановац, Банатско Карађорђево, Бегеј Св. Ђурађ (Житиште), Велики Бечкерек (Петровград, Зрењанин), Велики Торак (Бегејци), Горња Мужља (Мужља), Ечка, Јанков Мост, Катарина (Равни Тополовац), Кларија (Радојево), Клек, Лазарево, Лукино Село, Мали Торак (Бегејци), Михајлово, Немачка Црња (Српска Црња), Немачки Елемир (Елемир), Нова Црња, Александрово (Ливаде), Словачки Арадац (Арадац), Српски Арадац (Арадац), Хетин и Честерег.³³⁴

³³¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 396/1929, стр. 1298.

³³² Исто, бр. 14/1929, стр. 60.

³³³ Исто, бр. 220/1930.

³³⁴ 070, Ф. 93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Списак општина на територији великобечкерчког Окружног суда, Досије фонда, бр. 1/2.

Стваралац фонда је радио до уласка немачке војске у град 12. априла 1941. године.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Среског суда у Зрењанину 1961. године, регистратурски несређен, па је 1980. године извршено најпре регистратурско, а 2003. године фонд је сређен.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 93 ОКРУЖНИ СУД – ПЕТРОВГРАД
(ЗРЕЊАНИН) (1919–1941), 1919–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 57; к. 709; 90,09 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (10 405 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Организационе јединице:

1. Председништво (судска управа)
2. Кривично и Грађанско одељење
3. Окружни суд као трговачки суд
4. Окружни суд као инвалидски суд

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници, уписници, именици и списи судске управе (дописи, расписи, објашњења, упутства, саветовања, евиденције адвокатских приправника, постављења, распоређивања, спискови адвоката, досијеи службеника, судски депозит, судска зграда, дисциплински спорови, радно време); списи кривичних дела (убиства, тешке телесне повреде, разбојништва, скривање војних бегунаца, тровања, чедоморства, недозвољени прекиди трудноће, подвођења малолетница по јавним кућама, проневере државног новца, корупције, мито, крађе, увреде краља или истакнуте личности, увреде части, клевете, клевете путем штампе, саобраћајне несреће, фалсификовање јавних исправа, фалсификовање новца, забрана штампе, намерно подметање пожара), грађански предмети (бракоразводне парнице,

утврђивања очинства, адаптације, експропријација и секвестрација велепоседника, развргнуће заједничке имовине, банчини спорови, обарање тестамена, оспоравање права наслеђа, одређивање старатељства, сукоби послодаваца и радника, наплате дугова, проглашења умрлим несталих лица у рату), списи трговачког суда (статути и основна правила фирми, стецајни поступци, принудна поравнања, регистрације фирми) и списи инваљидског суда (захтеви и решења за остваривање личне и породичне инваљиднине).

Историјат ствараоца фонда:

После Првог светског рата и отцепљења подручја Баната, Бачке и Барање од Аустро-Угарске те прикључењем овог подручја Краљевини Србији, нова држава је наследила мрежу дотадашњих првостепених органа правосуђа (среских и окружних судова). По Уредби о правној ликвидацији стања створеног ратом 1914–1920. године, судови су наставили са радом. Овим правним актом је предвиђено да се наставе грађанске парнице започете пре рата или током рата, ако то захтева једна од парничних страна, као и поступак за кривична дела, ако нису застарела, или ако су акта кривице сачувана.³³⁵ Тако су окружни судови у Банату, Бачкој и Барањи наследили рад краљевских судбених столова из аустроугарског периода са извесним изменама у грађанским парницама, односно за ове спорове примењиван је Закон о грађанским споровима из 1912. године Министарства правде Угарске. Године 1921. указом је уведена примена *Криминалног закона* Краљевине Србије за целу Краљевину СХС.

Окружни суд у Петровграду обухватао је територију Среског суда у Петровграду, Среског суда у Модошу (Јаша Томић) и Среског суда у Новом Бечеју.³³⁶ Он је после Првог светског рата носио назив Судбени сто Велики Бечкерек до доношења Закона о општој управи 1922. године, када је добио назив Великобечкеречки судбени сто. Сви судбени столови у деловима наше земље, који су били у саставу Аустро-Угарске монархије, по Закону о уређењу редовних судова из 1929. године, добијају назив окружни судови.³³⁷

По Закону о уређењу редовних судова из 1929. године, окружни судови су били зборни судови који су вршили судску власт у грађанским парничним и ванпарничним предметима у првом и другом степену. У кривичним предметима вршили су судску власт по Закону о кривичном судском

³³⁵ Службене новине Краљевине СХС, бр. 148/1920, стр. 98.

³³⁶ 070, Ф. 93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Списак општина на територији великобечкеречког Окружног суда, Досије фонда, бр. 1/2.

³³⁷ Службене новине Краљевине СХС, бр. 20/40/1929, стр. 106.

поступку. Окружни судови као трговачки судови водили су уписнике (регистре) трговачких фирми и вршили су судску власт у првом степену у парничним и ванпарничним трговачким и меничним предметима. Такође су вршили судску власт у стечајном поступку. Окружни судови су вршили судску власт у већима од три судије, а судске одлуке су доносили већином гласова.³³⁸

Када су у питању кривична дела, за које Закон предвиђа смртну казну или доживотну робију, судско веће је имало пет чланова. Председник суда и судије могли су бити стални чланови или заменици у више већа. Судску власт вршио је један судија (истражни судија), судија за малолетнике (млађе и старије малолетнике) и судско веће. На почетку сваке године председник суда је одређивао једног или више истражних судија, од представљених судија. Истражни судија припремао је поступак за суђење, односно вршио припрему законом предвиђене радње.³³⁹

У кривичном поступку овај суд је надлежан за: сукобе који настају између истражног судије и странака; за суђење у првом степену о свим кривичним делима за које Кривични закон предвиђа смртну казну, робију или затвор; за решавање у другом степену по жалби на пресуде среског суда; за цео првостепени поступак о свим злочинима млађих малолетника; за суђење у првом степену о свим поступцима старијих малолетника и пунолетних лица за која није надлежан срески суд.³⁴⁰

Окружни суд као инвалидски суд почео је да ради почетком 1939. године када је преузео све инвалидске предмете од дотадашњих инвалидских дивизијских судов.³⁴¹ Право на инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи, грађани су остваривали на основу Инвалидског закона из 1925. године. По том Закону, ратни-војни инвалиди и породице погинулих и несталих лица у рату могли су да остварују право на државну заштиту и помоћ код среских судов или код првостепених окружних судов (где не постоје срески судови).³⁴² Доношењем Инвалидског закона 1929. године ови предмети прелазе у надлежност инвалидских дивизијских судов.³⁴³ Уредбом о ратним инвалидима и осталим жртвама рата из 1938. године, инвалидски дивизијски судови су „по списку” предали све инвалидске предмете, о рат-

³³⁸ Исто, бр. 20/40/1929, стр. 106–107.

³³⁹ Исто, бр. 45/97/1929, стр. 210.

³⁴⁰ Исто.

³⁴¹ 070, Ф.93, Окружни суд – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Окружни суд као инвалидски суд 1939–1941, бр. пред. 1/1939.

³⁴² Службене новине Краљевине СХС, бр. 268/363/1925, стр. 2.

³⁴³ Исто, бр. 161/350/1929, стр. 1169.

ним инвалидима и осталим жртвама рата, окружним судовима као инвалидским судовима.³⁴⁴

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена заједно са фондом: Краљевски судбени сто Велики Бечкерек 1851–1918. и са фондом Окружни суд Бечкерек 1941–1944. и то три пута: 1961. године када је примљен већи део фонда, 1969. године када су примљени регистри фирми и заостали списи и 1976. године када су примљени уписници и регистри. Примопредају фонда је извршио Окружни суд у Зрењанину. Фонд је сређен по принципу провенијенције.

Одељење Председништво је одложено на почетку фонда као судска управа. Предмети су одлагани по сигнатури „Пр“, која је имала римске („IV“, „V“, „XII“, „XIII“, „XV“, „XVII“, „XVIII“ и „XIX“) и редне бројеве из уписника до 1930. године, а касније „Пр“, римским бројевима, словним ознакама („А“, „В“, „С“, „D“, „DJ“, „Е“, „G“, и „V“), и редним бројевима из уписника. Књига-уписник „Су“ 1940–1942. године одложена је у фонда Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин) (1941–1944) 1876–1952 због континуираног вођења.

Архивска грађа Кривичног и Грађанског одељења није вођена посебно по одељењима, па је због тога одложена континуирано за оба одељења по деловодним бројевима и хронолошки, поштујући регистратурски поредак, односно принцип провенијенције. Тако ови предмети, поред деловодног броја, имају словне ознаке које говоре о томе које је одељење решавало предмет: кривично („K“, „Kzp“, „Kp“, „Kzm“, „Kšt“, „Kno“, „Kž“, „Kro“) или грађанско („Ga“, „Gn“, „Gnp“, „Gm“, „Nr“, „G“, „Po“, „Og“, „Gr“). Књига-уписник „Ог“ 1933–1944. године одложена је у фонда Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин) (1941–1944) 1876–1952 због континуираног вођења.

Окружни суд као инвалидски суд и Окружни суд као трговачки суд су посебне организационе јединице и архивска грађа је одлагана под посебним административним бројевима, тако да је и ту поштован принцип провенијенције приликом сређивања. Предмети инвалидског суда вођени су у виду досијеа. Књиге Окружног суда као трговачког суда: регистри трговачких фирми, регистри друштвених фирми, регистри појединачних фирми и регистри индустријских фирми, одложене су у фонд Ф. 484, Окружни суд– Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944), 1876–1952, због тога што су вођени континуирано од почетка, када су уведене 1876. године, па до 1952. године, када су вршене исправке о национализацији и конфискацији.

³⁴⁴ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 277/655/1938, 1341.

Списи Окружног суда као трговачког суда су одложени по сигнатура-ма какав је био регистратурски начин вођења („R“, „Por“, „St“, „Vst“, „Pn“, „Fr“, и „Fd“), Међутим, предмети овог одељења поседују списе од оснивања фирми па до ликвидације.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

**ПРЕДСЕДНИШТВО
(1919–1941) 1921–1939**

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 2; 0,54 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (665 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи о унутрашњој организацији и раду суда, као и њему подређених судова; расписи Министарства правде и виших судова, разни дописи и обавештења, разни извештаји о раду, упутства о вођењу судских књига, постављења чиновника и осталог особља, позиви за разна саветовања, евиденције адвокатских приправника, постављења и распоређивања судија, спискови адвоката, досијеи службеника, судски депозит, судска зграда, дисциплински спорови, радно време и др.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

**КРИВИЧНО И ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ
(1919–1941), 1919–1941**

Количина архивске грађе: књ. 53; к. 438; 65,79 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (9.608 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи кривичних предмета за: убиства, тешке телесне повреде, разбојништва, скривање војних бегунаца, тровања, чедоморства, недозвољени прекиди трудноће, подвођења малолетница по јавним кућама, проневере државног новца, корупције, мито, крађе, увреде краља или истакнуте личности, увреде части, клевете, клевете путем штампе, саобраћајне несреће, фалсификовање јавних исправа, фалсификовање новца, забрана штампе, намерно подметање пожара; списи грађанских предмета за: бракоразводне парнице, утврђивања очинства, адаптације (усвојења), експропријација и секвестрација велепоседника, развргнуће заједничке имовине, банчини спорови, обарање тестамена, оспоравање права наслеђа, одређивање старатељства, сукоби послодаваца и радника, наплате дугова, проглашења умрлим несталих лица у рату.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

ОКРУЖНИ СУД КАО ТРГОВАЧКИ СУД (1919–1941), 1919–1939

Количина архивске грађе: књ. /; к. 10; 1,20 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (132 инвентарне јединице)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Захтеви и решења за упис у регистар инокосних, друштвених и задружних фирми, захтеви за пререгистрацију, статuti и основна правила о организацији и надлежности, списи стечајног поступка и принудног поравњања.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

**ОКРУЖНИ СУД КАО ИНВАЛИДСКИ СУД
(1939–1941), 1939–1941**

Количина архивске грађе: књ. /; к. 188; 22,56 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, именски регистар

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Захтеви и решења за остваривање личне и породичне инвалиднине.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 94 ТВОРНИЦА ТУЉАКА, ШЕШИРА И БЕРЕТА „БЕГЕЈ”
– ЗРЕЊАНИН (1946–), 1946–1964 ***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 14; 1,68 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Преписка фабрике са другим фирмама, записници и одлуке са седница Збора радних људи и Радничког савета, разна решења, досијеи радника, картони зараде радника.

Историјат ствараоца фонда:

Фабрика шешира у Зрењанину почела је да ради 1946. године као државно предузеће, али у саставу Фабрике тепиха „Пролетер” у Зрењанину. Решењем ГИОНСАПВ Нови Сад почетком 1951. године издваја се као самостално предузеће под именом Творница туљака, шешира и берета „Бе-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године назив фонда је био: Творница туљака, шешира и берета „Бегеј” – Зрењанин (1923–1945).

геј” Зрењанин. Првог јануара 1963. године ова Творница се интегрисала са Фабриком туљака, шешира и берета „Уча” из Вршца, па је назив гласио Творница туљака, шешира и берета „Бегеј” са погоном „Уча” Зрењанин. Погон „Бегеј” имао је у свом саставу Трговачку мрежу за дистрибуцију сопствених производа и једног и другог погона са седиштем у управној згради погона. Трговачка мрежа за дистрибуцију имала је 1964. године 42 продавнице у земљи. Она је имала заједничке органе управљања са Творницом „Бегеј”. Односи између њих били су регулисани Правилником предузећа.³⁴⁵

Фабрика и данас ради под називом Фабрика шешира „Бегеј” д.д. Зрењанин.

Историјат фонда:

Нема података када је архивска грађа преузета. Немамо сачувану архивску грађу о раду Фабрике од оснивања до конфискације 1945. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 95 БАНАТСКА ФИНАНСИЈСКА ДИРЕКЦИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1941–1945), 1941–1945

Овај фонд је предат Архиву Војводине 10. октобра 1989. године, због територијалне и стварне надлежности, и уписан је у Регистар фондова Архива Војводине под бројем Ф. 157.

Ф. 96 ДРЖАВНА МЕШОВИТА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1920–1945), 1919–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 59; к. 10; 2,98 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

³⁴⁵ 070, Ф. 94, Творница туљака, шешира и берета „Бегеј” – Зрењанин (1946–), 1946–1964, Извештај о пословању Управног одбора за 1964. годину, бр. к. 1, бр. пред. 66/1964.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници наставничког савета, записници Наставничког савета непотпуне мешовите гимназије, завршни испити, деловодници, уписнице, уписнице приватних ученика, књига наредби, летопис, аманетник, дописи Министарства просвете, решења о постављењу, разрешења са дужности, статистички извештаји, евиденција наставника, буџет расхода и прихода, допис о чувању архиве.

Историјат ствараоца фонда:

Државна мешовита грађанска школа је настала спајањем Државне мађарске мушке грађанске школе и Српске мушке грађанске школе 2. октобра 1920. године, када је о томе било одлучено на седници Наставничког збора.³⁴⁶ Новооснована школа је наставила да ради у просторијама бивше Државне мађарске мушке грађанске школе, која је радила 1891–1920. године. Школу су похађали ученици мушког пола, без обзира на народност, и женска деца српске народности.

Приликом спајања добила је назив Српска мушка грађанска школа Велики Бечкерек и тај назив је носила до 1923. године, када добија назив Државна мешовита грађанска школа.³⁴⁷ Овај назив је озваничен од Министарства просвете 1926. године.³⁴⁸

По Закону о грађанским школама из 1931. године грађанске школе су могле бити: мушке, женске и мешовите (за заједничко школовање ученика и ученица). За отварање грађанске школе, поред школске зграде са игралиштем и потребним намештајем и училима, општина је била дужне да обезбеди и земљиште за практичан рад ученика пољопривредног смера, односно радионице са алатима за ученике занатског смера.³⁴⁹ Учење у грађанским школама је трајало четири године, а прва два разреда у свим грађанским школама имала су једнак наставни план. У трећем и четвртном разреду ученици су се опредељивали према следећим смеровим: занатско-индустријски, трговачки и пољопривредни (према разним гранама пољопривреде). Свака општина, према материјалним условима, доносила је одлуку које ће смерове имати школа. Поред општих наставних предмета постојали су: књиговодство и кореспонденција, минералологија и хемија с технологијом, лепо писање, стенографија и дактилографија, домаће газ-

³⁴⁶ 070, Ф. 96, Државна мешовита грађанска школа – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1945), 1919–1946, Записник Наставничког већа 1919–1926, бр. књ. 1.

³⁴⁷ Исто.

³⁴⁸ Исто, Допис великог жупана Београдске области, Просветно одељење, бр. к. 61, бр. пред. 639/1926.

³⁴⁹ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 285/659/1931, стр. 1891–1894.

динство, ручни рад са нарочитом применом народних мотива, теоретска и практична настава из пољопривреде, индустрије и занатства са основама националне и политичке економије.

Према наведеном Закону у први разред грађанских школа могли су да се упишу ученици који су завршили четири разреда основне школе или који су свршили разред више народне или средње школе, ако нису били старији од 14 година. У првом и другом разреду није могло да буде више од 50, а у трећем и четвртном више од 40 ученика. У случају да се уписао већи број формирали су два одељења. Наставници су били: управитељи, наставници, учитељи вештина и ручних радова и стручни учитељи.

До школске 1936/37. године Државна мешовита грађанска школа у Петровграду је имала само трговачки смер за која су се ученици опредељивали од трећег разреда. На седници Наставничког савета од 26. маја 1936. године одлучено је да, поред општег и трговачког смера, ученици се опредељују за занатски и пољопривредни смер.³⁵⁰ Међутим, Месни школски одбор у Петровграду је издао упутство Школи да се са овим смеровима отпочне 1937/38. школске године, када се обезбеде услови за рад.³⁵¹

Са окупацијом земље 1941. године по одлуци Министарства просвете долази до спајања Мушке грађанске и Женске грађанске школе у Петровграду у Мешовиту грађанску школу, с тим што је Школа задржала трговачки програм, али је назив остао исти.³⁵²

За време рата нема промена у раду школе све до 1945. године, када је престала са радом на основу Закона о укидању грађанских школа.³⁵³

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена први пут 1959. године и други пут 1973. године од Основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачуване.

³⁵⁰ 070, Ф. 96, Државна мешовита грађанска школа – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1945), 1919–1946, Допис Краљевској банској управи о одређивању правца Државне мешовите грађанске школе у Петровграду, бр. к. 64, бр. пред. 337/1936.

³⁵¹ Исто, Допис Месног школског одбора у Петровграду управи Државне мешовите грађанске школе, бр. к. 64, бр. пред. 345/1936.

³⁵² Исто, Одлука Министарства просвете, Одељење за средње школе у Београду, бр. к. 67, бр. пред. 1183/1941.

³⁵³ Службени лист ФНРЈ, бр. 84/1945, стр. 887.

**Ф. 97 ГРАДСКО ПОГЛАВАРСТВО ПЕТРОВГРАД
– ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1919–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 581; к. 326; 59,43 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, предметни регистар (36.233 инвентарне јединице),

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница: Градског представништва, Сената, Одбора и Већа; деловодници, војни поверљиви и строго поверљиви деловодник, регистри, евиденција војних обвезника, регистри скупштинских записника, регистар занатлија, регистар ратне сирочади, матична књига градских службеника; евиденција резервних официра, војних чиновника, лекара, ветеринара, апотекара и свештеника, књига партијалних заклада, регистри градских улица и власника кућа; статуту градских установа, друштва и удружења; списи о спровођењу аграрне реформе и колонизације; пријем, унапређење и разврставање градских службеника; списи о руским емигрантима; списи финансијског, грађевинског, мировинског, пољопривредног, школског и калдрмаринског одсека; грађевинске и обртне дозволе; списи о заштити од напада из ваздуха; списи о раду Градске електричне централе; списи о прикупљању добровољних прилога, помоћи и социјална давања; пописни листови и картотека чланова и становника града, пописни листови и картотека Јевреја.

Историјат ствараоца фонда:

Град Велики Бечкерек ушао је у састав Краљевства СХС 1. децембра 1918. године са истим статусом који је добио по Закону о уређењу општина из 1871. године, односно законским чланом 18. на основу кога је проглашен за град са уређеним сенатом.³⁵⁴

После Првог светског рата, до доношења Уредбе о подели земље на области 1922. године,³⁵⁵ задржана је стара административна подела на округе, срезове и оштине, а у Војводини и на жупаније, па је град Велики Бечкерек

³⁵⁴ Magyar Törvénytár 1869–1871, Budapest, 1896, Törvénycikkely XVIII/1871, стр. 280.

³⁵⁵ Службене новине Краљевине СХС, бр. 92/1922, стр. 1.

припадао Торонталској жупанији. Градска управа вршила је сву првостепену општу управу и самоуправу на свом подручју по Закону о општинама, односно законском члану 22 Аустро-Угарске монархије из 1886. године³⁵⁶, који је био на снази (са мањим изменама) за Банат, Бачку и Барању до доношења Закона о општој управи 1929. године.

Доношењем Закона о подели земље на области 1922. године, када је земља подељена на 33 области, Велики Бечкерек је припао Београдској области. По овом Закону, град је имао управну власт првог степена и вршио је ту функцију до доношења Закона о самоуправи градова.³⁵⁷

Према Сатуту о устројству и пословном реду града из 1924. године, право и дужности управне и самоуправне власти град је вршио преко својих надлештава и органа: Градског представништва, Градског сената, Сирочадског стола, Градске капетаније и градских чиновника.³⁵⁸ Градско представништво сачињавало је 100 непосредно изабраних чланова и 100 вирилиста (чланови који плаћају највећи порез). Из своје средине Представништво је бирало чланове Сталног одбора, који су имали задатак да припремају предмете за скупштинске седнице. Овај одбор чинило је 20 изабраних чланова, а по службеној дужности: градоначелник (као председник), велик бележник, градски сенатори, градски редарствени капетан, градски адвокат, главни књиговођа, благајник, градски физик, главни мерник и сирочадски отац. Такође, Представништво је од својих чланова бирало стручне одборе: финансијски, надзорни, грађевински, дажбински, вртарски, гимназијски, позоришни, електричног осветљења, мировински, пољопривредни и одбор за уточиште. У свим стручним одборима бележничке дужности је вршио један подбележник, одређен од градоначелника.³⁵⁹

Чланове Градског сената чинили су: градоначелник (као председник), редарствени капетан, саветници, велики бележник, градски одветник и лекар пословођа. Градско поглаварство је било састављено од чланова Сената и следећих чланова: градског мерника, главног рачуновође, подкапетана, подбележника, рачуновође, благајника, лекара, ветеринара, сирочадског оца, подрачуновође, контролора и редарственог конциписте прве класе. Све чланове Градског поглаварства бирало је Градско представништво, као и помоћно и манипулативно особље, сем редарственог капетана. Великог

³⁵⁶ Magyar Törvénytár 1884–1886, Budapest, 1897, Törvénycikkely XXII/1886, стр. 405.

³⁵⁷ Службене новине Краљевине СХС, бр. 92/1922, стр. 2.

³⁵⁸ 070, Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Правилник о устројству и пословном реду града Великог Бечкереча из 1924. године, Досије фонда, бр. 15/2.

³⁵⁹ Исто.

бележника, подбележника, лекара помоћно и манипулативно особље је бирао доживотно, а остали чланови на 6 година.³⁶⁰

Административном поделом земље на 9 бановина 1929. године, Велики Бечкерек је припао Дунавској бановини чије је седиште било у Новом Саду.

По Закону о општој управи из 1929. године, послове опште управе вршио је градски начелник, који је био орган унутрашње управе као и срески начелник. Надлештво се звало градско начелство. Градском начелству додељени су стручни референти, који су у вршењу своје дужности били органи дотичне власти. Они нису сачињавали посебно надлештво, него су били органи опште управе под надзором градског начелника од кога су добијали упутства за рад.³⁶¹

Поред тога, град је вршио месну полицијску власт све до доношења Уредбе о образовању предстојништва градске полиције у градовима ван седишта бановина 31. децембра 1929. године.³⁶² Тада је основано Предстојништво градске полиције у Великом Бечкереку.

Положај града је прецизиран а послови градске управе су изнијансирани Законом о градској општини 1934. године. Овим Законом је извршена децентрализација градске управе, како у пословима одлучивања, тако и у административним пословима. Од 1934. године органи градске општине су били: градско веће и председник општине. Председник градске општине је био представник града у свим његовим односима и пословима. Он је био извршни орган градског већа и шеф целе администрације. Надлештво се звало Градско поглаварство Велики Бечкерек. Делокруг рада обухватао је све послове који су се тицали непосредног интереса градске заједнице, а односили су се на економски, културни, комунални и социјални напредак у граду. Градови су били дужни да врше месне послове државне управе, предвиђене законским прописима и послове опште управе из надлежности првостепених власти: санитарске, ветеринарске, тржишне, пожарне, комуналне послове (пијаца, вашари, бунари); затим одржавање путева, мостова, обала, река, канала; послове о унапређењу пољопривреде, занатства и индустрије; као и послове везане за лов и риболов.³⁶³

Градско веће на својим седницама је доносило одлуке о пословима који су се тицали интереса градске заједнице, а односили су се на унапређење града. Оно је могло Статутом да пренесе одлучивање о неким пословима, који су спадали у његову надлежност, на Стални одбор. Градске општине

³⁶⁰ Исто.

³⁶¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 143/319/1929, стр. 1099.

³⁶² Исто, бр. 143/319/1929, стр. 1104.

³⁶³ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 169/415/1934, стр. 715.

су могле својим статутом да повере управним одборима вршење послова привредне, социјалне и културне природе или надзор над тим пословима. Ови одбори радили су по упутствима и под одговорношћу председника градске општине. Управни одбори припремали су и проучавали предмете које је требало да решава Градско веће.³⁶⁴

Градско поглаварство Петровград имало је следеће одборе: стални, финансијски, мировински, грађевински, пољопривредни, надзорни, школски, калдрмарински, електрични, задужбени, специјални одбор за продају жита, одбор за процену имовине дужника земљорадника, одбор празничних течајева као и почасне председнике сирочадског стола. При градској управи постојало је војно одељење које је решавало војна питања.

Градовима је остављена могућност да својим статутом организују одељке (рефераде) ради лакшег вршења одређених послова из надлежности председника градске општине. На челу одељка стајао је службеник (референт) кога је одређивао председник општине. Тако је рад Градског поглаварства Петровград био подељен на 17 реферада, али се њихов број мењао у зависности од потребе председника градске општине.³⁶⁵

Одсек обавезног телесног васпитања образован је при Градском поглаварству 1936. године ради доброг и правилног организовања наставе телесног васпитања у граду а по Закону о обавезном телесном васпитању из 1934. године.³⁶⁶

Градска благајна је обављала све благајничке послове, као посебан орган Градског поглаварства. Од посебних благајни постајале су: општа финансијска благајна, депозитна благајна и благајна сирочадског стола, а постојали су и разни фондови (чиновнички, мировински, ветеринарски, фонд за одржавање путева и др.). Из опште финансијске благајне вршене су исплате градским службеницима и све друге исплате на основу одлуке градског већа.³⁶⁷

После Првог светског рата градска управа је носила назив Градоначелничко звање града Великог Бечкерека, све до августа 1924. године када се уводи назив Град Велики Бечкерек.³⁶⁸ Када је донесен Закон о општој управи 1929. године,³⁶⁹ предвиђено је да послове на подручју града врши градско начелство, па се у вези с тим мењао назив у Градско начелство Велики

³⁶⁴ Исто.

³⁶⁵ 070, Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Списак реферада, бр. к. 785, бр. пред. 6772/1937.

³⁶⁶ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 26/61/1934, стр. 78.

³⁶⁷ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 318.

³⁶⁸ 070, Ф. 97, Градско поглаварство Петровград – Петровград (Зрењанин), (1919–1941), 1919–1941, Печат, бр. к. 634.

³⁶⁹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 143/319/1929, стр. 1099.

Бечкерек, који је носило до доношења Закона о градским општинама 1934. године, по коме је градско начелство добило назив Градско поглаварство Велики Бечкерек.³⁷⁰

Град је после Првог светског рата носио званично назив Нађ Бечкерек (Nagy Becskerek) све до 1922. године, када је Министарство унутрашњих дела извршило промену у Велики Бечкерек.³⁷¹ На основу одлуке Градског већа Градског поглаварства Велики Бечкерек из 1934. године, указом краљевог намесника 1935. године град Велики Бечкерек променио је назив у Петровград по краљу Петру I Карађорђевићу.³⁷²

Историјат фонда:

Нема података када је фонд преузет. Сређен је по принципу провенијенције, сем код тематских делова фонда, који су накнадно пронађени и прикључени фонду као што су: градски буџет, градско рачуноводство, Одсек обавезног телесног васпитања, Доходаринско звање, Месни одбор за одбрану Петровграда од напада из ваздуха. На крају фонда одложена је евиденција о завичајности грађана по азбучном реду и картотека Јевреја, такође по азбучном реду. Књига Именик обртних дозвола од 1901. до 1920, и Књига обртних дозвола од 1901. до 1919. године садрже архивску грађу овог фонда, а одложене су у фонд Ф. 3 Велики Бечкерек, град са уређеним сенатом (Nagy Becskerek rendezett tanácsú város) – Nagy Becskerek (Зрењанин), (1769–1918), 1769–1920, зато што се већи део архивске грађе које обухватају односи на фонд у ком су остављене.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

Ф. 98 ТРГОВИНСКО-ИНДУСТРИЈСКА КОМОРА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1920–1946), 1920–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 19; к. 64; 8,23 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

³⁷⁰ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 169/415/1934, стр. 715.

³⁷¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 117/1922, стр. 2.

³⁷² Службене новине Краљевине Југославије, Указ краљевих намесника о промени назива града, бр. 39/98/1935, стр. 175.

Информативна средства: именски регистар за матичне листове трговачких и индустријских фирми (9 књига)

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници органа коморе, деловодници, пословник Коморе, пословник мировинског фонда, прагматика мировинског фонда, именични регистар предузећа, регистар занатских радњи, регистар трговачких радњи, регистар шегрта, главна књига, правила фонда Ђоке Јовановића, статuti и правилници, списи коморе, преписка са члановима Коморе, разни извештаји, решења о пензији чиновника Коморе.

Историјат ствараоца фонда:

Трговинско-индустријска комора у Петровграду основана је 1. јануара 1920. године.³⁷³

У привредном погледу, подручје југословенског Баната припадало је 1850–1919. године Трговачко-занатској комори у Темишвару. У јулу 1919. године југословенске власти су пренеле архивску грађу ове Коморе из Темишвара у Велики Бечкерек. Крајем исте године, министар трговине и занатства је наредио да се преузета архивска грађа преда новооснованој Трговинско-индустријској комори у Новом Саду, јер је подручје Баната територијално припадало новооснованој комори. Овоме су се успротивили привредници Баната на челу са др Емилом Гаврилом, који су одржали протестне зборове у већим градовима Баната. Министарство је попустило и издало решење којим је одобрено оснивање Банатске трговачко-индустријске и занатске коморе у Великом Бечкереку. На првој редовној седници Коморе 21. марта 1920. године усвојени су Статут, пословник, прорачун за текућу годину и управа. На усмену препоруку министра трговине и индустрије, 1924. године извршена је реорганизација Коморе тако што је пословање подељено на три одсека: трговински, индустријски и занатски. Делокруг рада одсека био је искључиво струковни, а питања прорачуна, завршног рачуна, пореске политике, саобраћаја, сајмова и друго, решава на су на заједничким седницама. Године 1931. при Комори је основан Стални изабрани суд, чије је расправе водио правни референт.³⁷⁴

Управни одбор коморе је почетком 1923. године основао фонд „Ђока Јовановић” (бивши председник Банатске трговачко-индустријске и занат-

³⁷³ 070, Ф. 98, Трговинско-индустријска комора Петровград – Бечкерек (Зрењанин), (1920–1946), 1920–1946, Записници са седница органа Коморе 1920–1922, бр. књ. 1.

³⁷⁴ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 398.

тске коморе у Великом Бечкерекy), чија је сврха била потпомагање Коморе и њених чиновника.³⁷⁵

Комора је најпре обухватала цео Банат, а када је 1929. године земља подељена на бановине она је обухватала територију Дунавске бановине северно од Дунава и источно од Тисе изузев Панчевачког среза тј. следеће срезове: Алибунарски, Белоцрквански, Великокикиндски, Великобечкеречки, Јашатомићки, Ковачички, Ковински, Новобечејски и Новокањишки. Комора је приликом оснивања добила назив: Банатска трговачко-индустријска и занатска комора у Великом Бечкерекy, да би 1932. године по доношењу Уредбе о коморама променила назив у Трговинско-индустријска комора у Великом Бечкерекy.³⁷⁶

Године 1931. на основу Уредбе о коморама, из овог удружења издвојиле су се занатлије и припојиле се Занатској комори у Београду.³⁷⁷ Доношењем Уредбе о трговинско-индустријским и занатским коморама 1932. године утврђена је територијална надлежност, задаци, делокруг рада, права и дужности чланова, као и органи ове Коморе. Задаци Коморе су били да заступа и штити интересе привредника као и да се бави унапређењем привреде. Органи Коморе су били: коморско веће, председништво, одсеци, стални и специјални одбори, коморски уред, испоставе и заступништва. Коморско веће је било врховни управни орган заступало је интересе привредних грана које су заступљене у комори. Важно је истаћи да је овом уредбом у Великом Бечкерекy отворена Испостава београдске занатске коморе.³⁷⁸

Према Статуту из 1932. године, Комора се састојала од: редовних, дописних, саветодавних, почасних и ванредних чланова. Редовни члан је био сваки регуларно изабрани коморски већник. Дописни чланови су имали дужност да стручним мишљењима, саветима, предлозима и информацијама олакшају пословање и омогуће испуњавање циљева Коморе. Представници свих привредних организација на подручју Коморе били су саветодавни чланови (уколико прихвате чланство) и то за време док њихова председничка функција траје. Они су својим саветима доприносили добром пословању Коморе. Ванредне чланове је бирало веће Коморе а на предлог Председништва. То су били чланови из редова свих оних привредника, који немају активно право гласа на територији Коморе. Почасни већ-

³⁷⁵ 070, Ф. 98, Трговинско-индустријска комора Петровград – Бечкерек (Зрењанин), (1920–1946), 1920–1946, Записници са седница органа Коморе 1938–1941, бр. књ. 6.

³⁷⁶ Исто, Статут и правилници, Досије фонда, бр. 1/2.

³⁷⁷ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 399.

³⁷⁸ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 178/512/1932, стр. 897–902.

ници су били чланови који су имали посебне заслуге за рад и уређење Коморе, а бирало их је коморско веће на предлог 12 чланова.³⁷⁹

Иначе, веће Коморе састојало се од 40 чланова (већника), а делило се на четири одсека: трговински (20), индустријски (12), новчарски (4) и угости-тељски (4). Сви већници бирали су председника и потпредседника, а председнике одсека и њихове заменике сваки одсек из своје средине. Њихов мандат је трајао три године. Коморско веће је држало редовне и ванредне седнице. Редовне седнице су одржаване два пута годишње а ванредне на захтев министра трговине и индустрије, на захтев коморског Председништва или ако је писмено захтевала једна петина коморских већника.³⁸⁰

Комора је имала три стална одбора: Надзорни, Дисциплински и Пољопривредни, али је према потреби бирала и друге одборе (финансијски, порески, царински, социјално-политички, саобраћајни и др.). Седнице одбора је сазивао председник Коморе.³⁸¹

Трговинско-индустријска комора у Петровграду је 1938. године основала своју Трговачку академију и Средње техничку школу, са машинско-браварским, електро-техничким и грађевинским одељењем.³⁸²

Са немачком окупацијом Баната 1941. године, односно доношењем Уредбе о оснивању Трговинско-индустријске и занатске коморе у Петровграду, сва имовина и службеници из „старе“ Коморе прешли су у новоосновану комору.³⁸³ За новоосновану комору важила је Уредба о трговинским, индустријским и занатским коморама од 3. августа 1932. године са свим њеним изменама и допунама. Њена територијална надлежност је Уредбом од 16. августа 1941. године повећана за срез Алибунарски и Панчевачки. Поред тога, председник, потпредседници и већници Коморе постављани су по решењу комесара Министарства народне привреде на предлог помоћника бана Дунавске бановине за Банат. Надзор над Комором је вршио помоћник бана Дунавске бановине за Банат.

Статутом Коморе, који је донесен крајем 1941. године, предвиђено је да коморске већнике поставља Министарство народне привреде на предлог помоћника бана Дунавске бановине за Банат, док је немачке већнике одређивала Заједница немачких обртничких позивних организација или вођа немачке народносне групе. Пословање Коморе је било на немачком, српском и мађарском језику, док су одлуке доношене само на немачком језику. По Статуту, Комора је била јавноправна установа и саветодавно тело

³⁷⁹ 070, Ф. 98, Трговинско-индустријска комора Петровград – Бечкерек (Зрењанин), (1920–1946), 1920–1946, Статут Коморе из 1932. године, бр. књ. 7.

³⁸⁰ Исто.

³⁸¹ Исто.

³⁸² *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 399.

³⁸³ Службене новине, бр. 100А/1941, стр. 5.

државних власти и самоуправних тела по свим питањима која су била у вези са трговином, индустријом, занатством и социјалним поретком.³⁸⁴

После ослобођења Баната од немачке окупације незванично се вратио стари назив Трговинско-индустријска комора, који је остао до укидања.

Комора је укинута одлуком Председништва Главног извршног одбора АПВ од 6. септембар 1946. године, када је укинута Трговинско-индустријска комора у Новом Саду, а основана Комора АПВ.³⁸⁵

Историјат фонда:

Архивска грађа ове Коморе је, после укидања 1946. године, пренета у Нови Сад и чувана је у Трговинско-индустријској комори АПВ, а касније је пренета у Архив Војводине. Историјском архиву Зрењанин предата је 1965. године. Накнадно је Архив Војводине предао неколико књига 1993. године, а 2004. године и две кутије списа испитне комисије за ложаче и машинисте.

Сређивање је извршено 2005. године по принципу провенијенције. За период 1940–1946. године израђен је именски регистар матичних листова трговачких и индустријских фирми.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 99 КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1920–?), 1920–1944 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 27; к. 258; 67,52 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодни протоколи, индекси, регистри аграрних интересената, одлуке о утврђивању објеката аграрне реформе, жалбе велепоседника на

* За овај фонд није могла да се изврши периодизација, јер садржи катастарске мапе експроприсаних велепоседа.

³⁸⁴ 070. Ф. 98, Трговинско-индустријска комора Петровград – Бечкерек (Зрењанин) (1920–1946) 1920–1946, Статут Коморе, бр. пред. 66/1942.

³⁸⁵ Службени лист Војводине, бр. 36/200/1946, стр. 1.

решења о одузимању земље, молбе оптаната за доделу земље, решења о додели земље аграрним интересентима, молбе за одобрење купопродајних уговора, жалбе аграрних субјеката на решења управних органа надлежних за спровођење аграрне реформе, молбе аграрних интересената за упис додељене земље у грунтовне књиге, решења о давању у закуп земље аграрним интересентима, извештаји Аграрног уреда, катастарске мапе земљишта великопоседника.

Историјат ствараоца фонда:

После Првог светског рата, 1919. године основан је Државни уред за аграрну реформу, а годину дана касније основано је Министарство за аграрну реформу. Министарство је било врховна инстанца за послове аграрне реформе и колонизацију.³⁸⁶ Његовом наредбом од 24. јула 1920. године основана је Дирекција за аграрну реформу у Новом Саду као извршни орган за подручје Бачке и Баната. Она је била надзорни орган за четири новоформирана жупанијска уреда. Тако је 1920. године основан за Горњи Банат Жупанијски аграрни уред са седиштем у Великом Бечкереку. Он је обухватао територију следећих срезова: Кањишки, Жомбољски (од 1924. године Модошки), Великобечкеречки, Кикиндски, Новобечејски и Ковачички.³⁸⁷

У надлежности Жупанијског аграрног уреда били су следећи послови: прикупљање, сређивање и евидентирање статистичког материјала о великим поседима и аграрним интересентима; састављање плана за дефинитивну деобу земље и колонизацију; утврђивање стварног стања велепоседа и доношење одлука о томе шта подлеже аграрној реформи а шта се оставља велепоседнику као законски део; доношење одлуке о привременој подели земље великих поседа на поједине општине; одлуке о издавању у закуп земљишта аграрним интересентима; вођење надзора над великим поседима који су се налазили под секвестром и упис земље додељене аграрним интересентима у грунтовне књиге.

У систему државне управе, жупанијски аграрни уреди представљали су првостепене извршне органе. Они су били непосредно подређени Аграрној дирекцији у Новом Саду. На челу уреда стајао је жупанијски аграрни повереник.³⁸⁸ На основу Уредбе о уређењу Министарства пољопривреде из 1929. године сви жупанијски аграрни уреди променили су назив у аграрне уреде.³⁸⁹ Под тим називом радили су неколико месеци,

³⁸⁶ Службене новине Краљевине СХС, бр. 36/1920, стр. 2.

³⁸⁷ Исто.

³⁸⁸ Исто, бр. 160/1920, стр. 1.

³⁸⁹ Исто, бр. 185/404/1929, стр. 1374.

до доношења Закона о банској управи, када су укинута аграрни уреди и њихови послови су прешли у надлежност Среског начелства. Творац овог фонда тада је добио назив Аграрно одељење при Среском начелству у Великом Бечкереку.³⁹⁰ Ово Аграрно одељење извршавало је све послове око спровођења аграрне реформе и колонизације на истом подручју на коме је деловао и Жупанијски аграрни уред.

Када је 1931. године донесен Закон о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима, Министарство пољопривреде, ради извршења овог Закона, оснивало је Амбулантне комисије за ликвидацију аграрне реформе на великим поседима.³⁹¹ Тако је за подручје Дунавске бановине бр. 2 радила Амбулантна комисија у Великом Бечкереку. За извршење одредби наведеног Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима, 1933. године донесен је Правилник за извршење Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима, којим се оснивају Комисије за ликвидацију аграрне реформе, чији је задатак био спровођење овог Закона. Оне су преузеле просторије и архивску документацију аграрних одељака при среским начелствима, која су дотле постојала. Тако је Комисија за ликвидацију аграрне реформе у Великом Бечкереку обухватала срезове: Великобечкеречки, Јашатомићки, Новобечејски, Великокикиндски, Новокањишки и Ковачички и општине Алибунарског среза: Бока, Сарча (Сутјеска), Сечањ, Српска и Хрватска Неузина и Шурјан. Територијална надлежност ове Комисије протезала се и на градове који су се налазили на наведеним подручјима. Она је радила као првостепени извршни орган, а другостепени надлежни орган је био Аграрни-правни одсек Банске управе Дунавске бановине у Новом Саду. Врховни орган надлежан за послове аграрне реформе било је Министарство пољопривреде Краљевине Југославије – Одељење за аграрну реформу и аграрно-правне послове.³⁹²

Задатак новостворене Комисије за ликвидацију аграрне реформе је био да преко својих органа провери исправност решења о додељеној земљи аграрним субјектима на основу индивидуалних исказа, спискова аграрних интересената, деобних нацрта и раније донесених одлука. Земља је одузимања само оним лицима за које се доказало да немају својство аграрног субјекта. О утврђеном стању Комисија је доносила одлуке које је достављала надлежним општинским поглаварствима.³⁹³

³⁹⁰ Службене новине Краљевине Југославије, Закон о банској управи, бр. 261/259/1929, стр. 1958.

³⁹¹ Исто, бр. 142/1931, стр. 995.

³⁹² Исто, Правилник за извршење Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима, бр. 179/536/1933, стр. 917.

³⁹³ Исто.

Комисија за ликвидацију аграрне реформе наставила је да ради и за време окупације с тим што је 1941. године донета Уредба о делимичном укидању мера извршених на основу Закона о аграрној реформи. По овој Уредби, аграрни субјекти, који додељену земљу не обрађују, били су дужни да ту земљу отуђе.³⁹⁴

Нема података када је ова Комисија престала са радом, али је НР Србија 22. фебруара 1947. године Законом о ликвидацији аграрне реформе вршене до 6. априла 1941. године на великим поседима у АПВ, вратила право власништва на стање до немачке окупације земље. Упис права власништва у земљишне књиге, лица која испуњавају услове, могла су извршити по Закону о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији од 14. новембра 1945. године.³⁹⁵

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда преузета је од Уреда за катастар Скупштине општине Зрењанин 1965. године, а 1973. године од Архива Србије преузет је мањи део. Једну кутију архивске грађе 1939–1940, Архив Војводине је предао Архиву 2004. године. Архивска грађа није сређена. Скоро једна половина архивске грађе вођена је по насељеним местима од 1920–1944. године, па је због тога било немогуће извршити периодизацију.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачуване.

Ф. 100 КОНАЧКА НАРОДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА – КОНАК (1921–?), 1921–1928

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,14 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Дневник Читаонице и књижнице (спискови: чланова, књига, издатих књига убрране чланарине), записници са редовних годишњих скупштина,

³⁹⁴ Исто, бр. 82/1941, стр. 1.

³⁹⁵ Службени гласник НРС, бр. 9/51/1947, стр. 81.

правила Читаонице и књижнице, записници са седница Управног и Надзорног одбора, спискови књига.

Историјат ствараоца фонда:

Коначка Књижница и читаоница основана је 27. децембра 1921. године, када је извршено уједно и конституисање Управног и Надзорног одбора и када су изабрани секретар, књижничар и благајник. Првобитна правила не постоје у архивској грађи, сем Правила Књижнице и читаонице из 1927. године, које је одобрило Министарство просвете.³⁹⁶

На основу ових Правила, Књижница и читаоница је, поред набавке књига, организовала предавања из области народног просвећивања, а у току зиме аналфабетске курсеве. Књижница је располагала књигама из белетристике, часописима и новинама, стручним књигама из области просвете, као и брошурама за земљораднике. Књиге, новине и стручни часописи су куповани делом од прикупљене чланарине, делом од добровољних прилога, а и од средстава добијених путем поклона и заоставштине. Набавка књига као и часописа вршена је на основу одобрења Министарства просвете. Сви записници са годишњих скупштина достављани су у дупликату на увид и одобрење Министарству просвете – Одељењу за народно просвећивање. Чланство у Књижници и читаоници било је добровољно и по часно.³⁹⁷

Нема података до када је радила ова Књижница и читаоница, али је у својим правилима имала обавезу да, кад престане са радом, сву имовину и књижни фонд преда основној школи у месту.

Историјат фонда:

Нема података о преузимању архивске грађе.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

Ф. 101 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1921–?), 1921–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. /; 0,15 m

Језик грађе: мађарски и српски

Степен сређености: сређен

³⁹⁶ 070, Ф. 100, Коначка књижница и читаоница – Конак (1921–?), 1921–1928, бр. к. 2.

³⁹⁷ Исто, бр. к. 2.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Државна основна школа „Ђура Јакшић” је основана 1921. године под називом Основна школа бр. 3 Велики Бечкерек, када је Министарство просвете Краљевине СХС донело наредбу о затварању приватних школа у местима где постоје државне школе и тада је дошло до реорганизације основних школа у граду.³⁹⁸

Школа је радила на основу Закона о народним школама у Србији из 1904. године.³⁹⁹ У Краљевини Југославији је 5. децембра 1929. године изашао Закон о народним школама, по коме су народне школе постале државне установе, што је значило да се држава старала, преко школских општина, о отварању и издржавању народних школа.⁴⁰⁰ Школовање у народним основним школама је трајало четири године и било је обавезно. Сем основних, постојале су и више народне школе за ученике који су завршили основну школу и школовање је у тим школама трајало такође четири године и било је обавезно. Ученици који су после завршене основне школе продужили школовање у грађанској или било којој стручној школи били су ослобођени похађања више народне школе. Исто је важило и за ученике који су пре навршене четрнаесте године продужили школовање у некој занатској или трговачкој школи.⁴⁰¹

Од школске 1936/37. године школа је променила назив у Државна народна школа „Ђура Јакшић” Петровград.⁴⁰² Због недостатка простора Школа је имала 19 одељења смештених у још четири школске зграде у граду.⁴⁰³

На основу уписница може се претпоставити да је школа радила до 1941. године, али тачан датум престанка рада ствараоца фонда није утврђен.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина 31. децембра 1973. године. Фонд је сређен је 1974. године.

³⁹⁸ Укидају се приватне школе, у: *Недељни лист Торонтал (Toronto)*, Велики Бечкерек, бр. 7/1921, стр. 2.

³⁹⁹ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 143–144.

⁴⁰⁰ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 289/1929, стр. 2159–2160.

⁴⁰¹ Исто.

⁴⁰² 070, Ф. 101, Државна народна школа „Ђура Јакшић” – Петровград (Зрењанин) (1921–?) 1921–1941, бр књ. 2, Уписница од 1934–1939.

⁴⁰³ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 145.

Уписнице имају називе основних школа у којима су била смештена одељења ове школе због недостатка простора и то: Основна школа бр. 1, Основна школа бр. 2, Основна школа бр. 3 и Основна школа „Вук Караџић”.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 102 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВИТЕШКИ КРАЉ
АЛЕКСАНДАР I, УЈЕДИНИТЕЉ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1921–?), 1921–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. /; 0,20 m

Језик грађе: српски и мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Државна основна школа „Витешки краљ Александар I, Ујединитељ” је основана 1921. године, под називом Државна основна школа бр. 1, када је Министарство просвете Краљевине СХС донело наредбу о затварању приватних школа у местима где постоје државне школе и тада је дошло до реорганизације основних школа у граду.⁴⁰⁴

Према Закону о народним школама из 1929. године народне школе постају државне установе а настава у народним школама је била обавезна.⁴⁰⁵ Осим основних школа постојале су и више народне школе, за ученике који су завршили основну школу. Од школске 1935/36. године школа носи

⁴⁰⁴ Укидају се приватне школе, у: *Недељни лист Торонтал (Torontál)*, Велики Бечкерек, бр. 7/1921, стр. 2.

⁴⁰⁵ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 289/1929, стр. 2158–2161.

назив Државна народна школа „Витешки краљ Александар I Ујединитељ” Петровград.⁴⁰⁶ Школа је имала 20 одељења у 5 школских зграда у граду.⁴⁰⁷

Може се претпоставити да је стваралац фонда радио до 1. септембра 1940. године, што се види из уписника који је вођен за школску годину 1940/41, али тачан датум престанка рада ствараоца фонда није утврђен.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина 31. децембра 1973. године. Сређен је 1974. године.

Уписнице носе називе основних школа у којима су била смештена одељења ове школе због недостатка простора и то: Државна основна школа бр. 1, Државна основна школа бр. 2 и Државна основна школа „Доситеј Обрадовић”.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 103 ДРЖАВНА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1921–1941), 1921–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 42; к. 5; 1,75 m

Језик грађе: српски и мађарски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници; уписнице; деловодници; наређење у вези са предавањем српског језика у грађанским школама; упутство у вези са уџбеницима који се могу користити у школама; допис о одређивању народности код деце где је то спорно; записници о поправним испитима; распис Министарства просвете да се прате лични и политички подаци о службеницима; статистички подаци; решења о постављењу; спискови наставника; извештаји

⁴⁰⁶ 070, Ф. 102 Државна народна школа „Витешки краљ Александар I, Ујединитељ” Петровград (1921–?) 1921–1941, бр. књ. 4, Уписница од 1921–1939.

⁴⁰⁷ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 145.

о смеру школе; месечни извештаји; наставни планови и програми; дисциплински поступци против професора; платни спискови.

Историјат ствараоца фонда:

Школа је настала на основама Римокатоличке женске грађанске школе која је била у приватном власништву школских сестара „De Notre Dame”. Одлуком Министарства просвете од 29. августа 1921. године, затвара се приватна женска грађанска школа и отвара Државна женска грађанска школа, са недржавним мађарским и немачким наставним језиком.⁴⁰⁸ Школске сестре Римокатоличке женске грађанске школе су уступиле на употребу бесплатно просторије, школски намештај и учила Државној женској грађанској школи све дотле док су се међу наставницима налазиле и школске сестре. Школа је била под надлежношћу Просветног инспектората Београдске области чије је седиште било у Великом Бечкерек.⁴⁰⁹

Од 19. септембра 1930. године одлуком Министарства просвете укинута су разреди са мађарским и немачким наставним језиком а отворени су разреди са државним наставним језиком.⁴¹⁰ Настава се од тада изводила на државном српскохрватском језику. Од 1930. године у школу се преводје женска деца из мешовите грађанске школе, пошто више није постојао разлог да се ученици са словенским наставним језиком деле од „Несловена”.⁴¹¹ Државна женска грађанска школа у Петровграду је била општег смера са практичном обуком и трајала је четири године. Школа је од 1935/36. школске године на основу Закона о грађанским школама из 1931. године добила трговачки смер.⁴¹² Одлуком Министарства просвете Краљевине Југославије од 16. октобра 1936. године школа је променила назив у Државна грађанска школа „Кнегиње Зорке” и овај назив је носила све до окупације земље када јој је враћен стари назив.⁴¹³ Школске 1937/38. године школа је имала 11 одељења са 437 ученица а у школи је радило 23 наставника.⁴¹⁴

Школа је радила по овом уређењу до 8. септембра 1941. године, када су на основу одлуке Министарства просвете бр. 18225 из 1941. године Муш-

⁴⁰⁸ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 152.

⁴⁰⁹ 070, Ф. 103, Државна женска грађанска школа – Петровград (Зрењанин) (1921–1941) 1921–1941, бр. к. 1, бр. пред. 553/1930, Извештај у вези са преводјењем женске деце из мешовитих школа.

⁴¹⁰ Државна женска грађанска школа Велики Бечкерек, Годишњи извештај за школску 1930/31. годину, Велики Бечкерек 1931, стр. 5–6.

⁴¹¹ 070, Ф. 103, Државна женска грађанска школа – Петровград (Зрењанин) (1921–1941) 1921–1941, бр. к. 1, бр. пред. 553/1930, Извештај у вези са преводјењем женске деце из мешовитих школа.

⁴¹² *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 153.

⁴¹³ 070, Ф. 103, Државна женска грађанска школа – Петровград (Зрењанин) (1921–1941) (1921–1941) бр. к. 3, бр. пред. 1584/1936. Одобрење Министарства просвете о промени назива школе.

⁴¹⁴ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 153.

ка грађанска школа у Петровграду и Женска грађанска школа спојене у Мешовиту грађанску школу.⁴¹⁵

Историјат фонда:

Фонд је преузимаан два пута. Већи део фонда преузет је 12. децембра 1959. године а остатак архивске грађе преузет је 31. децембра 1973. године од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина. Приликом сређивања фонда 1974. године део архивске грађе овог фонда пронађен је у другим фондовима, па је издвојен и прикључен фонду.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су сачуване.

Ф. 104 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВУК КАРАЦИЋ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1921–?), 1921–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 9; к. /; 0,20 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Најзначајнија етапа српских основних школа у Петровграду почиње од 1920. године, када је Закон о народним школама Краљевине Србије од 1904. године проширен и на ове крајеве. Од тог времена расте број одељења са српским као наставним језиком.⁴¹⁶

Државна народна школа „Вук Караџић” је основана 1921. године под називом Државна основна школа у Великом Бечкереку, а од 1923/24. школске године је носила назив Државна основна школа у Средвароши.⁴¹⁷ Од школ-

⁴¹⁵ Службене новине Србије, бр. 110/1941, стр. 12.

⁴¹⁶ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 143–144.

⁴¹⁷ 070, Ф. 104, Државна народна школа „Вук Караџић” Петровград (Зрењанин) (1921–?) 1921–1941, бр. књ. 1, Уписница од 1921–1930.

ске 1930/31. године је променила назив у Државна основна школа „Вук Караџић” Белики Бечкерек.⁴¹⁸ Школске 1934/35. године коначно је добила назив Државна народна школа „Вук Караџић” Петровград.⁴¹⁹ Школи су припале четири зграде у центру града у којима је радило 19 одељења.⁴²⁰

На основу сачуване грађе може се претпоставити да је школа радила до 1941. године, али нема података о престанку рада ствараоца фонда.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина 31. децембра 1973. године а сређен је 1974. године.

Уписнице носе називе основних школа у којима су била смештена одељења ове школе због недостатка простора и то: Државна основна школа бр. 2, Државна основна школа у Средвароши, Државна основна школа бр. 1 и Основна школа Оповачка четврт.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су делимично сачуване.

Ф. 105 КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – ВРШАЦ (1920–1935), 1922–1935

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 27; 3,40 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (3.566 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Одлуке о утврђивању објеката аграрне реформе; одлуке о земљишном максимуму; молбе аграрних интересената за доделу земље; жалбе аграрних субјеката на решења Комисије.

Историјат ствараоца фонда:

Наредбом министра за аграрну реформу о устројству Аграрне дирекције у Новом Саду од 24. јула 1920. године основан је Жупанијски аграрни

⁴¹⁸ Исто.

⁴¹⁹ Исто, бр. књ. 3, Уписница од 1921–1934.

⁴²⁰ *Петровград*, Петровград, 1938, стр. 145.

уред за доњи Банат у Вршцу.⁴²¹ Надлежност овог Уреда је било прикупљање и евидентирање података о великим поседима и аграрним интересентима, састављање предлога за деобу земље и колонизацију, доношење одлука о подели земље на поједине општине, одлуке о издавању у закуп земљишта аграрним интересентима и друго. Територијална надлежност овог Уреда простирала се на следеће срезове у доњем Банату: Панчевачки, Алибунарски, Ковински, Вршачки, Бело-црквански и Банлачки (у Румунији). Жупанијски аграрни уреди представљали су првостепене извршне органе који су радили на спровођењу аграрне реформе и били су непосредно подређени Аграрној дирекцији у Новом Саду.⁴²²

На основу Уредбе о уређењу Министарства пољопривреде од 10. августа 1929. године, сви жупанијски аграрни уреди променили су називе у аграрни уреди.⁴²³ Законом о Банској управи од 7. новембра 1929. године укидају се аграрни уреди а послови из надлежности аграрних уреда прелазе у надлежност и састав среских начелстава у чијем су се седишту налазила седишта дотадашњих уреда. Уместо Аграрног уреда у Вршцу основано је Аграрно одељење при Среском начелству у Вршцу.⁴²⁴

Правилником о извршењу Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима из 1931. године предвиђено је образовање амбулантних комисија за ликвидацију аграрне реформе уместо дотадашњих аграрних одељења при Среским начелствима. Основана је Амбулантна комисија број 1 у Вршцу за подручје следећих срезова: Панчево, Ковин, Бела Црква, Вршац и Алибунар. Комисија је наставила послове које су започели њени претходници.⁴²⁵

Правилником за извршење Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима од 9. августа 1933. године основана је Комисија за ликвидацију аграрне реформе у Вршцу.⁴²⁶ Комисија је обухватала следеће срезове: Вршац, Панчево, Белу Цркву, Ковин и Алибунар, али није обухватала општине среза Алибунарског (Боку, Сечањ, Српску и Хрватску Неузину и Шурјан), над којима је била надлежна комисија за ликвидацију аграрне реформе у Петровграду. Комисија за ликвидацију аграрне реформе Вршац представљала је првостепени орган за послове аграрне реформе и колонизације, док је другостепени орган за послове аграрне реформе и коло-

⁴²¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 160/1920, стр. 1–2.

⁴²² Исто.

⁴²³ Исто, бр. 185/76/1929, стр. 1378.

⁴²⁴ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 261/1929, стр. 1958–1959.

⁴²⁵ Исто, бр. 161/1931, стр. 1131–1135.

⁴²⁶ Исто, бр. 179/33, стр. 913–920.

низације представљао Аграрно-правни одсек Пољопривредног одељења Банске управе Дунавске бановине у Новом Саду.⁴²⁷

Комисија са седиштем у Вршцу престала је са радом 31. децембра 1935. године, када је, ради боље организације рада око коначне ликвидације аграрне реформе на великим поседима, припојена Комисији за ликвидацију аграрне реформе у Петровграду (Зрењанину).⁴²⁸

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Уреда за катастар Скупштине Општине Зрењанин 1965. године у расутом стању и 1965. и 1966. године пренет је у Архив где је сређен 1966. године. Поновно сређивање фонда обављено је 2000. и 2001. године и том приликом су урађени сумарни и аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 106 УДРУЖЕЊЕ ИНДУСТРИЈАЛАЦА У НОВОМ САДУ, ПОВЕРЕНИШТВО ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1932–1946), 1933–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 15; 1,90 m

Језик грађе: српски и немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Управе удружења; статистички подаци о индустријским предузећима и капацитетима; категоризација индустријских предузећа; пријаве обустава рада; пријаве о продаји предузећа; набавка сировина; оснивање стручних удружења у оквиру Трговинско-индустријске коморе; избори за чланове Удружења и Повереништва; Уредбе о колективним уговорима, минималним надницама, радном времену, здравственом осигурању у цигларској и текстилној грани; евиденција колективних

⁴²⁷ Исто.

⁴²⁸ Исто, бр. 4–1/1936, стр. 39.

уговора; расписи Централне индустријске коморе и Трговинско-индустријске коморе за Војводину; представке и жалбе индустријалаца на дажбине и царинске стопе; попис индустријских предузећа са територије Баната.

Историјат ствараоца фонда:

Закон о радњама из 1931. године обавезао је индустријалце на удруживање у заједничка принудна удружења.⁴²⁹ Сврха удруживања је било унапређивање привреде и стручног кадра на територији бановине. Оснивање удружења одобравала је Комора у чијем подручју је било и седиште удружења. Поједине гране индустрије су могле оснивати посебна стручна удружења уз одобрење Министра трговине и индустрије за подручје бановине или за подручје више бановина када ове бановине улазе у састав једне коморе. Пошто су се индустријалци са територије среза Панчево припојили Комори у Београду, индустријски одсек Трговинско-индустријске коморе у Петровграду, својим решењем од 22. септембра 1932. године, одлучио је да се индустријалци из Баната прикључе Удружењу индустријалаца у Новом Саду.⁴³⁰ Повереништво овог Удружења у Великом Бечкерек у подручје Баната отпочело је са радом 15. децембра 1932. године.⁴³¹ У делокруг Повереништва спадало је вођење евиденције индустријских предузећа, спровођење молби надлежној комори за добијање уверења о подобности, потврда ученичких уговора, издавање уверења и помоћничких књижица, потврда запослења помоћника и намештеника код индустријских предузећа, заступање интереса индустрије и појединих предузећа према комори и сви послови које му управа Удружења буде поставила.⁴³²

Из удружења су иступили 1933. године власници млинске индустрије и основали своје удружење.⁴³³ Исто тако и чланови цигларско-црепарске струке оснивају 1937. године посебно стручно удружење у оквиру Трговинско-индустријске коморе у Новом Саду. Органи Повереништва су били Управа, Управни и Надзорни одбор и Скупштина.⁴³⁴

На основу одлуке Главног НО Војводине бр. 2761 од 2. априла 1945. године, Удружење, односно Повереништво у Петровграду (Зрењанину), дуж-

⁴²⁹ Исто, бр. 262/1931, стр. 1632.

⁴³⁰ 070, Ф. 98, Трговинско-индустријска комора Петровград (1920–1946) 1920–1946. бр. књ. 4, Записници са седница органа Коморе 1931–1934, стр. 84.

⁴³¹ 070, Ф. 106, Удружење индустријалаца у Новом Саду, Повереништво Петровград (Бечкерек) (1932–1946) 1933–1946, бр. к. 4, бр. пред. 82/1932, Допис о оснивању Повереништва за подручје Баната.

⁴³² Исто.

⁴³³ Исто, Записник седнице Управе и Надзорног одбора од 19 априла 1933.

⁴³⁴ Исто, Извештај о престанку чланства чланова цигларско-црепарске струке.

но је било да изврши поновну регистрацију свих индустријских објеката на територији Војводине.⁴³⁵ Регистрација је извршена, ступањем на снагу Закона о национализацији свих индустријских објеката, престаје и рад Удружења, као и Повереништва у Петровграду 1946. године.⁴³⁶

Историјат фонда:

Фонд је примљен 1965. године од Архива Војводине заједно са фондом Ф. 98 Трговинско-индустријска комора Петровград (1920–1946) 1920–1946. Сређен је 1978. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 107 ОКРУЖНИ УРЕД ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1922–1945), 1922–1943

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 49; к. /; 1,80 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници; записници са седница Председништва, Управитељства, Надзорног одбора, Рентног одбора, Збора осигураника и Комесара уреда.

Историјат ствараоца фонда:

Окружни уред за осигурање радника је отпочео је са радом 1. јула 1922. године на основу Закона о осигурању радника.⁴³⁷ Територијална надлежност Окружног уреда за осигурање радника обухватала је скоро целу територију града и среза Велики Бечкерек, Велику Кикинду, срезове Нови Кнежевац, Нови Бечеј и Јаша Томић. Окружни уред је имао своје експозитуре у

⁴³⁵ Службени лист *Слободна Војводина*, бр. 132/1945.

⁴³⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 98/1946, стр. 1245–1247.

⁴³⁷ *Зрењанин*, 1966, стр. 452.

свим среским местима, а био је подређен као и сви окружни уреди са територије државе, Средишном уреду за осигурање радника у Загребу.⁴³⁸

Године 1931. долази до укидања Вршачког уреда и припајања његове територије, сем Панчевачког и Ковинског среза, Окружном уреду у Великом Бечкереку. Исте године донето је и решење да се укине и Окружни уред у Великом Бечкереку а да се његова територија расподелити између новосадског и суботичког уреда, али је због протеста јавности обустављено укидање Уреда. Крајем поменуте године долази до поновног обнављања рада Окружног уреда у Великом Бечкереку, који је скоро годину дана био експозитура. До почетка Другог светског рата територијална и стварна надлежност простирала се на цео Банат и обухватала је 154 општина и 4 града: Петровград, Кикинд, Вршац и Бели Цркву.⁴³⁹

Закон из 1922. године предвидео је четири врсте социјалног осигурања: болесничко, инвалидско, пензијско и осигурање у случају незапослености. Пензијско осигурање било је дуго одлагано и почело се примењивати тек 1937. године, док до примене осигурања у случају незапослености, није никада дошло. Сваки послодавац је овим Законом био дужан да на прописаном формулару пријави своје раднике Окружном уреду за осигурање радника у року од 14 дана од почетка рада. Сва запослена лица без обзира на пол, доба живота и држављанство била су осигурана по одребама овог Закона.⁴⁴⁰

У току окупације, у пословању Уреда примењивао се Закон из 1922. године, само што окупаторска власт преко постављеног комесара уреда, по националности Немца, укида самоуправне органе (збор осигураника), док комесар Уреда добија право да сва решења по „личним питањима“ доноси сам, што је практично значило да се ниједна ствар није могла решити, нити донети нека одлука, без пристанка комесара Уреда. Окружни уред за осигурање радника Бечкерек је био подређен Средишном уреду за осигурање радника у Београду.⁴⁴¹

Стваралац фонда је престао са радом на основу одлуке Националног комитета ослобођења од 30. јануара 1945. године којом се све установе социјалног осигурања стављају под државни надзор.⁴⁴²

⁴³⁸ Исто.

⁴³⁹ Петровград, 1938, стр. 394.

⁴⁴⁰ Службене новине Краљевине СХС, бр. 117/1922, стр. 1–3.

⁴⁴¹ 070, Ф. 107, Окружни уред за осигурање радника – Бечкерек (Зрењанин) (1922–1945) 1922–1943, бр. књ. 12, Записници Председништва и Равнатељства (1941), Записник од 26. априла 1941.

⁴⁴² Зрењанин, 1966, стр. 454.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Среског завода за социјално осигурање у Зрењанину 6. октобра 1958. године. Сређен је јуна 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 108 НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ – ЗРЕЊАНИН (1923–1941, 1947–1962), 1923–1937, 1947–1962 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. 3; 1,31 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Извештај о конституисању; решење о одобрењу Правила; записници са седница Акционог и Управног одбора, Стручног већа, Савета и Годишњих скупштина; Правила о унутрашњој организацији и раду; одлуке о наградама предавачима; преписка са органима власти; организациона питања; реферати са скупштина и седница; персоналије; планови и програми рада; статистички извештаји; плакате о одржавању предавања и других видова делатности; платни спискови; завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Конституисање Народног универзитета у Великом Бечкерек у извршено је 28. новембра 1923. године, када је био изабран и Акциони одбор.⁴⁴³ Исте године одржано је пет предавања са око 850 слушаалаца. Задатак Универзитета је био, да путем одржавања стручних и популарних предавања из области науке, уметности, културе, историје, народне економије, пружи најважнија основна знања првенствено широким народним масама, да организује аналфабетске течајеве, издаје часописе и брошуре, организује научне излете и друго. Управу Универзитета сачињавали су: Акциони одбор, Надзорни одбор, Часни суд (који је решавао све спорове између чланова

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе фонда је био 1923–1962.

⁴⁴³ 070, Ф. 108, Народни универзитет – Зрењанин (1923–1941, 1947–1962) 1923–1937, 1947–1962, бр. к. 1, Извештај о раду Народног универзитета.

Универзитета) и Збор свих чланова. Универзитет је имао председника, заменика председника, секретара и благајника. Правила Универзитета одобрено је тек 6. јануара 1929. године тадашњи велики жупан Београдске области са седиштем у Великом Бечкереку, мада су предата на одобрење још 1927. године.⁴⁴⁴ Одобрење о отварању Универзитета донело је Министарство просвете 10. августа 1933. године.⁴⁴⁵ За све ово време Универзитет је радио непрекидно. Његов рад се није ограничавао само на град, већ су се предавања одржавала и по селима.

Окупацијом земље Универзитет је престао са радом, а поново је почео са радом 1947. године, мада је Скупштина одржана тек 21. јануара 1952. године, када је изабрана Управа, чланови Пленума и када су образоване секције.⁴⁴⁶ Народни одбор општине Зрењанин је 24. новембра 1960. године под бр. 16907, донео решење о оснивању Народног универзитета као културно-образовне установе са самосталним финансирањем.⁴⁴⁷ Универзитет је добио статус правног лица, а уједно су одобрена и Правила Универзитета.⁴⁴⁸ Задачи Универзитета били су: опште, естетско, техничко, друштвено-економско, идеолошко, педагошко и здравствено образовање грађана, органа друштвеног управљања, пољопривредних произвођача, омладине и деце на подручју Општине Зрењанин. Своје задатке Универзитет је остваривао преко центара, катедри, трибина, стручних колегијума и комисија, али и путем предавања, изложби, екскурзија, курсева, семинара, филмских представа и свих осталих облика просвећивања. Универзитетом је управљао Савет универзитета који се састојао од 17 чланова са мандатом од две године и управник Универзитета.⁴⁴⁹

Решењем Народног одбора општине Зрењанин бр. 8276/62 Народни универзитет у Зрењанину је 1. јуна 1962. године престао са радом.⁴⁵⁰

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Скупштине општине Зрењанин, Одељења за друштвене службе, 21. јануара 1963. године. Сређен је 2006. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁴⁴⁴ Исто, бр. к. 1, бр. пред. 2536/1929, Решење о одобрењу Правила Народног универзитета.

⁴⁴⁵ Исто, бр. к. 1, О. н. бр. 43279/1933, Одобрење о отварању Народног универзитета.

⁴⁴⁶ Исто, бр. књ. 2, Записник са годишње скупштине одржана 21. јануара 1952.

⁴⁴⁷ Исто, бр. к. 3, бр. пред. 16907/1960, Решење о оснивању Народног универзитета у Зрењанину као установе са самосталним финансирањем.

⁴⁴⁸ Исто, бр. к. 3, Правила о унутрашњој организацији, задацима и начину рада Народног универзитета у Зрењанину од 24. новембра 1960. г.

⁴⁴⁹ Исто.

⁴⁵⁰ Исто, бр. к. 3, бр. пред. 8276/1962, Решење о престанку рада Народног универзитета у Зрењанину.

**Ф. 109 ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ (KÖZGAZDASÁGI
IPARISKOLA) – НОВИ БЕЧЕЈ (?–1958), 1923–1958**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 16; к. 1; 0,30 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници Школског одбора и Наставничког савета, матична књига службеника, уписнице, записници о полагању завршног испита, записници о полагању приватних испита, књига саопштења.

Историјат ствараоца фонда:

Законом о занатским школама из 1922. године Министарство трговине и индустрије је имало право да оснива ниже и више, мушке и женске, опште и стручне занатске школе.⁴⁵¹ По том Закону занатске школе су биле државне, полудржавне и приватне. Управу и надзор над занатским школама вршио је министар трговине и индустрије преко месног занатско-школског одбора, Окружног одбора, управника, Наставничког већа, стручних надзорника и савета.

О датуму оснивања школе ученика у привреди у Новом Бечеју нема података. Према подацима који се могу видети из уписница, школа је постојала већ 1923. године под називом Општа занатско-трговачка школа у Врањеви. Овај назив школа је носила све до 1935. године, када је променила назив у Стручна продужна школа Нови Бечеј.⁴⁵² Стручне продужне школе оснивале су се на предлог Банске управе по Закону о радњама из 1931. године, а осниване су у општинама или за више општина које су уједно биле дужне да финансирају рад школа.⁴⁵³

Одлуком Министарства индустрије и занатства Народне Републике Србије из 1946. године решено је да се дотадашње стручне продужне школе преведу у школе за ученике у привреди које су трајале три године и има-

⁴⁵¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 105/1922, стр. 8–9.

⁴⁵² 070, Ф. 109, Школа ученика у привреди (Közgazdasági ipariskola) – Нови Бечеј (?–1958) 1923–1958, бр. књ. 3, Записници месног школског одбора 1931–1946.

⁴⁵³ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 262/1931, стр. 1619–1620.

ле ранг ниже стручне школе.⁴⁵⁴ Као орган управљана формиран је Школски одбор 14. јуна 1955. године на основу Општег закона о управљању школама.⁴⁵⁵

Школске 1957/58. године школа је престала са радом а даље школовање ученици су могли да наставе у Школи ученика у привреди у Јаша Томићу.⁴⁵⁶

Историјат фонда:

Фонд је преузимаан од Скупштине општине Нови Бечеј два пута. Прво преузимање обављено је 25. јуна 1975. године, а остатак фонда је преузет од СО Нови Бечеј 25. марта 1982. године. Фонд је срећен 2005. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 110 ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ – НОВО МИЛОШЕВО (?–?), 1923–1958

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 20; к. 1; 0,35 m

Језик грађе: српски

Степен срећености: срећен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписнице; дневници рада; завршни испити.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података о оснивању Школе ученика у привреди из Новог Милошева, али се из уписница и дневника може закључити да је постојала већ 1923. године. Тада се школа звала Општа занатско-трговачка школа Драгутиново. Године 1935. назив је промењен у Стручна продужна школа Драгутиново. Између 1945. и 1950. године школа је носила назив Стручна школа

⁴⁵⁴ 070, Ф. 109, Школа ученика у привреди (Közgazdasági ipariskola) – Нови Бечеј (?–1958) 1923–1958, бр. књ. 3, Записник месног школског одбора од 5. новембра 1946. г.

⁴⁵⁵ Службени лист ФНРЈ, бр. 11/1955, стр. 136–137.

⁴⁵⁶ Књига саопштења Школе ученика у привреди Нови Бечеј, саопштење бр. 43.

за ученике у индустрији и занатству Ново Милошево. До поновне промене назива школе дошло је 1951. године, када је добила назив Школа ученика у привреди Ново Милошево.

Подаци о престанку рада ствараоца фонда нису познати.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од СО Нови Бечеј 25. јуна 1975. године. Сређен је 4. септембра 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 111 ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКИ ИТЕБЕЈ, НОВИ ИТЕБЕЈ И БЕГЕЈЦИ, – СРПСКИ ИТЕБЕЈ (?–1950), 1925–1950*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 16; к. 7; 1,30 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници о полагању помоћничких испита; деловодници; регистри ученичких уговора, радњи и пословних књижица; ученички уговори; преписка са окружним одбором занатлија; са занатлијама из удружења; упутства надлежних органа која се односе на занатство.

Историјат ствараоца фонда:

Удружење занатлија за Српски Итебеј, Нови Итебеј и Бегејци је радило под називом Занатлијско удружење (корпорација), али не располажемо подацима о датуму оснивања овог удружења. Удружење занатлија за град и срез Велики Бечкерек је на седници Управе од 24. јула 1932. године осно-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је Удружење занатлија – Српски Итебеј, Нови Итебеј и Бегејци (1924–1950).

вало Повереништво удружења занатлија (са делокругом уреда Удружења) за Српски Итебеј, Нови Итебеј и Бегејце са седиштем у Српском Итебеју.⁴⁵⁷

На основу Закона о радњама из 1931. године сва лица која обављају неку занатску делатност удруживала су се, ради унапређења своје делатности, у принудна удружења. Принудна удружења су оснивана за свако подручје опште управне власти првог степена, или за подручје града са правом опште управне власти, ако је број занатлија осигуравао успешан рад удружења. Уколико није био довољан број занатлија, или ако су саме занатлије, са два или више подручја, изразиле жељу за оснивањем свог удружења, могла су се оснивати принудна удружења за два или више подручја у оквиру бановине. Оснивање принудних удружења одобравала је надлежна комора. Принудна удружења су се оснивала на оснивачкој скупштини где су се доносила правила удружења која су се подносила комори на усвајање. Органе удружења су чинили: Управа, Надзорни одбор, Скупштина и одбори. За решавање спорова и службених односа између чланова удружења оснивали су се изабрани одбори (судови добрих људи). Надзор над радом удружења вршила је занатска комора, а надзором над радом коморе обављала је Банска управа.⁴⁵⁸

Да би принудна удружења била приступачнија занатлијама и да би се избегло оснивање два и више удружења у једном срезу управни одбор појединих удружења оснивао је повереништва (експозитуре) са делокругом уреда удружења.⁴⁵⁹ Повереништва су обављала послове склапања и потврду ученичких уговора, додељивање помоћничких књига, потврду пријаве и одјаве запослења, вођење евиденције чланова, ученика и помоћника и убирање чланарине.

Стваралац фонда је престао са радом на основу Закона о занатству НР Србије из 1950. године када престају с радом занатска удружења а оснивају се занатске коморе.⁴⁶⁰

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1958. године заједно са архивском грађом фонда Ф. 322 Среска занатска комора „Бегеј” Зрењанин (1950–1952) 1950–1952. Срећен је 1977. године.

⁴⁵⁷ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1949) 1876–1950, бр. књ. 4, Записници са седница скупштине и Управног одбора (1932–1935), Записник Управног одбора од 24. јула 1932. године, стр. 17–20.

⁴⁵⁸ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 262/558/1931, стр. 1626–1630.

⁴⁵⁹ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1949) 1876–1950, бр. к. 101, бр. пред. 231/1932, Распис свим удружењима у Банату.

⁴⁶⁰ Службени гласник НРС, бр. 18/1950, стр. 219.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачувани.

**Ф. 112 ПОРЕСКА УПРАВА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК
(ЗРЕЊАНИН) (1920–1945), 1920–1945.****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 1917; к. 14; 78,80 m

Језик грађе: српски и немачки

Степен сређености: несређен

Информативна средства: историјска белешка

Категоризација: /

Основна карактеристика садржаја грађе:

Главне пореске књиге, државни главни дневник примања и издавања, књига благајне, депозитни главни дневник, депозитни партијалник, дневник средских прихода и расхода, књига исплата, књига за пријем аманета, ликвидациона књига закупа, књига инвентара, књига кућарине, књига разреза пореза, књига пореза на имовину, књига пореза на промет, деловодници, регистри; дописи, упутства и објашњења Министарства финансија.

Историјат ствараоца фонда:

Пореска управа је почела са радом 1. октобра 1920. године, када је по Уредби о организацији финансијске установе и надлештва на територији Баната, Бачке и Барање, целокупна област подељена на пет окружних финансијских управа. Једна од њих имала је седиште у Великом Бечкереку и вршила је функцију средске финансијске управе за срез и место у коме се налазила, односно за Срез великобечкеречки.⁴⁶¹ Радом окружних и средских финансијских управа руководила је Обласна финансијска делегација за БББ. У ствари, оне су биле органи Генералне дирекције државног рачуноводства преко којих министар финансија остварује државни буџет, Закон о државном рачуноводству, Закон о непосредниом порезу и све друге финансијске законе. Од 1929. године, поделом земље на бановине, ова управа је била непосредно подређена Дунавској финансијској дирекцији у Новом Саду, а у току Другог светског рата Банатској финансијској дирекцији у Бечкерек. После ослобођења Војна управа за БББ доноси Уредбу, да

⁴⁶¹ Службене новине Краљевине СХС, бр. 204/1920, стр. 2–3.

се при сваком Привредном одељењу НО оснује финансијски одсек, а при команди места финансијска секција.⁴⁶²

Стваралац фонда је при оснивању добио назив Окружна финансијска управа у Великом Бечкереку, а доношењем Закона о организацији Финансијске управе 1929. године: Пореска управа у Великом Бечкереку.⁴⁶³

По овом Закону о организацији финансијске управе, пореске управе се оснивају као органи власти за извршење пореске, таксене и рачуноводствене службе по одредбама пореских закона. Оне, у ствари врше све предрадње за разрез пореза и прикупљају пореске пријаве и податке потребне за разрез пореза и такси; разрезају порез и прикупљају државне приходе у обиму надлежности одређене овим или другим законима; наплаћују самоуправне, коморске и остале порезе; решавају у првом степену о предметима везаним за порез, таксе и државне трошарине; разрезају то-чаринску таксу; решавају о споровима у егзекутивном поступку; врше све исплате по државном буџету а по налозима Финансијске дирекције; подносе обрачуне о приходима и расходима; чувају од државних надлештава примљене депозите; достављају благајни Финансијске дирекције вишкове новца и др. У обављању својих послова помажу им финансијске контроле са својим одељцима по мањим местима.⁴⁶⁴

Међутим, пореске управе и финансијске дирекције радиће као помоћни органи НО до коначне Одлуке о организацији државне финансијске управе 1945. године, којом се прецизира организација Државног повере-ништва финансија.⁴⁶⁵

Историјат фонда:

Фонд је издвојен 1982. године из фонда Ф. 95 Банатска финансијска дирекција Петровград (1920–1945) 1920–1945. приликом сређивања овог фонда. Књиге нису комплетно обрађене.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁴⁶² 070, Ф. 112, Пореска управа Петровград – Петровград (Зрењанин) (1920–1944) 1920–1945, бр. пред. 59/1944, Допис о оснивању финансијског одсека.

⁴⁶³ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 290/1929, стр. 2182.

⁴⁶⁴ Исто, стр. 2182.

⁴⁶⁵ Службени лист ДФЈ, бр. 8/1945, стр. 86–87.

**Ф. 113 ОБЛАСНИ ОДБОР ЈАДРАНСКЕ СТРАЖЕ
– ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1924–1941), 1925–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 15; к. 22; 3,00 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине, Управног и Надзорног одбора; деловодници; књиге чланова, подмлатка и новчаних удела; завршни рачуни; преписка; пропагандни материјал.

Историјат ствараоца фонда:

Обласни одбор Јадранске страже у Петровграду основан је као национално удружење за неговање љубави према Јадрану маја 1924. године, на челу са пуковником Ђоком Павловићем, командантом 27. пешадијског пука. На годишњој скупштини 4. септембра 1924. године донет је програм за оснивање месних одбора.⁴⁶⁶ Територијална надлежност Обласног одбора обухватала је територију Баната и срезове дуж Тисе у Бачкој који су били у саставу Београдске области.⁴⁶⁷ У свом раду био је подређен Главном одбору Јадранске страже у Београду. До првог конгреса Главног одбора Јадранске страже који је одржан у Сарајеву 1929. године, Обласни одбор није активније деловао. Након конгреса су основани месни одбори у свим градовима Баната, пододбори у општинама – селима и секције подмлатка по школама. Одбор је деловао под паролом „Чувајмо наше море“, делио књиге, брошуре и летке, организовао приредбе по школама и градовима, обележавао дан Јадранске страже итд. Одбор је учествовао у изградњи Дома обласног одбора Јадранске страже у Омишу 1932. године који је служио као летовалиште за децу, а који је завршен 1933. године.⁴⁶⁸

Рад Одбора престао је окупацијом земље, 1941. године.

⁴⁶⁶ *Петровград*, 1938, Обласни одбор Јадранске страже у Петровграду, стр. 410.

⁴⁶⁷ Исто.

⁴⁶⁸ Исто, стр. 412.

Историјат фонда:

Нема података о преузимању фонда. Фонд је сређен 1969. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 114 ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА – ST. GEORGEN (ЖИТИШТЕ) (1926–1943), 1925–1942 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 4; 0,63 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине и Одбора удружења; регистар радничких књижица; уписник шегрта; уговори за обуку ученика; општа преписка.

Историјат ствараоца фонда:

Удружење занатлија за место Бегеј Свети Ђурађ основано је од 21. новембра 1926. године на Скупштини под називом Занатлијско удружење (корпорација) Бегеј Свети Ђурађ (Житиште).⁴⁶⁹ Корпорацијом је руководио председник и одбор, а размирице између занатлија је решавао помирујући суд или порота.

Удружење занатлија за град и срез у Великом Бечкереку је на седници Управног одбора одржаној 24. јула 1932. године донело одлуку о оснивању повереништва (са делокругом уреда овог Удружења) у оним општинама на својој територији где постоје удружења занатлија.⁴⁷⁰ Задатак Повере-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био Удружење занатлија Житиште (1926–1946).

⁴⁶⁹ 070, Ф. 114, Повереништво Удружења занатлија – Ст. Георген (St. Georgen) (Житиште) (1926–1943) 1925–1942, бр. књ. 1, Записници са седница Скупштине и Одбора удружења (1926–1929), стр. 1–3.

⁴⁷⁰ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1949) 1876–1950, бр. књ. 4, Записници са седница Скупштине и Управног одбора (1932–1935), стр. 17–20.

ништва је било склапање и потврђивање ученичких уговора, потврђивање пријаве и одјаве помоћничког запослења, вођење евиденције чланова, помоћника и ученика и убирање чланарине. Повереништво се састојало од 3 члана који су бирани из редова чланова удружења из одређеног места и евентуално из додељеног му подручја.⁴⁷¹

На седници Занатлијског удружења Бегеј Свети Ђурађ (Житиште) 27. јуна 1933. године донета је одлука о укидању Удружења занатлија и оснивању Повереништва при Удружењу занатлија за град и срез у Великом Бечкереку Повереништво је обухватало општине Бегеј Свети Ђурађ (Житиште), Катарину (Равни Тополовац), Мали Торак (Бегејци), Банатски Двор и Банатски Душановац а седиште је било Бегеј Свети Ђурађ (Житиште).⁴⁷²

Стваралац фонда је престао са радом 1. августа 1943. године због издавања занатлија немачке народносне групе из Повереништва.⁴⁷³

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1958. године заједно са архивском грађом фонда Ф. 322 Среска занатска комора „Бегеј” Зрењанин (1950–1952) 1950–1952 као правног наследника ствараоца фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 115 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ФАБРИКА ШЕЋЕРА” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (?–?), 1926–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. /; 0,02 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписница.

⁴⁷¹ Исто, бр. к. 101, бр. пред. 231/1932, Распис свим удружењима у Банату.

⁴⁷² 070, Ф. 114, Повереништво Удружења занатлија – Ст. Георген (St. Georgen) (Житиште) (1926–1943) 1925–1942, бр. књ. 2, Записници са седница Скупштине и Одбора удружења (1929–1934), стр. 154–155.

⁴⁷³ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1949) 1876–1950, бр. књ. 5, Записници са седница Скупштине и Управног одбора (1935–1946), стр. 559.

Историјат ствараоца фонда:

Архив не располаже подацима о раду ствараоца фонда за Државну народну школу „Фабрике шећера“ Петровград. Школа је изграђена у кругу фабрике шећера. Имала је само једно одељење, које су похађала деца од првог до четвртог разреда.

Историјат фонда:

Фонд је преузет 31. децембра 1973. године од основне школе „Никола Тесла“ из Зрењанина, а сређен је 1974. године

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 116 ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ АЛИБУНАРСКИ – ШУПЉАЈА (КРАЈИШНИК) (1925–1950), 1925–1946 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 2; 0,30 m

Језик грађе: српски и немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Статут; позиви за Скупштину удружења; оснивање Банатског занатског удружења у Кикинди 1925. године; оснивање Занатске банке СХС; спискови издатих обртница; одјаве занатских радњи; упутства за пријаву помоћника и ученика ради здравственог осигурања; спорови између послодаваца и помоћника; откази ученичких уговора; регистар ученика, издатих помоћничких књижица.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података о оснивању Удружења занатлија Шупљаја, али првобитан назив Удружења је био Занатлијска корпорација Шупљаја (Крајиш-

* У Водичу кроз архивске фондове назив фонда из 1979. г. назив фонда је био Удружење занатлија – Крајишник (1926–1944).

ник). Статут Удружења одобрило је Министарство индустрије и занатства 1925. године па се ово може сматрати годином почетка рада Удружења.⁴⁷⁴ На основу решења Банатске трговачко-индустријске и занатске коморе од 2. јула 1932. године бр. 4306/32 уместо Удружења основано је Повереништво удружења занатлија (без делокруга уреда) за срез Алибунарски – са седиштем у Шупљаји (Крајишник).⁴⁷⁵ Задатак повереништва је био да помаже управи удружења у упису и евиденцији, код закључивања уговора о учењу, у извршавању закључака скупштине удружења, око убирања чланарине итд. Повереништва без делокруга уреда удружења постављана су у местима која су имала више од 25 чланова и нису имала права потврде уверења, докумената или службеног односа помоћног особља. Ова повереништва су све молбе, пријаве и одјаве достављале Уреду среског удружења. Надзор над повереништвима вршио је Уред удружења. У Повереништву су била три повереника и хонорарни секретар. Поверенике је бирала Скупштина удружења.⁴⁷⁶

Повереништво престаје са радом 1950. године доношењем Општег закона о занатству 1949. године којим је прописано да удружења раде до оснивања занатских комора.⁴⁷⁷

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1958. године, заједно са осталим фондовима занатских удружења, од Среске занатске коморе „Бегеј“ Зрењанин. Приликом ревизије фондова 2005. године утврђено је да је у књизи деловодног протокола који је континуирано вођен од 1931. до 1946. године, вођен и деловодни протокол Удружења занатлија за срез Јаша Томић за 1945. и 1946. годину, па је књига деловодника одложена у фонд Ф. 116, Повереништво Удружења занатлија – Шупљаја (1925–1950) 1925–1946.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁴⁷⁴ 070, Ф. 116, Повереништво удружења занатлија за срез Алибунарски – Шупљаја (Крајишник) (1925–1950) 1925 – 1946, бр. к. 4, Статут Занатлијске корпорације из 1925.

⁴⁷⁵ Исто, бр. пред. 35/1932, Именовање повереништва Удружења занатлија за срез Алибунарски (без делокруга уреда) у општини Шупљаја (Крајишник).

⁴⁷⁶ Исто.

⁴⁷⁷ Службени гласник СРС, бр. 18/147/1950, стр. 219.

**Ф. 117 ПРВА ХРВАТСКА ШТЕДИОНИЦА,
ПОДРУЖНИЦА ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1926–1946), 1927–1941**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 12; 1,44 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Месечни извештаји подружнице централи о финансијском пословању; месечни обрачуни и завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Подружница Прве хрватске штедионице у Великом Бечкереку основана је 1926. године укидањем Торонталске банке за штедњу и кредит у Великом Бечкереку и спајањем са Првом хрватском штедионицом у Загребу. Подружница је регистрована код Окружног суда у Великом Бечкереку (Зрењанину) 16. марта 1926. године под бројем Фи. 44/1926. године.⁴⁷⁸ Делатност Подружнице је била идентична са делатношћу централе у Загребу а то је давање кредита и зајмова.

За време окупације Краљевине Југославије Дирекција за надзор над банкама и штедионицама у Београду је на основу Уредбе о регулисању пословања над банкама и штедионицама од 30. октобра 1941. године забранила давање амортизационих зајмова и кредита а дозволила је давање само краткорочних кредита. Подружницом је управљао Управни одбор и Управник подружнице.⁴⁷⁹

Подружница је укунута 5. децембра 1946. године и сва имовина је прешла у власништво државе ФНРЈ.⁴⁸⁰

Историјат фонда:

Нема података о датуму преузимања фонда. Фонд је сређен је 1972. године.

⁴⁷⁸ 070, Ф. 484 Окружни суд Бечкерек (Зрењанин) (1941–1944) 1876–1952, бр књ. 21, Регистар друштвених фирми, стр. 72.

⁴⁷⁹ Службене новине, бр. 121/1941.

⁴⁸⁰ 070, Ф. 484 Окружни суд Бечкерек (Зрењанин) (1941–1944) 1876–1952, бр. књ. 22, стр. 125.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 118 ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА
ЗА ПЕРЛЕЗ И КНИЋАНИН – ПЕРЛЕЗ
(?–1950), 1927–1946***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. /; 0,10 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници испитне комисије о полагању помоћничких испита; регистри ученика и помоћника; уписнице ученика; евиденције помоћника.

Историјат ствараоца фонда:

Удружење занатлија у Перлезу је радило под именом Занатлијско удружење (корпорација) за Перлез и Книћанин са седиштем у Перлезу, али нема података о оснивању овог Удружења. Удружење занатлија за град и срез у Великом Бечкереку је на скупштини од 24. јуна 1932. године донело одлуку о укидању удружења у селима и оснивање повереништава. Основано је Повереништво удружења занатлија (са делокругом уреда Удружења) за општине Перлез и Книћанин са седиштем повереништва у Перлезу.⁴⁸¹ Приликом оснивања повереништава водило се рачуна да удружења буду што приступачнија занатлијама и да се избегне оснивање два и више удружења у оквиру једног среза. Повереништво (са делокругом уреда Удружења) склапало је и потврђивало ученичке уговоре, потврђивало пријаве и одјаве запослених, водило евиденцију чланова, ученика и помоћника и прикупљало чланарину са подручја Повереништва.⁴⁸²

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био Удружење занатлија Перлез (1927–1946).

⁴⁸¹ 070, Ф. 36, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин – Зрењанин (1876–1949) 1876–1950, бр. књ. 4, Записници са седница Скупштина и Управног одбора (1932–1935), стр. 17–20.

⁴⁸² Исто, бр. к. 101, бр. пред. 231/1932, Распис свим удружењима у Банату.

Повереништво удружења занатлија за Перлез и Книћанин престаје са радом 1950. године доношењем Општег закона о занатству 1949. године којим је прописано да удружења раде до оснивања занатских комора.⁴⁸³

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1958. године, заједно са осталим фондовима занатских удружења од Среске занатске коморе „Бегеј” Зрењанин.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 119 УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКУ ЦРЊУ И ОКОЛНА МЕСТА – СРПСКА ЦРЊА (1928–1950), 1928–1950 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 18; к. 16; 2,05 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са оснивачке Скупштине, са редовних и ванредних годишњих скупштина, са седница Управе и Надзорног одбора; деловодни протоколи; регистри занатлија и занатских радњи, помоћника, ученика у занатству, издатих радничких књижица; правила удружења; општа преписка; списи о полагању мајсторских и помоћничких испита; ученички уговори.

Историјат ствараоца фонда:

Удружење занатлија за Српску Црњу и околна места основано је најпре 13. маја 1928. године као Занатлијска корпорација за Немачку Црњу да би 10. јуна 1928. основано заједничко удружење између српских и немачких занатлија под називом Занатлијско удружење (корпорација) за Српску и

⁴⁸³ Службени гласник СРС, бр. 18/147/1950, стр. 219.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био Удружење занатлија Српска Црња (1928–1950).

Немачку Црњу (Српска Црња).⁴⁸⁴ Седиште корпорације је било у Немачкој Црњи. Пословима удружења је управљала Главна скупштина и управа Удружења. Управа Удружења се састојала од председника, потпредседника, секретара, благајника и 10 чланова које су бирали чланови Удружења. Размирице међу члановима Удружења решавао је Примирителни суд.⁴⁸⁵

На ванредној седници Скупштине од 10. јула 1932. године је донета одлука о оснивању Повереништва удружења занатлија за срез Јаша Томић са седиштем у Српској Црњи. Повереништво је обухватало општине: Српска, Нова и Немачка Црња, Масторт и Хајфелд (Нови Козарци), Руско Село, Молин, Честерег, Банатско Карађорђево, Александрово, Хетин, Кларију (Радојево), Тобу, Св. Хуберт, Шарлевил и Солтур (Банатско Велико Село).⁴⁸⁶

Овако је Повереништво радило до прве Главне скупштине 17. септембра 1933. године када је донета одлука о одвајању од Удружења занатлија за срез Јаша Томић и оснивању самосталног удружења под називом Удружење занатлија за Српску Црњу и околна места са седиштем у Српској Црњи.⁴⁸⁷ Територијална надлежност новооснованог удружења је остала непромењена.

Под овим називом Удружење је радило до 1950. године када је престало са радом на основу Закона о занатству НР Србије када долази до оснивања занатских комора.⁴⁸⁸

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив 1958. године, заједно са осталим фондовима занатских удружења, од Среске занатске коморе „Бегеј“ Зрењанин. Сређен је 1977. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁴⁸⁴ 070, Ф. 119 Удружење занатлија за Српску Црњу и околна места – Српска Црња (1928–1950) 1928–1950, бр. књ. 1, скупштински записници 1928–1930, стр. 6–18.

⁴⁸⁵ Исто.

⁴⁸⁶ Исто, бр. књ. 2, Записници са седница Скупштине, Управе и Надзорног одбора од 1930–1935, Записник са ванредне седнице скупштине од 10. јула 1932., стр. 134–138.

⁴⁸⁷ Исто, Записник са прве Главне скупштине Принудног удружења занатлија за Српску Црњу и околна места, стр. 192–197.

⁴⁸⁸ Службени гласник НР Србије, бр. 18/1950, стр. 219.

**Ф. 120 СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД,
КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ДУГОВА
– БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1946) 1930–1946 ***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Предмети земљорадника из Српског Елемира, Кумана, Меленаца и Банатског Карађорђева; захтеви за доделу дугорочних зајмова.

Историјат ствараоца фонда:

Ступањем на снагу Закона о коначној ликвидацији земљорадничких дугова из 1946. године формирана је при среским ономно градским народним одборима посебна комисија, од три члана, за коначну ликвидацију земљорадничких дугова.⁴⁸⁹ Надлежни срески НО приступили су ликвидацији земљорадничких дугова на основу предмета које им је уступила Задружна пољопривредна банка као правни наследник Привилеговане аграрне банке.

Привилегована аграрна банка акционарског друштва Београд основана је 1929. године на основу Закона о Привилегованој аграрној банци, са циљем да повољним кредитима помаже пољопривреду и привреду земљорадника предратне Југославије.⁴⁹⁰ Банка је имала своје седиште у Београду и филијале у Загребу, Љубљани и Сарајеву. Послови банке су били давање зајмова (кредита) искључиво пољопривредницима као и пољопривредним задружним кредитним организацијама, задругама, аграрним заједницама и сличним установама. Кредити су били краткорочни и дугорочни. Банка је примала улоге на штедњу и емитовала је заложнице. Организацију банке су представљали: Управни и Надзорни одбор и Збор акционара. Надзор над радом је вршио владин комесар. Одлуком о пословању банака

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био Привилегована аграрна банка а.д. Београд (1930–1946).

⁴⁸⁹ Службени лист ФНРЈ, бр. 81/1946, стр. 997–998.

⁴⁹⁰ Службене новине Краљевине СХС, бр. 94/1929, стр. 585–591.

и новчаних завода из 1945. године, Привилегована аграрна банка, односно њено пословање преноси се на Задружну пољопривредну банку.⁴⁹¹

Законом о коначној ликвидацији земљорадничких дугова угашени су у потпуности дугови на које се односила Уредба о ликвидацији земљорадничких дугова од 26. септембра 1936. године а чији износ није прелазио 5.000 старих југословенских динара по једном дужнику. На основу наведеног Закона о ликвидацији земљорадничких дугова из 1946. године угашени су и земљораднички дугови ако је дужник учествовао у НОБ-и или ако је дужник или члан његове породице: изгубио живот у НОБ-и или изгубио живот, као борац Југословенске војске или као грађанско лице услед ратних догађаја, и то од почетка рата до 18. априла 1941. Укинута су у потпуности и дугови земљорадника који су услед ратних догађаја претрпели штету у тој мери да нису били у могућности да плате свој дуг, а који су помагали НОБ било на који начин. Делимично се укидају дугови оних земљорадника који су претрпели извесну штету, али су и поред тога били у могућности да плате један део свог дуга, а помагали су НОБ. Остали земљорадници који нису били обухваћени прописима чл. 1, 2 и 3 овог Закона дужни су били да плате у року од шест месеци по ступању овог Закона своје дугове у потпуности и то без додатка икаквих камата од 1. новембра 1945. године.⁴⁹²

Исплата потраживања установа (новчаних завода и задружних организација) предата Задружној пољопривредној банци регулисана су по прописима Закона о конверзији предратних унутрашњих државних дугова и обавеза.⁴⁹³

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда је била измешана са грађом фонда Ф. 222 Народни одбор среза бегејског – Зрењанин (1946–1955) 1944–1955 који је преузет 19. новембра 1958. године, одакле је издвојена и сређена 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁴⁹¹ Службени лист ДФЈ, бр. 9/1945, стр. 101–102.

⁴⁹² Службени лист ФНРЈ, бр. 81/1946, стр. 997–998

⁴⁹³ Исто, бр. 61/1946, стр. 711–712.

Ф. 121 КРЕДИТНА ЗАДРУГА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН (1930–1952), 1929–1950

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 35; к. 3; 1,24 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са Годишњих скупштина; седница Управног и Надзорног одбора; деловодни протоколи; именици; књиге удела задругара; књиге позајмица; књиге штедње; Правила Задруге; правилник о давању позајмица; правилник за оснивање и рад кредитних задруга; преписка са Савезом набављачких задруга; завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Задруга је основана 12. јануара 1930. године у Великом Бечкереку на оснивачкој скупштини, под називом Задруга државних службеника за набавку кредита са циљем да, путем меничних кредита (позајмица у новцу), потпомаже своје чланове уз одређену камату.⁴⁹⁴ На оснивачкој Скупштини су усвојена Правила Задруге и изабран Управни одбор од седам чланова и три заменика и Надзорни одбор од три члана и једног заменика. Делокруг Задруге простирао се на подручје територијалне надлежности Окружног суда у Великом Бечкереку.⁴⁹⁵ Чланови Задруге, улагачи, су били државни службеници. Задруга је била учлањена у Савез набављачких задруга државних службеника у Београду која је основана на основу Закона о задругама државних службеника из 1931. године.⁴⁹⁶

По прописима Закона о привредним задругама из 1937. године кредитне задруге су биле дужне да изврше саображење правила по прописима новог Закона и промене назив у Кредитна задруга државних службеника с.о.ј. (са ограниченим јемством).⁴⁹⁷ Код задруга са ограниченим јемством сваки задругар је јемчио са најмање још једноструким износом својих упи-

⁴⁹⁴ 070, Ф. 121, Кредитна задруга државних службеника с.о.ј.–Зрењанин (1930–1952) 1929–1950, бр. књ. 1, Записник са оснивачке скупштине одржане 12. јануара 1930, стр. 1–4.

⁴⁹⁵ Исто, бр. к. 1, Правила Задруге државних службеника за набавку кредита.

⁴⁹⁶ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 263/1931, стр. 1657–1660.

⁴⁹⁷ Исто, бр. 217/1937, стр. 1246.

саних удела. Задругари су солидарно јемчили за обавезе задруге у границама свога јемства, а јемство су могли остварити само у ликвидацији и у стечају задруге. Кредитне задруге и њихови савези су се бавиле само примањем улога на штедњу, узимањем кредита, давањем позајмица, посредовањем у пословима осигурања за своје чланова и набавком пољопривредних производа по повољној цени за своје задругаре. Органе задруге су чинили Управни и Надзорни одбор и Скупштина Задруге. Рок за саображење правила је био 2 године али је продужен до 24. јануара 1940.⁴⁹⁸

Саображење Правила извршено је 23. априла 1939. године када је промењен назив у Кредитна задруга државних службеника с.о.ј. Петровград. Подручје Задруге су били срезови: Петровград, Јаша Томић и Нови Бечеј.⁴⁹⁹

За време окупације Краљевине Југославије Савез набављачких задруга државних службеника у Београду био је подређен Генералном опуномоћнику за привреду Србије који је именовао комесарског управитеља при Савезу набављачких задруга државних службеника у Београду и у чијој надлежности су биле све задруге у Србији и Банату које су биле чланице Савеза.⁵⁰⁰

Решењем Привредног савета ДФЈ а на предлог Комисије за задругарство под бр. 1173/1945. године донета је одлука о разрешењу дужности Пословног одбора Савеза набављачких задруга а сва имовина је предата на чување Савезу радничко-службеничких набављачко-потрошачких задруга Београд с тим да се остале задруге привремено учлане у Савез радничко-службеничких набављачко-потрошачких задруга.⁵⁰¹

На основу Наредбе о регистрацији задружних организација Окружни суд Зрењанин је решењем од 15. јула 1952. године избрисао Задругу из регистра.⁵⁰²

Историјат фонда:

Фонд је примљен од ствараоца фонда 1959. године. Сређен је августа 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁴⁹⁸ 070, Ф. 121, Кредитна задруга државних службеника Зрењанин (1930–1952) 1929–1950, бр. к. 3, бр. пред. 491/1939, Дужност задруга по новом Закону о привредним задругама.

⁴⁹⁹ Исто, бр. књ. 1, Записник са редовне скупштине од 23. априла 1939, стр. 80–81.

⁵⁰⁰ Исто, бр. к. 3, бр. пред. 158/1941, Оснивање Комесаријата при Савезу и задругама.

⁵⁰¹ Исто, бр. пред. 66/1945, Одлука о разрешењу дужности Пословног одбора.

⁵⁰² 070, Ф. 484, Окружни суд Бечкерек – Бечкерек (Зрењанин), (1941–1944) 1876–1952, бр. књ. 26, Задружни регистар стр. 81.

Ф. 122 СОКОЛСКА ЖУПА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1920–?), 1939–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. /; 0,10 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са Годишњих скупштина, седница Извршног и Управног одбора.

Историјат ствараоца фонда:

Друштво је основано 1920. године под називом Соколска жупа Велики Бечкерек. Обухватала је сва соколска друштва у Банату која су се налазила између румунске границе, Алибунара, Ковачице, Тисе и мађарске границе. Од 1935. године добила је назив Соколска жупа Петровград и овај назив Друштво је задржало до окупације Краљевине Југославије. У надлежности Жупе била је територија Баната са подређеним соколским друштвима.⁵⁰³

По Статуту о пословању и организацији сокола Краљевине Југославије из 1930. године ова организација је кроз јачање телесног здравља подизала и јачала националну свест држављана Краљевине Југославије.⁵⁰⁴ Чланом Сокола Краљевине Југославије могао је постати сваки одрастао (18 година стар) држављанин Краљевине Југославије без обзира на пол, веру, звање и занимање. Сем чланства, Соколу су припадала и деца од 6 до 12 година живота и нараштај од 12. година до навршене 18. године живота. Организацију Сокола су сачуњавала: соколска друштва (сеоске соколске чете), соколске жупе (сва соколска друштва на територији коју обухвата жупа) и соколски савез који удружује све соколске жупе Краљевине Југославије. У Управном одбору Жупе налазили су се представници свих соколских друштава на територији Баната. На дан 30. марта 1941. године, на територији Баната је било 31 соколско друштво. Жупа је организовала соколске слетове, дан соколства, учествовала је на свесоколским слетовима, радила је на пропагирању физичке културе, оснивању аматерских позоришта, хорова, библиотека итд.

⁵⁰³ *Петровград*, Петровград 1938, стр. 406.

⁵⁰⁴ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 36/1930, стр. 315–320.

Нема података о престанку рада ствараоца фонда, али се претпоставља да је радио до окупације Краљевине Југославије 1941. године.

Историјат фонда:

Нема података о преузимању фонда. Фонд је сређен 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

**Ф. 123 СОКОЛСКО ДРУШТВО – ЈАРКОВАЦ
(?–?), 1931–1937**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. /; 0,04 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Управног, Извршног и Надзорног одбора.

Историјат ствараоца фонда:

Нема података о оснивању и престанку рада ствараоца фонда.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од ствараоца фонда 1972. године и сређен је 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 124 ОКРУЖНИ ОДБОР ЗАНАТСКИХ УДРУЖЕЊА – ЗРЕЊАНИН (1933–1947), 1933–1949

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 10; к. 30; 3,60 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници шире Управе, Скупштине, Надзорног одбора и уже Управе; деловодни протоколи; регистри; Правила Одбора; уговори о учењу заната; предмети за полагање мајсторских испита; обртне дозволе; регистрација радњи за време окупације 1943/44.

Историјат ствараоца фонда:

Окружни одбор занатских удружења Велики Бечкерек основан је 1933. године када су на основу Закона о радњама од 5. новембра 1931. године донета Правила окружних одбора занатских удружења.⁵⁰⁵ Његова територијална надлежност простирала се на територију удружења занатлија у: Петровграду, Перлезу, Новом Бечеју, Српској Црњи, Српском Итебеју и Јаша Томићу а седиште је било у Петровграду.⁵⁰⁶

Задатак Одбора је био да заступа и унапређује сталешке и привредне интересе занатства заступљеног у удружењима занатлија који се налазе у окружном одбору. Сем тога радио је на стручном образовању занатлија и занатлијског подмлатка на свом подручју отварањем стручних школа и организовањем курсева. Чланови Окружног одбора занатских удружења су била сва удружења занатлија која имају своја седишта на подручју окружног одбора. Органи Окружног одбора су били: Скупштина, Управа, Надзорни одбор и Одбор части. Скупштина је била врховни орган Окружног одбора а чинили су је делегати учлањених удружења. Управа је била извршни орган Окружног одбора док је Надзорни одбор вршио контролу рада Окружног одбора. Одбор части је решавао спорове између чланова одбора, односно делегата. Надзор над радом окружног одбора вршила је комора а

⁵⁰⁵ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 2/1933, стр. 1–7.

⁵⁰⁶ *Петровград*, 1938, стр. 401.

против одлука коморе у вршењу надзора, Окружни одбор се могао жалити Банској управи.⁵⁰⁷

Одбор је престао са радом 1. августа 1947. године на основу одлуке бр. 4631 Председништва Занатске коморе Војводине од 7. априла 1947. године, којом се укидају окружни одбори занатских удружења на подручју Војводине. Испитне комисије за полагање мајсторских испита продужиле су рад, на основу Председништва Занатске коморе Војводине, при удружењима занатлија у седиштима дотадашњих окружних одбора⁵⁰⁸.

Историјат фонда:

Фонд је преузет 1958. године заједно са фондом Ф. 442 Среска занатска комунална комора – Зрењанин (1955–1962) 1955–1962. Сређен је новембра 1977. године. Књига регистра о полагању мајсторских испита вођена је континуирано од 1939. до 1949. на основу одлуке Председништва Занатске коморе Војводине, да после престанка рада Окружног одбора занатских удружења у Зрењанину 1. августа 1947. године, Удружење занатлија за град и срез Зрењанин, преузме рад Испитне комисије за полагање мајсторских испита од укинутог Окружног одбора, у непромењеном саставу.

Степен сачуваности:

Списи су у потпуности сачувани.

Књиге су малим делом сачуване.

Ф. 125 СРЕСКИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1921–1941), 1935–1941

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,15 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

⁵⁰⁷ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 2/1933, стр. 1–7.

⁵⁰⁸ 070, Ф. 124, Окружни одбор занатских удружења Зрењанин (1933–1947) 1933–1949, бр. књ. 4, Записници уже управе 1936–1947, стр. 75–79.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Одбора и годишњих скупштина; извештаји о раду; организовање течајева; формирање библиотека при општинским одборима и школама; оснивање општинских одбора Црвеног крста; организовање ђачких кухиња и летовалишта; борба против алкохолизма; зидање дома Црвеног крста; оснивање станице за хитну помоћ.

Историјат ствараоца фонда:

Прво повереништво Црвеног крста у Великом Бечкереку основано је 1921. године. Оснивач и први председник је био др Јован Стајић.⁵⁰⁹

Године 1932. долази до проширења деловања, а као доказ за то је, да је Главни одбор Друштва Црвеног крста истакао рад месног одбора у Петровграду као најбољи у Краљевини.⁵¹⁰

На основу Закона о Друштву Црвеног крста Краљевине Југославије од 5. септембра 1933. године Месни одбор Црвеног крста је постао Срески одбор Црвеног крста.⁵¹¹ Срески одбор Друштва Црвеног крста се бавио оснивањем општинских одбора, учествовао у борби против алкохолизма, оснивао станице за хитну помоћ и организовао ђачке кухиње и летовалишта. Био је непосредно потчињен органима Бановинског одбора, односно Београдског обласног одбора. Срески одбори Друштва Црвеног крста су постојали само у местима која су била седишта среских управних власти, а непосредно су им били потчињени општински одбори и повереништва у срезу. Целокупним радом среског одбора управљала је Скупштина, Управни и Надзорни одбор а њихову надлежност и пословање су прописивала Правила друштва. Сем редовних чланова, срески одбори су имали и подмладак Црвеног крста који је радио као секција Подмлатка Црвеног крста при Среском одбору.⁵¹²

На основу Закона о устројству социјалне и здравствене управе комесар Министарства социјалне политике и народног здравља донео је наредбу 24. маја 1941. године о распуштању Управног и Надзорног одбора Друштва Црвеног крста и постављању комесара Друштва.⁵¹³

⁵⁰⁹ Петровград, 1938, стр. 428.

⁵¹⁰ Петровград, 1938, стр. 429.

⁵¹¹ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 201/1933, стр. 998.

⁵¹² Исто.

⁵¹³ 070, Ф. 130, Српско друштво Црвеног крста – окружни одбор банатски – Бечкерек (Зрењанин) (1941–?) 1941–1944, бр. к. 1, бр. пред. 32/1941, Наредба Главног одбора Друштва црвеног крста од 24. маја 1941.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Општинског одбора Црвеног крста 1969. године. Архивска грађа овог фонда је била помешана са архивском грађом других друштава Црвеног крста. Фонд је сређен 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

Ф. 126 МЕСНИ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ 20-ГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА И УЈЕДИЊЕЊА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН), (1918), 1938

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Окружнице Главног одбора; формирање Месног одбора; извештаји са седница Месног одбора Главном одбору; програм прославе.

Историјат ствараоца фонда:

На иницијативу Главног одбора за прославу ослобођења и уједињења из Новог Сада, основаног октобра 1918. године, образован је 25. новембра 1918. године у Великом Бечкереку Месни одбор за организовање прославе. Овом прославом је прокламовано отцепљење Баната, Бачке и Барање од Аустро-Угарске и присаједињење Краљевини Србији.

На иницијативу Месног одбора за организовање прославе, организована је у Петровграду прослава двадесетогодишњице отцепљења од 24. до 25. новембра 1938.⁵¹⁴ У оквиру ове свечане прославе извршено је освешћење и откривање спомен плоче на жупанијској згради, уз полагање венца на споменик Краља Петра I Карађорђевића.⁵¹⁵

⁵¹⁴ 070, Ф. 126, Месни одбор за прославу 20-годишњице ослобођења и уједињења – Петровград (Зрењанин) (1918) 1938, бр. к. 1, Допис о организовању прославе.

⁵¹⁵ Исто.

Историјат фонда:

Нема података о преузимању фонда. Фонд је сређен 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 127 ЗАНАТСКА НАБАВНО-ПРОДАЈНА ЗАДРУГА – ЗРЕЊАНИН (1939–1960), 1939–1961

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 10; к. 1; 0,29 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине, Извршног, Управног и Надзорног одбора; деловодни протокол; књиге чланства са уделима; књиге поверилаца и дужника; Правила задруге; тарифни правилници; платни спискови.

Историјат ствараоца фонда:

Оснивачка скупштина Набављачко-продавачке задруге с.о.ј. у Петровграду одржана је 27. августа 1939. године. Задруга је регистрована код Окружног суда у Петровграду. На Скупштини су донета Правила Задруге и изабран је Управни и Надзорни одбор. Задруга је основана на неодређено време са циљем да прима и чува под интерес новчана средства задругара, даје зајмове за куповину робе и репродукционог материјала, продаје готове производе својих чланова, прима на чување и под интерес финансијска средства од других лица. За време окупације задруга није пословала.⁵¹⁶

На Годишњој скупштини одржаној 23. марта 1947. године, донета је одлука да се изврши ликвидација задруге.⁵¹⁷ Одлука није спроведена већ се у оквиру Закона о задругарству приступило фузији са постојећом Задругом за кредит и штедњу с.о.ј. у Зрењанину.⁵¹⁸ Уједно је извршена промена назива

⁵¹⁶ 070, Ф. 127, Занатска набавно-продајна задруга Зрењанин (1939–1960) 1939–1961, бр. књ. 1, скупштински записници 1939–1957, стр. 1–4.

⁵¹⁷ Исто, бр. стр. 37, Записник са треће редовне годишње скупштине одржане 23. марта 1947.

⁵¹⁸ Исто, бр. стр. 44, Записник са скупштине одржане 17. августа 1947.

ва Задруге на Годишњој скупштини 4. априла 1948. године у Среска занатска задруга Зрењанин.⁵¹⁹

На Годишњој скупштини одржаној 25. марта 1951. године донета је одлука да убудуће Задруга послује само за занатлије и занатске задруге са територије општине Зрењанин. У вези са овом одлуком Задруга је 22. фебруара 1953. поново променила назив у Занатска набавно-продајна задруга Зрењанин.⁵²⁰

На основу решења Секретаријата за привреду Народног одбора градске општине Зрењанин од 16. априла 1955 године одобрено је да се Среска занатска набавно-продајна задруга за срез „Тамиш” припоји Занатској набављачкој задрузи у Зрењанину.⁵²¹ Задруга је обухватала подручје територије града и среза Зрењанин. Предмет пословања је био снабдевање занатских организација и других организација и лица која се баве занатским делатностима или делатностима сличном занату, средствима за производњу, сировинама и другим потребним материјалом и преузимање и продаја занатских производа својих чланова. Органи Задруге су били: Скупштина, Задружни савет, Управни одбор и управник. Задруга је била члан Савеза занатских задруга и Среске трговачке коморе.⁵²²

Накнадним решењем Окружног привредног суда у Зрењанину од 12. марта 1960. године Задруга је стављена у принудну ликвидацију, па је у ту сврху образован Ликвидациони одбор који је извршио коначну ликвидацију Задруге 23. марта 1963. године на основу чл. 78 Уредбе о престанку рада предузећа и радњи.⁵²³

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Ликвидационог одбора 7. августа 1963. године. Сређен је 1971. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

⁵¹⁹ Исто, бр. стр. 55, Записник са редовне годишње скупштине од 4. априла 1948.

⁵²⁰ Исто, бр. стр. 164, Записник са редовне годишње скупштине од 22. фебруара 1953.

⁵²¹ Исто, бр. књ. 4, Записници управног и надзорног одбора 1953–1957, стр. 103–104.

⁵²² Исто, бр. к. 1, Правила задруге.

⁵²³ Исто, бр. к. 2, бр. пред. бб/1960, Извештај о раду.

Ф. 128 ПРЕФЕКТУРА ПОЛИЦИЈЕ ЗА БАНАТ
(POLIZEIPRÄFEKTUR DES BANATES)
– **BETSCHKEREK** (ЗРЕЊАНИН)
(1942–1944), 1941–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 2; 0,26 м

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (1.004 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Путни налози агената за одлазак у акцију против становништва и партизана; молбе за добијање дозволе за боравак у Банату; решења о постављењу чиновника у полицијску службу; молбе за пријем у полицијску службу.

Историјат ствараоца фонда:

На основу Уредбе о унутрашњој управи у Банату из 1941. године, под ручје Баната је укључено у управни систем окупиране Србије, с тим што су домаћи Немци (Folksdeutscher) држали у својим рукама грађанску власт. Поменутом Уредбом у Банату је формирано Надлештво помоћника бана Дунавске бановине за Банат, а полицијска власт је била у надлежности Одсека јавне безбедности овог Надлештва.⁵²⁴ Почетком 1941. године реорганизована је полицијска служба у Банату на тај начин, што је у свакој општини (месту) формирана тзв. „прихватна станица“ којом је руководио општински бележник.⁵²⁵ Ако овај није био поверљива личност, срески начелник је ову службу поверавао неком другом општинском службенику. Задатак станица је био да прате збивања, политичка реаговања и понашање становништва свих националности. За сараднике станице бирани су општински полицајци, немачки учитељи, функционери „Културбунда“ и сл.⁵²⁶

При среским начелствима осниване су руководне станице, којима је руководио начелник, подначелник или полицијски комесар.⁵²⁷ Руководна

⁵²⁴ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1.

⁵²⁵ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944*, у: *Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 79.

⁵²⁶ Исто.

⁵²⁷ Исто, стр. 80.

станција је анализирила извештаје прихватних станица, стварала картотеку сумњивих особа и слала извештаје Одсеку јавне безбедности. Управно одељење Надлештва постепено је преузело у своје руке постављење полицијског апарата у Банату. Уредбом о административној подели земље од 18. децембра 1941. године укинута је Надлештво подбана за Банат, а уместо њега формиран је Округ банатски.⁵²⁸

Почетком 1942. године полицијска служба је изузета из надлежности Министарства унутрашњих послова и дата у надлежност новоформираним окружним полицијским командама. У Банату је тада формирана Округна полицијска команда са седиштем у Петровграду (Зрењанину).⁵²⁹

На захтев шефа Управног штаба војног заповедника Србије, окружни начелник Округа банатског је издао наређење о оснивању Одсека јавне безбедности и формирању Полицијске префектуре за Банат, која је почела са радом 1. фебруара 1942. године. На челу ове руководеће установе за Банат налазио се Франц Рајт у чину генерала Банатске државне страже.⁵³⁰

Префектура је имала три организационе јединице: Кабинет префекта, Команду државне страже и Одсек јавне безбедности, који је после неколико месеци променио назив у Команду јавне безбедности. Командант државне страже је био Ернест Пеликан, а командант јавне безбедности др Георг (Јурај) Шпилер, обојица са чином пуковника. Команда јавне безбедности је била надлежна над предстојништвима градске полиције, а Команда државне страже над среским и градским командама државне страже и полицијским станицама у селима.⁵³¹ Почетком 1942. године створена је Банатска државна стража која је само по називу имала везе са Српском државном стражом у Недићевој квислиншкој власти. Банатска државна стража је оформљена углавном од Немаца, а касније и Мађара са својом посебном командом у оквиру Полицијске префектуре за Банат. Генерал Државне страже је био Франц Рајт који је уједно био и шеф Префектуре за Банат.⁵³² Од свог оснивања па до септембра 1944. године, Полицијска префектура спровела је око 120 теренских истрага у Банату. У акцијама је ухапшено преко 10.000 грађана, који су били злостављани по логорима и затворима. На основу неких података може се закључити да је у разним акцијама ухапшено преко 50.000 Банаћана.

⁵²⁸ Службене новине, бр. 136А/1941, стр. 4.

⁵²⁹ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944, у: Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 88.

⁵³⁰ Исто.

⁵³¹ Исто.

⁵³² Ђорђе Момчиловић, *Зрењанинске ватре*, Зрењанин, 1987, стр. 478–479.

Стваралац фонда је престао са радом ослобођењем града Бечкерека 2. октобра 1944. године.

Историјат фонда:

Фонд је примљен 1947. године приликом оснивања Архива. Сређен је 1972. године и урађен је сумарни и аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су делимично сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 129 ПОЛИЦИЈСКИ КОМЕСАРИЈАТ
(POLIZEIKOMMISSARIAT IN NEU BETSCHE I ARATSCH)
– **NEU BETSCHE** (НОВИ БЕЧЕЈ)
(1941–1942), 1941–1942

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,15 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (61 инвентарна јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са саслушања Јевреја; списак комуниста општине Меленци; наређења за хапшење комуниста; дневни извештаји полицијских станица (прихватне станице); списак комуниста који се налазе у бекству; извештај да се др Бошко Вребалов налази на списку одбеглих комуниста у Београду; уредба о исплати додатка органима који се употребљавају за борбу против комуниста; обавештења о одржавању антикомунистичких предавања; извештај о нападу меленачког одреда на општину у Меленцима; извештаји о злостављању ухапшених лица; пријаве против полицијских стражара због злостављања грађана.

Историјат ствараоца фонда:

Полицијски комесаријат у Новом Бечеју основан је средином 1941. године, као подређени орган Надлештва помоћника бана Дунавске банови-

не.⁵³³ У надлежности овог Комесаријата била је територија Среског начелства Нови Бечеј. Среском полицијском комесаријату биле су подређене тзв. прихватне станице у селима (насељима), чијим је радом руководио општински бележник или друго лице од поверења. Ове су станице водиле картотеку комуниста, масона, бивших четника, добровољаца из Првог светског рата, Јевреја, Рома, као и свих оних који су испољили неслагање са окупатором. Стални сарадници ових станица били су месни полицајци, немачки учитељи, функционери Културбунда и немачког људства. Руководне станице, којима је у већини случајева руководио полицијски комесар, анализирале су извештаје прихватних станица, а затим су их достављале Одсеку јавне безбедности.⁵³⁴

Стваралац фонда је престао са радом када се почетком 1942. године полицијска служба осамосталила и када је формирана Полицијска префектура за Банат, чије су организационе јединице (команде државне страже), имале своје испоставе у средиштима срезова.⁵³⁵

Историјат фонда:

Нема података о историјату фонда. Фонд је сређен 1972. године и урађен је сумарни и аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

Ф. 130 СРПСКО ДРУШТВО ЦРВЕНОГ КРСТА, ОКРУЖНИ ОДБОР БАНАТСКИ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1941–1945), 1941–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 10; 1,30 m

Језик грађе: српски, немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

⁵³³ Службене новине, бр. 136 А/1941, стр. 1–4.

⁵³⁴ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944*, у: *Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 88.

⁵³⁵ Исто.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге послатих пакета за заробљенике бивше југословенске војске; записници са седница Управног и Надзорног одбора; извештаји о раду; прикупљање података о ратним заробљеницима, интернирцима и несталим лицима; организовање акција за прикупљање новчаних средстава и намирница; помоћ и смештај избеглица и ратне сирочади; куповина лекова, одржавање курса прве помоћи.

Историјат ствараоца фонда:

Окупацијом земље престао је са радом Југословенски Црвени крст, а уједно и Срески одбор Црвеног крста у Петровграду. Наредбом бр. 18 немачког Врховног војног заповедника за Србију од 23. јуна 1941. године наређено је да се обнови рад Друштва Црвеног крста у Србији под називом Српско друштво Црвеног крста.⁵³⁶ Организација Српског друштва Црвеног крста почивала је на темељима прописа Уредбе о изменама и допунама постојећих прописа који се односе на санитарску службу од 27. августа 1941. године.⁵³⁷ На основу Уредбе, комесара Главног одбора Друштва Црвеног крста именован је Савет Комесара, на предлог комесара Министарства народног здравља и социјалног старања. Комесар је био и председник Друштва и имао је права и дужности извршног одбора. Чланове свих осталих одбора постављао је и разрешавао комесар Друштва.

По доношењу Уредбе о административној подели земље на округе од 26. децембра 1941. године, Уредбом министра Народног здравља и социјалног старања одређено је да се за подручје Баната формира Окружни одбор Српског друштва Црвеног крста са седиштем у Петровграду.⁵³⁸ Решењем комесара Главног одбора у Београду од 31. децембра 1941. године постављен је Управни и Надзорни одбор при Окружном одбору банатском у Петровграду. Стварна и територијална надлежност Друштва Црвеног крста Округа банатског обухватала је целокупну територију Баната. Организација је имала десет среских одбора (новокањишки, кикиндски, новобечејски, бечкеречки, модошки /јашатомићки), ковачички, алибунарски, вршачки, белоцрквански, ковински и панчевачки) осамдесет девет месних одбора и два повереништва у свим општинама са српским становништвом или претежно српским становништвом, као и сто педесет два

⁵³⁶ 070, Ф. 130 Српско друштво Црвеног крста, окружни одбор банатски – Бечкерек (Зрењанин) (1941–1945) 1941–1944, бр. к. 1, бр. пред. 419/1942, Обнова делатности Српског друштва Црвеног крста.

⁵³⁷ Службене новине, бр. 135/1941, стр. 1–2.

⁵³⁸ Исто, бр. пред. 1494/1944, Извештај о раду Српског друштва Црвеног крста, окружни одбор банатски.

школска одбора Подмлатка у српским школама. Друштво је прикупљало прилоге у новцу и натури за ратне заробљенике, интернирце, избеглице и ратну сирочад, прикупљало је обавештења о ратним заробљеницима, интернирцима и несталим лицима. Рад се одвијао путем шест секција: Секције за помагање ратним заробљеницима и њиховим породицима и интернирцима, Секције за слање пакета ратним заробљеницима, Секције за смештај избеглица и ратне сирочади, Обавештајне секције, Секције за пасивну заштиту од ваздушних напада и Секције за набавку лекова и санитетског материјала.⁵³⁹

Стваралац фонда је престао са радом на основу дописа Окружног народноослободилачког одбора (одсека за социјално старање) у Петровграду 21. фебруара 1945. године, када је извршено укидање постојећих установа Црвеног крста и њихова реорганизација.⁵⁴⁰

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда је била измешана са архивском грађом фонда Ф. 144 Окружни одбор Друштва Црвеног крста Зрењанин (1945–1947) 1944–1947 која је примљена од Општинског одбора Црвеног крста 1969. године. Издвојена је и сређена 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

Ф. 131 НЕМАЧКА НАРОДНОСНА ГРУПА У БАНАТУ И СРБИЈИ (DEUTSCHE VOLKSGRUPPE IN BANNAT UND SERBIEN) – **BETSCHKEREK** (ЗРЕЊАНИН) (1941–1944), 1941–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. ./; к. 2; 0,24 m

Језик грађе: немачки

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

⁵³⁹ Исто.

⁵⁴⁰ 070, Ф. 144, бр. к. 1, Записник са реорганизационе скупштине од 30. септембра 1945.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Окружнице свим немачким земљорадницима у Банату; писма упућена вођама месних народносних група; попис месних пропагандних вођа за средњи Банат; месечни извештаји о стању и броју чланова немачке народносне групе и њиховим занимањима; окружнице упућене свим месним вођама немачке народносне групе; спискови уплате добровољног прилога за помоћ немачкој народносној групи од стране чланова групе; спискови школског приреза; спискови вођа немачке народносне групе; списак чланова немачке народносне групе који су се пријавили добровољно за евакуацију.

Историјат ствараоца фонда:

Војвођански Немци су после Првог светског рата, односно, 20. јуна 1920. године, образовали Швапско-немачки културни савез (Schwäbisch-Deutscher Kulturbund) у Новом Саду.⁵⁴¹ „Културбунд” је током првих десет година свога постојања имао искључиво културне, економске и социјалне циљеве. Почетком тридесетих година група млађих интелектуалаца почиње да шири националсоцијалистичке идеје унутар ове организације. Године 1938. долази до сукоба између старије групе и националсоцијалиста који је окончан доласком на чело „Културбунда” умереније групе, тзв. „обновитеља” на чијем је челу био др Јанко Сеп (Janko Sepp).⁵⁴² Доласком нове групе на чело „Културбунда” убрзан је процес фашизације, нарочито омладине. Из Немачке је велики утицај почела да остварује и организација СС, која је слала своје инструкторе да раде на стварању полувојних организација као што је био „Deutsche Mannschaft” (Немачко људство). Кроз ову организацију су пролазили националсоцијализмом индоктринирани фолксдојчери који су се 1941. прикључили немачким јединицама у Румунији и са њима ушли у Југославију.⁵⁴³

После окупације Југославије 1941. године Немачка народносна група је преузела власт у Банату. Конституисање Немачке народносне групе на нацистичким принципима завршено је фебруара 1941. године.⁵⁴⁴ Тада је донет и Правилник о делокругу рада и организацији групе. Према Правилнику највишу наредбодавну и извршну власт је имао вођа Народносне групе.⁵⁴⁵ Сви припадници народносне групе сврстани су у шест округа: Се-

⁵⁴¹ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944*, у: *Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 96.

⁵⁴² Исто.

⁵⁴³ Исто.

⁵⁴⁴ Момчиловић Ђорђе, *Зрењанинске ватре*, Зрењанин, 1987, стр. 121.

⁵⁴⁵ Исто.

верни Банат, Средњи Банат, Тамиш, Дунав (југозападни део Баната), Хенеман (југоисточни Банат) и Београд (Београд, Србија и источни Срем).⁵⁴⁶

Извршни орган народносне групе је било Земаљско руководство са седиштем у Петровграду.⁵⁴⁷ Оно је у свом саставу имало следеће уредe: Штабни уред, Земаљску благајну, Главни уред за управу, Главни уред за културу, Главни уред за народно здравље и народно благостање и Главни уред за народну привреду. Народна група се делила на: Немачко људство (Deutsche Mannschaft), мушкарци од 21 године; (Frauenschaft), жене и девојке изнад 21 године; (Deutsche Jugend), омладина од 10–21 године, с тим да су девојке у оквиру ове организације имале своју, тзв. Немачки савез девојака (Deutsche Mädelbund).⁵⁴⁸ Сва три огранка су при Земаљском руководству имала своја руководства. Немачка народна група је са својим људством омогућила брзо формирање локалног полицијског апарата у окупираном Банату, а од лица способних за војну службу формирана је СС дивизија „Принц Еуген“.

Стваралац фонда је престао са радом крајем месеца септембра 1944. године, када се руководство групе повукло са немачким јединицама.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена приликом оснивања Архива 1947. године заједно са фондом Полицијска префектура за Банат. Фонд је срећен 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 132 ОСНОВНА ШКОЛА СА МАЂАРСКИМ НАСТАВНИМ ЈЕЗИКОМ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1941–?), 1941–1946*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. 1; 0,45 м

Језик грађе: српски и мађарски

⁵⁴⁶ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944*, у: *Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 71.

⁵⁴⁷ Исто.

⁵⁴⁸ Исто, стр. 72.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био: Државна мађарска народна основна школа (Állami elemi magyar népiskola) – Зрењанин (Петровград) 1941–1945.

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Решења о наименовању; начин финансирања школе; резолуција са конференције просветних радника; месечни извештаји; упутства за сарадњу са омладинским организацијама; статистички извештаји; записници са полагања приватних испита; буџет; листови оцењивања наставника из 1942, 1943. и 1944. године; распоред и дужина радног времена по школама; записници са седница месног школског одбора; записници са седница Наставничког већа; наређење о пријављивању симпатизера комуниста; уписнице.

Историјат ствараоца фонда:

Школа је почела са радом 1941. године под називом Државна мађарска народна основна школа Петровград (Allami elemi magyar népiskola) на основу Уредбе о учешћу мађарске народносне групе у управи Баната од 23. октобра 1941. године.⁵⁴⁹ У чл. 5, наведене Уредбе, у народним школама у Банату су оснивана мађарска одељења уколико је било 25 ученика мађарске националности. У мађарске школе у Банату могли су се уписивати и похађати их само ученици који су доказали припадност мађарској народности. Настава се изводила на мађарском језику који је проглашен за службени језик, поред српског и немачког језика.⁵⁵⁰ Школа је имала 15 одељења са 682 ученика и била је мешовита.⁵⁵¹

На основу Уредбе о изменама и допунама Закона о народним школама од 12. маја 1944. године основна школа је трајала четири године а виша народна школа за ученике који су завршили основну школу је трајала две године. За свих шест разреда школовање је било обавезно.⁵⁵²

Школа је наставила да ради од априла 1945. године под називом Основна школа са мађарским наставним језиком Бечкерек.

⁵⁴⁹ Службене новине, бр. 119/1941, стр. 2.

⁵⁵⁰ 070, Ф. 132, Основна школа са мађарским наставним језиком – Бечкерек (Зрењанин) (1941–?) 1941–1946, бр. к. 1, бр. пред. 94/1941, Уредба о учешћу мађарске народносне групе у управи у Банату од 23. октобра 1941.

⁵⁵¹ Исто, бр. к. 1, бр. пред. 55/1941, Бројно стање ученика Државне мађарске народне школе.

⁵⁵² Службене новине, бр. 57/1944, стр. 1.

Историјат фонда:

Фонд је преузет 31. децембра 1973. године од Основне школе „Никола Тесла” из Зрењанина. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

Ф. 133 ГРАДОНАЧЕЛНИЧКО ЗВАЊЕ БЕЧКЕРЕК (BÜRGERMEISTERAMT BETSCHKEREK) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1941–1944), 1936–1944 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 38; к. 180; 25,64 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (3.759 инвентарних јединица)

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Објаве окупационих власти (војних и цивилних), које се односе на успостављање јавног реда; прогони Јевреја; хапшење и разне објаве уперене против комуниста; снабдевање грађанства; преписка са разним централама за стоку, млеко, текстил и сл.; реквирирање намирница од становништва; максимирање цена; предузимање мера против црноберзијаца; завршни рачун градске благајне.

Историјат ствараоца фонда:

Крајем априла 1941. године формирана је у Петровграду Крајскомандатура I/823, која је преузела целокупну војноуправну власт у Банату.⁵⁵³ Ова командатура је била претпостављени наредбодавни орган свим цивилним властима. Командатури је директно било подређено пет градских и 11 среских начелстава у Банату. Због сложености послова у администрацији, на предлог домаћих Немаца (Folksdeutschera), почетком маја месеца постављен је посебан опуномоћеник за цивилну управу у Банату, који је

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. године распон грађе фонда је 1941–1944.

⁵⁵³ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944*, у: *Зборник за друштвене науке* (св. 35–1963. г.), стр. 70.

имао задатак да у Петровграду образује Надлештво за цивилну управу Баната. Територија Баната спадала је формално у надлежност Комесаријата бана Дунавске бановине у Смедереву.⁵⁵⁴

Уредбом о унутрашњој управи у Банату из 1941. године, Банат је укључен у административно-управни систем Србије.⁵⁵⁵ Цео Банат чинио је посебно подручје на челу са Надлештвом помоћника бана Дунавске бановине за Банат, са седиштем у Великом Бечкереку. На челу надлештва је стајао помоћник бана Дунавске бановине по народности Немац, кога је постављао комесар Министарства унутрашњих послова у споразуму са вођом немачке народносне групе у Банату. Подбан је био носилац највише грађанске власти у Банату. Надлештву подбана била су подређена сва градска начелства (5) и среска начелства (11).⁵⁵⁶ Председнике градских општина и предстојнике градских полиција као и остале државне чиновнике постављао је комесар Министарства унутрашњих послова по споразуму са помоћником бана Дунавске бановине за Банат. Овај број управних органа се за време окупације није мењао. Среска начелства су контролисала рад 174 органа општинске управе.⁵⁵⁷

Уредбом о административној подели земље од 26. децембра 1941. године, општа управа у Србији вршила се по окрузима, срезовима и општинама.⁵⁵⁸ Укинута су бановине и као управни органи заведени окрузи којих је било 14, међу којима и Округ банатски са седиштем у Великом Бечкереку. Уместо подбана постаљен је окружни начелник који је имао највишу политичку и управну власт у округу.

На основу наредбе командујућег генерала и заповедника у Србији од 15. априла 1942. године престале су да важе права градских већа у Банату. Права градских већа, одређена Законом о градским општинама од 22. јула 1934. године пренесена на градоначелнике (председнике градских општина). Све одлуке које су градоначелници (председници градских општина) на основу овог проширеног деловања доносили, подлегале су непосредно претпостављеној власти.⁵⁵⁹

Стваралац фонда је престао са радом крајем септембра 1944. године повлачењем немачке војске са окупиране територије.

⁵⁵⁴ Исто, стр. 71.

⁵⁵⁵ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

⁵⁵⁶ Шандор Вег, *Систем немачке окупационе власти у Банату 1941–1944, у: Зборник за друштвене науке* (св.35–1963. г.) стр. 78.

⁵⁵⁷ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

⁵⁵⁸ Исто, бр. 136/A/1941, стр. 1–4.

⁵⁵⁹ Службене новине за Банат, бр. 34–35/1942, стр. 1.

Историјат фонда:

Фонд је примљен у Архив приликом његовог оснивања 1947. године. Сређен је 1982. године. Књига деловодног протокола рачуноводства од 1941–1946. вођена је континуирано и обухвата грађу фонда Градоначелничко звање Бечкерек (Зрењанин) од 1941–1944. и грађу од 1944–1946. (Градски Народноослободилачки одбор Петровград, Команда места Петровград и Градски народни одбор Петровград) која припада фонду Ф. 160 Народни одбор општине Зрењанини (1944–1963) 1936–1963. и зато је одложена у фонд Ф. 160. Међу списима се налазе завршни рачуни Градске благајне од 1936–1944. године који садрже завршне рачуне Градске благајне Градског поглаварства Петровград од 1936–1941. године који су оверени 1942. године и носе печат Градоначелничког звања Бечкерек и зато припадају овом фонду.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су у потпуности сачувани.

Ф. 134 ОПШТИНСКА УПРАВА БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО (GEMEINDEVERWALTUNG BANATSKO KARADJORDJEVO) – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО

Архивска грађа фонда Општинска управа Банатско Карађорђево (Gemeindeverwaltung Banatsko Karadjordjevo) од 1941. до 1944. не постоји. Ревизијом фондова 2004. године утврђено је да се у књизи записника који су вођени континуирано од 1929. до 1945. налазе записници са седница Општине Банатско Карађорђево од 1929. до 1936. и записници са седница Месног народноослободилачког одбора Банатско Карађорђево из 1945. године, али да нису вођени записници Општинске управе Банатско Карађорђево од 1941. до 1942, па је књига записника општинске управе одложена у фонд Ф. 159 Народни одбор општине Банатско Карађорђево (1944–1959) 1929–1959.

Ф. 135 ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (GEMEINDE NEU ZERNE) – NEU ZERNE (НОВА ЦРЊА) (1941–1944), 1941–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 9; 1,25 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Наредбе и упутства окупаторских војних и цивилних власти, које се одnose на учвршћивање јавног реда и мира, на спровођењу ратних, привредних и пољопривредних мера (пописи стоке, живине, житарица); принудни откуп производа; издавање дозвола за мељаву житарица, куповину текстила и других намирница; принудни откуп земље од бивших добровољаца српске војске; полицијске казне за неиспоручене житарице; постављења и отпуштања општинских чиновника, буџетска документација, потернице за партизанима и илегалцима.

Историјат ствараоца фонда:

Окупација Краљевине Југославије довела је до административно-територијалних промена у Војводини односно подручја бивше Дунавске бановине. Уредбом о унутрашњој управи у Банату од 27. јуна 1941. године регулисано је управно подручје Баната у систему немачке окупационе управе.⁵⁶⁰ За територију Баната која је обухватала срезове: Панчевачки, Вршачки, Белоцрквански, Ковински, Јашатомићки, Великобечкеречки, Новокањишки, Ковачички и Алибунарски основано је у оквиру Дунавске бановине посебно управно подручје под називом Надлештво помоћника бана Дунавске бановине за Банат. Седиште овог надлештва је било у Петровграду а на челу надлештва се налазио помоћник бана Дунавске бановине, по народности Немац кога је поставио комесар Министарства унутрашњих послова у споразуму са вођом немачке народносне групе у Банату. Називи места су били сукцесивно понемчавани до 1943. и 1944. године, а такође и називи органа власти. У местима где је било Немаца званични језик је био немачки, а у осталима и немачки и српски. Ступањем на снагу Уредбе о уклањању национално непоузданих службеника из јавне службе, Помоћник бана Дунавске бановине имао је право да поставља и отпушта општинске службенике и да потврђује избор председника општине и општинског одбора. За председнике општина и општинске бележнике првенствено су постављани припадници немачке народносне групе.⁵⁶¹ Организација и делокруг рада општинске администрације није се битно мењао. Примењивао се Закон о општинама Краљевине Југославије из 1933. године.⁵⁶² У већим оп-

⁵⁶⁰ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

⁵⁶¹ Исто, бр. 95/1941, стр. 2.

⁵⁶² Службене новине Краљевине Југославије, бр. 85/1933, стр. 493–505.

штинама уведена су радна места привредних референата, референата за радну снагу, док је у мањим општинама све послове обављао општински бележник или подбележник. Што се тиче финансирања општинских управа, дискрециону власт је имао помоћник бана Дунавске бановине који је одобравао општинске буџете, завршне рачуне и неограничено је располагао финајсиским средствима.⁵⁶³

Уредбом о административној подели земље од 26. децембра 1941. године, управно подручје помоћника Бана Дунавске бановине постаје Округ банатски. Округ банатски задржава уређење и управу по одредбама Уредбе о унутрашњој управи у Банату све до престанка рада 1944. године.⁵⁶⁴

Стваралац фонда је престао са радом престанком рада окупационе власти.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од ствараоца фонда 15. децембра 1970. године. Приликом ревизије фондова је откривено да су у једној књизи записника континуирано вођени записници општинске управе од 1938–1945, па је због тога ова књига одложена у фонд Ф. 153 Народни одбор општине Нова Црња (1944–1963) 1938–1960.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 136 ОПШТИНСКА УПРАВА НОВИ ИТЕБЕЈ

(GEMEINDEVERWALTUNG NEU ITEBEJ)

– **NEU ITEBE** (НОВИ ИТЕБЕЈ)

(1941–1944), 1941–1943

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 1; 0,18 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

⁵⁶³ Службене новине, бр. 84/1941, стр. 1–4.

⁵⁶⁴ Службене новине, бр. 136А/1941, стр. 4.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Наредбе и упутства окупаторске цивилне власти у погледу спровођења ратних, привредних и пољопривредних мера; попис залиха робе у трговинама; организовање потрошње животних намирница; издавање путних дозвола; издавање карата за снабдевање, забрана прихватања избеглица из Београда; пописи пољопривредних машина, стоке, живине; организовање помоћне сеоске страже; потернице за комунистима; решење месне полиције о кажњавању због привредних преступа; принудни откуп; принудно мобилисање за радну службу; буџетска администрација.

Историјат ствараоца фонда:

Подаци о историјату ствараоца фонда налазе се под редним бројем Ф. 135.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета од Месне канцеларије Српски Итебеј, 15. децембра 1969. године. Фонд је сређен 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 137 ОПШТИНА МОДОШ (GEMEINDEAMT MODOSCH)

– MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)

(1941–1944), 1941–1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 6; к. 7; 1,08 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Наредбе и упутства окупаторске војне, полицијске и цивилне власти; персонална решења; спискови обвезника „обавезне службе рада” са посебном администрацијом; дозволе за куповину намирница, огрева, текстила; списи у вези са спровођењем принудних привредних и пољопривредних мера; извештаји о погинулим припадницима СС дивизије „Принц Еуген”

и других војних јединица; потернице за партизанима и комунистима-илегалцима.

Историјат ствараоца фонда:

Подаци о историјату ствараоца фонда налазе се под редним бројем Ф. 135.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Месне канцеларије Јаша Томић 5. децембра 1968. године, а сређен је 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

**Ф. 138 ОПШТИНА КОНАК (GEMEINDEAMT KONAK) – КОНАК
(1941–1944), 1941–1944**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 1; 0,22 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодни протоколи; именик; списи опште преписке се односе на упутства окупаторске цивилне власти за спровођење пољопривредних мера; наредбе о максимирању цена; потернице.

Историјат ствараоца фонда:

Подаци о историјату ствараоца фонда налазе се под редним бројем Ф. 135.

Историјат фонда:

Архив нема података када је преузет фонд. Сређен је 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 139 ОПШТИНСКА УПРАВА СРПСКИ ИТЕБЕЈ
(GEMEINDEVERWALTUNG SERB ITEBE)
– **SERB ITEBE** (СРПСКИ ИТЕБЕЈ)
(1941–1944), 1941–1943

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,16 m

Језик грађе: немачки и српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодни протокол; списи се састоје од фрагмената аката општинске управе и малог броја наредби Среског начелства, одељка за цене и привреду.

Историјат ствараоца фонда:

Подаци о историјату ствараоца фонда налазе се под редним бројем Ф. 135.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Месне канцеларије Српски Итебеј, 15. децембра 1969. године. Фонд је сређен 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 140 ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО
(GEMEINDE STAJITSHEVO) – **STAJITSHEVO** (СТАЈИЋЕВО)
(1941–1944), 1940–1943

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. ./; 0,01 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига евиденције о преносу права власништва издатих сточних пасоша.

Историјат ствараоца фонда:

Подаци о историјату ствараоца фонда налазе се под бројем Ф. 135.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од Месне канцеларије Стајићево 13. јуна 1973. године, а сређен је 2004. године. Књига евиденције вођена је континуирано од 1940. до 1943. и обухвата грађу из 1940. године која се односи на фонд Ф. 71 Општина Стајићево (1925–1941) 1935–1941. и грађу од 1941–1943. која припада фонду Ф. 140.

Степен сачуваности:

Списи нису сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

**Ф. 141 КРЕДИТНА ЗАДРУГА СЛУЖБЕНИКА
СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА – ЗРЕЊАНИН
(1924–1952), 1924–1952 ***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 11; к. 1; 0,38 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници Управног одбора, књига осигураника, књига удела, књига сталне штедње, књига чланова; књиге благајне; књига расхода и прихода; књига позајмице; књига кредита; правилник о давању позајмица, преписка са Савезом набављачких задруга државних службеника у Београду; извештаји о раду Управног одбора и финансијски извештаји.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1978. године назив фонда је био: Кредитна задруга државних службеника социјалног осигурања 1942–1944.

Историјат ствараоца фонда:

Кредитна задруга службеника социјалног осигурања с.о.ј. у Великом Бечкереку основана је 1. октобра 1924. године на оснивачкој скупштини на којој су донета и Правила о раду задруге.⁵⁶⁵ Кредитна задруга је покривала подручје Окружног уреда за осигурање радника у Великом Бечкереку. Задруга је регистрована 9. октобра 1942. године код Окружног суда Петровград под бројем Фи. 27/1942/1.⁵⁶⁶ Пословала је са улозима својих чланова и бавила се искључиво кредитирањем својих чланова. Била је члан Савеза набављачких задруга у Београду. Према Закону о привредним задругама из 1937. године назив задруге је био Кредитна задруга службеника социјалног осигурања с.о.ј. (са ограниченим јемством) са седиштем у Петровграду.⁵⁶⁷ Код задруга са ограниченим јемством сваки члан задруге је морао да јемчи са још најмање једноструким износом својих уписаних улога. У случају Кредитне задруге службеника социјалног осигурања јемство задругара је достигао десетоструки износ уписаних удела. Предмет рада задруге је било пропагирање штедње међу својим члановима, давање позајмице својим члановима под најповољнијим условима, посредовање у свим пословима осигурања између својих чланова и Савеза набављачких задруга државних службеника, снабдевање пољопривредним производима својих чланова и помагање кроз фондове заједно са савезом у оснивању и издржавању социјалних, хуманих, хигијенских, привредних и просветних установа у корист својих чланова. Задруга је била учлањена у Савез земљорадничких задруга с.о.ј. у Петровграду. Чланови Задруге су били чиновници Окружног уреда за осигурање радника у Зрењанину и његових експозитура са територије Баната. Управни одбор је заступао Задругу, а Надзорни одбор је контролисао рад. Од 1947. године носила је назив Кредитна задруга службеника социјалног осигурања Зрењанин.⁵⁶⁸

Наредбом о регистрацији задружних организација Окружни суд у Зрењанину решењем од 16. јула 1952. године је избрисао Задругу из регистра.⁵⁶⁹

⁵⁶⁵ 070, Ф. 141, Кредитна задруга службеника социјалног осигурања Зрењанин, (1924–1952) 1924–1952, бр. к. 1, Записник са оснивачке скупштине из 1924. године.

⁵⁶⁶ Исто, бр. к. 1, бр. пред. Фи. 27/1942/1, Закључак Окружног суда у Петровграду (Зрењанину) о регистрацији задруге.

⁵⁶⁷ Службене новине Краљевине Југославије, бр. 217/1937, стр. 1246.

⁵⁶⁸ 070, Ф. 141, Кредитна задруга службеника социјалног осигурања Зрењанин, (1924–1952) 1924–1952, бр. к. 1, бр. пред. 66/1942, Уверење којим се потврђује да је Кредитна задруга службеника социјалног осигурања примљена у чланство Савеза земљорадничких задруга с.о. ј. Петровград.

⁵⁶⁹ 070, Ф. 484, Окружни суд – Бечкерек (Зрењанин) (1941–1944) 1876–1952, бр. књ. 26, Задружни регистар стр. 395.

Историјат фонда:

Фонд је примљен од ствараоца фонда 1959. године, а сређен је 2004. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 142 МЕСНИ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР БОЧАР – БОЧАР (1945–1946) 1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 9; 0,86 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи опште преписке.

Историјат ствараоца фонда:

На основу Одлуке о устројству и пословању народноослободилачких одбора и Скупштина Демократске Србије, од 22. децембра 1944. године успостављају се сеоски (месни), општински односно реонски народноослободилачки одбори као основне јединице народне власти као и градски, срески и окружни народноослободилачки одбори као виши степен народноослободилачке власти.⁵⁷⁰

Месни народноослободилачки одбор у Бочару је легално отпочео са радом 1. маја 1945. године на основу Одлуке о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине.⁵⁷¹ Овом Одлуком месни народноослободилачки одбори су били надлежни да се старају о обезбеђењу реда и друштвеног поретка становништва у локалу. Одбори су имали извршни орган који се састојао од председника, два потпредседника секретара и неколико чланова одбора.

Овако организован деловао је до октобра 1946. године када је на основу Закона о административно-територијалној подели АП Војводине од

⁵⁷⁰ Службени гласник Србије, бр. 2/1945, стр. 10–12.

⁵⁷¹ Службени лист АП Војводине, бр. 1/1945, стр. 2–3.

9. октобра 1946. године, променио назив у Месни народни одбор Бочар и ушао у састав Среза кикиндског.⁵⁷²

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Месне канцеларије Бочар 5. јула 1968. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 143 ОКРУЖНИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД
– БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1944–1946), 1944–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 28; 3,70 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, именски регистар предмета конфисковане имовине (190 инвентарних јединица).

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матичне књиге службеника; деловодни протокол; књиге евиденције запослених; спискови особља цивилних болница; организација болничарских течајева; пописи лекова по апотекама; прикупљање инструмената и медицинске литературе; организовање цивилних болница, здравствених станица; персонална решења за лекаре, апотекаре и остало медицинско особље; предузимање превентивних санитетских мера против дифтерије, пегавца, богиња; оснивање дечијих летњих насеља за избегличку децу и децу без родитеља; утврђивање објеката аграрне реформе; упутства за колонизацију; пописи експроприсаног земљишта; инвентари већих експроприсаних поседа; жалбе због експропријације; персонална документа општинских службеника и просветних радника; платни спискови.

⁵⁷² Исто, бр. 40/1946, стр. 1–3.

Историјат ствараоца фонда:

Одлуком о устројству и пословању народноослободилачких одбора и скупштина Демократске Србије од 22. децембра 1944. године регулисан је рад народноослободилачких одбора као органа народне власти.⁵⁷³

Окружни народноослободилачки одбор у Бечкерек у Бечкереку је легално почео да ради 1. маја 1945. године, на основу Одлуке о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине.⁵⁷⁴ Стварна и територијална надлежност Одбора обухватала је следеће срезове: Нови Кнежевац, Велика Кикинда, Нови Бечеј, Српска Црња, Бечкерек и Јаша Томић, као и градове Бечкерек и Велика Кикинда. Управни органи Окружног народноослободилачког одбора Бечкерек су били; Окружна народноослободилачка скупштина и Окружни извршни одбор. Након укидања Војне управе за Банат, Бачку и Барању 15. фебруара 1945. године, Окружни народноослободилачки одбор Бечкерек спроводио је одлуке Главног народноослободилачког одбора Војводине и вршио је надзор над радом среских и месних народноослободилачких одбора.⁵⁷⁵

У првој половини 1946. године Окружни народноослободилачки одбор је на основу Општег закона о народним одборима, од 25. маја 1946. године променио назив у Окружни народни одбор Бечкерек.⁵⁷⁶ Народни одбори су били највиши органи државне власти у односима локалног значаја на својој територији који су своја права вршили непосредно на скупштини или преко својих извршних и управних органа (председништва). У административном погледу Окружни народни одбор се делио на девет одсека и два одељка. Одсеци су постојали за: унутрашње послове, за просвету, за колонизацију и аграрну реформу, за пољопривреду и шумарство, за финансије, за народно здравље, за социјалну политику, грађевинско-технички одсек и одсек за трговину, индустрију и занатство. Одељци су били: персонални, при председништву и статистички.⁵⁷⁷

Стваралац фонда престао је са радом 15. октобра 1946. године, на основу Закона о укидању окружних народних одбора на територији АП Војводине а дотадашње надлежности окружних народних одбора се преносе на Народну скупштину Аутономне Покрајине Војводине и на среске и градске народне одборе.⁵⁷⁸

⁵⁷³ Службени гласник Србије, бр. 2/1945, стр. 10–12.

⁵⁷⁴ Службени лист Војводине, бр. 1/1945, стр. 1–3.

⁵⁷⁵ Исто.

⁵⁷⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 43/1946, стр. 482–490.

⁵⁷⁷ Исто.

⁵⁷⁸ Службени лист АП Војводине, бр. 40/1946, стр. 1–3.

Историјат фонда:

Фонд је сређен 1974. године а део фонда, који је накнадно пронађен, је сређен 1999. године. Деловодни протокол је вођен континуирано од 1944. до 1946, али је за 1944. годину вођен у оквиру опште преписке, док је за 1945–1946. вођен као деловодни протокол грађевинско-техничког одсека. За предмете о одузимању имовине урађен је именски регистар предмета конфисковане имовине.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

Ф. 144 ОКРУЖНИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ЗРЕЊАНИН (1945–1947), 1944–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 4; 0,48 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Скупштине, Управног и Надзорног одбора; правила; оснивање среских одбора Друштва црвеног крста; месечни извештаји среских и општинских одбора; завршни рачуни-буџети; прикупљање материјалне помоћи; организовање болничарских курсева; пружање помоћи ратној сирочади, повратницима-интернирцима и ратним заробљеницима; упутства виших форума Друштва; ликвидациони списи.

Историјат ствараоца фонда:

Окружни одбор Друштва Црвеног крста у Зрењанину основан је 4. марта 1945. године на реорганизационој скупштини.⁵⁷⁹ У свом раду је био непосредно потчињен Покрајинском одбору Друштва Црвеног крста Војводине у Новом Саду. Окружни одбор Друштва Црвеног крста покривао је територију шест срезова: Петровград, Нови Кнежевац, Велика Кикинда, Нови Бечеј, Српска Црња и Јаша Томић и територију градова Петровград и Велика

⁵⁷⁹ 070, Ф. 144, Окружни одбор Друштва Црвеног крста Зрењанин (1945–1947) 1944–1947, бр. к. 1, Записник са седнице 1945.

Кикинда. Окружни одбори су оснивани у местима у којима је било и седиште округа. Рад Окружног одбора састојао се у организовању среских, општинских и месних одбора Црвеног крста и у организовању и спровођењу разних акција, као што су: прикупљање материјалне помоћи за војне болнице, избеглице, ратну сирочад, организовање болничарских курсева итд. Целокупним радом Окружног одбора Црвеног крста руководио је Управни одбор, састављен од представника среских одбора друштва Црвеног крста, представника Окружног народноослободилачког одбора и друштвених и политичких организација и Надзорни одбор кога су чинили председник и четири члана.⁵⁸⁰

Расписом Главног одбора Црвеног крста Србије број 3704/47 од 25. априла 1947. године, расформирани су окружни одбори Црвеног крста, јер су према Закону о државној администрацији и територијалној подели Србије из 1946. године укинута окружни народни одбори, па самим тим и све тадашње окружне институције.⁵⁸¹

Историјат фонда:

На захтев Општинског одбора Црвеног крста у Зрењанину, Историјски архив Зрењанин је преузео грађу свих дотадашњих форума Црвеног крста у делимично сређеном стању 1969. године. Приликом сређивања издвојена је грађа Окружног одбора Друштва Црвеног крста и сређена 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 145 ВОЈНА ОБЛАСТ ЗА БАНАТ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1944–1945), 1944–1945 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 4; 0,60 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁵⁸⁰ Исто, Извод из Правила Друштва Црвеног крста Војводине.

⁵⁸¹ Службени лист АП Војводине, бр. 40/1946, стр 1–3.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био: Војна управа за Банат, Бачку и Бачину Војна област за Банат – Зрењанин (Петровград) (1944–1945).

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду и аналитички инвентар (259 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Одлука о оснивању Санитетског одсека; оснивање војних болница; санитетски извештаји; организовање банатских санитетских возова; спискови лекара и другог медицинског особља у војним болницама; прикупљање и набавка лекова и осталог санитетског материјала; годишњи извештаји о здравственом стању становника; појава пегавца; спискови апотека на територији Баната; извештај о раду Санитетског одсека; спискови команди подручја, команди места и војних станица на територији Баната, организација Војне области за Банат, извештаји команди подручја о раду; извештај о раду Комисије за логоризацију и прикупљање имовине; упутство о формирању војних станица; листе конфискованих занатских радњи Немаца; спискови конфискованих кућа Немаца.

Историјат ствараоца фонда:

Наредбом Врховног команданта народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије од 17. октобра 1944. године, успостављена је Војна управа за Банат, Бачку и Барању са седиштем у Новом Саду.⁵⁸² У Наредби је писало да је Војна управа привременог карактера и да ће бити укинута, чим ови крајеви буду ослобођени од окупатора, када ће сва власт прећи у руке народноослободилачких одбора. Војна управа се делила на: Војну област за Банат са седиштем у Петровграду и Војну област за Бачку и Барању са седиштем у Новом Саду. Војне области су се састојале од команди подручја, команди места и војних станица у селима. На територији коју је обухватала Војна управа сва извршна и судска власт прешла је у руке војних органа. Органи народне власти, које су чинили народноослободилачки одбори, помагали су органе војске у спровођењу својих задатака. На челу Војне управе за Банат, Бачку и Барању налазио се командант који је за свој рад био одговоран Врховном команданту НОВ и ПОЈ.⁵⁸³

Војна област за Банат је успостављена 25. октобра 1944. године.⁵⁸⁴ У оквиру Војне области за Банат налазиле су се команде подручја у Бечкереку и Панчеву. Команда подручја у Бечкереку је имала команде места у Бечкереку, Перлезу, Јаша Томићу, Лазареву, Црњи, и Банатском Карађорђеу са 49

⁵⁸² Лист Слобода, бр. 3/1944.

⁵⁸³ Исто.

⁵⁸⁴ Момчиловић Ђорђе, *Зрењанинске ватре*, Зрењанин, 1987, стр. 800.

војних станица. Војне команде су од народноослободилачких одбора преузеле секторе за привреду, саобраћај, санитет и просвету.⁵⁸⁵

Војна област за Банат је имала следећу организацију: општи одсек, војно-управни одсек, судски одсек, привредни одсек, саобраћајно-технички одсек, санитетски одсек и просветни одсек. Војно-управни одсек је имао мобилизацијски одељак, одељак за народну и пограничну стражу и одељак за радну службу и логоре, док је привредни одсек имао одељке: за индустрију и занатство, за трговину, за пољопривреду и шуме, за финансије, за снабдевање, за грађевине, за социјалну политику.⁵⁸⁶

Војна управа за Банат, Бачку и Барању је укинута Наредбом врховног команданта народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије 15. фебруара 1945. године, када је сва власт прешла на Главни народноослободилачки одбор Војводине и њему подручне ниже органе народне власти.⁵⁸⁷

Историјат фонда:

Фонд је био измешан са архивском грађом фонда Ф. 143 Окружни народноослободилачки одбор Петровград (1944–1946) 1944–1946. Сређиван је два пута. Најпре је 1970. године фонд сређен по организационој структури, датумима и годинама да би 1983. године поново био сређен у оквиру сваке организационе јединице. За предмете који су се односили на конфисковање имовине урађен је аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Напомена: фонд је у припреми за примопредају Архиву Војводине.

Ф. 146 КОМАНДА МЕСТА – ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА), (1944–1945), 1944

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁵⁸⁵ Исто.

⁵⁸⁶ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, Организација Војне области за Банат.

⁵⁸⁷ Лист *Слободна Војводина*, бр. 79/1945.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Образовање месне пољопривредне комисије; оснивање радничких чета; извештаји о недостатку прехранбених производа, одела и обуће; отварање школа; упутство о додели партизанских споменица; спискови напуштених имања власника који су имали преко 100 јутара земље; инвентар пољопривредног имања Чеконић; наименовање повереника.

Историјат ствараоца фонда:

Команда места у Црњи основана је на основу Наредбе врховног команданта НОВ и ПО од 17. октобра 1944. године.⁵⁸⁸ Била је подређена команди подручја у Бечкерек у и биле су јој подређене следеће војне станице: Црња (Српска и Немачка Црња), Хајфелд, Масторт (од 1948. Нови Козарци), Руско Село, Чарнојевићево, Хетин и Кларија (Радојево). У управној организацији Команде места Црња били су командант места и његов заменик, политички комесар и његов заменик, са одељењима за: мобилизацију, за радну службу и логоре, за привреду, за финансије, за снабдевање, за социјално старање, за санитет, за просвету и за грађевинарство. Са Командом места у Црњи, на основу наведене наредбе, морали су да сарађују и биле су јој подређене све цивилне власти.⁵⁸⁹

Рад ствараоца фонда престао је 15. фебруара 1945. године, наредбом врховног команданта НОВ и ПОЈ о укидању Војне управе за Банат, Бачку и Барању.⁵⁹⁰

Историјат фонда:

Фонд је био измешан са архивском грађом фонда Ф. 183 Срески народни одбор Српска Црња (1944–1946) 1945–1946, издвојен је и сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁵⁸⁸ Лист Слобода, бр. 3/1944.

⁵⁸⁹ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, Организација Војне области за Банат.

⁵⁹⁰ Дневни лист Слободна Војводина, бр. 79/1945, стр. 1.

**Ф. 147 КОМАНДА МЕСТА – ПЕРЛЕЗ
(1944–1945), 1944–1945**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Организација рада Војне управе за Банат; организација војних станица на територији Команде места; спровођење мобилизације; прикупљање животних намирница и других видова помоћи за фронт и рањенике; апровизација; трагање за војним бегунцима; издавање дозвола за путовања; трагање за ратним злочинцима и одбеглим заробљеницима; истрага у вези са учињеним кривичним делима; организовање групног рада занатлија и отварање радионица; обезбеђење и попис напуштене имовине фашиста, органозовање прихватања и исхране војних јединица; организација логора; отварање школа и њихово снабдевање.

Историјат ствараоца фонда:

Команда места у Перлезу формирана је на основу Наредбе бр. 1 команданта Војне управе за Банат, Бачку и Барању од 17. октобра 1944. године.⁵⁹¹ Команди места у Перлезу припадале су војне станице у: Перлезу, Ечки, Стајићеву, Лукином Селу, Белом Блату, Фаркаждину, Книћанину и Ченти. Команда места у Перлезу је била подређена Команди подручја у Бечкерек-у. Организацију Команде места сачињавали су: командант, политички комесар са заменицима, као и референти за административна, правна и персонална питања, за војно-управна питања, за економско-рачунска питања, за привреду, занатство, трговину, пољопривреду, финансије, снабдевање и социјална питања, за санитет, за просвету, за организацију радне службе и логора.⁵⁹²

⁵⁹¹ Лист *Слобода*, бр. 3/1944.

⁵⁹² 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, Организација Војне области за Банат.

Рад ствараоца фонда престао је 15. фебруара 1945. године, наредбом врховног команданта НОВ и ПОЈ о укидању Војне управе за Банат, Бачку и Барању.⁵⁹³

Историјат фонда:

Фонд је био измешан са архивском грађом фонда Ф. 166 Народни одбор општине Перлез (1944–1963) 1944–1963. али је издвојен и сређен 1972. године. У току сређивања фонда Народни одбор општине Перлез у току 2006. године, издвојена су документа која су се односила на рад Команде места Перлез и зато је приступљено поновном сређивању фонда и изради историјске белешке. Фонд је сређен хронолошки и по деловодним бројевима а посебну тематску групу чини Батаљон при команди места Перлез.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.
Књиге нису сачуване.

Ф. 148 КОМАНДА МЕСТА – НОВИ БЕЧЕЈ (1944–1945), 1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Наредба Војне управе за БББ и Команде подручја из Кикинде у погледу предузимања мера за снабдевање НОВ, Црвене армије и становништва; прикупљање и ускладиштење намирница, кућног намештаја, разне текстилне робе, обуће, огревног дрвета, стоке из напуштених имања и кућа; прикупљање летине и организовање пољопривредних радова; пружање помоћи социјално угроженим породицама бораца НОВ; издавање станова; издавање дозвола за куповину разних артикала; организовање рада приватних занатлија; прикупљање намирница за војне болнице.

⁵⁹³ Дневни лист *Слободна Војводина*, бр. 79/1945, стр. 1.

Историјат ствараоца фонда:

Команда места у Новом Бечеју основана је према Наредби бр. 1 команданта Војне управе за Банат, Бачку и Барању од 17. октобра 1944. године.⁵⁹⁴ Била је подређена Команди подручја у Кикинди, а биле су јој подређене следеће војне станице: Вујићево (Торда), Врањево, Нови Бечеј, Кумане, Меленци, Тараш, Драгутиново, Беодра (Ново Милошево). Управна организација Команде места Нови Бечеј састојала се од команданта места, његовог заменика, и политичког комесара. Имала је следећа одељења: за мобилизацију, за радну службу и логоре, за привреду, за финасије, за снабдевање, за социјално старање, за саобраћај, за просвету, за санитет и за грађевинарство. Због мале количине сачуване архивске грађе (сачувано је само привредно одељење), није се могао извршити увид у целокупан рад овог органа.⁵⁹⁵

Команда места Нови Бечеј је укинута 15. фебруара 1945. године наредбом врховног команданта НОВ и ПОЈ о укидању Војне управе за Банат, Бачку и Барању.⁵⁹⁶

Историјат фонда:

Фонд је сређен 1974. године. Приликом сређивања није вршено излучивање безвредног регистратурског материјала. Фонд је био помешан са грађом фонда Ф. 184 Народни одбор среза потиског Нови Бечеј (1944–1955) 1945–1955, који је примљен 19. новембра 1958. године од Народног одбора среза Зрењанин.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 149 ВОЈНА СТАНИЦА – ЕЧКА (1944–1945), 1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁵⁹⁴ Лист Слобода, бр. 3/1944.

⁵⁹⁵ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, Организација Војне области за Банат.

⁵⁹⁶ Дневни лист Слободна Војводина, бр. 79/1945, стр. 1.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списак особља војне станице; снабдевање војних јединица и јединица Црвене армије; формирање радних батаљона; спровођење наредби Команде места у Перлезу у погледу снабдевања становништва; снабдевање војних болница; потраге за дезертерима и заробљеницима; издавање дозвола за путовање; постављења повереника за конфискована пољопривредна имања, млинове и трговачке радње; извештаји командних места о раду војне станице.

Историјат ствараоца фонда:

Војна станица у Ечки формирана је на основу наредбе бр. 1 команданта Војне управе за Банат, Бачку и Барању од 17. октобра 1944. године.⁵⁹⁷ Била је подређена Команди места у Перлезу, која је била подређена у свом раду Команди подручја у Бечкерек. Спроводила је наредбе и упутства Команде места у Перлезу.

Војне станице су били органи војне управе у селима формиране не само за спровођење јавног поретка и мира у селима већ су заједно са народно-ослободилачким одборима вршили и улогу народне власти. Образоване су у свим селима без разлике, с том разликом што су у селима са српским односно словенским становништвом паралелно постојале са народно-ослободилачким одборима док су у немачким, мађарским и румунским селима, где нису формиран народноослободилачки одбори, представљали једину и искључиву власт. На челу сваке војне станице се налазио командир и политички комесар и потребан број чиновника које је постављала команда Војне области за Банат.⁵⁹⁸

Војна станица Ечка је укинута је 15. фебруара 1945. године када је укинута Војна управа за Банат, Бачку и Барању.⁵⁹⁹

Историјат фонда:

Грађа је била измешана са грађом фонда Ф. 157 Народни одбор општине Ечка (1944–1960) 1944–1960 који је примљен од Месне канцеларије Ечка

⁵⁹⁷ Лист Слобода, бр. 3/1944.

⁵⁹⁸ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, бр. пред. 106/1944, Упутство о формирању и раду војних станица.

⁵⁹⁹ Дневни лист Слободна Војводина, бр. 79/1945, стр. 1.

13. јуна 1973. године, а сређен је 1976. године. Приликом сређивања није вршено излучивање безвредног регистратурског материјала.

Степен сачуваности:

Списи су малим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 150 ВОЈНА СТАНИЦА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ
(1944–1945), 1944–1945**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Наредбе и упутства Команде места; недељни извештаји о такмичењу између војних станица; формирање омладинског радног батаљона; потернице за војним бегунцима; организовање омладинских приредби; требовање војних потреба од Команде места.

Историјат ствараоца фонда:

Војна станица у Српском Итебеју формирана је на основу наредбе бр. 1 команданта Војне управе за Банат, Бачку и Барању од 17. октобра 1944. године.⁶⁰⁰ Била је подређена Команди места Јаша Томић, која је била подређена Команди подручја Бечкерек (Зрењанин).

Војном станицом је управљао командир уз помоћ политичког комесара и потребним бројем чиновника које је постављала Војна област за Банат.⁶⁰¹

Укинута је 15. фебруара 1945. године, наредбом врховног команданта НОВ и ПОЈ о укидању Војне управе за Банат, Бачку и Барању.⁶⁰²

⁶⁰⁰ Лист *Слобода*, бр. 3/1944.

⁶⁰¹ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, бр. пред. 106/1944, Упутство о формирању и раду војних станица.

⁶⁰² Дневни лист *Слободна Војводина*, бр. 79/1945, стр. 1.

Историјат фонда:

Грађа је била измешана са грађом фонда Ф. 164 Народни одбор општине Српски Итебеј (1944–1959) 1944–1959, одакле је издвојена и сређе на 1972. године. Излучивање безвредног регистратурског материјала није вршено.

Степен сачуваности:

Списи су малим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 151 ВОЈНА СТАНИЦА – НОВИ ИТЕБЕЈ (1944–1945), 1944–1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Снабдевање војних јединица и војних болница; рад на мобилизацији људства, формирање радних добровољних чета; снабдевање становништва; издавање дозвола за путовање и пренос намирница; борба против тифуса; потрага за војним бегунцима; потрага за немачким заробљеницима; постављање повереника за конфисковане занатске радње; упутства Команде подручја и места; снабдевање људства војне станице; извештаји о раду војне станице.

Историјат ствараоца фонда:

Војна станица у Новом Итебеју формирана је на основу Наредбе бр. 1 команданта Војне управе за Банат, Бачку и Барању од 17. октобра 1944. године.⁶⁰³ Спроводила је наредбе и упутства Команде подручја у Бечкереку и Команде места у Јаша Томићу. На челу војне станице се налазио командир војне станице који је управљао војном станицом, уз помоћ политичког

⁶⁰³ Лист Слобода, бр. 3/1944.

комесара и потребним бројем чиновника које постављала Војна област за Банат.⁶⁰⁴

Војна станица у Новом Итебеју је укинута 15. фебруара 1945. године наредбом врховног команданта НОВ и ПОЈ о укидању Војне управе за Банат, Бачку и Барању.⁶⁰⁵

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Месне канцеларије у Српском Итебеју 15. децембра 1969. године. Фонд је сређен 1972. године. За време сређивања није се вршило излучивање безвредног регистратурског материјала.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.
Књиге нису сачуване.

НАРОДНИ ОДБОРИ ОПШТИНА (1944–1963)

Историјат ствараоца фонда: за фондове од броја 152–169

Народни одбори општина су израсли из народноослободилачких одбора који су се стварали у току народноослободилачког рата као локални органи власти. Председништво Главног НО Војводине донело је 1945. године Одлуку о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине.⁶⁰⁶ Према овој Одлуци у делокруг рада месних НО спадало је старање о економским, социјалним, здравственим, и другим потребама места.

У циљу даљег учвршћивања и развитка народних одбора донет је 25. маја 1946. године Општи закон о народним одборима.⁶⁰⁷ На основу овог Закона народни одбори су могли бити образовани на подручјима административно-територијалних јединица: места (села), градова, срезова и округа. Они су били највиши органи власти у односима локалног значаја на својој територији. Надлежност народних одбора се односила на област пољопривреде, комуналног живота, трговине и занатства, финансија, просвете, социјалног старања и народног здравља. Подручја месних народних

⁶⁰⁴ 070, Ф. 145, Војна област за Банат – Бечкерек (Зрењанин) (1944–1945) 1944–1945, бр. к. 1, бр. пред. 106/1944, Упутство о формирању и раду војних станица.

⁶⁰⁵ Дневни лист *Слободна Војводина*, бр. 79/1945, стр. 1.

⁶⁰⁶ Службени лист Војводине бр. 1/1945, стр. 1–3.

⁶⁰⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 43/1946, стр 482–490.

одбора одређена су Законом о административно-територијалној подели НР Србије, од 18. априла 1947. године.⁶⁰⁸

На основу Општег Закона о народним одборима из 1949. године, одбори су били реорганизовани тако да су поред извршног одбора, који је уведен у све месне одборе, образовани одсеци, а грађани су у раду одбора учествовали преко зборова бирача и сталних одборничких комисија и савета.⁶⁰⁹

Изгласавањем Општег закона о народним одборима 1. априла 1952. године народни одбори општина постали су највиши локални органи државне власти и органи самоуправљања у општинама, срезовима и градовима.⁶¹⁰ Територија народних одбора општина је била утврђена Законом о подели територије НР Србије на општине, градове и срезове од 3. априла 1952. године.⁶¹¹ Законом о народним одборима општина од 8. септембра 1952. године утврђена је надлежност народних одбора општина.⁶¹² Народни одбори општина су обављали све послове од значаја за привредни, комунални, културни и социјални живот општине. Радили су у седницама, као и у комисијама и саветима. Општину је заступао председник, који је биран из редова одборника, док је административне послове општине обављао секретаријат на челу са секретаром народног одбора.

Општим законом о уређењу општина и срезова из 1955. године општина постаје основна политичко-територијална организација самоуправљања и основна друштвеноекономска заједница на свом подручју.⁶¹³ Законом о подручјима срезова и општина у НР Србији из 1955. године, извршена је реорганизација општина и општине постају средишта комуналне самоуправе и локалне власти.⁶¹⁴ Општине, после укидања срезова, добијају бројне надлежности из области привреде, комуналних послова и грађевинарства, социјалног старања, здравља, просвете и културе, унутрашњих послова и опште управе. Своја права и обавезе општине утврђују статутом као својим највишим правним актом. Долази и до укидања мањих општина које се прикључују већим, док се у бившим седиштима народних одбора општина образују месне канцеларије, али само као део надлежног општинског органа управе и секретара општине.

⁶⁰⁸ Службени гласник НРС, бр. 17/1947, стр. 187–188.

⁶⁰⁹ Исто, бр. 49/1949, стр. 697–711.

⁶¹⁰ Исто, бр. 22/1952, стр. 437.

⁶¹¹ Службени гласник НРС, бр. 15/1952, стр. 142–156.

⁶¹² Исто, бр. 28/1952, стр. 353.

⁶¹³ Службени лист ФНРЈ, бр. 26/1955, стр. 393.

⁶¹⁴ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

На основу Закона о органима управе у НР Србији из 1956 године утврђени су органи управе народних одбора општина и њихови савети.⁶¹⁵ У народним одборима општина савети се оснивају за вршење извршних и одређених управних послова из надлежности народног одбора у области: опште управе и унутрашњих послова, привреде, комуналних послова и путева, стамбених послова, рада и радних односа, школства и просвете, и у областима социјалне заштите и народног здравља. Управне послове обављао је секретаријат народног одбора општине у оквиру којег су постојали одсеци и реферати. Радом секретаријата је руководио секретар народног одбора општине. У области финансија управне послове вршила је Управа за приходе, као посебна организациона јединица у секретаријату. Статутом или одлуком народног одбора општине одређивала се унутрашња организација општине. Месне канцеларије су постале посебне организационе јединице на чијем челу се налазио шеф месне канцеларије.

Новим Законом о подручјима срезова и општина из 1957. године долази до укидања економски слабијих општина и њиховом прикључењу већим општинама.⁶¹⁶

Законом о изменама и допунама Општег закона о уређењу општина и срезова из 1957. године, народни одбори општина постају дводомна тела.⁶¹⁷ Општинско веће представља грађане општине, а Веће произвођача представља запослене у привредним делатностима. Већа су радила одвојено или заједно, када су се бирали органи народног одбора. Управне послове су вршили преко колегијалних органа. Надлежност већа и савета била је регулисана Законом о изменама и допунама Закона о надлежности народних одбора општина и срезова, из 1958. године.⁶¹⁸ Законом о организацији управе народних одбора из 1959. године, општине стичу право да саме оснивају савете, управе, инспекторате и друге органе извршне власти.⁶¹⁹ Исте године, извршено је ново укидање мањих општина и њихово прикључивање већим и економски јачим општинама на основу Закона о подручјима општина и срезова у НР Србији које је спроведено од 1. јануара 1960. године.⁶²⁰

Доношењем Устава СР Србије 1963. године и Уставног закона о спровођењу Устава, народни одбори општина престају са радом а њихове надлежности преузимају скупштине општина.⁶²¹

⁶¹⁵ Исто, бр. 21/1956, стр. 355–356

⁶¹⁶ Исто, бр. 27/1957, стр. 392.

⁶¹⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 29/1957, стр. 553.

⁶¹⁸ Службени лист ФНРЈ, бр. 2/1958, стр. 14–24.

⁶¹⁹ Службени гласник НРС, бр. 29/1959, стр. 474.

⁶²⁰ Исто, бр. 51/1959, стр. 798–799.

⁶²¹ Исто, бр. 14/1963, стр. 284–288.

**Ф. 152 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ
– ЖИТИШТЕ, (1944–1963), 1945–1962**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 18; к. 10; 1,70 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница НОО; поверљива прериска; купопродајни уговори; пресуде у предметима развода брака; решење о преносу некретности; решења о колонизацији; откуп земљишта; одузимање колонизације; губљење држављанства; решења о старатељству; конфискација имовине лица немачке народности; решења о додели станова; даровни уговори; потврде о радном стажу; извештаји о откупу и расподели животних намирница; планови откупа; обртне дозволе; уговори о учењу; грађевинске дозволе и решења о локацији; откуп земљишта.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Бегеј Св. Ђурађ, а од октобра 1946, до априла 1952. године Месни народни одбор Житиште. На основу Закона о подели територије НР Србије на градове и срезове из 1952. године Општина Житиште је ушла у састав Среза тамишког.⁶²² Према Закону о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године, Народни одбор општине Житиште је потпадао под надлештво среза Зрењанин.⁶²³

На основу Закона о органима управе у НР Србији из 1956. године Народни одбор општине Житиште на седници одржаној 5. јула 1956. године донео је Одлуку о привременој организацији савета и управних органа НОО Житиште.⁶²⁴ Овом Одлуком су основани савети: за општу управу и унутрашње послове, за привреду, рад и радне односе, за комуналне послове, путеве и област урбанизма, за просвету и школство, за социјалну заштиту и савет за народно здравље. За вршење управних послова био је обра-

⁶²² Службени гласник НРС, бр. 15/1952, стр. 153–156.

⁶²³ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

⁶²⁴ 070, Ф. 152, Народни одбор општине Житиште – Житиште (1944–1963) 1945–1962, бр. к. 22, Записник са XI седнице НОО Житиште од 5. јула 1956.

зован секретаријат НОО чијим радом је руководио секретар општине који је руководио и радом месних канцеларија. Управне послове из надлежности НОО у области финансија вршила је Управа за приходе као посебна организациона јединица. Месне канцеларије биле су посебне организационе јединице на чијем челу се налазио шеф месне канцеларије. Месне канцеларије су образоване у местима у којима су укинута народни одбори општина и прикључени већим и економски јачим општинама. Оне су обављале послове у вођењу матичних књига, књига држављана и бирачке спискове, издавале су изводе из њих, издавале сточне пасоше и вршиле све послове који им је одредио народни одбор општине.⁶²⁵

Одлуком о унутрашњој организацији органа управе Народног одбора општине Житиште од 1. априла 1960. године територија Народног одбора општине Житиште обухватала је насељена места: Банатски Двор, Банатско Вишњићево, Бегејци, Банатско Карађорђево, Међа, Нови Итебеј, Равни Тополовац, Српски Итебеј, Торда и Честерег. У свим насељеним местима образоване су месне канцеларије.⁶²⁶

Доношењем Устава и Уставног закона 1963. године престао је рад ствараоца фонда и дошло је до формирања Скупштине општине Житиште.⁶²⁷

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од СО Житиште 25. јануара 1972. године. Сачуван је углавном од 1951. године, што се може видети из извештаја који је послао НОО Житиште под бројем 1235 из 1953. године Народног одбору Среза тамишког, у коме се наводи да је ранија архива однета у Зрењанин, у фабрику хартије. Фонд је сређен 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁶²⁵ Исто.

⁶²⁶ Службени лист среза Зрењанин, бр. 3/1960. стр. 1.

⁶²⁷ Исто, бр. 14/1963, стр. 284–288.

**Ф. 153 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВА ЦРЊА
– НОВА ЦРЊА (1944–1963), 1938–1960***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 15; к. 17; 2,30 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Нормативна акта; организација и реорганизација одбора; записници са зборових бирача; спискови конфисковане имовине; буџет и завршни рачуни; купопродајни уговори; персонални предмети; делимични платни спискови; инвалидски предмети; списи социјалног старања; извештај самосталних занатских радњи; откази обртних дозвола занатлија; извештаји из области пољопривреде; друштвени планови.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Нова Црња, а од октобра 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Нова Црња. Од октобра 1952. године, на основу Закона о народним одборима општина, добија назив Народни одбор општине Нова Црња.⁶²⁸ На основу Закона о подели територије НР Србије на општине, градове и срезове из 1952. године Народни одбор општине Нова Црња улази у састав среза Бегејског чије је седиште било у Зрењанину.⁶²⁹ Подручје општине обухватају насељена места: Војвода Степа, Нова Црња, Молин и Тоба. Седиште народног одбора општине је било у Новој Црњи, а општина је од 1955. године ушла у састав Народног одбора среза Зрењанин.⁶³⁰

У сагласности са Уставом из 1963. године и Уставним законом о спровођењу Устава у СРС, долази до формирања Скупштине општине Нова Црња.⁶³¹

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив је био: Општина Нова Црња 1944–1959.

⁶²⁸ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶²⁹ Службени гласник НРС, бр. 15/1952, стр. 153–156.

⁶³⁰ Службени гласник НРС, бр. 27/1957, стр. 392.

⁶³¹ Исто, бр.14/1963, стр. 284–288.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од ствараоца фонда у два наврата и то 4. септембра 1968. године и 15. децембра 1970. године. Фонд је сређен 1972. године. Књига записника општинског одбора и именик од А до Ш вођени су континуирано од 1938. до 1945. године и садрже предратни период од 1938–1941. године који припада фонду Ф. 79 Општина Нова Црња (1919–1941) 1919–1941, ратни период од 1941–1944 који припада фонду Ф. 135 Општина Нова Црња (1941–1944) 1941–1944 и грађу послератног периода из 1945. године и зато је прикључена фонду Ф. 153 Народни одбор општине Нова Црња (1944–1963) 1938–1960. Фонд је сређен 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 154 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ МЕЂА – МЕЂА (1944–1955), 1941–1955*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 13; к. 16; 2,32 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Редовни и поверљиви деловодни протоколи; именици; списи опште преписке; решења комисије за агарну реформу и колонизацију; поверљива и строго поверљива преписка.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Нинчићево, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Међа. На основу Закона о народним одборима општина од 1952. године стваралац фонда постаје Народни одбор општине Међа.⁶³² Законом о подели територије НРС на

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1945–1955.

⁶³² Службени гласник НРС, бр. 29/1952, стр. 403–428.

општине, градове и срезове из 1952. године, општина Међа улази у састав среза Јашатомићког.⁶³³ На основу Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године општина Међа улази у састав Народног одбора општине Српски Итебеј.⁶³⁴

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 25. јануара 1972. године. Фонд је сређен у фебруару 1977. године. Књига деловодног протокола од 1941–1945. године вођена је континуирано у једној књизи и садржи деловодни протокол фонда Општина Међа из 1941. године од броја 1 до 478 и деловодни протокол из 1945. године од броја 2.481–4.500 и зато је одложена у фонд Ф. 154 Народни одбор општине Међа (1944–1955) 1941–1955.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 155 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЛУКИНО СЕЛО – ЛУКИНО СЕЛО (1944–1955), 1945–1955*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 13; к. 3; 0,68 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници; именични регистри; поверљива и општа преписка.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Лукино Село, а од 1946.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1947–1957.

⁶³³ Исто, бр. 15/1952, стр. 153–156.

⁶³⁴ Исто, бр. 56/1955, стр. 441.

године до априла 1952. године, Месни народни одбор Лукино Село. Од 1952. године постаје, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Лукино Село.⁶³⁵

На основу Закона о изменама и допунама Закона о подели територије НРС на општине, градове и срезове у НРС од 20. јула 1955. године, општина Лукино Село улази у састав Народног одбора општине Ечка.⁶³⁶ Законом о подручјима општина и срезова у НР Србији од 12. децембра 1959. године, који је почео да се примењује од 1. јануара 1960. године, Лукино Село улази у састав Народног одбора општине Зрењанин као Месна канцеларија Лукино Село.⁶³⁷

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Месне канцеларије Лукино Село 13. јуна 1973. године. Фонд је сређен 1975. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 156 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ АРАДАЦ – АРАДАЦ (1944–1955), 1946–1955

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. 2; 0,52 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница Одбора; приходи и расходи општина; буџет; завршни рачуни; купопродајни и даровни уговори; решења о заоставштини и наслеђу; записници са зборовна бирача; комунални радови; персонална решења; грађевинске дозволе за отварање занатских радњи; електрифи-

⁶³⁵ Службени гласник НРС, бр. 29/1952, стр. 403–428.

⁶³⁶ Исто, бр. 27/1957, стр. 392.

⁶³⁷ Исто, бр. 51/1959, стр. 798–799.

кација; извештај о раду школе; увођење месног самодоприноса; инвалидски предмети.

Историјат ствараоца фонда:

До 22. октобра 1946. године постојала су два месна народноослободилачка одбора изабрана у првој половини октобра месеца 1944. године: Месни народноослободилачки одбор Словачки Арадац и Месни народноослободички одбор Српски Арадац. На заједничкој седници оба одбора од 22. октобра 1946. године, донесена је одлука о уједињавању у Месни народни одбор Арадац. Месни народни одбор Арадац се налазио у оквиру Тамишког среза са седиштем у Зрењанину. Године 1952. Месни народни одбор Арадац постао је, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Арадац.⁶³⁸

На основу Закона о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у НРС 1955. године, НОО Арадац улази у састав Народног одбора општине Зрењанин, као Месна канцеларија Арадац.⁶³⁹

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Народног одбора општине Зрењанин, 31. августа 1960. године. Фонд је сређен 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су малим делом сачувани.

Књиге су малим делом сачуване.

Ф. 157 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЕЧКА – ЕЧКА (1944–1960), 1944–1960

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 76; к. 15; 4,12 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

⁶³⁸ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶³⁹ Службени гласник НРС, бр. 27/1957, стр. 392.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница одбора; редовни и поверљиви деловодници; именични регистри; матична књига службеника; регистар приватних занатлија и занатских радњи; регистар издатих радничких књижица; регистар уговора са ученицима у привреди; главне рачунске књиге; књиге сталних бирачких спискова; списи опште преписке.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Ечка, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Ечка. На основу Закона о народним одборима општина из 1952. године постаје Народни одбор општине Ечка и улази у састав среза Тамиш.⁶⁴⁰ На основу Закона о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1957. године, општина Ечка обухватала је следећа насељена места: Бело Блато, Ечка, Лукино Село и Стајићево.⁶⁴¹

Рад ствараоца фонда престао је 1960. године, када је НОО Ечка ушао у састав Народног одбора општине Зрењанин као Месна канцеларија Ечка.⁶⁴²

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Месне канцеларије Ечка 13. јуна 1973. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 158 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЧЕСТЕРЕГ – ЧЕСТЕРЕГ (1944–1957), 1945–1956*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 17; к. 4; 0,88 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁶⁴⁰ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁴¹ Службени гласник НРС, бр. 27/1957, стр. 392.

⁶⁴² Службени лист среза Зрењанин, бр. 2/1960, стр. 5.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1944–1960.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници; именични регистри уз деловоднике; списи опште преписке.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Честерег, а од априла 1952. године Месни народни одбор Честерег. На основу Закона о народним одборима општина из 1952. године постаје Народни одбор општине Честерег.⁶⁴³

Према прописима Закона о изменама и допунама Закона о подручјима општина и срезова у НРС од 23. децембра 1956. године, долази до укидања подручја општине Честерег 1. јануара 1957. године и њено припајање општини Банатско Карађорђево.⁶⁴⁴ Законом о подручјима општина и срезова у НР Србији од 12. децембра 1959. године, који је почео да се примењује од 1. јануара 1960. године, општина Честерег је ушла у састав Народног одбора општине Житиште као месна канцеларија Честерег.⁶⁴⁵

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 25. јануара 1972. године. Фонд је сређен јануара 1977. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване

⁶⁴³ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁴⁴ 070, Ф. 159, НОО Банатско Карађорђево – Банатско Карађорђево (1944–1959) 1929–1959, до-
сије фонда 3/2, допис о територијалној промени општина.

⁶⁴⁵ Службени гласник НРС, бр. 51/1959, стр. 798–799.

**Ф. 159 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКО
КАРАЂОРЂЕВО – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО
(1944–1959) 1929–1959***

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 35; к. 13; 2,75 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига записника са седница Месног НОО; књига записника НОО; поверљиви и обични деловодници; именици; књига уговора ученика у привреди и занатству; подаци о колонистима из Првог светског рата; преглед одузете земље неземљорадничким домаћинствима; обртне дозволе; уговори о наслеђивању и поклону; купопродајни уговори; ученички уговори; решења о одузимању земљишта преко максимума; персонална документа; платни спискови; завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Карађорђево, а од 1946. године до априла 1952. године, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Банатско Карађорђево.⁶⁴⁶ На основу Закона о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у Народној Републици Србији од 23. децембра 1956. године укинута је општина Честерег а њено подручје је 1. јануара 1957. године припојено општини Банатско Карађорђево⁶⁴⁷. Тиме је општина Банатско Карађорђево обухватала подручја насељених места Банатско Карађорђево и Честерег.

Рад ствараоца фонда је престао почетком 1959. године када је, на основу Закона о подручјима општина и срезова у НРС, Народни одбор општине Банатско Карађорђево ушао у састав Народног одбора општине Житиште, као Месна канцеларија Банатско Карађорђево.⁶⁴⁸

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1945–1959.

⁶⁴⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁴⁷ 070, Ф.159, НОО Банатско Карађорђево – Банатско Карађорђево (1944–1959) 1929–1959, досије фонда 3/2, Допис о територијалној промени општина.

⁶⁴⁸ Службени гласник НРС, бр. 51/1959, стр. 798–799.

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште два пута. Први пут је преузета 23. децембра 1971. године, а следећа примопредаја је извршена 15. априла 1977. године. Фонд је сређен 1978. године и урађен је сумарни инвентар. Књига записника са седница општине Банатско Карађорђево вођена је континуирано од 1929–1945. године и обухватала је записнике Општине Банатско Карађорђево од 1929–1936. и записнике Месног народноослободилачког одбора Банатско Карађорђево из 1945. године и зато је одложена у фонд 159 Народни одбор општине Банатско Карађорђево.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 160 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН (1944–1963), 1936–1963

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 394; к. 629; 112,80 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница органа управе; статuti; деловодни протоколи; именици; списи који се односе на рад органа управе; о жртвама рата; ратној штети; ратним добитницима; колонизацији; арондацији; национализацији, експропријацији; трговини; занатству; индустрији; снабдевању грађана индустријским и прехрамбеним производима; изградњи привредних и комуналних објеката; школа и спортских игралишта; социјалном старању; борацкој и инвалидској заштити; промена територијалне надлежности органа управе као и стварне надлежности; оснивање локалних привредних предузећа и установа; извештаји о пословању предузећа; персонална документа запослених у органу управе; уговори о продаји некретнина; евиденције купопродајних уговора; записници са полагања испита и регистри; регистри радничких књижица; књиге и списи који се односе на рад упра-

ве за откуп; књиге и списи који се односе на рад санитарне инспекције; поверљива и општа преписка; купопродајни уговори о куповини кућа и станова из општенородне имовине; списи који се односе на откуп вишка земље; поклони и замена земље; додела станова; пренос некретнина; помоћнички и мајсторски испити; ученички уговори; грађевинске дозволе; платни спискови и досијеи запослених.

Историјат ствараоца фонда:

Прва седница народноослободилачког одбора града Петровграда одржана је 3. октобра 1944. године на којој је дошло до конституисања Градског народноослободилачког одбора и његовог преузимања власти у граду.⁶⁴⁹ Наредбом Врховног команданта НОВ и ПОЈ успостављена је 17. октобра 1944. године Војна управа за Банат, Бачку и Барању. Седиште команде подручја се налазило у Петровграду све до укидања Војне управе 15. фебруара 1945. године. Градски народноослободилачки одбор је радио под овим називом све до изласка Општег закона о народним одборима 25. маја 1946. године, када је променио назив у Градски народни одбор Петровград.⁶⁵⁰ На челу градског народног одбора налазио се Извршни одбор који је руководио целокупном администрацијом која је била спроведена по одељењима. На седници од 2. октобра 1946. године поводом прославе двогодишњице ослобођења града донета је одлука о промени назива града Петровград у Зрењанин.⁶⁵¹

Законом о административно-територијалној подели Аутономне Покрајине Војводине из 1946. године подручје АП Војводине је подељено на подручја градова и на подручја административних срезова.⁶⁵² Окружни народни одбор је расформиран, а основани су срезови севернопетровградски (север) и јужнопетровградски (југ) са седиштима среских народних одбора у Петровграду. Насељено место Мужља припојено је граду Петровграду (Зрењанину).⁶⁵³ Пошто су градови издвојени из административних срезова, градски народни одбори су били у рангу са среским народним одборима.

Крајем 1952. године долази до спровођења Закона о народним одборима градова и градских општина.⁶⁵⁴ Народни одбор града сачињавали су Градско веће и Веће произвођача. За вршење управних послова уместо Из-

⁶⁴⁹ Зрењанин, 1966, стр. 196.

⁶⁵⁰ Службени лист ФНРЈ, бр. 43/1946, стр. 482–490.

⁶⁵¹ 070, Ф. 160, Народни одбор општине Зрењанин – Зрењанин (1944–1963) 1936–1963, бр. к. 408, бр. пред. 974/1946, Одобрење промене назива града Петровграда у назив Зрењанин.

⁶⁵² Службени лист АП Војводине, бр. 40/1946, стр. 1–3.

⁶⁵³ Исто, стр. 3.

⁶⁵⁴ Службине гласник НРС, бр. 29/1952. стр. 385–403

вршног одбора образују се Савети који су били колегијално тело сачињено од председника савета и чланова савета. Народни одбор града је обављао све послове од значаја за привредни, комунални, културни и социјални развитак града као и здравствену заштиту грађана уколико за поједине послове није одређена надлежност државних органа. Осим тога био је дужан да непосредно извршава све законе и прописе виших државних органа. На основу Закона о административној подели НР Србије од 24. априла 1947. године формиран су Бегејски срез и Тамишки срез са седиштем среских народних одбора у Зрењанину.⁶⁵⁵

Законом о изменама и допунама Закона о подели територије НРС на општине, градове и срезове од 15. јануара 1955. године дошло је до спајања Народног одбора града Зрењанина са Мужљом и подручја срезова Тамишког, Бегејског, у једно подручје Народног одбора среза Зрењанског са седиштем у Зрењанину.⁶⁵⁶

Подручје Народног одбора града Зрењанин, без Мужље која је постала самостална општина, добило је статус градске општине са посебним правима и дошло је до формирања Народног одбора градске општине Зрењанин коју је чинило само градско веће састављено од раније изабраних одборника са подручја града Зрењанина.⁶⁵⁷

Народни одбор градске општине Зрењанин је радио до 1. септембра 1955. године када је дошло до проширења подручја, на основу Закона о подручјима срезова и општина у НРС од 20. јула 1955, укидањем околних општина Мужља, Арадац, Клек и Лукићево и до формирања Народног одбора општине Зрењанин.⁶⁵⁸

Законом о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у НР Србији од 23. децембра 1956. године укинута је општина Јанков Мост која је обухватала насељена места Јанков Мост и Михајлово и 1. јануара 1957. године припојена је општини Зрењанин.⁶⁵⁹

Општину Зрењанин су чинила два већа и то: Општинско веће и Веће произвођача. Повећан је број савета и комисија па су образоване следеће комисије: мандатно-имунитетска, за изборе и именовања, за привреду, за прописе и организациона питања, за молбе, притужбе, за социјална питања, за буџет и рачунску комисију. Образовани су савети за: општу управу, привреду, комуналне послове, просвету и културу, физичко васпитање, здравље, социјалну политику и савет за рад и радне односе. Управа је орга-

⁶⁵⁵ Исто, бр. 17/1947, стр. 187–191.

⁶⁵⁶ Исто, бр. 1/1955, стр. 2.

⁶⁵⁷ Исто.

⁶⁵⁸ Исто, бр. 56/1955, стр. 441.

⁶⁵⁹ Исто, бр. 27/1957, стр. 392–393.

низована по одељењима уместо по секретаријатима. Од 1956. године број савета је повећан на 13, а нови савети су били: за индустрију, финансије и стамбене послове. Поново су организовани секретаријати и то: за опште послове, привреду, финансије, комуналне послове, здравље и социјалну заштиту и секретаријат за просвету. Поред тога постојала је: Управа прихода, Санитарни инспекторат, Управа за откуп, Одсек за народну одбрану и Судија за прекршаје.

Крајем 1959. године Законом о подручјима општина и срезова у НР Србији долази до реорганизације срезова и општина и до укидања дотадашњих општина: Елемир, Меленци, Лазарево и Ечка и припајања њихових подручја у целини или делимично општини Зрењанин.⁶⁶⁰ Тако је подручје општине Зрењанин обухватало 812 квадратних километара са 86.000 становника у граду и 14 насељених места. Нова насељена места која су прикључена била су: Бело Блато, Стајићево, Лукино Село и Тараш. У свим насељеним местима постојали су месни одбори и месне канцеларије. Као посебни органи управе основани су: Општинско јавно правобранилаштво, Судија за прекршаје и Служба правне помоћи.

Стваралац фонда је престао са радом на основу Устава из 1963. године и Уставног Закона о спровођењу Устава када долази до формирања Скупштине општине Зрењанин.⁶⁶¹

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Део фонда од 1939–1960. је срећен у периоду од 1995. до 1998. године. Том приликом је излучено 45,50 метара безвредног регистратурског материјала. У току сређивања извршена је примопредаја књига записника седница Градског већа за период од 1946. до 1963. године од ствараоца фонда, од укупно 31 књиге. Године 2000. од органа управе преузет је део грађе ствараоца фонда за период од 1960. до 1970. године у количини од 107 метара архивске грађе. Архивска грађа за овај период није срећена. Књига умрлих од 1936–1951. обухвата грађу од 1936–1943. фонда Ф. 615 Градски физикат Бечкерек (Зрењанин) (1893–1943) 1893–1943. Вођење књиге од 1944–1951. наставио је Градски народни одбор Петровград те је због тога припојена фонду Ф. 160 Народни одбор општине Зрењанин (Санитарна инспекција) (1944–1963) 1936–1963.

⁶⁶⁰ Исто, бр. 51/1959, стр. 798–799.

⁶⁶¹ Службени лист СФРЈ, бр. 14/1963, стр. 289–310.

Степен сачуваности:

Књиге су већим делом сачуване.

Списи су већим делом сачувани.

**Ф. 161 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОРДА
– ТОРДА (1944–1959), 1944–1956****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 12; к. 8; 1,08 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Поверљиви деловодници; именични регистри; пореске књиге; статут НОО; регистри занатских радњи; ученички уговори; дозволе за рад; грађевинске дозволе; платни спискови; списи опште преписке; завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Вујићево, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Торда. Од 1952. године постаје, на основу Закона о народним одборима, Народни одбор општине Торда.⁶⁶²

Стваралац фонда је престао са радом 1959. године, када НОО Торда улази у састав Народног одбора општине Житиште као Месна канцеларија Торда.⁶⁶³

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 25. јануара 1972. године. Фонд је сређен 1975. године.

⁶⁶² Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁶³ Службени гласник НРС, бр. 51/1959, стр. 798–799.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 162 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО (1944–1955), 1944–1955 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 20: к. 9: 1,52 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница одбора; деловодници; регистар; рачунске књиге; општа преписка.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до 1945. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Стајићево. Од 1945. године постаје Месни народни одбор Стајићево. На основу Закона о народним одборима општина од 8. новембра 1952. године постаје Народни одбор општине Стајићево.⁶⁶⁴ На седници одржаној 28. децембра 1953. године донет је Статут Народног одбора општине Стајићево. По овом Статуту Народни одбор општине Стајићево је био највиши орган државне власти и орган народног самоуправљања у општини Стајићево која је обухватала цело подручје катастарске општине Стајићево и граничила се са подручјима следећих општина: Ечка, Перлез и Орловат. Народни одбор општине Стајићево је имао сталне одборничке комисије: комисију за одлуке, рачунску комисију, мандатно-имунитетску комисију и комисију за молбе и жалбе.⁶⁶⁵

На основу Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године, Општина Стајићево је ушла у састав Општине Ечка као месна канцеларија.⁶⁶⁶

* У Водичу кроз архивске фондове и збирке из 1979. г. распон грађе је био 1944–1958.

⁶⁶⁴ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁶⁵ 070, Ф. 162, Народни одбор општине Стајићево – Стајићево (1944–1955) 1944–1955, бр. к. 29, бр. пред. 1710/1953, Статут НОО.

⁶⁶⁶ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Месне канцеларије Стајићево 13. јуна 1973. године. Фонд је сређен 2006. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

**Ф. 163 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БЕЛО БЛАТО
– БЕЛО БЛАТО (1944–1957), 1941–1957**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7: к. 1: 0,30 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница одбора; рачунске и пореске књиге; општа преписка.

Историјат ствараоца фонда:

После ослобођења октобра 1944. године формиран је Месни народно-ослободилачки одбор Бело Блато, који је под овим називом радио до 1947. године, када је променио назив у Месни народни одбор Бело Блато. Назив Народни одбор општине Бело Блато добио је 1952. године на основу Закона о народним одборима општина.⁶⁶⁷ На основу Закона о изменама и допунама Закона о подручјима срезова и општина у НРС од 22. јуна 1957. године општина Бело Блато је 1. јула 1957. године ушла у састав Народног одбора општине Ечка као Месна канцеларија Бело Блато.⁶⁶⁸ Законом о подручјима општина и срезова у НРС од 12. децембра 1959. године Народни одбор

⁶⁶⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁶⁸ Службени гласник НРС, бр. 27/1957, стр. 392.

општине Бело Блато је укидањем Народног одбора општине Ечка ушло у састав општине Зрењанин као Месна канцеларија Бело Блато.⁶⁶⁹

Опширнији опис о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Месне канцеларије Бело Блато 13. јуна 1973. године. Фонд је сређен 2006. године. Због континуираног вођења књиге записника општинског одбора Општине Бело Блато од 1941–1946. године, која садржи записнике фонда Ф. 647 Општина Бело Блато (1941–1944) 1940–1942. од 1941. до 1944. године и записнике Месног народноослободилачког одбора Бело Блато и Месног Народног одбора Бело Блато од 1944. до 1946. године, књига записника општинског одбора је одложена у фонд Ф. 163 Народни одбор општине Бело Блато.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 164 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ (1944–1959), 1944–1959 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 39; к. 31; 4,92 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници; деловодници; именици; статистички извештаји; потернице; разни расписи; решења о додели станова; списак домаћинства која су примила избегличку децу; расподела намирница; додела напуштених кућа сарадника окупатора; постављења на радна места; дописи у вези са логорском радном снагом; конфискација имовине; пријава ратне штете; утврђивање објеката аграрне реформе; експропријација; колонизација; купопродајни и даровни уговори, решења о старатељству.

⁶⁶⁹ Исто, бр. 51/1959, стр. 798–799.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1944–1957.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Српски Итебеј, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Српски Итебеј. На основу Закона о народним одборима општина из 1952. године, промењено је назив у Народни одбор општине Српски Итебеј.⁶⁷⁰

Према Закону о подручјима срезова и општина из 1957. године, Народни одбор општине Српски Итебеј је припадао срезу Зрењанин, а подручје општине је обухватало насељена места: Међа, Нови Итебеј и Српски Итебеј.⁶⁷¹

На основу Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1959. године, Општина Српски Итебеј је ушла у састав Општине Житиште, као Месна канцеларија Српски Итебеј.⁶⁷²

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Фонд је преузет од СО Житиште 25. јануара. 1972. године. Већим делом је сачуван. Сређен је 1977. године. У току сређивања фонда пронађена је грађа Војне станице Српски Итебеј од 1944–1945. године у количини од 67 предмета који су прикључени фонду под бројем Ф. 150 Војна станица Српски Итебеј (1944–1945) 1944–1945.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 165 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ (1944–1955), 1940–1955 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 23: к. 16: 2,62 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁶⁷⁰ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁷¹ Службени гласник НРС, бр. 27/1957, стр. 393.

⁶⁷² Исто, бр. 51/1959, стр. 798.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1945–1955.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књига записника; редовни и поверљиви деловодни протоколи; именични регистри; изводи из записника; списи опште и поверљиве преписке; обртне дозволе; персонална документа.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Нови Итебеј, а од 1946, до априла 1952, Месни народни одбор Нови Итебеј. Од 1952. године постао је, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Нови Итебеј.⁶⁷³ На основу Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године, ушао је у састав општине Српски Итебеј која је припадала Народном одбору среза Зрењанин.⁶⁷⁴

Законом о подручјима општина и срезова у НР Србији из 1959. године ушао је у састав општине Житиште као Месна канцеларија Нови Итебеј.⁶⁷⁵

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 1972. године. Фонд је срећен 1977. године. У овај фонд одложен је и деловодни протокол фонда Ф. 72 Општина Нови Итебеј (1919–1941) 1926–1941. из 1940. године (од броја 1 до 2.314) јер налази се у истој књизи у којој је и деловодни протокол фонда 165 из 1949. године од броја 629 до броја 1.810.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁶⁷³ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁷⁴ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

⁶⁷⁵ Исто, бр. 51/1959, стр. 798.

**Ф. 166 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ПЕРЛЕЗ
– ПЕРЛЕЗ (1944–1963), 1944–1963**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 51: к. 117: 15, 26 т

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница савета; општински статут за 1956. годину; изборни материјал за изборе одборника општине; персонална документа; платни спискови; решења о промету некретнина; преносу власништва; наслеђивању; признавању радног стажа; о упису у регистар и брисање из регистра приватних занатских радњи; старатељски списи; грађевинске дозволе; уговори ученика у привреди; завршни рачуни и буџет општине; платни спискови учитеља; уверења о поседу некретнина; купопродајни уговори.

Историјат ствараоца фонда:

Стваралац фонда је од 15. октобра 1944. године до октобра 1946. године носио назив Месни народноослободилачки одбор Перлез.⁶⁷⁶ Од октобра 1946. године променио је назив у Месни народни одбор Перлез.

Од 1952. године, на основу Закона о народним одборима општина, постао је Народни одбор општине Перлез.⁶⁷⁷ Народни одбор општине Перлез је на седници одржаној 31. августа 1955. године донео статут општине Перлез. Подручје општине Перлез обухватало је насељена места Перлез и Фаркаждин. Статутом Општине Перлез из 1955. године био је регулисан рад Народног одбора општине Перлез. Основне органе су чинили реферати: за општу управу и буџет, за привреду и комуналне послове за друштвене службе, за народну одбрану и реферат за приходну службу. Народни одбор општине Перлез имао је савете за: општу управу, за привреду за комуналне послове, за просвету и културу, за народно здравље и за социјално старање. Рад Народног одбора општине Перлез одвијао се и у комисијама као што су: мандатно имунитетска комисија, комисија за изборе и именовања, комисија за привреду и комисија за прописе и организацио-

⁶⁷⁶ 070, Ф. 166, Народни одбор општине Перлез – Перлез (1944–1963) 1944–1963, бр. к. 60, бр. пред. 7/1944, Извештај о оснивању НОО.

⁶⁷⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

на питања. Административно казнене поступке водио је у првом степену општински судија за прекршаје.⁶⁷⁸ На основу Закона о изменама и допунама општег закона о уређењу општина и срезова од 10. јула 1957. године Народни одбор општине Перлез сачињавали су општинско веће и веће произвођача.⁶⁷⁹ На основу Закона о подручјима срезова и општина из 1959. године, у састав општине НОО Перлез су ушле укинуте општине Фаркаждин, Чента, Орловат, Ботош и Книћанин као месне канцеларије.⁶⁸⁰

Одлуком о унутрашњој организацији органа управе од 27. фебруара 1963. године основни органи управе општине Перлез су били: одељење за буџет, општу управу, унутрашње послове и друштвене службе, одељење за привреду, одељење за финансије и Одсек за народну одбрану. Самостални органи управе су биле месне канцеларије у Ботошу, Орловату, Томашевцу, Фаркаждину, Ченти и Книћанину. Посебни органи народног одбора су били: судија за прекршаје, јавно правобранилаштво и дисциплински суд.⁶⁸¹

Стваралац фонда престао је са радом на основу Устава и Уставног Закона о спровођењу Устава из 1963. године када је дошло до формирања Скупштине општине Перлез.⁶⁸²

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Пре преузимања један део архивске грађе је био уништен, а остатак је био знатно оштећен. Грађа је преузета 1970, у потпуно расутом стању. Фонд је сређен 1972. године. Други део фонда примљен је 1999. године и сређен је 2006. године.

Степен сачуваности:

Књиге и списи су већим делом сачувани.

⁶⁷⁸ 070, Ф. 166, Народни одбор општине Перлез – Перлез (1944–1963) 1944–1963, бр. к. 60, Статут општине Перлез.

⁶⁷⁹ Службени лист ФНРЈ, бр. 29/1957, стр. 553.

⁶⁸⁰ Службени гласник НРС, бр. 51/1959, стр. 798.

⁶⁸¹ 070, Ф. 166, Народни одбор општине Перлез – Перлез (1944–1963) 1944–1963, бр. к. 138, бр. пред. 01-1359/1963, Одлука о унутрашњој организацији.

⁶⁸² Службени лист СФРЈ, бр. 14/1963, стр. 289–310.

**Ф. 167 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ
РАВНИ ТОПОЛОВАЦ – РАВНИ ТОПОЛОВАЦ
(1944–1955), 1946–1955**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 14; к. 3; 0,83 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Деловодници; именици; војни деловодник; списи поверљиве и опште преписке; финансијска документа; платни спискови; завршни рачун.

Историјат ствараоца фонда:

Стваралац фонда је од октобра 1944. године до октобра 1946. године носио назив Месни народноослободилачки одбор Катарина, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Равни Тополовац. Од 1952. године постао је, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Равни Тополовац.⁶⁸³

Рад ствараоца фонда престао је 1955. године, када је општина Равни Тополовац ушла у састав општине Житиште, као Месна канцеларија Равни Тополовац.⁶⁸⁴

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је примљена од Скупштине општине Житиште 25. јануара 1972. године. Фонд је сређен 1978. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁶⁸³ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, 437–444.

⁶⁸⁴ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

**Ф. 168 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОБА – ТОБА
(1944–1955), 1950–1955**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 6; 0,72 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Поверљива и општа преписка; извештаји о раду одбора; обртне дозволе; молбе за смањење испоруке житарица; грађевинске дозволе; извештаји о раду зборова бирача; социјална помоћ; проблеми школства, здравства и ветеринарске службе; персонална документа; уверења о процени купопродаје; извештаји о приносима и пољопривредним радовима, броју пољопривредних машина, сузбијању биљних болести.

Историјат ствараоца фонда:

Стваралац фонда је од октобра 1944. године до октобра 1946. године носио назив Месни народноослободилачки одбор Тоба, а од 1946. до априла 1952. године је носио назив Месни народни одбор Тоба. На основу Закона о народним одборима општина из 1952. године, стваралац фонда променио је назив у Народни одбор општине Тоба.⁶⁸⁵

Законом о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године, општина Тоба је ушла у састав Народног одбора општине Нова Црња.⁶⁸⁶

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Нова Црња 15. марта 1970. године. Фонд је примљен непотпун и недостаје архивска грађа од 1944–1950. године. Сређен је 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁶⁸⁵ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁸⁶ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

Ф. 169 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР (1944–1955), 1939–1955 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 2; 0,25 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи опште преписке; решења Комисије за аграрну реформу и колонизацију; платни спискови.

Историјат ствараоца фонда:

Од октобра 1944. године до октобра 1946. године, стваралац фонда је носио назив Месни народноослободилачки одбор Банатски Двор, а од 1946. године до априла 1952. године, Месни народни одбор Банатски Двор. Од 1952. године постао је, на основу Закона о народним одборима општина, Народни одбор општине Банатски Двор.⁶⁸⁷

Рад ствараоца фонда престао је августа 1955. године, када је Народни одбор општине Банатски Двор ушао у састав Народног одбора општине Житиште, као Месна канцеларија Банатски Двор.⁶⁸⁸

Опширнији опис рада ствараоца овог фонда наведен је испред фонда Ф. 152.

Историјат фонда:

Грађа је преузета од Скупштине општине Житиште 25. јануара 1972. године. Приликом сређивања овог фонда утврђено је да су две књиге записника општинског одбора континуирано вођене: једна од 1939–1953. и друга од 1939–1954, тако да се протежу на три фонда па самим тим обухватају период општинске управе између два светска рата, за време Другог светског рата и после рата до 1954. године. Због тога су одложене у последњи фонд Ф. 169 Народни одбор општине Банатски Двор.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1945–1955.

⁶⁸⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 22/1952, стр. 437–444.

⁶⁸⁸ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим сачуване.

**Ф. 170 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ
– СРПСКА ЦРЊА (1945–1946), 1945****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. /; к. 21; 2,50 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Пријава ратне штете са одобреним захтевима Среске комисија за ратну штету.

Историјат ствараоца фонда:

Уредбом о оснивању Државне комисије за ратну штету из 1945. године, основана је Среска комисија за ратну штету Српска Црња.⁶⁸⁹ Делатност Комисије регулисана је Правилником Председништва министарског савета ДФ Југославије о пријављивању и утврђивању ратне штете од 26. јуна 1945. године и упутствима Земаљске комисије за ратну штету од 29. јуна 1945. године.⁶⁹⁰ Председништво Главног народноослободилачког одбора Војводине одлуком Председништва бр. 1174 од 29. јуна 1945. године основало је на целој територији Војводине среске комисије за ратну штету. Осим пријављивања и утврђивања ратне штете, среске комисије за ратну штету су одлучивале по жалбама против одлука месних народних одбора о висини пријављене ратне штете, утврђивале податке о ратној штети са подручја среза и достављале извештаје о раду Земаљској комисији за ратну штету. Под ратном штетом се сматрала свака штета причињена од стране војне или неке друге власти, организације, установе или појединаца оних држава које су биле у ратном стању са Југославијом, у времену од 1941. године до краја рата, као и штете настале самим фактором рата.⁶⁹¹

⁶⁸⁹ Службени лист ДФЈ, бр. 20/1945, стр. 179.

⁶⁹⁰ Исто, бр. 44/1945, стр. 384–386.

⁶⁹¹ Исто.

Среска комисија за ратну штету Српска Црња престала је са радом октобра 1946. године када је, на основу Закона о административној подели АП Војводине, укинута Среска НО Српска Црња.⁶⁹²

Историјат фонда:

Фонд је био помешан са грађом фонда Ф. 183 Срески народни одбор Српска Црња (1944–1946) 1945–1946, из којег је издвојен и сређен 1976. године. Излучивање безвредног регистратурског материјала није вршено. Списи су сачувани за територију следећих месних народноослободилачких одбора: Александрово (Ливаде), Банатско Карађорђево, Банатски Душановац, Бегеј Св. Ђурађ (Житиште), Војвода Степа, Кларија (Радојево), Молин, Нова Црња, Нови Козарци, Руско Село, Српска Црња, Тоба, Честерег и Хетин.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 171 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – НОВИ БЕЧЕЈ (1945–1946), 1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 40; 5,00 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Пријем сређених пријава ратне штете од месних комисија за ратну штету; проверавање пријава са евентуалним поновним процењивањем висине захтева; решавање у другом степену по жалбама физичких, приватно-правних и правних лица; обрада података; извештаји о раду упућени Земаљској комисији за ратну штету.

⁶⁹² Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

Историјат ствараоца фонда:

Среска комисија за ратну штету за срез потиски у Новом Бечеју имала је стварну и територијалну надлежност над подручјима месних народно-ослободилачких одбора: Нови Бечеј, Меленци, Тараш, Беодра (Ново Милошево) Торда, Врањево и Кумане. Делатност Среске комисије у Новом Бечеју регулисана је Правилником Председништва министарског савета ДФЈ од 26. јуна 1945. године и упутствима Земаљске комисије за ратну штету. Под ратном штетом се сматрала свака штета причињена од стране војне или неке друге власти, организације, установе или појединаца оних држава које су биле у ратном стању са Југославијом, у времену од 1941. године до краја рата, као и штете настале самим фактором рата Осим пријављивања и утврђивања ратне штете, среске комисије за ратну штету су одлучивале по жалбама против одлука месних народних одбора о висини пријављене ратне штете, утврђивале податке о ратној штети са подручја среза и достављале извештаје о раду Земаљској комисији за ратну штету.⁶⁹³

Среска комисија за ратну штету Нови Бечеј је престала са радом крајем 1946. године на основу Закона о административној подели АП Војводине, којим је укинута Срез потиски.⁶⁹⁴

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда је била помешана са грађом фонда Ф. 184 Народни одбор Среза потиског – Нови Бечеј (1944–1955) 1945–1955, из којег је издвојена и сређена 1972. године. Излучивање безвредног регистратурског материјала није вршено.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 172 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 3; 0,40 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

⁶⁹³ Службени лист ДФЈ, бр. 44/1945, стр. 384–386.

⁶⁹⁴ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Пријава ратне штете са захтевима које је одобрила Среска комисија за ратну штету.

Историјат ствараоца фонда:

На основу Уредбе о оснивању Државне комисије за ратну штету, 29. јуна 1945. године, основана је Среска комисија за ратну штету за срез Петровград.⁶⁹⁵ Делатност Комисије регулисана је Правилником Председништва министарског савета ДФЈ од 26 јуна 1945. године и упутством Земаљске комисије за ратну штету.⁶⁹⁶ Комисија је била надлежна над подручјима месних народноослободилачких одбора: Арадац, Бело Блато, Ботош, Елемир, Ечка, Јанков Мост, Лукино Село, Михајлово, Мужља, Клек, Катарина (Равни Тополовац), Мартиница (Лукићево), Орловат, Перлез, Стајићево и Фаркаждин. Среске комисије за ратну штету доносиле су, на основу Правилника о пријављивању и утврђивању ратне штете из 1945. године, одлуке о висини штете нанесене физичким и приватно-правним лицима, имовини која је под управом Државне управе народних добара и имовини под управом месних народних одбора.⁶⁹⁷

Списи су сачувани само за територију следећих месних народноослободилачких одбора: Арадац, Бело Блато, Стара Ечка (Ечка), Клек, Катарина (Равни Тополовац), Лукино Село, Мартиница (Лукићево), Перлез, Стајићево и Фаркаждин.

Стваралац фонда је престао са радом крајем 1946. године када је, на основу Закона о административној подели АП Војводине, укинут Срески народни одбор Петровград.⁶⁹⁸

Историјат фонда:

Фонд је био помешан са фондом Ф. 185 Срески народни одбор Петровград (1945–1946) 1945–1946), одакле је издвојен и сређен 1976. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁶⁹⁵ Службени лист ДФЈ, бр. 20/1945, стр. 179.

⁶⁹⁶ Исто. бр. 44/1945, стр. 384–386.

⁶⁹⁷ Исто.

⁶⁹⁸ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

**Ф. 173 ГРАДСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ
– БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 29; 3,25 т

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Уписници за уписивање пријава штете на личностима и имовини; сумарни исказ о учињеној штети и висини процене; пријаве ратне штете за приватно-правна и физичка лица.

Историјат ствараоца фонда:

Одлуком Председништва Главног народноослободилачког одбора Војводине од 29. јуна 1945. године, поред оснивања среских, основане су и градске комисије за ратну штету. Делатност Градске комисије за ратну штету Петровград (Зрењанин) регулисана је Правилником Председништва министарског савета ДФЈ о пријављивању и утврђивању ратне штете и упутством Земаљске комисије за ратну штету.⁶⁹⁹ Рад комисије се сводио на пријем пријава ратне штете, проверавање и процену ратне штете. Градска комисија за ратну штету Петровград је поред прикупљања пријава доносила и закључак уз образложење о коначној процени ратне штете која је учињена физичком или правном лицу, подносиоцу пријаве. Закључак је потписивао председник и два члана комисије.

Градска комисија за ратну штету Петровград постојала је до 1. априла 1946. године када је одлуком ГНОО Петровград спојена са Среском комисијом за ратну штету Петровград.

Историјат фонда:

Нема података о датуму пријема архивске грађе. Фонд је сређен 1972. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁶⁹⁹ Службени лист ДФЈ, бр. 44/1945, стр. 384–386.

**Ф. 174 РЕОНСКА УПРАВА
НАРОДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ДОБАРА
– ЗРЕЊАНИН (1945–1947), 1945–1947**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 27; 3,35 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари ствари нађених у напуштеним кућама Немаца и народних непријатеља; налози за издавање ствари и других предмета колонистима и другим грађанима; спискови лица која су добила намештај и покућство на привремену и сталну употребу; спискови и евиденција у вези са конфискованом имовином; молбе за доделу кућа и станова; подаци о конфискованим занатским и трговачким радњама; инвентари занатских радњи које су стављене под управу народних добара; спискови конфисковане имовине Немаца по општинама; статистички подаци; извештаји о раду месних управа народних пољопривредних добара; персонална документа.

Историјат ствараоца фонда:

На основу Уредбе о снивању и организацији Државне пољопривредне комисије за управљање државним пољопривредним имањима донето је решење 19. јула 1945. о оснивању Главне пољопривредне комисије за Војводину са седиштем у Новом Саду.⁷⁰⁰ Задатак Комисије је био управљање земљом која је, по Одлуци Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије, конфискована од лица немачке народности и народних непријатеља. Комисија је преко управа пољопривредних добара (месних, реонских) управљала покретном и непокретном пољопривредном имовином (земљом, сеоским стамбеним зградама, пољопривредним објектима, летином, стоком, храном, семеном, и покућством). Тиме су се спроводиле припреме за спровођење аграрне реформе и колонизације.⁷⁰¹

Одлуком Главне пољопривредне комисије за Војводину у Новом Саду формирана је 1945. године Реонска управа народних пољопривредних до-

⁷⁰⁰ Исто, бр. 53/1945, стр. 471–472.

⁷⁰¹ Исто.

бара Петровград.⁷⁰² Главна пољопривредна комисија за Војводину имала је 15 реонских управа у: Новом Саду, Сомбору, Суботици, Кули, Апатину, Оџацима, Бачкој Паланци, Кнежеву, Панчеву, Вршцу, Белој Цркви, Петровграду (Зрењанину), Великој Кикинди, Панчевачком Риту, и Сремској Митровици. На основу Закона о установљењу и устројству Аутономне Покрајине Војводине донетог 10. августа 1945. године Реонској управи народних пољопривредних добара у Петровграду (Зрењанину) биле су подређене све управе народних пољопривредних добара на територији Народног одбора округа петровградског (зрењанинског) са срезовима: Петровград, Нови Бечеј, Велика Кикинда, Јаша Томић, Нови Кнежевац и Српска Црња.⁷⁰³ Под надлежност Реонске управе народних пољопривредних добара Петровград је било 22 месних управа пољопривредних добара.⁷⁰⁴

На челу Реонске управе народних пољопривредних добара налазио се управник који је управљао радом не само реонске управе, већ је био одговоран и за рад месних управа. У раду му је помагао (заменеивао га уколико је био одсутан) помоћник управника. Реонске управе имале су по потреби и референте за ратарство, сточарство, виноградарство, ветеринарство и друге. На челу месних управа стајао је управник којем је у раду помагао, а у његовој га одсутности замењивао, помоћник управника.⁷⁰⁵

Решењем Привредног савета Владе ФНРЈ у Београду бр. 1130 од 25. јануара 1947. године укинута је Главна пољопривредна комисија за Војводину, с тим да је њене незавршене послове преузела Комисија за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ. Уједно је формирано ликвидационо књиговодство Главне пољопривредне комисије за Војводину и ликвидациона књиговодства реонских управа народних пољопривредних добара у Новом Саду, Врбасу, Оџацима, Бачкој Паланци, Сремској Митровици, Зрењанину, Сомбору, Вршцу и Панчеву.⁷⁰⁶ Ликвидационо књиговодство Реонске управе народних пољопривредних у Зрењанину престало је са радом 30. јуна 1947. године.⁷⁰⁷

⁷⁰² 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, бр. к. 1, бр. пред. 25/1945, Извештај о раду Управе.

⁷⁰³ Службени лист Војводине, бр. 13/1945, стр. 1.

⁷⁰⁴ 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, бр. к. 1, бр. пред. 824/1945, Правила о пословању Главне пољопривредне комисије за Војводину и њених органа, реонских и месних управа народних пољопривредних добара.

⁷⁰⁵ Исто.

⁷⁰⁶ 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин, (1945–1947) 1945–1947, бр. к. 28, бр. пред. 205, Решење о формирању ликвидационог књиговодства Реонске управе народних пољопривредних добара Зрењанин.

⁷⁰⁷ Исто, бр. пред. 361, Одлука о отказу службе намештеницима Ликвидационог руководства Реонске управе народних пољопривредних добара.

Историјат фонда:

Архивска грађа овог фонда је примљена у два наврата 1962. године, али поузданих података о пријему грађе нема. Фонд је сређен 1988. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 175 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – ЈАША ТОМИЋ (1945–1946), 1946*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 89; 7,24 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, именски регистар (13.435 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Правоснажни предмети о извршеној конфискацији непокретне имовине народних непријатеља, ратних злочинаца, немачких држављана и лица која су се за време окупације декларисала као Немци.

Историјат ствараоца фонда:

На основу одлуке Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије од 21. новембра 1944. године и члана 28 и 30 Закона о конфискации од 12. јуна 1945. године, приступило се конфискацији непокретне имовине народних непријатеља, ратних злочинаца, немачких држављана и лица која су се за време окупације изјаснила пред окупаторским властима за припаднике немачке народносне групе.⁷⁰⁸

Комисију од три члана именовао је на основу Закона о конфискации Срески народноослободилачки одбор Јаша Томић, као посебно тело, које је било у свом раду потпуно независно. Комисији су у попису имовине помагали одборници месних народноослободилачких одбора из насељених места, над којима је Комисија је имала стварну и територијалну над-

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. распон грађе је био 1945–1946.

⁷⁰⁸ Службени лист ДФЈ, бр. 40/1945, стр. 345–348.

лежност на територији: Јаша Томић, Међа, Шупљаја (Крајишник), Банатско Вишњићево, Сарча (Сутјеска), Сечањ, Неузина, Конак, Бока и Шурјан. Дужност Комисије је била да на основу прикупљених података донесе одлуку о конфискацији имовине, да ту одлуку достави власнику имовине, уколико је његово место боравка било познато и налазило се на територији државе. Уколико место боравка власника није било познато, одлука се доставља ла надлежној управи народних добара, која је била старалац конфисковане имовине. Комисија је такође решавала предмете по жалбама лица којима је конфискована имовина. Ако жалба није била уложена у року од осам дана, предмет се достављао надлежном среском суду који је вршио укњижбу конфисковане имовине у корист државе.⁷⁰⁹

Стваралац фонда је радио до октобра 1946. године када је, на основу Закона о административној подели АП Војводине, укинут Срески народни одбор Јаша Томић.⁷¹⁰

Историјат фонда:

Фонд није примљен записнички па се претпоставља да је донет 19. септембра 1958. године са архивском грађом фонда Ф. 221 Народни одбор среза јашатомићког – Јаша Томић (1946–1955) 1946–1955. Сређен је 1972. године а приликом сређивања није вршено излучивање безвредног регистратурског материјала. За предмете конфисковане имовине урађен је именски регистар.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

Ф. 176 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – СРПСКА ЦРЊА (1945–1946), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 13; 1,45 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, именски регистар (7840 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

⁷⁰⁹ Исто.

⁷¹⁰ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Правоснажна решења о извршеној конфискацији непокретне имовине народних непријатеља, ратних злочинанаца, немачких држављана и лица која су се за време окупације декларисала као припадници немачке народносне групе.

Историјат ствараоца фонда:

Комисија за конфискацију је основана новембра 1945. године као независно тело при срезу Српска Црња, на основу Одлуке Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије и на основу члана 28 и 30 Закона о конфискацији од 25. јуна 1945. године.⁷¹¹

Комисија је стварно и територијално била надлежна да доноси решења о конфискацији непокретне имовине и да решава по жалбама на конфискацију за следеће месне народноослободилачке одборе: Бегеј Св. Ђурађ (Житиште), Банатски Душановац, Банатско Карађорђево, Нова Црња, Радојево, Војвода Степа, Руско Село, Александрово (Ливаде) и Тоба. Комисија је била надлежна и за места у којима нису били основани месни народноослободилачки одбори, због тога што су та места била насељена припадницима немачке народносне групе: Молин, Свети Хуберт (Банатско Велико Село), Хајфелд и Масторт (Нови Козарци) и Честерег. Правоснажна решења Комисија је достављала надлежном суду, који је вршио пренос, односно укњижбу конфискане имовине у корист Демократске Федеративне Југославије. Списи су сачувани само за следећа места: Црња (Српска Црња), Кларија (Радојево), Молин, Честерег и Банатски Двор.⁷¹²

Стваралац фонда је престао са радом октобра месеца 1946. године, када је на основу Закона о административној подели АПВ укинут Срески народни одбор Српска Црња.⁷¹³

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са фондом Ф. 183 Срески народни одбор Српска Црња (1944–1946) 1945–1946. из којег је издвојен и сређен 1974. године. Приликом сређивања није вршено излучивање безвредног регистра-турског материјала. За предмете конфисковане имовине урађен је именски регистар.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁷¹¹ Службени лист ДФЈ, бр. 40/1945, стр. 345–348.

⁷¹² Исто.

⁷¹³ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

**Ф. 177 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ
– БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 43; 5,20 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, именски регистар (11.118 инвентарних јединица)

Категоризација: од изузетног значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Спискови конфисковане имовине; правоснажна решења о извршеној конфискацији непокретне имовине народних непријатеља, ратних злочинаца, немачких држављана и лица која су се за време окупације декларисала као Немци.

Историјат ствараоца фонда:

На основу Одлуке Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије од 21. новембра 1944. године, а на основу члана 28. и 30. Закона о конфискацији из 1945. године оформљене су среске комисије за конфискацију од стране среских народноослободилачких одбора, на целој територији Југославије, међу којима и Среска комисија за конфискацију за Срез петровградски (зрењанински).⁷¹⁴

Комисија је имала задатак да уз помоћ представника месних народноослободилачких одбора изврши конфискацију непокретне имовине народних непријатеља, ратних злочинаца, немачких држављана и лица која су се за време окупације декларисала као припадници немачке народноне групе. За свој рад Комисија је одговарала Земаљској комисији за конфискацију Србије. Стварна и територијална надлежност комисије обухватала је следеће месне народноослободилачке одборе: Арадац, Банатски Деспотовац, Бело Блато, Ботош, Елемир, Ечка, Јанков Мост, Клек, Катарица (Равни Тополовац), Книћанин, Лазарево, Лукино Село, Лукићево (Мартиница), Мужља, Орловат, Перлез, Стајићево, Фаркашдин и Чента. Комисија је поред доношења решења о конфискацији непокретне имовине, решавала предмете по жалбама и у оправданим случајевима доносила решења о деконфискацији. Правоснажна решења Комисија је достављала надлеж-

⁷¹⁴ Службени лист ДФЈ, бр. 40/1945, стр. 345–348.

ном среском суду који је вршио пренос конфисковане имовине у корист државе.⁷¹⁵

Стваралац фонда је престао са радом октобра 1946. године када је, на основу Закона о административној подели АП Војводине, укинут Срез петровградски.⁷¹⁶

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са фондом Ф. 185 Срески народни одбор Петровград (Зрењанин) (1945–1946) 1945–1946 из којег је издвојен и сређен 1974. године. Приликом сређивања није вршено излучивање безвредног регистратурског материјала. За предмете конфисковане имовине сачињен је именски регистар.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

Ф. 178 ГРАДСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ – ЗРЕЊАНИН (1944–1955), 1946–1958

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 43; к. 5; 1,20 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (73 инвентарних јединица).

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Месечни извештај о политичкој ситуацији у граду за 1946. годину; извештаји о формирању партијских организација; организација СКОЈ-а, АФЖ-а и НФ-а по радним организацијама на територији града; откуп житарица; списак локалних предузећа у граду; извештаји о раду друштвенополитичких организација; протестни митинзи због ИБ-а.

⁷¹⁵ Исто.

⁷¹⁶ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

Историјат ствараоца фонда:

Градски комитет СКС Зрењанин према подацима активиста, чланова КПЈ и СКОЈ–а, радио је скоро без прекида од оснивања КПЈ 1919. године. Међутим, писана документа о његовом раду нису сачувана. На основу мемоарске грађе, може се закључити да је Комитет деловао све до друге половине 1941. године, када је због терора окупатора, хапшења и стрељања престао да постоји. Обновљен је после ослобођења града октобра 1944. године, под називом Месни комитет КПЈ Петровград (Зрењанин).

Конституисање Градског комитета Комунистичке партије Србије у Зрењанину извршено је 13. јануара 1950. године.⁷¹⁷ На шестом конгресу Комунистичке партије Југославије од 27. маја 1952. године донета је одлука о промени назива Комунистичке партије Југославије у Савез комуниста Југославије, па је Градски комитет КПС Зрењанин променио назив у Градски комитет СКС Зрењанин.⁷¹⁸

Под називом Градски комитет СКС Зрењанин стваралац фонда је постојао све до престанка рада 1955. године када је, на основу Закона о подручјима срезова и општина у НР Србији од 20. јула 1955. године, дошло до оснивања Народног одбора општине Зрењанин а самим тим и до оснивања Општинског комитета СКС Зрењанин⁷¹⁹.

Историјат фонда:

Фонд је преузимао од Општинског комитета СКС Зрењанин у два наврата и то 1970. и 1973. године у делимично сређеном стању а сређен је 1974. године. Књига деловодног протокола од 1952. године до 1958. године је вођена континуирано и обухвата архивску грађу фонда Ф. 524 Општински комитет СКВ Зрењанин (1956–1990) 1956–1990. од 1956. до 1958. године. За део фонда урађен је аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

⁷¹⁷ 070, Ф. 178, Градски комитет СКС – Зрењанин (1944–1955) 1946–1958, бр. к. 3, бр. пред. 391/1950, Конституисање Градског комитета КПС Зрењанин 13. јануара 1950. године.

⁷¹⁸ *Преглед историје Савеза комуниста Југославије*, Београд 1963, стр. 546–547.

⁷¹⁹ *Службени гласник НРС*, бр. 56/1955, стр. 441.

**Ф. 179 СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ
– ЈАША ТОМИЋ (1945–1955), 1945–1955**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 9; к. 22; 3 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (714 инвентарних јединица)

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са састанака, седница и пленума Среског комитета и његових комисија; спровођење директива Покрајинског комитета Војводине и Централног комитета Србије; планови и програми рада партијских организација и њихова анализа; анализа рада друштвенополитичких организација (Синдикат, Социјалистички савез радног народа Југославије, Антифашистички фронт жена, омладинске организације, борачке и друге организације); идеолошко-политички рад; политичка ситуација на терену; Информбиро; стање у привреди, култури, образовању; оснивање сељачких радних задруга, омасовљавање, пословање; оснивање обданишта; партијске организације на терену среза; избори; кретање чланства; социјални и национални састав чланства; насељавање колониста; национализација; конфискација; упис народног зајма.

Историјат ствараоца фонда:

Срески комитет Савеза комуниста Србије Јаша Томић формирао је 1. јануара 1945. године, Окружни комитет КПС за северни Банат. Подређени су му били месни комитети и ћелије у Банатском Деспотовцу, Бусењу, Међи, Сутјесци, Сечњу, Крајишнику, Шурјану, Банатском Вишњићеву, Конаку, Незузини и Боки. Од 1952. године, Банатски Деспотовац је припао Среском комитету СКС „Тамиш”. Увођењем радничког самоуправљања 1950. године дошло је до новог приступа у раду партије. Да би се спречило срастање партијског и државног апарата одлучено је да се функција секретара среског комитета одвоји од функције председника среског народног одбора и де се функција секретара основне организације на селу одвоји од функције председника народног одбора.⁷²⁰ Смањење партијског апарата допринело

⁷²⁰ Преглед историје Савеза комуниста Југославије, Београд 1963, стр. 532.

је да се рад партијског руководства ослободи бирократског руковођења и њеном окретању идејном раду.

Законом о уређењу општина и срезова из 1955. године спроведена је нова територијална подела на комуне (општине) и заједнице комуна (срезове).⁷²¹ Смањењем броја општина и срезова довело је до проширења њихових подручја и до формирања Народног одбора среза Зрењанин.⁷²²

Формирањем Народног одбора среза Зрењанин 1955. године престаје да постоји Народни одбор среза Јаша Томић па самим тим и Срески комитет СКС Јаша Томић.⁷²³ Стваралац фонда је престао са радом 1. априла 1955. године када је припојен новоформираном Среском комитету СКС Зрењанин.⁷²⁴

Историјат фонда:

Грађу Среског комитета СКС Јаша Томић је 1955. године преузео новоформиран Срески комитет СКС Зрењанин, а по његовом укидању 1965. године, прелази у надлежност Општинског комитета СКВ Зрењанин. Грађа је преузета 1970. године, а фонд је архивистички сређен 1971. године. За поједине предмете израђен је аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 180 СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН (1946–1955), 1946–1955

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 25; к. 9; 1,60 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду, аналитички инвентар (401 инвентарна јединица)

Категоризација: /

⁷²¹ Службени гласник НРС, бр. 56/1955, стр. 441.

⁷²² Исто.

⁷²³ Исто.

⁷²⁴ Службени гласник НРС, бр. 1/1955, стр. 2.

Основне карактеристике садржаја грађе:

Планови и програми рада Среског комитета и његових органа; извештаји о извршењу програма рада; пописивање становништва, посебно чланова Среског комитета; стање у партијским организацијама на терену среза; идеолошко-политички рад; политичка ситуација на терену; стање у привреди, посебно пољопривреди, образовању, култури и другим непријатним делатностима; сељачке радне задруге; рад друштвенополитичких организација; откуп; Информбиро; протести; избори у партијским и другим друштвенополитичким организацијама; анализе избора за органе власти; нове уредбе у привреди; снабдевање становништва – објашњења и примена; Пети конгрес Комунистичке партије Југославије; изградња задружних домова; прославе државних празника; народни зајам; увођење радничког самоуправљања.

Историјат ствараоца фонда:

Срески комитет Савеза комуниста Србије „Бегеј” са седиштем у Зрењанину је био надлежан за територију Народног одбора среза севернопетроградског и од октобра 1946. године до друге половине 1947. године носио је назив Срески комитет КПС „Север”. Од 1947. године променио је назив у Срески комитет КПС „Бегеј”.⁷²⁵ Подређени су му били месни комитети и ћелије у: Новом Бечеју, Куману, Меленцима, Тарашу, Елемиру, Михајлову, Јанковом Мосту, Банатском Двору, Честерегу, Карађорђеви, Вујићеву (Торди), Александрову (Великим Ливадама), Новој Црњи, Српској Црњи, Војводи Степи, Тоби, Кларији (Радојеву) и Хетину.⁷²⁶

Законом о административно-територијалној подели Народне Републике Србије од 20. фебруара 1950. године, основан је Срески народни одбор потиски са седиштем у Волошинову (Новом Бечеју) а убрзо после тога и Срески комитет СК Среза потиског, којем су били подређени месни комитети у Куману, Тарашу, Новом Милошеву и градски комитет у Волошинову (Новом Бечеју), који су издвојени из Среског комитета КПС „Бегеј”.⁷²⁷

Од маја 1952. године Срески комитет КПС „Бегеј” је постао Срески комитет Савеза комуниста Србије „Бегеј”.

На овом подручју Срески комитет СКС „Бегеј” је деловао до 31. марта 1955. године, када је на основу Закона о подели територије НРС на општине, градове и срезове ушао у састав новоформираног Среског комитета СКС Зрењанин.⁷²⁸

⁷²⁵ Службени лист Војводине, бр. 40/1946, стр. 5.

⁷²⁶ Исто.

⁷²⁷ Службени гласник НРС, бр. 7/1950, стр. 86.

⁷²⁸ Исто, бр. 1/1955, стр. 2.

Историјат фонда:

После укидања Среског комитета СКС „Бегеј“ Зрењанин 1955. године, фонд је преузео новоформирани Срески комитет СКС Зрењанин, а после његовог укидања 1965. године, преузео га је Општински комитет СКС Зрењанин. Од Општинског комитета СКС Зрењанин фонд је преузет 1970. године и архивистички сређен исте године. За део фонда израђен је аналитички инвентар.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 181 ОКРУЖНИ КОМИТЕТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ СРБИЈЕ, АГИТПРОП КОМИСИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1944–1946), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Извештаји о раду среских агитпроп комисија; записници са конференција реонских одбора Народног фронта у Петровграду; записник са пленума Округног одбора; извештаји са предизборних зборових из 1945. године; извештаји о одржаним предавањима са темама и именима предавача среских агитпроп комисија; чланци и дописи за штампу среских дописничара за листове „Борба“ и „Слободна Војводина“.

Историјат ствараоца фонда:

Оснивачки конгрес Комунистичке партије Србије одржан је маја 1945. године када је дошло до обнављања организације у свим крајевима Србије.⁷²⁹ Организациону структуру КПЈ чинили су обласни, окружни, срески, месни и рејонски комитети КПЈ.⁷³⁰

⁷²⁹ Др Бранко Петрановић, *Политичка и економска основа народне власти у Југославији за време обнове*, Институт за савремену историју, Београд, 1969, стр. 23.

⁷³⁰ Исто, стр. 50.

Већ 3. јула 1945. Одлуком ЦК КПЈ године долази до реорганизације целе партијске организације. Према Пројекту о организационим питањима, структура апарата ЦК КПЈ је обухватала три одељења, између којих и Одељење за агитацију и пропаганду.⁷³¹

Успостављањем своје организације Агитпроп ЦК КПЈ је уз помоћ националних руководства изградио мрежу агитационо-пропагандних комисија. Агитпроп комисије партијских руководства су биле главни организатори и носиоци целокупног идеолошко-политичког и теоретског рада у Партији и ван ње и руководиле су свим пословима културе и просвете, штампе и издавачке делатности. Оне су се у свом раду ослањале на рад масовних организација, органе штампе и на рад државних органа у области културе и просвете.⁷³²

При Окружном комитету Комунистичке партије Србије у Петровграду (Зрењанину) већ у другој половини октобра 1944. године оформљена је Окружна агитпроп (агитационо-пропагандна) комисија. Комисија је имала сектор за агитацију и штампу, културно-просветни сектор, теоретско-предавачки сектор и организационо-технички сектор. Комисији су биле подређене комисије при среским, градским, односно општинским комитетима КПС, док је сама Комисија, директиве за рад добијала од Агитпроп комисије при Покрајинском комитету КПС за Војводину из Новог Сада.⁷³³ Стваралац фонда је престао са радом крајем 1946. године када су били укинати окружни комитети ЦК КПЈ.⁷³⁴

Историјат фонда:

Архив не располаже поузданим подацима о датуму преузимања фонда.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

⁷³¹ Исто, стр. 51–52.

⁷³² Исто.

⁷³³ Исто.

⁷³⁴ Исто, стр. 50.

Ф. 182 СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ – ЗРЕЊАНИН (1945–1965), 1945–1965

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 22; к. 43; 5,10 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: несређен

Информативна средства: нема

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Записници са седница радног колектива, одбора, годишњих скупштина већих синдикалних подружница; анализе; извештаји; реферати; уговори о раду; информације; правилници о радним односима; статистички прегледи; анкете; платни спискови; финансијски документи; архиве струковних синдиката; извештаји о раду појединих одбора и раду општинских одбора синдиката; персонални подаци.

Историјат ствараоца фонда:

На Првој општеземаљској конференцији радника и намештеника Југославије одржаној од 23. до 25. јануара 1945. године у Београду основана је синдикална организација под називом Јединствени савез радника и намештеника Југославије (ЈСРНЈ).⁷³⁵ На конференцији је усвојен и први привремен статут јединствених синдиката Југославије. Већ на првом конгресу 1948. године дошло је до промене назива у Савез синдиката Југославије.⁷³⁶

Синдикална организација је као добровољна и масовна организација радничке класе обухватала готово све запослене. У организационом погледу усвојен је двојни систем синдикалне организације: вертикални и хоризонтални. По вертикалном систему вршена је организација по струкама (професионалним савезима), месним одборима и подружницама у предузећима, док је хоризонтални обухватао рад Главних одбора по републикама, месних синдикалних већа која су обједињавала рад свих месних одбора и свих подружница у једном месту, као и савезни, Главни одбор јединствених синдиката.⁷³⁷ Највиши орган Савеза синдиката на територији Среза је била Скупштина коју су чинили делегати бирани у општинским већима. Среско веће је било извршни орган Скупштине које је од својих чланова

⁷³⁵ Исто, стр. 108.

⁷³⁶ *Политичка енциклопедија*, Београд, 1975, стр. 939.

⁷³⁷ Др Бранко Петрановић, *Политичка и економска основа народне власти у Југославији за време обнове*, Институт за савремену историју, Београд, 1969, стр. 110.

бирало председништво, односно секретаријат а према својим потребама оснивало је и разне комисије за обављање одређених послова⁷³⁸.

Среско синдикално веће Зрењанин оформљено је крајем јануара 1945. године под називом Среско веће Савеза синдиката (СВС) са седиштем у Петровграду (Зрењанину). Територијална надлежност Већа покривала је територију бивших срезова „Бегеј“, „Тамиш“ и Среза петровградског.⁷³⁹

Након ступања на снагу Закона о подручјима срезова и општина у НРС из 1955. године, проширује се надлежност Већа и на територију Среза кикиндског који се укида и припаја Срезу Зрењанин у чији састав улазе и укинути срезови „Бегеј“ и „Тамиш“.⁷⁴⁰ Тада је дошло до промене назива ствараоца фонда у Среско синдикално веће Зрењанин и тај назив је носио све до расформирања 1965. године. На састанку пленума Среског синдикалног већа одржаног 24. јула 1955. године дошло је до спајања Среског синдикалног већа Зрењанин, Јаша Томић и Нови Бечеј и избора Пленума Среског синдикалног већа Среза Зрењанинског.⁷⁴¹ Среско синдикално веће Зрењанин је конституисано 26. децембра 1955. године када је изабрано председништво од 15 чланова.⁷⁴² Ове административно-територијалне промене захтевале су и другачије организовање синдикалног покрета на територији среза Зрењанин. Формирају се општинска синдикална већа у: Зрењанину, Кикинди, Новом Бечеју, Чоки, Новом Кнежевцу, Сечњу, Житишту, Новој Црњи и Перлезу. У оквиру Среског већа функционишу синдикални савези и то: Синдикат радника у индустрији и рударству, Синдикат грађевинских радника, Синдикат радника услужних делатности, Синдикат пољопривредних, прехранбених и дуванских радника, Синдикат радника друштвених делатности. У оквиру Среског већа постојале су сталне и повремене комисије као: Комисија за економска питања, расподелу и стандард, Комисија за радничко и друштвено самоуправљање, Комисија за опште, стручно и друштвеноекономско пословање, Организациона кадровска комисија итд.⁷⁴³

Синдикални савези (струковни синдикати) функционисали су до 1. јула 1963. године, сем Среског одбора синдиката саобраћаја и веза, који је наставио да ради до 1965. године.

⁷³⁸ *Мала политичка енциклопедија*, Београд, 1966, стр. 1985.

⁷³⁹ Службени гласник НРС, бр. 7/1950, стр. 84–87.

⁷⁴⁰ Исто, бр. 56/1955, стр. 441.

⁷⁴¹ 070, Ф. 182, Среско синдикално веће Зрењанин (1945–1965) 1945–1965, бр. к. 19, Записник са састанка Пленума од 24. јула. 1955.

⁷⁴² Исто, Записник са првог састанка Пленума 26. децембра 1955.

⁷⁴³ Исто, Записник са састанка секретаријата Среског синдикалног већа из 1962.

Стваралац фонда је престао са радом 1. маја 1965. године, ступањем на снагу Уставног закона о укидању срезова на територији САПВ и са тим и среских институција и организација.⁷⁴⁴

Историјат фонда:

Грађа фонда је преузимања два пута и то 22. марта 1973, а други део грађе је преузет 23. маја 1985. године од Општинског већа Савеза синдиката Зрењанин.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф.183 СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР – СРПСКА ЦРЊА (1944–1946), 1945–1946 *

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 8; 0,90 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи о организацији Среза и месних народноослободилачких одбора; прикупљање добровољне помоћи за фронт и рањенике; пољопривредни радови; оснивање сабирних магацина; спровођење наредаба и упутстава Војне области за Банат, као и Окружног народног одбора у Петровграду (Зрењанину); конфискација; национализација; организовање школства и здравства; расподела намирница, текстила; рад на спровођењу избора за Уставотворну скупштину (упутства); колонизација; извештаји о раду Среза; откуп; додела кућа из општенородне имовине борцима и жртвама фашистичког терора; упутства о вођењу администрације; итд.

⁷⁴⁴ Службени гласник, бр. 7/1965, стр. 99.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. назив фонда је био Срески народноослободилачки одбор Српска Црња.

Историјат ствараоца фонда:

Срески народноослободилачки одбор у Српској Црњи основан је 17. октобра 1944. године. На основу одлуке Председништва Главног народноослободилачког одбора Војводине из 1945. године о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине, Срески народноослободилачки одбор Српска Црња ушао је у састав Окружног народноослободилачког одбора Петровград.⁷⁴⁵ Стварна и територијална надлежност СНОО Српска Црња обухватала је следеће месне народноослободилачке одборе: Александрово, Бегеј Св. Ђурађ (Житиште), Војвода Степа, Кларија (Радојево), Нова Црња, Руско Село са колоњијом Чарнојевићево, Српска Црња са насељем Војвода Бојовић, Тоба, Хетин са насељем стари Хетин, као и места у којима нису формирани месни народноослободилачки одбори због насељености Немаца: Молин, Хајфелд и Масторт (Нови Козарци) и Честерег. Срески народноослободилачки одбор је имао седам одељака и то за: унутрашње послове, за финансије, за пољопривреду и шумарство, за социјалну политику, за индустрију и занатство, за трговину и снабдевање и одељак управе народних добара. На челу сваког одељка налазио се повереник одељка који је уједно и био члан Извршног одбора. На основу Општег закона о народним одборима од 25. маја 1946. године Срески народноослободилачки одбор Српска Црња постаје Срески народни одбор Српска Црња.⁷⁴⁶

Одлуком Председништва Народне скупштине АП Војводине од 26. јануара 1946. године место Бегеј Свети Ђурађ је издвојено из Среског народног одбора Српска Црња и припојено Среском народном одбору Петровград (Зрењанин).⁷⁴⁷

Оваква територијална надлежност, као и организациона структура, није се мењала до укидања Среза, које је уследило на основу Закона о административној подели АП Војводине од 2. октобра 1946. године, којим је на територији Војводине укинута седам срезова, међу којима и Срески НО Српска Црња.⁷⁴⁸

Историјат фонда:

Фонд је издвојен приликом сређивања фонда Ф. 222 Народни одбор среза бегејског (1946–1955) 1944–1955. са седиштем у Зрењанину, чији је првобитан назив био Срески народни одбор севернопетровградски (кас-

⁷⁴⁵ Службени лист Војводине, бр. 1/1945, стр. 1–3.

⁷⁴⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 43/1946, стр. 482–490.

⁷⁴⁷ Службени лист Војводине, бр. 5/1946, стр. 2.

⁷⁴⁸ Службени гласник НРС, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

није СНО „Бегеј”), а који је био правни наследник укинутог Среског народног одбора Српска Црња. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 184 НАРОДНИ ОДБОР СРЕЗА ПОТИСКОГ
– НОВИ БЕЧЕЈ (1944–1955), 1945–1955**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 23; к. 85; 10,70 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Организација народноослободилачких одбора; записници са седница месних народних одбора; административно-територијална подела округа и срезова; организација пољопривредних радова; снабдевање становништва; оснивање школа; здравство; додела кућа из општенародне имовине; персонална решења; дозволе за рад приватним занатлијама; формирање народне милиције; регистрација трговачких и занатских радњи; колонизација; експропријација; откуп; пописи занатских и угостиољских радњи; решења о признавању радног стажа; извештаји о почетку рада школа; рад на социјалној заштити; упутства виших органа.

Историјат ствараоца фонда:

Срески народноослободилачки одбор у Новом Бечеју био је подређен Окружном народноослободилачком одбору у Петровграду (Зрењанину).⁷⁴⁹ Када је формирана Војна управа за Банат, Бачку и Барању био је директно подређен Команди подручја у Кикинди, односно Команди места у Новом Бечеју. Укидањем Војне управе за Банат, Бачку и Барању 15. фебруара 1945. године и ступањем на снагу Одлуке о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине 1945. године, СНОО Нови Бечеј је био надлежан за следеће месне народне

⁷⁴⁹ Службени лист Војводине, бр. 1/1945, стр. 1–3.

одборе: Беодру, (Ново Милошево) Вујићево, Драгутиново, Врањево, Кумане, Нови Бечеј, Меленце и Тараш.⁷⁵⁰

На основу Закона о административно-територијалној подели АП Војводине од 2. октобра 1946. године формирали су се административни срезови на територији Војводине, па је Одбор ушао у састав новоформираног Среза севернопетровградског, (каснији назив СНО „Бегеј“) чије је седиште било у Зрењанину.⁷⁵¹

После укидања Окружног народног одбора Зрењанин 1946. године па до оснивања области 1949. године срески народни одбори су преузели део послова које су обављали окружни народни одбори.⁷⁵²

До промене надлежности среских народних одбора дошло је доношењем Општег упутства о оснивању среских контролних комисија и органа народне инспекције 1948. године. Комисије су осниване одлуком среског народног одбора са циљем пружања помоћи и надзором над пословањем и радом органа државне управе, установа и предузећа на подручју среза.⁷⁵³ Исте године, донето је Опште упутство о оснивању 12 повереништава у среским народним одборима за сваку област друштвеноекономског живота у срезу.⁷⁵⁴

Године 1950. формиран је Срески народни одбор потиски са седиштем у Волошинову (Новом Бечеју) на основу Закона о административно-територијалној подели НР Србије на области, срезове, градове, градске реоне и градска насеља и места.⁷⁵⁵ Територија Среза се смањила тако да је обухватала следеће општине: Кумане, Ново Милошево и Тараш и подручје Народног одбора града Волошинова у чијем се саставу налазио град Волошинов и заселак Црна Бара.⁷⁵⁶

На основу Закона о подели територије НРС на општине, градове и срезове из 1952. године, постао је Народни одбор среза потиског са седиштем у Новом Бечеју.⁷⁵⁷ Организацију органа управе чинило је среско веће и веће произвођача. Среско веће је представљало све грађане у срезу док је Веће прозвођача представљало запослене у производњи на подручју среза. Уместо повереништва били су формиран секретаријати на чијем челу су се налазили начелници. Секретаријати су били за: опште послове, за унутрашње послове, за просвету и културу, за народно здравље и со-

⁷⁵⁰ Исто.

⁷⁵¹ Исто, бр. 40/1946, стр. 1–3.

⁷⁵² Службени гласник НРС, бр. 17/1947, стр. 201.

⁷⁵³ Службени лист ФНРЈ, бр. 82/1948, стр. 1261.

⁷⁵⁴ Исто, стр. 1399.

⁷⁵⁵ Службени гласник НРС, бр. 7/1950, стр. 81.

⁷⁵⁶ Исто, стр. 86.

⁷⁵⁷ Исто, бр. 15/1952, стр. 155.

цијалну политику и за привреду са одељењем за комуналне послове. Бира-ни се и први савети и то: савет за унутрашње послове и општу управу, савет за привреду, савет за просвету и културу, савет за комуналне послове и са-вет за народно здравље и социјалну политику. Као самостално тело обра-зована је Среска комисија за конфискацију непокретне имовине лица која су проглашена народним непријатељима и Среска комисија за ратну ште-ту.⁷⁵⁸

Рад ствараоца фонда престао је 1955. године, када је Народни одбор среза потиског, на основу Закона о подручјима срезова и општина у НР Ср-бији, ушао у састав новоформираног Среза зрењанинског.⁷⁵⁹

Историјат фонда:

Нема поузданих података о датуму преузимања архивске грађе фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 185 СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 5; 0,80 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Упутства виших органа за организацију рада срезова и народних одбо-ра; спискови депортованих и заробљених лица по месним народним од-борима; организација школства, здравства, записници са седница месних народних одбора; откази обртних дозвола за занатлије; откуп пријаве при-ватних занатлија за отварање занатских радњи; извештаји о броју незбри-

⁷⁵⁸ Исто, бр. 29/1952, стр. 370–382.

⁷⁵⁹ Исто, бр. 56/1955, стр. 441.

нутих породица; месечни здравствени извештаји; персонална решења за лекаре, апотекаре, бабице и болничарке; спискови пољопривредних справа и оруђа са већих експроприсаних и конфискованих имања; извештаји о избеглицама које се враћају кућама; извештаји о кретању становништва; подаци о броју експроприсаних поседа по категоријама и народностима; извештаји о броју насељених аграрних интересената.

Историјат ствараоца фонда:

Народноослободилачки одбор за срез Петровград (Зрењанин) је отпочео легално са радом 1. маја 1945. године на основу Одлуке о привременој организацији и делокругу рада народноослободилачких одбора на територији Војводине.⁷⁶⁰ Био је подређен Окружном народноослободилачком одбору у Петровграду (Зрењанину).⁷⁶¹ Први избори за органе Одбора одржани су 15. јуна 1945. године, а 29. јула 1945. године је извршено конституисање Извршног одбора. Срески народни одбор је био надлежан над месним народним одборима у: Словачком Арадцу, Андрејевцу (Српском Арадцу), Белом Блату, Ботошу, Елемиру, Ечки, Јанковом Мосту, Лукином Селу, Михајлову, Горњој Мужљи (Мужљи), Орловату, Перлезу, Стајићеву, Фаркаждину и Ченти. Укидањем Војне управе за Банат 15. фебруара Срески народноослободилачки одбор Петровград проширио је своју надлежност и над колонијама насељеним припадницима немачке народноне групе: Банатски Деспотовац, Катарина (Равни Тополовац), Клек, Книћанин и Лазарево.⁷⁶²

Општим законом о народним одборима од 25. маја 1946. године Срески Народноослободилачки одбор Петровград је постао Срески Народни одбор Петровград (Зрењанин).⁷⁶³ У административном погледу Срески народни одбор Петровград се делио на одељке и секције. Постојали су одељци за: просвету, народно здравље, опште послове, пољопривреду, финансије, социјалну политику, трговину, индустрију и занатство, снабдевање и грађевинско-технички одељак. Као посебна комисија при Среском одбору постојала је Комисија за доделу помоћи незбринутим породицама. У оквиру Среског одбора постојала је Пореска секција и Секција за катастар. Као посебна тела, организоване су још две комисије и то: Среска комисија за конфискацију непокретне имовине лица која су проглашена народним непријатељима, Среска комисија за колонизацију и Среска комисија за ратну штету.⁷⁶⁴

⁷⁶⁰ Службени лист Војводине, бр. 1/1945, стр. 1–3.

⁷⁶¹ Исто.

⁷⁶² Слободна Војводина, бр. 79/1945, стр. 1.

⁷⁶³ Службени лист ФНРЈ; бр. 43/1946, стр. 482–490.

⁷⁶⁴ Исто.

Рад ствараоца фонда престао је, на основу Закона о административној подели АП Војводине од 2. октобра 1946. године, када су, уместо Среског народног одбора Петровград (Зрењанин), образована два среза и то: Севернопетровградски и Јужнопетровградски (каснији називи Срески народни одбор „Бегеј” и Срески народни одбор „Тамиш”).⁷⁶⁵

Историјат фонда:

Нема података о датуму пријема архивске грађе овог фонда. Фонд је сређен 1974. године и тада није излучиван безвредни регистратурски материјал.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 186 СРЕСКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО – ЈАША ТОМИЋ (1945–1955), 1945–1955

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 17; 1,80 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: од великог значаја

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи који су настали током рада на гоњењу починилаца кривичних дела и привредних преступа: пријаве, решења, оптужнице, пресуде, жалбе на пресуде, извештаји (поверљиви и обични); судски предмети са ознакама А, БР, Г, ГР, К, КР, РО, УР.

Историјат ствараоца фонда:

Среско јавно тужилаштво Јаша Томић почело је са радом 3. фебруара 1945. године на основу одлуке АВНОЈ-а, којом је званично први пут уведен овај државни орган на целом подручју ФНРЈ.⁷⁶⁶ По свом карактеру, задацима и делокругу рада, новоформирана јавна тужилаштва немају ништа за-

⁷⁶⁵ Службени гласник Србије, бр. 47/1946, стр. 1257–1258.

⁷⁶⁶ 070, Ф. 186 Среско јавно тужилаштво Јаша Томић (1945–1955) 1945–1955, бр. к. 19, бр. пред. пов. 8/1955, Прослава десетогодишњице рада јавног тужилаштва.

једничко са државним тужилаштвима из Краљевине Југославије. За време Другог светског рата постојало је само Окружно јавно тужилаштво са седиштем у Бечкерек (Зрењанин), а по ослобођењу земље оснивају се, на основу *Закона о јавном тужиоштву*, поред окружног и среска јавна тужилаштва.⁷⁶⁷

По територијалној надлежности Среско јавно тужилаштво Јаша Томић је обухватало све општине Јашатомићког среза и то: Јаша Томић, Крајишник, Вишњићево, Сутјеску, Неузину, Јарковац, Конак, Шурјан, Хајдучицу, Стари Лец, Банатски Деспотовац, Сечањ, Милетићево, Криву Бару, Владичино Село, Боку и Међу.

Стваралац фонда је најпре носио назив Јавно тужилаштво Округа петровградског, помоћник за срез Јашатомићки, а од 1948. године променио је и назив и седиште, у Среско јавно тужилаштво Сечањ, да би од 1949. до 1955. године носио назив Среско јавно тужилаштво Јаша Томић.

Законом о јавном тужиоштву из 1946. године јавно тужилаштво је засновано на начелима организационог јединства, тако да је на челу свих тужилаштва у земљи стајао јавни тужилац ФНРЈ, кога је бирала Народна скупштина. Њему су били подређени јавни тужиоци у републикама и покрајинама, окрузима и срезovima. Овакав начин организације тужилаштва уведен је да би се осигурало ефикасно и јединствено спровођење закона на целој територији ФНРЈ. У надлежности Среског јавног тужилаштва било је покретање управног поступка по сопственој иницијативи или на молбу странака, да прати управни поступак и улаже жалбу ради правилног решења предмета. Оно је контролисало промет робе и снабдевање у циљу правилне потрошње робних фондова. Покретало је и дисциплински поступак против преступника Закона о државним службеницима који је водио Дисциплински суд при Извршном одбору Народног одбора среза Јаша Томић. У надлежности тужилаштва је било откривање и сузбијање саботаже, недопуштене шпекулације, повреда службене дужности, наношење штете народној имовини, ометање привредне обнове и изградње земље. У грађанским парницама јавни тужилац је подносио тужбе и предлоге, учествовао је у свим поступцима судова када су у питању материјални интереси државе, задружних и других друштвених организација од већег значаја. У кривичним парницама ислеђење је вршио јавни тужилац и његови иследни органи. Он је подизао и заступао оптужбу пред судом по свим кривичним делима која се гоне по службеној дужности, а имао је и право да учествује у кривичном постуку по делима која се гоне по приватној тужби,

⁷⁶⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 60/1946, стр. 696–698.

ако је јавни интерес био у питању.⁷⁶⁸ Тако је било до доношења Кривичног закона 1954. године, када су смањена овлашћења јавног тужиоца и када су неке компетенције јавног тужилаштва пренете на суд, односно органе унутрашњих послова.⁷⁶⁹

Среско јавно тужилаштво Јаша Томић престало је са радом 1955. године на основу Одлуке о утврђивању подручја окружних и среских *јавних тужиоштава*, када је територијална надлежност Среског јавног тужилаштва Зрењанин проширена на целу територију среза Зрењанин стварањем Другог среског суда Зрењанин.⁷⁷⁰

Историјат фонда:

Фонд је сређен по принципу провенијенције, односно хронолошки и по ознакама које је користио стваралац фонда. Неки предмети нису имали бројеве, па су им дати архивски бројеви. Доста предмета недостаје, нарочито поверљиве преписке и почетне године, 1945. и 1946. година. Од књига су сачуване само две: строго поверљиви и поверљиви уписник од 1950. до 1954. године и уписник са ознаком „Кр“ из 1953. године.

Фонд је примљен од Окружног јавног тужилаштва Зрењанин 16. децембра 1975. године. Сређен је архивистички, априла 1999. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су фрагментарно сачуване.

УПРАВЕ НАРОДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ДОБАРА (1945–1947)

Историјат ствараоца фонда: за фондове од броја 187–209

На основу Уредбе о снимању и организацији Државне пољопривредне комисије за управљање државним пољопривредним имањима из 1945. године донето је решење 19. јула 1945. о оснивању Главне пољопривредне комисије за Војводину, са седиштем у Новом Саду.⁷⁷¹ Задатак Комисије је био управљање земљом која је по Одлуци Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије конфискована од лица немачке народности и народних непријатеља. Комисија је преко управа пољопривредних добара (месних, реонских) управљала покретном и непокретном пољопри-

⁷⁶⁸ Исто.

⁷⁶⁹ Службени лист ФНРЈ, бр. 51/1954, стр. 694–698.

⁷⁷⁰ Службени лист ФНРЈ, бр. 29/1956, стр. 556.

⁷⁷¹ Службени лист ДФЈ, бр. 53/1945, стр. 471–472.

вредном имовином (земљом, сеоским стамбеним зградама, пољопривредним објектима, летином, стоком, храном, семеном, и покућством). Тиме су се обављале припреме за спровођење аграрне реформе и колонизације.

Одлуком Главне пољопривредне комисије за Војводину у Новом Саду формирана је 1945. године Реонска управа народних пољопривредних добара Петровград.⁷⁷² Главна пољопривредна комисија за Војводину имала је 15 реонских управа у: Новом Саду, Сомбору, Суботици, Кули, Апатину, Оџацима, Бачкој Паланци, Кнежеву, Панчеву, Вршцу, Белој Цркви, Петровграду (Зрењанину), Великој Кикинди, Панчевачком Риту, и Сремској Митровици. На основу Закона о установљењу и устројству Аутономне Покрајине Војводине донетог 10. августа 1945. године Реонској управи народних пољопривредних добара у Петровграду (Зрењанину) биле су подређене све управе народних пољопривредних добара на територији Народног одбора округа петровградског (зрењанинског) са срезовима: Петровград, Нови Бечеј, Велика Кикинда, Јаша Томић, Нови Кнежевац и Српска Црња.⁷⁷³ Под надлежношћу Реонске управе народних пољопривредних добара Петровград је било 29 месних управа пољопривредних добара.⁷⁷⁴ Задатак месних управа народних пољопривредних добара је било евидентирање, прикупљање и управљање пољопривредном имовином. На челу месних управа народних пољопривредних добара је стајао управник којем је у раду помагао, а у његовој одсутности га замењивао, помоћник управника.⁷⁷⁵

Решењем Привредног савета Владе ФНРЈ у Београду бр. 1130 од 25. јануара 1947. године, укинута је Главна пољопривредна комисија за Војводину с тим да је њене незавршене послове преузела Комисија за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ.⁷⁷⁶

⁷⁷² 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, к. бр. 1, пред. бр. 25/1945, Извештај о раду Управе.

⁷⁷³ Службене новине Војводине, бр. 13/1945, стр. 1.

⁷⁷⁴ 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947 бр. к. 1, бр. пред. 824/1945, Правила о пословању Главне пољопривредне комисије за Војводину и њених органа, Реонских и месних управа народних пољопривредних добара.

⁷⁷⁵ Исто.

⁷⁷⁶ 070, Ф. 174, Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин, (1945–1947) 1945–1947, бр. к. 28, бр. пред. 205, Решење о формирању ликвидационог књиговодства Реонске управе народних пољопривредних добара Зрењанин.

**Ф. 187 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЖИТИШТЕ (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 3; 0,36 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административно-финансијским пословањем УНПД; извештаји о извршеним пољопривредним радовима; разни инвентари; реверси о издатим стварима из магазина; молбе за доделу ствари и разног пољопривредног алата.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 188 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– СЕЧАЊ (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 10; к. 6; 0,87 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Дописи виших органа; књиге инвентара; подаци о конфискованим трговинским и занатским радњама; спискови издатих ствари за потребе колониста; решења среске комисије за конфискацију; издавање земље у закуп; молбе и одлуке за издавање материјала из магацина; платни спискови особља при УНПД; извештаји Реонској управи УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема поузданих података о времену преузимања овога фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 189 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КАТАРИНА (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ) (1945–1947), 1945–1947*

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ 15; к. 1; 0,44 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге поседа напуштене непокретне имовине Немаца; књиге покретног инвентара; књиге инвентара крупне стоке; књиге пољопривредних производа; списак службеника УНПД; молбе и одлуке за доделу разне робе из магацина; платни спискови службеника.

* У Водичу кроз архивске фондове из 1979. г. Равни Тополовац.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних добара пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 190 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ПЕРЛЕЗ (1945–1947), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. ./; к. 2; 0,24 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари; списи у вези са административно-финансијским пословањем; спискови занатских радњи које су припадале народним непријатељима; спискови о издатима намирницама и намештаја за потребе војних болница; платни спискови запосленог особља при УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 191 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– БАНАТСКИ ДЕСПОТОВАЦ
(1945–1947), 1944–1947**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 14; к. 9; 1,33 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Извештаји о раду; извештаји о засејаним површинама; о приносима; статистички подаци; испорука намирница и других ствари за војску и војне болнице; платни спискови запослених.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема поузданих података о датуму преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су већим делом сачувани.

**Ф. 192 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– БАНАТСКИ ДВОР (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 2; к. 2; 0,28 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административно-финансијским пословањем; извештаји о извршеним пољопривредним радовима; извештаји о приносима појединих култура; извештаји о одгоју стоке; платни спискови запосленог особља.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа фонда је преузета заједно са грађом фонда Ф. 174 Републичка управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив не располаже поузданим подацима о датуму преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

Ф. 193 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДУШАНОВАЦ (1945–1947), 1945–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. 2; 0,47 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административно-финансијским пословањем; инвентари; извештаји о извршеним пољопривредним радовима; спискови и евиденције у вези са конфискацијом немачке имовине; подаци о запосленом особљу при УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема позданих података о датуму пријема фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 194 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– БОКА (1945–1947), 1945–1946****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 3; 0,36 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Упутства и дописи Реонске управе народних пољопривредних добара; инвентари ствари нађених у напуштеним кућама Немаца и народних непријатеља; извештаји о обради земље; издавање обрадиве земље у закуп; платни спискови; спискови издатих ствари и покућства колонистима и другим лицима.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема позданих података о датуму преузимања овог фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 195 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЧЕСТЕРЕГ (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 4; 0,56 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари о напуштеним кућама; инвентари крупне стоке, пољопривредних справа и алата; решења среске комисије за конфискацију; спискови издатих ствари колонистима; административно-финансијски списи; упутства од Реонске управе народних пољопривредних добара; разни извештаји; спискови запосленог особља.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али не располажемо поузданим подацима о датуму преузимања овог фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 196 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЕЛЕМИР (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 5; к. 2; 0,36 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Извештаји о засејаним површинама; додела ствари колонистима; спискови покретне конфисковане имовине; платни спискови запослених.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа је преузета заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али не располажемо поузданим подацима о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су малим делом сачувани.

Ф. 197 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ХЕТИН (1945–1947), 1945–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. 4; 0,60 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари о напуштеним земљишним поседима и кућама; списи у вези са административно-финансијским пословањем; извештаји о раду Реонској управи УНПД; издавање земље у закуп; спискови запосленог особља; спискови издатих пољопривредних алатки.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су мањим делом сачувани.

**Ф. 198 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЈАША ТОМИЋ (1945–1947), 1945–1947****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,14 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административним пословањем; подаци о запосленом особљу; инвентари.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 199 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– КЛЕК (1945–1947), 1945–1946****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 10; к. 2; 0,50 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Административно-финансијски списи; подаци о обрађеним површинама; статистички подаци о приносима појединих култура; извештаји о издатим стварима и покућства колонистима; персонална решења службеника УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив не располаже поузданим подацима о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге су већим делом сачуване.

Ф. 200 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КОНАК (1945–1947), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. ./; к. 2; 0,24 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари; подаци о извршеним пољопривредним радовима; административно-финансијски списи; платни спискови службеника управе.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив не располаже поузданим подацима о датуму преузимања фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 201 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– КРАЈИШНИК (1945–1947), 1944–1946****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 4; к. 1; 0,20 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Спискови конфисковане немачке имовине; инвентари о напуштеним немачким радњама; извештаји о пољопривредним радовима; извештаји о приносима; спискови издатих ствари и намирница колонистима; подаци о запосленима у УНПД; дописи и упутства виших органа.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Књиге и списи су мањим делом сачувани.

**Ф. 202 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЛАЗАРЕВО (1945–1947), 1945–1947**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. 5; 0,64 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге поседа напуштене немачке имовине; књиге инвентара крупне стокe; књиге покретног инвентара; решења среске комисије за конфискацију; спискови о додели ствари колонистима; статистички подаци; платни спискови службеника УНПД; списи у вези са административним пословима.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овога фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Књиге и списи су мањим делом сачувани.

**Ф. 203 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– ЛУКИЋЕВО (1945–1947), 1945–1947**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 7; к. 2; 0,30 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге општег инвентара; списи у вези са административно-финансијским пословањем; извештаји о приносима и о извршеним пољопривредним радовима; подаци о запосленом особљу у УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о датуму преузимања овог фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Књиге и списи су фрагментарно сачувани.

Ф. 204 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ (1945–1947), 1945–1947

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 8; к. 6; 0,88 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Молбе и одлуке за доделу намештаја и покућства из магацина; књиге инвентара; инвентари занатских радњи који су припадали народним непријатељима; статистички подаци; извештаји о извршеним пољопривредним радовима; уговори о закупу; подаци о издатим намирницама за војску; подаци о издатим количинама житарица; платни спискови запосленог особља при УНПД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су мањим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

**Ф. 205 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– СРПСКА ЦРЊА (1945–1947), 1945–1946****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 11; к. 7; 1,18 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Књиге инвентара; спискови конфисковане немачке имовине; спискови издатих ствари колонистима; статистички подаци; издавање земље у закуп; дописи виших органа; платни спискови запосленог особља при УНД; извештаји о извршеним пољопривредним радовима; извештаји о издатим пољопривредним производима и количинама житарица.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Фонд је примљен заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Сређен је 1974. године.

Степен сачуваности:

Књиге и списи су мањим делом сачувани.

**Ф. 206 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– НОВИ БЕЧЕЈ (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 3; 0,45 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари; спискови и евиденције у вези са конфискацијом; реверси о издатим стварима; спискови запосленог особља при УНД; административно-финансијски списи.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 207 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– НЕУЗИНА (1945–1947), 1945–1946**

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. 1; к. 1; 0,13 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административно-финансијским пословањем; подаци о запосленом особљу при УНД; реверси о издатим стварима.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

Ф. 208 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – МЕЂА (1945–1947), 1945–1946

Основни подаци о фонду

Количина архивске грађе: књ. /; к. 1; 0,12 м

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Списи у вези са административно-финансијским пословањем; инвентари; подаци о запосленом особљу у УНД; дописи виших органа.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа је примљена заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи су фрагментарно сачувани.

Књиге нису сачуване.

**Ф. 209 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА
– МОЛИН (1945–1947), 1945–1948****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 3; к. 3; 0,41 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Инвентари; административно-финансијски списи; спискови издатих ствари и покућства колонистима; спискови издатих намирница за потребе војске; статистички подаци; платни спискови запосленог особља при УНД.

Историјат ствараоца фонда:

Историјат о раду ствараоца фонда налази се испред фонда Ф. 187.

Историјат фонда:

Архивска грађа фонда је примљена заједно са грађом фонда Ф. 174 Реонска управа народних пољопривредних добара Зрењанин (1945–1947) 1945–1947, али Архив нема поузданих података о времену преузимања овог фонда. Фонд је сређен 1974. године.

Степен сачуваности:

Списи и књиге су фрагментарно сачувани.

**Ф. 210 ПОЉОПРИВРЕДНО ДОБРО „ЛИВАДЕ” – ЕЧКА
(1945–1960), 1946–1960****Основни подаци о фонду**

Количина архивске грађе: књ. 18; к. 24; 3,21 m

Језик грађе: српски

Степен сређености: сређен

Информативна средства: сумарни инвентар са ширим подацима о фонду

Категоризација: /

Основне карактеристике садржаја грађе:

Матичне књиге радника, главна књига, деловодник, књига основних средстава, тарифни правилници, инвестициони програми са пројектима, лични картони радника, општа преписка, платни спискови, завршни рачуни.

Историјат ствараоца фонда:

После укидања Управе народних пољопривредних добара основане су половином 1945. године Државне пољопривредне комисије за управљање државним пољопривредним имањима, које су водиле бригу о земљи до оснивања пољопривредних добара. У ствари, оне су имале задатак да Министарству пољопривреде Савезне владе предложи имања за формирање државних пољопривредних добара, која ће предати на управу федералним јединицама и доделити другим установама као имања, која ће се употребити за колонизацију.⁷⁷⁷

Исте године донет је Закон о државним пољопривредним добрима којим је било регулисано, да се од пољопривредног земљишта у Војводини, које је улазило у државни земљишни фонд, оснивају пољопривредна добра (са свим пољопривредним фабрикама које су органски везане за ово добро) и ставе под управу Покрајинског одбора Војводине.⁷⁷⁸

Раднички савет Пољопривредног добра „Ливаде“ Ечка 28. 12. 1959. године донео је одлуку да се имање и сви службеници имања припоје Пољопривредном добру „Зрењанин“ у Зрењанину, што је и учињено почетком следеће године.⁷⁷⁹

Историјат фонда:

Фонд је примљен од Пољопривредног добра „Зрењанин“ у Зрењанину 1970. године. Сређен је 1988. године.

Степен сачуваности:

Списи су већим делом сачувани.

Књиге су мањим делом сачуване.

⁷⁷⁷ Службени лист ФНРЈ, бр. 53/482/1945, стр. 468.

⁷⁷⁸ Исто, бр. 56/529/1945, стр. 512.

⁷⁷⁹ 070, Пољопривредно добро „Ливаде“ Ечка (1945–1960) 1946–1960, бр. к. 19, бр. пред. 1402/1959.

ПОПИС ФОНДОВА ПО КЛАСИФИКАЦИОНОЈ ШЕМИ

А. 1. УПРАВА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

А. 1. 1. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ДО 1918.

Ову подгрупу чине фондови настали радом локалних органа управе за време Аустро-Угарске монархије, до 1918. године. Овом свеском Водича обухваћено је осам таквих фондова. Од тога, један фонд је управа града са уређеним сенатом Великог Бечкерека, а седам су фондови општинских управа. До 1850. године органи управе су вршили и судску власт, па фонд градске управе, поред списка из области управе, садржи и судске предмете, који су решавани првостепено. То су били судски предмети у свим грађанским стварима (изузимајући урбаријалне предмете који су се подносили Властелинском суду) и предмети за мања кривична дела. Такође, градска управа је до 1872. године водила бригу о сирочадима и регулисала је старатељске односе, па се предмети из те области, до оснивања Градског сирочадског стола Велики Бечкерек, налазе у фонду Ф. 3.

Карактеристике грађе: Архивска грађа фонда градске управе Ф. 3 је фрагментарно сачувана за XVIII век, док је већим делом сачувана од 1810. године, тако да је сачувано укупно 85,57 m. За насељена места у околини града немамо податке када су добила статус општина, јер је архивска грађа фрагментарно сачувана. Списи нису сачувани, а од књига сачуване су књиге записника скупштинских седница, укупно 1,11 m. Архивска грађа Ф. 3 писана је латинским, немачким и мађарским језиком, док је архивска грађа општинских фондова писана само немачким и мађарским језиком, јер у време када је настала латински више није био службени језик у државној администрацији.

Временски распон грађе: Архивска грађа Ф. 3 обухвата период од 1769. до 1920. године и прелази границу ове подгрупе због књиге: Именик обртних записника 1901–1920. године. Архивска грађа настала радом општина обухвата период од 1855. до 1919. тако да и Ф. 40 садржи Књигу седничких записника 1912–1919, која обухвата архивску грађу из 1919. године за подгрупу А. 1. 2.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови у овој подгрупи су сређени, имају сумарне инвентаре и белешке о фонду, а за фонд Ф. 3 израђен је и аналитички инвентар.

Начин заштићености: Део архивске грађе Ф.3 са почетка XIX века је рестаурисан. Пошто није извршено заштитно снимање микрофилмовање

грађе ни једног од фондова из ове подгрупе, она је доступна истраживачима у оригиналу. Из фонда градске управе Ф. 3 издвојено је десет архивских предмета и они се као раритети чувају у посебним условима (закључана у металном ормару) са осталим раритетима.

1. А. 1. 1. Ф. 3 ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК, ГРАД СА УРЕЂЕНИМ СЕНАТОМ
(NAGY BECSKEREK RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS)
– NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН), (1769–1918),
1769–1920
2. А. 1. 1. Ф. 22 ОПШТИНА СРПСКИ АРАДАЦ, ДОЊИ АРАДАЦ
(GEMEINDE SZERB ARADATZ, ALSÓARADI KÖZSÉG)
– ALSÓARADI I FELSŐARADI (АРАДАЦ)
(?–1918), 1855–1861
3. А. 1. 1. Ф. 35 ОПШТИНА СРПСКА БОКА (SZERB BÓKA KÖZSÉG)
– BÓKA (БОКА) (?–1918), 1884–1918
4. А. 1. 1. Ф. 40 ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО (NAGY-ERZSÉBETLAK KÖZSÉG)
– NAGY-ERZÉBETLAK (БЕЛО БЛАТО)
(?–1918), 1888–1919.
5. А. 1. 1. Ф. 41 ОПШТИНА РУМУНСКА ЕЧКА, ОПШТИНА ЕЧКА
(ROMÁN ÉCSKA KÖZSÉG, ECSEHIDA KÖZSÉG)
– ÓÉCSKA I ÉCSKA (ЕЧКА) (?–1918), 1889–1897
6. А. 1. 1. Ф. 44, ОПШТИНА ЦРЊА И НЕМАЧКА ЦРЊА
(CZERNYA I NÉMET CZERNYA KÖZSÉG)
– CZERNYE I NÉMET CZERNYE) (СРПСКА ЦРЊА)
(?–1918), 1890–1914
7. А. 1. 1. Ф. 54, ОПШТИНА МОДОШ (MÓDOS KÖZSÉG)
– MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ) (?–1918), 1899–1916
8. А. 1. 1. Ф. 88, ОПШТИНА МАЂАРСКА ЦРЊА
(MAGYARCSERNYE KÖZSÉG)
– MAGYARCSERNYE (НОВА ЦРЊА) (?–1918), 1918

А. 1. 2. АРХИВСКИ ФОНДОВИ 1918–1941.

Архивски фондови органа управе између два светска рата садрже архивску грађу из целокупног друштвенополитичког и социјално-економског живота града Зрењанина и насељених места у околини. Описано је 19

архивских фондова са архивском грађом доста различитог садржаја из области управе. Фондови средњих начелстава Ф. 76 и Ф. 77 садрже архивску грађу, која се односи углавном на проблеме који су решавани стварањем нове државе Краљевине СХС у пограничном делу земље, а који су били у домену средње управе, док Ф. 97. садржи архивску грађу која описује градски живот. Ф. 105 садржи архивску грађу о спровођењу аграрне реформе између два светска рата. Овом подгрупом обухваћени су и фондови 13 општинских управа по насељеним местима који садрже архивску грађу о друштвеноекономском животу села.

Карактеристике грађе: Од фондова ове подгрупе само фондови Градско поглаварство Петровград, Општина Нова Црња и Општина Јаша Томић имају већим делом сачувану архивску грађу, укупно 69,44 m, док фонд Комисија за аграрну реформу Вршац има већим делом сачуване списе (укупно 27,34 m), а фонд Пореска управа Петровград има већим делом сачуване књиге (укупно 78,80 m). Остали фондови имају фрагментарно сачувану архивску грађу, укупно 5, 54 m. Фонд Ф. 85 не садржи архивску грађу зато што су Записници са седница Општинске управе континуирано вођени од 1939–1954. године, па су због тога одложени у фонд бр. Ф. 169, Народни одбор Банатски Двор 1945–1955.

Архивска грађа свих фондова писана је српским језиком, осим Ф. 79, која је писана мађарским језиком.

Временски распон грађе: Иако ова подгрупа обухвата период од 1919. до 1941. године, фондови Ф. 72 и Ф. 73 садрже књиге скупштинских записника које обухватају неколико година до 1918. године па је временски распон архивске грађе ове подгрупе од 1911. до 1941. године.

Степен сређености и информативна средства: Сем Ф. 77 и Ф. 112 сви остали фондови су сређени, имају израђен сумарни инвентар и белешку о фонду, а Ф. 105 има израђен аналитички инвентар, док Ф. 97 има предметни регистар.

Начин заштићености: Фондови ове подгрупе нису микрофилмовани нити дигитализовани и у оригиналу су доступни истраживачима.

1. А. 1. 2. Ф. 71	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО
(?–1941), 1935–1941.
2. А. 1. 2. Ф. 72	ОПШТИНА НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ
(1919–1941), 1911–1941
3. А. 1. 2. Ф. 73	ОПШТИНА СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ
1919–1941), 1915–1940

4. А. 1. 2. Ф. 74 ЖАНДАРМЕРИЈСКА СТАНИЦА – НОВА ЦРЊА
(1919–1941), 1919–1941
5. А. 1. 2. Ф. 75 ОПШТИНА СЛОВАЧКИ АРАДАЦ – АРАДАЦ
(1919–1941), 1920–1940
6. А. 1. 2. Ф. 76 СРЕСКО НАЧЕЛСТВО НОВИ БЕЧЕЈ –
НОВИ БЕЧЕЈ (1919–1941), 1920–1939
7. А. 1. 2. Ф. 77 СРЕСКО НАЧЕЛСТВО ЈАША ТОМИЋ –
ЈАША ТОМИЋ (1924–1941), 1928–1941
8. А. 1. 2. Ф. 78 ОПШТИНА СРПСКА ЦРЊА – СРПСКА ЦРЊА И
ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА) (1919–1941), 1927–1941
9. А. 1. 2. Ф. 79 ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) –
НОВА ЦРЊА, (1919–1941), 1919–1941
10. А. 1. 2. Ф. 80 ОПШТИНА КОНАК – КОНАК
(1919–1941), 1921–1940
11. А. 1. 2. Ф. 81 ОПШТИНА ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ
(1924–1941), 1924–1941
12. А. 1. 2. Ф. 82 ОПШТИНА БОКА – БОКА
(1919–1941), 1924–1936
13. А. 1. 2. Ф. 83 ОПШТИНА БОЧАР – БОЧАР
(1919–1941), 1919–1934
14. А. 1. 2. Ф. 84 ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО
(1919–1941), 1919–1940
15. А. 1. 2. Ф. 85 ОПШТИНА БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР
(1919–1941) 1939–1941
16. А. 1. 2. Ф. 87 ОПШТИНА БЕГЕЈ СВЕТИ ЋУРАЋ –
БЕГЕЈ СВЕТИ ЋУРАЋ (ЖИТИШТЕ),
(1919–1941), 1926–1941
17. А. 1. 2. Ф. 97 ГРАДСКО ПОГЛАВАРСТВО ПЕТРОВГРАД –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1919–1941
18. А. 1. 2. Ф. 105 КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ
АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – ВРШАЦ
(1920–1935), 1922–1935

А. 1. 3. АРХИВСКИ ФОНДОВИ 1941–1944.

Овом подгрупом обухваћено је 14 фондова органа управе. Међутим, фонд Банатска финансијска дирекција Бечкерек има архивску грађу за период 1941–1945, али је због територијалне надлежности предат Архиву Војводине.

Иако ова подгрупа треба да обухвата фондове настале у току Другог светског рата, ипак фонд Комисија за ликвидацију аграрне реформе Петровград садржи архивску грађу од 1920. до 1944. године. Није извршена периодизација зато што фонд садржи катастарске мапе о велепоседима, које је немогуће поделити. Такође, Ф. 86 садржи књигу Именик уз деловодник, која је континуирано вођена од 1878. до 1943. године, као и књигу Записник скупштинских седица и Општинског одбора од 1929. до 1943. године. Остали фондови имају архивску грађу насталу радом органа управе у посебним политичким, односно ратним околностима.

Карактеристике грађе: Иако ова подгрупа обухвата фондове који су настали у ратним приликама, ипак је архивска грађа за два фонда добро сачувана: за Ф. 133 у потпуности (25, 64 m), а за Ф. 99 већим делом (67,52 m). Од осталих фондова Ф. 135 има списе већим делом сачуване (1, 25 m), док сви остали фондови имају мањим делом или фрагментарно сачувану архивску грађу, која укупно износи 2,37 m. Архивска грађа фонда Ф. 134, Општинска управа Банатско Карађорђево од 1941. до 1944. није сачувана. У фонду се налазила књига Записника 1929–1945, која је вођена на седницама скупштине Општине Банатско Карађорђево од 1929–1936. и записнике Месног народноослободилачког одбора Банатско Карађорђево од 1945. године. Ревизијом фондова 2004. године утврђено је да записници не припадају Ф. 134.

С обзиром на окупациони период, архивска грађа је писана немачким и српским језиком, сем за Ф. 86, Ф. 99, Ф. 134, Ф. 140 која је писана само српским језиком. Само је архивска грађа Ф. 131. писана немачким језиком.

Временски распон грађе: Подгрупа нема само фондове из окупационог периода како би требало да буде, односно физички није могло да се изврши раздвајање архивске грађе, па је због тога временски распон фондова од 1878. до 1945. године.

Степен сређености и информативна средства: Од исказаних фондова само је шест сређено Ф. 86, Ф. 128, Ф. 129, Ф. 133, Ф. 139, Ф. 140. За сређене фондове израђен је сумарни инвентар са белешком о фонду, а за Ф. 133 израђен је аналитички инвентар.

Начин заштићености: Фондови ове подгрупе нису микрофилмовани нити дигитализовани и у оригиналу су доступни истраживачима.

1. А. 1. 3. Ф. 86 ОПШТИНА АНДРЕЈЕВАЦ (GEMEINDEAMT ANDREJEWATZ) – ANDREJEWATZ (АРАДАЦ), (1941–1944), 1878–1943
2. А. 1. 3. Ф. 95 БАНАТСКА ФИНАНСИЈСКА ДИРЕКЦИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1941–1945), 1941–1945
3. А. 1. 3. Ф. 99 КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1920–?), 1920–1944
4. А. 1. 3. Ф. 128 ПРЕФЕКТУРА ПОЛИЦИЈЕ ЗА БАНАТ (POLIZEIPRÄFEKTUR DES BANATES) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1942–1944), 1941–1944
5. А. 1. 3. Ф. 129 ПОЛИЦИЈСКИ КОМЕСАРИЈАТ (POLIZEIKOMMISSARIAT IN NEU BETSCHE I ARATSCH) – NEU BETSCHE (НОВИ БЕЧЕЈ) (1941–1942), 1941–1942
6. А. 1. 3. Ф. 131 НЕМАЧКА НАРОДНОСНА ГРУПА У БАНАТУ И СРБИЈИ (DEUTSCHE VOLKSGRUPPE IM BANAT UND SERBIEN) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1941–1944), 1941–1944
7. А. 1. 3. Ф. 133 ГРАДОНАЧЕЛНИЧКО ЗВАЊЕ БЕЧКЕРЕК (BÜRGERMEISTERAMT BETSCHKEREK) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1941–1944), 1936–1944
8. А. 1. 3. Ф. 134 ОПШТИНСКА УПРАВА БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО (GEMEINDEVERWALTUNG BANATSKO KARAĐORĐEVO)– БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО (1941–1944), 1929–1945
9. А. 1. 3. Ф. 135 ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (GEMEINDE NEU ZERNE) – NEU ZERNE (НОВА ЦРЊА) (1941–1944), 1941–1944

10. A. 1. 3. Ф. 136	ОПШТИНСКА УПРАВА НОВИ ИТЕБЕЈ
(GEMEINDEVERWALTUNG NEU ITEBE) –
NEU ITEBE (НОВИ ИТЕБЕЈ)
(1941– 944), 1941–1943
11. A. 1. 3. Ф. 137	ОПШТИНА МОДОШ (GEMEINDEAMT MODOSCH) –
MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)
(1941–1944), 1941–1944
12. A. 1. 3. Ф. 138	ОПШТИНА КОНАК (GEMEINDEAMT KONAK) –
КОНАК (1941–1944), 1941–1944
13. A. 1. 3. Ф. 139	ОПШТИНСКА УПРАВА СРПСКИ ИТЕБЕЈ
(GEMEINDEVERWALTUNG SERB ITEBE) –
SERB ITEBE (СРПСКИ ИТЕБЕЈ) (1941–1944), 1941–1943
14. A. 1. 3. Ф. 140	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО (GEMEINDE STAJITSCHVO) –
STAJITSCHVO (СТАЈИЋЕВО)
(1941–1944), 1940–1943

А. 1. 4. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ОД 1944.

У ову подгрупу спадају фондови органа управе социјалистичког периода, укупно 55 фондова, који садрже углавном документацију постратног периода. Извесних хронолошких одступања има код Ф. 120, Ф. 153, Ф. 154, Ф. 159 и Ф. 160. Код ових фондова није било могуће из техничких разлога поштовање временских граница за овај период. Оно што је карактеристично за ове фондове је недостатак архивске грађе из првих година после ослобођења земље.

Архивска грађа фондова окружних, среских и општинских народних одбора садржи архивску грађу из које може да се сагледа организација друштвенополитичког и економског живот после рата, као и о утврђивању ратне штете, спровођењу колонизације, експропријације и конфискације имовине од сарадника окупатора.

Карактеристике грађе: Фондови ове подгрупе имају углавном мањим делом сачувану архивску грађу (за 44 фонда има 39,09 т), сем за фондове Ф. 159, Ф. 160, Ф. 164, Ф. 166, Ф. 170, Ф. 171, Ф. 173, Ф. 174, Ф. 175, Ф. 177 и Ф. 184, за које је сачувано укупно 173,07 т. Од фондова управе народних пољоприврених добара једино Ф. 189 има већим делом сачуване књиге, док је код осталих фондова врло мало сачувана архивска грађа. Сва архивска грађа ове подгрупе је написана српским језиком.

Временски распон грађе: Овом подгрупом обухваћена је архивска грађа од 1930. до 1963. године, што представља одступање од периода ове подгрупе због неколико фондова и то: Ф. 120, због предмета о ревизији земљорадничких дугова из предратног периода, па фонд садржи архивску грађу од 1930. до 1946. године, затим Ф. 153 има у једној књизи вођен Записник Општинског одбора са имеником од 1938. до 1945. године, Ф. 159 поседује књигу у којој је континуирано вођен скупштински записник за општину Банатско Карађорђево од 1929. до 1959. године. Такође, за Ф. 160 у једној књизи је континуирано вођен поверљиви деловодник, кога је започео Градски физикат Петровград 1939. године, а завршила је Санитарна инспекција Народног одбора општине Зрењанин 1950. године. За Ф. 154 вођен је деловодни протокол од 1941–1945. године, који је вођен континуирано у једној књизи и садржи податке из 1941. године и из 1945. године и зато је одложен у овај фонд.

Степен сређености и информативна средства: Фондови ове подгрупе су већим делом сређени, сем Ф. 142, Ф. 157, Ф. 160, Ф. 162 и Ф. 163. Сређени фондови имају израђен сумарни инвентар са белешкама о фонду. Фондови Ф. 175, Ф. 176, Ф. 177 имају израђен именски регистар, док Ф. 143 има израђен именски регистар за предмете са садржајем о конфискацији имовине.

Начин заштићености: Пошто није извршено заштитно снимање (ни микрофилмовање, ни дигитализација) архивске грађе ни једног од наведених фондова из ове подгрупе, она је доступна истраживачима у оригиналу.

1. А. 1. 4. Ф. 120	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД,
КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ
ДУГОВА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1946) 1930–1946
2. А. 1. 4. Ф. 142	МЕСНИ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР БОЧАР –
БОЧАР (1945–1946) 1945
3. А. 1. 4. Ф. 143	ОКРУЖНИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД –
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1944–1946), 1944–1946
4. А. 1. 4. Ф. 152	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ –
ЖИТИШТЕ (1944–1963), 1945–1962
5. А. 1. 4. Ф. 153	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВА ЦРЊА –
НОВА ЦРЊА (1944–1963), 1938–1960

6. А. 1. 4. Ф. 154	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ МЕЂА –
МЕЂА (1944–1955), 1941–1955
7. А. 1. 4. Ф. 155	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЛУКИНО СЕЛО –
ЛУКИНО СЕЛО (1944–1955), 1945–1955
8. А. 1. 4. Ф. 156	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ АРАДАЦ –
АРАДАЦ (1944–1955), 1946–1955
9. А. 1. 4. Ф. 157	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЕЧКА –
ЕЧКА (1944–1960), 1944–1960
10. А. 1. 4. Ф. 158	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЧЕСТЕРЕГ –
ЧЕСТЕРЕГ (1944–1957), 1945–1956
11. А. 1. 4. Ф. 159	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКО
КАРАЂОРЂЕВО – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО
(1944–1959) 1929–1959
12. А. 1. 4. Ф. 160	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЗРЕЊАНИН –
ЗРЕЊАНИН (1944–1963), 1936–1963
13. А. 1. 4. Ф. 161	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОРДА – ТОРДА
(1944–1959), 1944–1956
14. А. 1. 4. Ф. 162	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СТАЈИЋЕВО –
СТАЈИЋЕВО (1944–1955), 1944–1955
15. А. 1. 4. Ф. 163	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БЕЛО БЛАТО –
БЕЛО БЛАТО (1944–1957), 1941–1957
16. А. 1. 4. Ф. 164	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СРПСКИ ИТЕБЕЈ –
СРПСКИ ИТЕБЕЈ (1944–1959), 1944–1959
17. А. 1. 4. Ф. 165	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВИ ИТЕБЕЈ –
НОВИ ИТЕБЕЈ (1944–1955), 1940–1955
18. А. 1. 4. Ф. 166	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ПЕРЛЕЗ –
ПЕРЛЕЗ (1944–1963), 1944–1963
19. А. 1. 4. Ф. 167	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ РАВНИ ТОПОЛОВАЦ –
РАВНИ ТОПОЛОВАЦ (1944–1955), 1946–1955
20. А. 1. 4. Ф. 168	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОБА –
ТОБА (1944–1955), 1950–1955

21. A. 1. 4. Ф. 169 НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКИ ДВОР –
БАНАТСКИ ДВОР (1944–1955), 1939–1955
22. A. 1. 4. Ф. 170 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ –
СРПСКА ЦРЊА (1945–1946), 1945
23. A. 1. 4. Ф. 171 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ –
НОВИ БЕЧЕЈ (1945–1946), 1945
24. A. 1. 4. Ф. 172 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ –
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945
25. A. 1. 4. Ф. 173 ГРАДСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945
26. A. 1. 4. Ф. 174 РЕОНСКА УПРАВА НАРОДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ
ДОБАРА – ЗРЕЊАНИН (1945–1947), 1945–1947
27. A. 1. 4. Ф. 175 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ –
ЈАША ТОМИЋ (1945–1946), 1946
28. A. 1. 4. Ф. 176 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ –
СРПСКА ЦРЊА (1945–1946), 1945–1946
29. A. 1. 4. Ф. 177 СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ –
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945
30. A. 1. 4. Ф. 183 СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР – СРПСКА ЦРЊА
(1944–1946), 1945–1946
31. A. 1. 4. Ф. 184 НАРОДНИ ОДБОР СРЕЗА ПОТИСКОГ –
НОВИ БЕЧЕЈ (1944–1955), 1945–1955
32. A. 1. 4. Ф. 185 СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1945–1946), 1945–1946
33. A. 1. 4. Ф. 187 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
ЖИТИШТЕ (1945–1947), 1945–1946
34. A. 1. 4. Ф. 188 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
СЕЧАЊ (1945–1947), 1945–1946
35. A. 1. 4. Ф. 189 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
КАТАРИНА (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)
(1945–1947), 1945–1947

36. А. 1. 4. Ф. 190 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ПЕРЛЕЗ (1945–1947), 1945–1946
37. А. 1. 4. Ф. 191 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДЕСПОТОВАЦ (1945–1947), 1944–1947
38. А. 1. 4. Ф. 192 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДВОР (1945–1947), 1945–1946
39. А. 1. 4. Ф. 193 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДУШАНОВАЦ (1945–1947), 1945–1947
40. А. 1. 4. Ф. 194 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БОКА (1945–1947), 1945–1946
41. А. 1. 4. Ф. 195. УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЧЕСТЕРЕГ (1945–1947), 1945–1946
42. А. 1. 4. Ф. 196 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЕЛЕМИР (1945–1947), 1945–1946
43. А. 1. 4. Ф. 197 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ХЕТИН (1945–1947), 1945–1947
44. А. 1. 4. Ф. 198 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЈАША ТОМИЋ (1945–1947), 1945–1947
45. А. 1. 4. Ф. 199 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КЛЕК (1945–1947), 1945–1946
46. А. 1. 4. Ф. 200 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КОНАК (1945–1947), 1945–1946
47. А. 1. 4. Ф. 201 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КРАЈИШНИК (1945–1947), 1944–1946
48. А. 1. 4. Ф. 202 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛАЗАРЕВО (1945–1947), 1945–1947
49. А. 1. 4. Ф. 203 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛУКИЋЕВО (1945–1947), 1945–1947
50. А. 1. 4. Ф. 204 УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ (1945–1947), 1945–1947

51. А. 1. 4. Ф. 205	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
СРПСКА ЦРЊА (1945–1947), 1945–1946
52. А. 1. 4. Ф. 206	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
НОВИ БЕЧЕЈ (1945–1947), 1945–1946
53. А. 1. 4. Ф. 207	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
НЕУЗИНА (1945–1947), 1945–1946
54. А. 1. 4. Ф. 208	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
МЕЂА (1945–1947), 1945–1946
55. А. 1. 4. Ф. 209	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА –
МОЛИН (1945–1947), 1945–1948

А. 2. ПРАВОСУЂЕ

А. 2. 1. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ДО 1918.

Фондови органа правосуђа из XIX и почетка XX века садрже драгоцену архивску грађу из периода Аустро-Угарске монархије. Овом подгрупом обухваћена су 4 фонда. До 1850. године судска власт није била одвојена од управе, сем судске власти коју су вршили властелински судови за спорове између кметова и властелина. Стога фонд градске управе Ф. 3, поред списка из области управе, садржи и судске предмете, који су решавали спорове првостепено. То су били судски предмети у свим грађанским стварима (изузимајући урбаријалне предмете који су припадали Властелинском суду) и предмети за мања кривична дела. Такође, судску власт је вршила и Торонталска жупанија са седиштем у Великом Бечкереку до оснивања среских и окружних судова 1850, с тим што се архивска грађа ове Жупаније налази у Архиву Војводине.

Карактеристике грађе: За Ф. 18 архивска грађа је већим делом сачувана, док су за Ф. 16 и Ф. 20 списи већим делом сачувани, а за Ф. 20 књиге нису сачуване. Властелински суд Ф. 8 има списе мањим делом сачуване, а књиге нису сачуване. Укупна количина архивске грађе за ову подгрупу је 96, 12 m.

Пошто је од 1876. године Краљевски судбени сто Велики Бечкерек почео да води евиденције (регистре) у виду књиге о укњижењу привредних фирми, у истим књигама континуирано су наставили да воде и окружни судови између два светска рата и током Другог светског рата. Зато што је технички било немогуће извршити поделу евиденција по периодима, регистри су одложени у последњи фонд Ф. 484. Списи о регистрацији остали су

у Ф. 20, али су најчешће вођени у виду досијеа па се могу наћи за неке фирме и у Ф. 93.

Сви фондови имају архивску грађу на немачком (готица) и мађарском језику, с тим што је грађа Ф. 8 већим делом писана латинским језиком. Поред тога, Ф. 16 и Ф. 20 садрже мало архивске грађе на славеносрпском језику.

Временски распон грађе: Ова подгрупа органа правосуђа има архивску грађу за период од 1808. до 1918. године. Најстарију архивску грађу има Ф. 8 од 1808. до 1848. године, док окружни и срески судови обухватају период од 1851. до 1918. године.

Степен сређености и информативна средства: Од наведених фондова ове подгрупе само је сређен Ф. 20, који има сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Иако је архивска грађа доста оштећена није вршена никаква заштита (микрофилмовање, дигитализација), па је само за сређен Ф. 20 доступна истраживачима у оригиналу.

1. А. 2. 1. Ф. 8	ВЛАСТЕЛИНСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК
(NAGYBECSKEREKI ÚRI SZÉK) – NAGYBECSKEREK
(ЗРЕЊАНИН), (?–1848), 1808–1848
2. А. 2. 1. Ф. 16	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК
(JÁRÁSBÍRÓSÁG NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK
(ЗРЕЊАНИН) (1851–1918), 1851–1917
3. А. 2. 1. Ф. 18	КРАЉЕВСКИ СУДБЕНИ СТО ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК
(KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK NAGYBECSKEREK) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),
(1861–1918), 1861–1918
4. А. 2. 1. Ф. 20	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД МОДОШ
(MÓDOSI KIRÁLYI JÁRÁSBÍRÓSÁG) –
MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ)
(1851–1918), 1854–1918

А. 2. 2. АРХИВСКИ ФОНДОВИ 1918–1941.

Подгрупа фондова органа правосуђа између два светска рата садржи 4 фонда чија је архивска грађа већим делом сачувана. Од посебног су значаја судски предмети којима се осуђују лица због неке политичке активности (забрањене политичке партије, јавна окупљања, јавни протести и

др.), затим осуђивање власника новина због чланака недозвољене садржине, масовне пљачке, и др. Фондови Ф. 29 и Ф. 92 садрже евиденцију оставинских предмета.

Карактеристике грађе: За све наведене фондове ове подгрупе архивска грађа је већим делом сачувана, сем за Ф. 29 и Ф. 92, где су књиге мањим делом сачуване, тако да је укупно сачувано 99,81 m архивске грађе.

Пошто је од 1876. године Краљевски судбени сто Велики Бечкерек почео да води евиденције (регистре) у виду књиге о укњижењу привредних фирми, то су у истим књигама континуирано наставили да воде окружни судови између два светска рата и током Другог светског рата. Због тога што је технички немогуће извршити поделу ових евиденција по периодима, регистри су одложени у последњи фонд Ф. 484. Списи о регистрацији фирми остали су у Ф. 93. Целокупна архивска грађа ових фондова писана је српским језиком.

Временски распон грађе: Ова подгрупа садржи архивску грађу за период од 1919. до 1941. године.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови ове подгрупе су сређени, имају сумарни инвентар и белешку о фонду. За Ф. 93 израђен је и аналитички инвентар.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 2. 2. Ф. 29	ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА КАНЦЕЛАРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ
ДР МИЛИВОЈ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(?–?), 1922–1934
2. А. 2. 2. Ф. 91	ДРЖАВНО ТУЖИОШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1919–1941
3. А. 2. 2. Ф. 92	СРЕСКИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1920–1941
4. А. 2. 2. Ф. 93	ОКРУЖНИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1919–1941), 1919–1941

А. 2. 4. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ОД 1944.

Ова подгрупа фондова органа правосуђа садржи 2 архивска фонда. Међутим, фонд Сирочадски сто банатски Зрењанин предат је Архиву Војводине због територијалне надлежности коју је имо творац фонда. Фонд Среско јавно тужилаштво Јаша Томић садржи архивску грађу прве деценије после Другог светског рата, која је мањим делом сачувана.

Карактеристике грађе: Архивска грађа овог фонда је мањим делом сачувана (1,80 m), што је карактеристично за фондове првих деценија после Другог светског рата. Писана је српским језиком.

Временски распон грађе: Фонд ове подгрупе Ф. 186 садржи архивску грађу од 1945. до 1955.

Степен сређености и информативна средства: Фонд Ф. 186 је сређен са израђеним сумарним инвентаром и белешком о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 2. 4. Ф. 21	СИРОЧАДСКИ СТО БАНАТСКИ – ЗРЕЊАНИН
(1854–1948), 1854–1948
2. А. 2. 4. Ф. 186	СРЕСКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО – ЈАША ТОМИЋ
(1945–1955), 1945–1955

А. 3. ВОЈНЕ ЈЕДИНИЦЕ, УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

А. 3. 4. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ОД 1944.

Подгрупа фондова војног карактера има 7 архивских фондова из периода непосредно после рата. То је архивска грађа војних организација које су функционисале од ослобођења земље до оснивања цивилних органа власти 1945. године.

Карактеристике грађе: Архивска грађа ове подгрупе је незнатно сачувана (укупно 1,32 m), тако да књига уопште нема, док су списи фрагментарно сачувани, писани српским језиком.

Временски распон грађе: Фондови имају архивску грађу од 1944. до 1945. године.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови ове подгрупе су сређени, имају израђен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 3. 4. Ф. 145	ВОЈНА ОБЛАСТ ЗА БАНАТ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1944–1945), 1944–1945
2. А. 3. 4. Ф. 146	КОМАНДА МЕСТА – ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА),
(1944–1945), 1944

3. А. 3. 4. Ф. 147	КОМАНДА МЕСТА – ПЕРЛЕЗ
(1944–1945), 1944–1945
4. А. 3. 4. Ф. 148	КОМАНДА МЕСТА – НОВИ БЕЧЕЈ
(1944–1945), 1945
5. А. 3. 4. Ф. 149	ВОЈНА СТАНИЦА – ЕЧКА
(1944–1945), 1945
6. А. 3. 4. Ф. 150	ВОЈНА СТАНИЦА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ
(1944–1945), 1944–1945
7. А. 3. 4. Ф. 151	ВОЈНА СТАНИЦА – НОВИ ИТЕБЕЈ
(1944–1945), 1944–1945

А. 4. ПРОСВЕТНЕ, КУЛТУРНЕ И НАУЧНЕ УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

А. 4. 1. ПРОСВЕТНЕ УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Просветне установе (школе) су раније биле верског карактера и ради-
ле су при црквеним општинама. За време владавине аустријске царице Ма-
рије Терезије почеле су да раде и световне школе. Половином XIX века све
више су отворане државне школе, па је њихова организација и рад била
регулисана „краљевским рескриптом“ од 10. 8. 1868. године, а за рад српс-
ких народних школа донета је Уредба 17. 6. 1882. године.

Ова подгрупа обухвата 20 фондова насталих радом просветних устано-
ва, са временским размаком од 1846. до 1958. године. Међу државним на-
родним основним школама налазе се и две приватне, које су радиле до
1921. године. У том периоду постојале су основне и грађанске школе по-
дељене према полу (мушке и женске) и националној припадности, затим
гимназије општег карактера и средње стручне школе.

Из друге половине XIX и почетка XX века фондови ове подгрупе су врло
мало сачувани и то су углавном уписнице и дневници рада. Фонд Виша ме-
шовита гимназија Зрењанин поседује архивску грађу од 1846. до 1954. го-
дине. Остали фондови, за период између два светска рата и непосредно
после Другог светског рата, поред уписница имају мањим делом сачувану
и општу преписку.

Карактеристике грађе: Архивска грађа ове подгрупе за већину фон-
дова је мањим делом сачувана, а код неких фондова списа уопште нема,
тако да је за целу подгрупу сачувано свега 18, 76 m архивске грађе. Једино
су књиге већим делом сачуване за Ф. 13, Ф. 33 и Ф. 48. Фондови из перио-

да Аустро-Угарске монархије садрже архивску грађу на мађарском језику, док је архивска грађа за Ф. 13, Ф. 33, Ф. 101, Ф. 102, Ф. 103 и Ф. 132 написана мађарским и српским језиком. Остали фондови су на српском језику Ф. 104, Ф. 109, Ф. 110 и Ф. 115.

Временски распон грађе: Фондови имају архивску грађу од 1846. до 1958. године.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови ове подгрупе су сређени, имају израђен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 4. 1. Ф. 13	ВИША МЕШОВИТА ГИМНАЗИЈА –
ЗРЕЊАНИН (1846–1954), 1846–1954
2. А. 4. 1. Ф. 30	ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ОСНОВНА НАРОДНА ШКОЛА
(NAGYBECSKEREKI KÖZPONTI ÁLLAMI NÉPISKOLA) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН) (?–?), 1878–1912
3. А. 4. 1. Ф. 32	РИМОКАТОЛИЧКА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА
(NAGYBECSKEREKI RÓMAI-KATHOLIKUS POLGÁRI
LEÁNY ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1880–1921), 1880–1921
4. А. 4. 1. Ф. 33	СТРУЧНА ШКОЛА ЗА УЧЕНИКЕ У ИНДУСТРИЈИ И
ЗАНАТСТВУ – ЗРЕЊАНИН (1880–1949), 1881–1949
5. А. 4. 1. Ф. 47	ДРЖАВНА МАЂАРСКА МУШКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА
(MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLA)
– NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1891–1920), 1891–1920
6. А. 4. 1. Ф. 48	ОСНОВНА ШКОЛА „ГОРЊА МУЖЉА“ (FELSŐ-MUZSLYAI
ÁLLAMI ELEMI ISKOLA) – ГОРЊА МУЖЉА (МУЖЉА)
(1894–), 1893–1924
7. А. 4. 1. Ф. 57	ЖЕНСКА ЗАНАТСКА ШКОЛА
(NAGYBECSKEREKI LEÁNYIPAROS ISKOLA) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1909–1915), 1911–1915

8. А. 4. 1. Ф. 58 ОСНОВНА ШКОЛА ИЗ „ЕТВЕШЕВЕ УЛИЦЕ“
(EÖTVÖSUTCAI ÁLLAMI ELEMISKOLA
NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1902–1912), 1902–1912
9. А. 4. 1. Ф. 64 ЖЕНСКИ ВАСПИТНИ ЗАВОД „МЕСИНГЕР“
(„MESSINGER” FÉLE LEÁNYINTÉZET) –
ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1903–1926), 1906–1921
10. А. 4. 1. Ф. 69 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 2
(NAGYBECSKEREKI II SZÁMU ÁLLAMI ELEMISKOLA) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1912–1921), 1912–1918
11. А. 4. 1. Ф. 70 ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 3
(NAGYBECSKEREKI III SZÁMU ÁLLAMI ELEMISKOLA) –
NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)
(1912–1921), 1912–1918
12. А. 4. 1. Ф. 96 ДРЖАВНА МЕШОВИТА ГРАЂАНСКА ШКОЛА –
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1920–1945), 1919–1946
13. А. 4. 1. Ф. 101 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ” –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1921–?), 1921–1941
14. А. 4. 1. Ф. 102 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВИТЕШКИ
КРАЉ АЛЕКСАНДАР I, УЈЕДИНИТЕЉ” –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1921–?), 1921–1941
15. А. 4. 1. Ф. 103 ДРЖАВНА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1921–1941), 1921–1941
16. А. 4. 1. Ф. 104 ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВУК КАРАЏИЋ” –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1921–?), 1921–1941
17. А. 4. 1. Ф. 109 ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ
(KÖZGAZDASÁGI IPARISKOLA) –
НОВИ БЕЧЕЈ (?–1958), 1923–1958

18. А. 4. 1. Ф. 110	ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ –
НОВО МИЛОШЕВО (?–?), 1923–1958
19. А. 4. 1. Ф. 115	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ФАБРИКА ШЕЋЕРА” –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(?–?), 1926–1941
20. А. 4. 1. Ф. 132	ОСНОВНА ШКОЛА СА МАЂАРСКИМ НАСТАВНИМ
ЈЕЗИКОМ
–БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1941–?), 1941–1946

А. 4. 2. КУЛТУРНЕ УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Подгрупа фондова „културне установе и организације” обухвата 3 архивска фонда у временском периоду од 1898. до 1943. године. Њихова архивска грађа је фрагментарно сачувана, а Народни универзитет у Зрењанину није радио у току Другог светског рата па за тај период нема архивске грађе.

Карактеристике грађе: Архивска грађа ове подгрупе је фрагментарно сачувана (укупно 1,45 m), а за Ф. 51 списи нису сачувани. Архивска грађа Ф. 51 је на мађарском и немачком језику, док је за остала два на српском језику.

Временски распон грађе: Ова подгрупа има архивску грађу од 1898. до 1943. године, а Ф. 108 има архивску грађу за време од 1924. до 1940. и од 1947. до 1962. године.

Степен сређености и информативна средства: Из ове подгрупе једино је Ф. 108 несређен док су остала два фонда сређена са израђеним сумарним инвентаром и белешкама о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрфилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 4. 2. Ф. 51	ГРАЂАНСКА ЧИТАОНИЦА (MÓDÓSI POLGÁRI
OLVASÓEGYLET) – MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)
(1876–1944), 1898–1941
2. А. 4. 2. Ф. 100	КОНАЧКА НАРОДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА –
КОНАК (1921–?), 1921–1928
3. А. 4. 2. Ф. 108	НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ– ЗРЕЊАНИН
(1923–1941, 1947–1962), 1923–1937, 1947–1962

A. 5. СОЦИЈАЛНЕ И ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

A. 5. 1. СОЦИЈАЛНЕ УСТАНОВЕ

Подгрупа фондова „социјалне установе“ садржи један фонд са архивском грађом за период између два светска рат и делом за време окупације, до 1943. године. Творац фонда радио је по Закону из 1922. године, који је предвиђао четири врсте социјалног осигурања: болесничко, инвалидско, пензијско и осигурање у случају незапослености. Окружни уред за осигурање радника обухватао је скоро целу територију Баната, сем Панчевачког и Ковинског среза. Окружни уред је имао своје експозитуре у свим среским местима.

Карактеристика грађе: Архивска грађа Ф. 107 је мањим делом сачувана и то само књиге док списи нису сачувани, тако да је укупно сачувано 1,80 m архивске грађе. Писана је српским језиком.

Временски распон грађе: Архивска грађа Ф. 107. обухвата период од 1922. до 1943. године.

Степен сређености и информативна средства: Фонд ове подгрупе је сређен са израђеним сумарним инвентаром и белешком о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 5. 1. Ф. 107 ОКРУЖНИ УРЕД ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА –
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1922–1945), 1922–1943

A. 5. 2. ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ

Подгрупа „здравствене установе“ има један фонд Ф. 60, чија архивска грађа садржи податке о изградњи приватног санаторијума, као и податке о уступању санаторијума Главној војној болници НОВЈ после Другог светског рата.

Карактеристике грађе: У фонду Ф. 60 списи су мањим делом сачувани (0,12 m), а књиге нису сачуване. Архивска грађа је написана српским језиком.

Временски распон грађе: Фонд ове подгрупе обухвата период од 1940. до 1947. године.

Степен сређености и информативна средства: Фонд Ф. 60 је не-сређен.

Начин заштићености: Архивска грађа није доступна за истраживање.

А. 6. ПРИВРЕДА И БАНКАРСТВО**А. 6. 1. БАНКЕ И НОВЧАНИ ЗАВОДИ**

Ова подгрупа има 10 архивских фондова који обухватају период од 1867. до 1950. године.

Штедионице су радиле у другој половини XIX и у првој половини XX века и биле су углавном деоничарска друштва. Једна половина је престала са радом између два светска рата, док је друга радила до ослобођења земље, када је извршена национализација.

Карактеристике грађе: Архивска грађа ове подгрупе је мањим делом сачувана за све фондове, укупно 5,92 т. Писана је српским језиком за Ф. 61 и Ф. 117, за Ф. 26 Ф. 55 и Ф. 68 мађарским и српским језиком, док је за остале фондове коришћен немачки, мађарски и српски језик.

Временски распон грађе: Фондови садрже архивску грађу од 1867. до 1950. године, иако је мањим делом сачувана, за неке фондове фрагментарно.

Степен сређености и информативна средства: Фондови ове подгрупе су сређени, сем Ф. 50 и Ф. 68. За сређене фондове израђен је сумарни инвентар и белешка о фонду.

Начин заштитености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 6. 1. Ф. 23	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ШТЕДИОНИЦА –
ЗРЕЊАНИН (1889–1947), 1889–1947
2. А. 6. 1. Ф. 26	ТОРОНТАЛСКА БАНКА ЗА ПРЕДУЈАМ И ШТЕДЊУ
(TORONTÁLMEGYEI TAKARÉK-ÉS HITELBANK) –
ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1867–1926), 1868–1926
3. А. 6. 1. Ф. 27	ТУРСКО БЕЧЕЈСКА ШТЕДИОНИЦА (TÖRÖKBECSEI
TAKARÉKPÉNZTÁR) – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ)
(1869–1947), 1869–1948
4. А. 6. 1. Ф. 42	ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН
(1902–1947), 1903–1942

5. A. 6. 1. Ф. 50	МОДОШКА ГРАЂАНСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д.
(MÓDOSI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ (1876–1936),
1894–1936
6. A. 6. 1. Ф. 55	ПРВА СЕЧАЊСКА ШТЕДИОНИЦА КАО Д.Д.
(ELSŐ TORONTÁL – SZÉCSÁNYI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, ERSTEN SETSCHENER SPARKASSZA
ALS AG) –
СЕЧАЊ (1889–1935), 1889–1935
7. A. 6. 1. Ф. 61	СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН
(1917–1946), 1917–1950
8. A. 6. 1. Ф. 62	ВРАЊЕВАЧКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА –
ВОЛОШИНОВО ОБИ БЕЧЕЈ, (1905–1947), 1902–1947
9. A. 6. 1. Ф. 68	ТЕМИШВАРСКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д.
(TEMESVÁRI SZERB TAKARÉKPÉNZTÁR,
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) –
ЈАША ТОМИЋ, (1911–1935), 1911–1924
10. A. 6. 1. Ф. 117	ПРВА ХРВАТСКА ШТЕДИОНИЦА, ПОДРУЖНИЦА
ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1926–1946), 1927–1941

А. 6. 2. ПРИВРЕДНА УДРУЖЕЊА И САВЕЗИ

А. 6. 2. 1. ПРИВРЕДНА УДРУЖЕЊА

Ова три архивска фонда из подгрупе „привредна удружења” имају архивску грађу на основу које може да се прати привредни развој од 1920. до 1949. године за цео Банат. Иначе је Трговинска-индустријска комора до 1919. године имала седиште у Темишвару, а од 1920. године у Великом Бечкерек. Она је, до поделе земље на бановине 1929. године, имала надлежност на целој територији Баната, а тада је изгубила територију Панчевачког среза. Такође, до 1931. године у својој надлежности је имала и управу над занатским удружењима.

Карактеристике грађе: За сва три фонда ове подгрупе списи су већим делом, а књиге мањим деом сачуване, све укупно 2,69 т архивске грађе. Архивска грађа за Ф. 98 и Ф. 106 је написана немачким и српским језиком, а за Ф. 124 српским језиком.

Временски распон грађе: Архивска грађа за ову подгрупу обухвата период од 1920. до 1949. године, односно од почетка рада творца фонда па до укидања после Другог светског рата.

Степен сређености и информативна средства: Једино је Ф. 98 не-сређен, док су остала два фонда ове подгрупе сређена са израђеним сумарним инвентарима и белешкама о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 6. 2. 1. Ф. 98	ТРГОВИНСКО-ИНДУСТРИЈСКА КОМОРА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1920–1946), 1920–1946
2. А. 6. 2. 1. Ф. 106	УДРУЖЕЊЕ ИНДУСТРИЈАЛАЦА У НОВОМ САДУ, ПОВЕРЕНИШТВО ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1932–1946), 1933–1946
3. А. 6. 2. 1. Ф. 124	ОКРУЖНИ ОДБОР ЗАНАТСКИХ УДРУЖЕЊА – ЗРЕЊАНИН (1933–1947), 1933–1949

А. 6. 2. 2. ЗАДРУЖНИ САВЕЗИ

Подгрупу привредних фондова „задружни савези” чине фондови удружења занатлија у периоду од 1817. до 1950. године и обухвата 8 фондова. За један и по век може да се прати развој занатства у Зрењанину и неким насељеним местима.

Карактеристике грађе: Једино је за Ф. 37, Ф. 111 и Ф. 119 архивска грађа већим делом сачувана (3,35 m), док су за Ф. 11 књиге, а за Ф. 36 списи већим делом сачувани (16,90 m). За остала три фонда Ф. 114, Ф. 116 и Ф. 118 архивска грађа је мањим делом сачувана (7,08 m). Најстарија архивска грађа за Ф. 11 писана је немачким и славеносрпским језиком, док је за Ф. 36 на мађарском, српском и немачком, а за Ф. 37 на мађарском, српском, румунском и немачком језику. Архивска грађа Ф. 114, Ф. 116 и Ф. 118 је на српском и немачком, а за Ф. 111 је само на српском језику.

Временски распон грађе: Ова подгрупа обухвата период од 1817. до 1950. године у континуитету.

Степен сређености и информативна средства: Сем Ф. 37 сви остали архивски фондови имају сређену архивску грађу, израђен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу. Три значајна предмета Ф. 36 су издвојени као раритети и чувају се у металном орману.

1. А. 6. 2. 2. Ф. 11	ОБЈЕДИЊЕНИ ФОНД ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКИХ ЦЕХОВА
1817–1874
2. А. 6. 2. 2. Ф. 36	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА ГРАД И СРЕЗ ЗРЕЊАНИН –
ЗРЕЊАНИН, (1876–1950), 1876–1951
3. А. 6. 2. 2. Ф. 37	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ ЈАША ТОМИЋ –
ЈАША ТОМИЋ, (1894–1950), 1894–1950
4. А. 6. 2. 2. Ф. 111	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКИ
ИТЕБЕЈ, НОВИ ИТЕБЕЈ И БЕГЕЈЦИ, –
СРПСКИ ИТЕБЕЈ (?–1950), 1925–1950
5. А. 6. 2. 2. Ф. 114	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА –
ST. GEORGEN (ЖИТИШТЕ)
(1926–1943), 1925–1942
6. А. 6. 2. 2. Ф. 116	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ
АЛИБУНАР – ШУПЉАЈА (КРАЈИШНИК)
(1925–1950), 1925–1946
7. А. 6. 2. 2. Ф. 118	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА
ПЕРЛЕЗ И КНИЋАНИН – ПЕРЛЕЗ
(?–1950), 1927–1946
8. А. 6. 2. 2. Ф. 119	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКУ ЦРЊУ И
ОКОЛНА МЕСТА – СРПСКА ЦРЊА
1928–1950), 1928–1950

А. 6. 3. ПРИВРЕДНА ПРЕДУЗЕЋА

А. 6. 3. 1. ИНДУСТРИЈА И РУДАРСТВО

Подгрупом „индустрија и рударство“ обухваћени су фондови чија архивска грађа садржи податке само о раду индустријских предузећа и то за 6 фондова, који имају сачувану архивску грађу у временском периоду од 1911. до 1964. године.

Карактеристике грађе: Општа карактеристика архивске грађе ове подгрупе је да је мањим делом сачувана (свега 4,21 m), нарочито за Ф. 94 где су списи фрагментарно сачувани, а књиге уопште нису сачуване. Творац фонда Ф. 56 најдуже је радио 1899–1945. године а има сачувану само једну књигу евиденције о исплати радника. Архивска грађа је за Ф. 52, Ф. 56 и Ф. 94 на српском језику, а за преостала три фонда на мађарском и српском језику.

Временски распон грађе: Временски период ове подгрупе архивских фондова је од 1911. до 1964. године, с тим што Ф. 65 и Ф. 67 имају нешто мало архивске грађе из периода када је град Зрењанин био у саставу Аустро-Угарске монархије.

Степен сређености и информативна средства: Ова подгрупа садржи два несређена фонда, Ф. 52 и Ф. 65, док су остали фондови сређени и имају сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 6. 3. 1. Ф. 52 „ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА” ПОГОН ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН (?–), 1946–1959
2. А. 6. 3. 1. Ф. 56 ФАБРИКА И РАФИНЕРИЈА ШПИРИТУСА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1899–1945), 1940–1948
3. А. 6. 3. 1. Ф. 65 ФАБРИКА ШЕЋЕРА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН (1910–1947), 1912–1947
4. А. 6. 3. 1. Ф. 67 ПИВАРА ЛАЗАРА ДУНЂЕРСКОГ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (?–1946), 1911–1944
5. А. 6. 3. 1. Ф. 90 ТВОРНИЦА ЧАРАПА Д.Д. – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) 1919–1945), 1919–1947
6. А. 6. 3. 1. Ф. 94 ТВОРНИЦА ТУЉАКА, ШЕШИРА И БЕРЕТА „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН (1946–), 1946–1964

А.6.3.2. ПОЉОПРИВРЕДА, ВОДОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

Од фондова из области пољопривреде приказан је један фонд са архивском грађом из социјалистичког периода.

Карактеристике грађе: Архивска грађа Ф. 210 је већим делом сачувана, односно списи већим делом, а књиге су мањим делом сачуване, што укупно износи 3,21 m архивске грађе.

Временски распон грађе: Фонд обухвата период од 1945. до 1960. године.

Степен сређености и информативна средства: Архивска грађа Ф. 210 је сређена, има састављен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа Ф. 210 није микрфилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

ПОЉОПРИВРЕДНО ДОБРО „ЛИВАДЕ” – ЕЧКА
(1945–1960), 1946–1960

A. 6.5. ЗАДРУГЕ

A. 6.5.1. ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗАДРУГЕ

Подгрупа фондова „пољопривредне задруге“ садржи два фонда. Творци фондова почели су са радом крајем XIX века и радили су до 1926. године.

Карактеристике грађе: Одархивске грађе ове подгрупе фондова, списи су мањим делом сачувани, а књиге уопште нису сачуване, тако да укупно има 0,24 m архивске грађе. Писана је мађарским и српским језиком.

Временски распон грађе: Фондови ове подгрупе садрже архивску грађу од 1897. до 1926. године.

Степен сређености и информативна средства: Фондови Ф. 53 и Ф. 63 су сређени и имају сумарне инвентаре и белешке о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. A. 6. 5. 1. Ф. 53	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ГРАДНУЛИЧКО –
ЧОНТИКАРСКЕ ОПШТИНЕ– ЗРЕЊАНИН
(1875–1948), 1897–1926
2. A. 6. 5. 1. Ф. 63	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ПОСЕДНИКА
НА ТРИ МЕСТА – ВЕТСНКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1875–1943), 1905–1925

A. 6. 5. 4. ЗАНАТСКЕ ЗАДРУГЕ

Од фондова ове подгрупе приказан је само један фонд. Творац фонда је имао територијалну надлежност на територији града и среза Зрењанин.

Карактеристика грађе: Архивска грађа за Ф. 127 је мањим делом сачувана (0,29 m), а писана је српским језиком.

Временски распон грађе: Фонд ове подгрупе има архивску грађу од 1939. до 1961. године

Степен сређености и информативна средства: За Ф. 127 архивска грађа је сређена, израђен је сумарни инвентар и белешка о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 6. 5. 1. Ф. 127 ЗАНАТСКА НАБАВНО-ПРОДАЈНА ЗАДРУГА –
ЗРЕЊАНИН (1939–1960), 1939–1961

А. 6. 5. 5. КРЕДИТНЕ ЗАДРУГЕ

Подгрупом „кредитне задруге” обухваћена су два фонда са архивском грађом од 1924. до 1959. године. Кредитна задруга државних службеника с.о.ј. са седиштем у Зрењанину имала је територијалну надлежност на територији Зрењанинског, Јашатомићког и Новобечејског среза. За време Другог светског рата 1942. године окупатор је извршио пререгистрацију Кредитне задруге службеника социјалног осигурања.

Карактеристике грађе: Од архивске грађе Ф. 121 и Ф. 141, списи су мањим, а књиге већим делом сачуване, тако да је укупно сачувано 1,62 m архивске грађе. Фондови су на српском језику, иако имају архивску грађу за време Другог светског рата.

Временски распон грађе: Ова подгрупа обухвата период од 1924. до 1959 године.

Степен сређености и информативна средства: Фондови ове подгрупе су архивистички сређени, имају сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрфилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 6. 5. 5. Ф. 121 КРЕДИТНА ЗАДРУГА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА
С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН (1930–1952), 1929–1959

2. А. 6. 5. 5. Ф. 141 КРЕДИТНА ЗАДРУГА СЛУЖБЕНИКА СОЦИЈАЛНОГ
ОСИГУРАЊА – ЗРЕЊАНИН (1924–1952), 1924–1952

А. 6. 5. 6. ДРУГЕ ЗАДРУГЕ

Ова подгрупа садржи један фонд Ф. 66, чија архивска грађа је мало сачувана с обзиром на то да је творац фонда радио од 1911. до 1950. године.

Карактеристике грађе: За Ф. 66 архивска грађа је мањим делом сачувана (1,59 m) и писана је српским језиком.

Временски распон грађе: Архивска грађа Ф. 66 мањим делом је сачувана за период 1920. до 1950. године.

Степен сређености и информативна средства: Архивска грађа Ф. 66 је несређена.

Начин заштићености: Архивска грађа Ф. 66 није сређена па истраживачи не могу да је користе.

А. 7. ДРУШТВЕНОПОЛИТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ, ДРУШТВА И УДРУЖЕЊА

А. 7. 1. ПОЛИТИЧКЕ И ДРУШТВЕНОПОЛИТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Подгрупом „политичке и друштвенополитичке организације” обухваћено је 6 фондова. Само је фонд Немачка народносна група у Банату и Србији из периода окупације 1941–1944, док су остали фондови из социјалистичког периода, 1945–1965. године. Архивска грађа фонда из ратног периода је фрагментарно сачувана и садржи податке о ширењу националсоцијалистичке идеологије на територији Баната. Архивска грађа политичке партије Савеза комуниста Југославије садржи податке о ширењу марксистичко-лењинистичке идеологије на свим нивоима.

Карактеристике грађе: За Ф. 131 и Ф. 181 списи су мањим делом сачуване док књиге уште нису сачуване. Архивска грађа Ф. 182 је већим делом сачувана, док за Ф. 178 и Ф. 180 књиге су већим делом сачуване а за Ф. 179 списи су већим делом сачувани. За Ф. 131 сачувано је 0,24 m, а за друштвенополитичке организације из социјалистичког периода сачувно је 11,02 m архивске грађе. Архивска грађа Ф. 131 је на немачком а осталих фондова ове подгрупе на српском језику.

Временски распон грађе: Архивска грађа ове подгрупе је у временском распону од 1941. до 1965. године.

Степен сређености и информативна средства: Сем Ф. 181 и Ф. 182 сви остали фондови ове подгрупе су сређени, имају израђен сумарни инвентар и белешку о фонду. Фондови Ф. 178, Ф. 179 и Ф. 180 имају израђен аналитички инвентар.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 1. Ф. 131 НЕМАЧКА НАРОДНОСНА ГРУПА У БАНАТУ И СРБИЈИ
(DEUTSCHE VOLKSGRUPPE IM BANAT UND SERBIEN) –
BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН) (1941–1944), 1941–1944
2. А. 7. 1. Ф. 178 ГРАДСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ –
ЗРЕЊАНИН (1944–1955), 1946–1958

3. А. 7. 1. Ф. 179	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ –
ЈАША ТОМИЋ (1945–1955), 1945–1955
4. А. 7. 1. Ф. 180	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ
„БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН (1946–1955), 1946–1955
5. А. 7. 1. Ф. 181	ОКРУЖНИ КОМИТЕТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
СРБИЈЕ, АГИТПРОП КОМИСИЈА – БЕЧКЕРЕК
(ЗРЕЊАНИН) (1944–1946), 1945–1946
6. А. 7. 1. Ф. 182	СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ – ЗРЕЊАНИН
(1945–1965), 1945–1965

А. 7. 2. СТАЛЕШКА ДРУШТВА

Овом подгрупом обухваћен је један фонд и то Друштво лекара из Војводине Велики Бечкерек, који садржи податке о заступању интереса лекара преко изабраних делегата у Савезу друштва лекара на нивоу земље.

Карактеристике грађе: Архивска грађа је на српском језику али је фрагментарно сачувана, свега 0,15 т.

Временски распон грађе: Фонд Ф. 89 има врло мало архивске грађе за период од 1919. до 1930. године.

Степен сређености и информативна средства: Фонд је сређен, има сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 2. Ф. 89	ДРУШТВО ЛЕКАРА ИЗ ВОЈВОДИНЕ – ВЕЛИКИ
БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН) (1919–?), 1919–1930 |
|-------------------|---|

А. 7. 3. ХУМАНИТАРНА ДРУШТВА

Ова три фонда подгрупе „хуманитарна друштва” имају архивску грађу о раду среског и окружног одбора Црвеног крста са седиштем у Зрењанину за период 1935–1947. године. Фонд Српско друштво Црвеног крста Окружни одбор банатски Бечкерек 1941–1944. има архивску грађу за ратни период и садржи податке о ратним заробљеницима, интернирцима као и о несталим лицима за цео окупирани Банат. Послератни Окружни одбор Друштва Црвеног крста, поред оснивања среских и месних одбора, бавио се организовањем акција за прикупљање новчаних средстава и намирни-

ца, организовао смештај избеглица и ратне сирочади, као и другим хуманитарним акцијама.

Карактеристике грађе: Архивска грађа ове подгрупе је мањим делом сачувана, а за Ф. 125 чак фрагментарно, тако да је свега сачувано 1,93 m. Писана је српским језиком, а за Ф. 130 српким и немачким језиком.

Временски распон грађе: Фондови ове подгрупе имју мало сачувану архивску грађу за период од 1935. до 1947. године.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови су сређени имају израђен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 3. Ф. 125	СРЕСКИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1921–1941), 1935–1941
2. А. 7. 3. Ф. 130	СРПСКО ДРУШТВО ЦРВЕНОГ КРСТА, ОКРУЖНИ ОДБОР
БАНАТСКИ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)
(1941–1945), 1941–1944
3. А. 7. 3. Ф. 144	ОКРУЖНИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА –
ЗРЕЊАНИН (1945–1947), 1944–1947

А. 7. 4. КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ДРУШТВА

Од културно-просветних друштава, ова подгрупа садржи један фонд националног друштва Обласни одбор Јадранске страже са седиштем у Петровграду, чија архивска грађа поседује податке о раду Јадранске страже на територији целог Баната и срезове дуж Тисе у Бачкој. Такође, фонд садржи разне брошуре, плакате и летке са садржином „чувајмо наше море“.

Карактеристике грађе: Фонд Ф. 113 има већим делом сачуване списе, док су књиге мањим делом сачуване, што укупно износи 3 m архивске грађе.

Временски распон грађе: Архивска грађа Ф. 113 сачувана је за период од 1925. до 1941. године.

Степен сређености и информативна средства: архивска грађа Ф. 113 је сређена и има сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 4. Ф. 113	ОБЛАСНИ ОДБОР ЈАДРАНСКЕ СТРАЖЕ –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1924–1941), 1925–1941 |
|--------------------|--|

А. 7. 6. СПОРТСКА ДРУШТАВА И УДРУЖЕЊА

Од спортских друштава овом подгрупом обухваћена су два фонда са архивском грађом од 1931. до 1941. године. Фонд Соколска жупа Петровград садржи фрагментарно сачувану архивску грађу о раду Соколске жупе на територији Баната; између румунске границе, Алибунара, Ковачице, Тисе и мађарске границе.

Карактеристика грађе: За оба фонда списи нису сачувани, док су књиге фрагментарно сачуване, тако да је укупно сачувано 0,14 m архивске грађе. Архивска грађа је на српском језику.

Временски распон грађе: Од сачуване архивске грађе ова подгрупа обухвата период од 1931. до 1941. године.

Степен сређености и информативна средства: Само је Ф.122 сређен, има израђен сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 6. Ф. 122	СОКОЛСКА ЖУПА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)
(1920–?), 1939–1941
2. А. 7. 6. Ф. 123	СОКОЛСКО ДРУШТВО – ЈАРКОВАЦ
(?–?), 1931–1937

А. 7. 7. ОСТАЛО

Подгрупом „остало” обухваћени су архивски фондови разнородних друштава и удружења која имају архивску грађу за скоро стогодишњи период, од 1868. до 1960. године. Међутим, архивска грађа 4 наведена фонда је врло мало сачувана. Тако на пример за Ф. 25, са најстаријом архивском грађом 1868–1869. године, сачувана је само Књига акционара.

Карактеристика грађе: Од фондова ове подгрупе само је архивска грађа за Ф. 28 већим делом сачувана (3,20 m), а за остала три фонда (0,78 m), фрагментарно је сачувана за Ф. 25 и Ф. 126. Писана је немачким, мађарским и српским језиком за Ф. 24 и Ф. 28, док је за Ф. 25 на немачком а за Ф. 126 на српском језику.

Временски распон грађе: Архивска грађа за ову подгрупу сачувана је од 1868. до 1960. године.

Степен сређености и информативна средства: Сви фондови ове подгрупе су сређени са израђеним сумарним инвентаром и белешком о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. А. 7. 7. Ф. 24	ПОГРЕБНО УДРУЖЕЊЕ – ЗРЕЊАНИН
(1867–?), 1874–1949
2. А. 7. 7. Ф. 25	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКО ПАРОБРОДАРСКО ДРУШТВО
(NAGYBECSKEREKI GŐZHAJÓ TÁRSASÁG) –
NAGYBECSKERЕК (ЗРЕЊАНИН) (1868–?), 1868–1869
3. А. 7. 7. Ф. 28	ДОБРОВОЉНО ВАТРОГАСНО ДРУШТВО –
ЗРЕЊАНИН (1872–), 1872–1960
4. А. 7. 7. Ф. 126	МЕСНИ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ 20 – ГОДИШЊИЦЕ
ОСЛОБОЂЕЊА И УЈЕДИЊЕЊА –
ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН), (1918), 1938

А. 8. ВЕРСКЕ УСТАНОВЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Група архивских фондова верских установа и организација садржи 2 фонда, која су прикључена осталим фондовима са сродном архивском грађом, јер је касније формиран Обједињени фонд црквених матичних књига под бројем Ф. 519.

1. А. 8. Ф. 5	ПАРОХИЈСКО ЗВАЊЕ – ЈАРКОВАЦ
(1752–1955), 1752–1955
2. А. 8. Ф. 6	РИМОКАТОЛИЧКИ ЖУПНИ УРЕД КАТАРИНА –
KATALINFALVA (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)
(1795–1914), 1795–1914

Б. ПОРОДИЧНИ И ЛИЧНИ ФОНДОВИ

Б. 1. ПОРОДИЧНИ ФОНДОВИ

Подгрупа „породични фондови” садржи два архивска фонда, чија архивска грађа обухвата период од 1799. до 1929. године. Међутим, архивска грађа је врло мало сачувана за Ф. 10, тако да недостају биографски подаци о члановима породице Димитријевић. Податке о члановима породице Киш садрже и фондови органа правосуђа из XIX века Ф. 8, Ф. 18, Ф. 490 и Ф. 626.

Карактеристика грађе: Од архивске грађе за оба фонда сачувани су само списи и то за Ф. 10 мањим делом а за Ф. 12 већим делом, што укупно износи 0,22 m архивске грађе. Први фонд ове подгрупе писан је немачким и црквенословенским језиком, а други латинским, немачким и мађарским језиком.

Временски распон грађе: Фондови ове подгрупе обухватају велики временски период од 1799. до 1929. године, с тим што Ф. 10 има мало сачуване архивске грађе за период од 1816. до 1860. године.

Степен сређености и информативна средства: Оба фонда ове подгрупе су архивистички сређена, имају сумарни инвентар и белешку о фонду.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. Б. 1. Ф. 10	ПОРОДИЧНИ ФОНД ДИМИТРИЈЕВИЋ
(?–?), 1816–1860
2. Б. 1. Ф. 12	ПОРОДИЦА КИШ (?–?),
1799–1929

Б. 2. ЛИЧНИ ФОНДОВИ

Од личних фондова ова подгрупа садржи 8 фондова, који су преузети поклоном наследника или откупом. Ова архивска грађа је врло разноврсна и садржи податке о друштвенополитичком и верско-књижевном раду ствараоца.

Карактеристике грађе: Архивска грађа (списи) ове подгрупе фондова је већим делом сачувана (2,84 m). Списи су: за Ф. 38 и Ф. 59 на немачком, мађарском и српском, за Ф. 14 црквенословенском и латинском, за Ф. 34 на немачком, мађарском, француском, италијанском и српском, за Ф. 39 на српском и мађарском, за Ф. 43 на немачком и мађарском, за Ф. 46 на мађарском, немачком, славеносрпском, и српском и за Ф. 49 на српском језику.

Временски распон грађе: Ова подгрупа има архивску грађу од 1845. до 1968. године. Са најстаријом архивском грађом је смештен фонд Ивана Павловића, протојереја, од 1845. до 1894. године.

Степен сређености и информативна средства: Ова подгрупа садржи само два сређена фонда Ф. 14 и Ф. 38, док су остали несређени. За сређене фондове израђен је сумарни инвентар и белешка о фонду, а за Ф. 38 израђен је и аналитички инвентар.

Начин заштићености: Архивска грађа није микрофилмована нити дигитализована па истраживачи могу да је користе у оригиналу.

1. Б. 2. Ф. 14	ИВАН ПАВЛОВИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ
(?–?), 1845–1894
2. Б. 2. Ф. 34	ТОДОР МАНОЈЛОВИЋ, КЊИЖЕВНИК
(1883–1968), 1902–1968
3. Б. 2. Ф. 38	ТИМОТИЈЕ – ТИМА РАЈИЋ
(1885–1961), 1778–1953
4. Б. 2. Ф. 39	ПАЈА КРИЖАНОВ
(1885–1965), 1920–1961
5. Б. 2. Ф. 43	ГАВРИЛО ДР ЕМИЛ
(1861–1933), 1890–1933
6. Б. 2. Ф. 46	МИЛОРАД ВЛАДИВ
(1890–1956), 1924–1952
7. Б. 2. Ф. 49	ЖИВА КОЛАРОВ
(1893–1974), 1930–1940
8. Б. 2. Ф. 59	НИКОЛА НИКОЛИЋ
(1875–?), 1901–1941

Ц. ЗБИРКЕ

Група „збирке“ садржи 10 архивских збирки чија архивска грађа обухвата период од два и по века. Од збирки најстарију архивску грађу садржи Ф. 1, који има мапе од 1752. до 1992. године и Ф. 2 са повељама од 1765. до 1847. године.

Карактеристике грађе: Збирке располажу великим бројем предмета и стално се допуњују. Укупна количина архивске грађе је 8,99 т. Архивска грађа ове групе је на различитим језицима па је за: Ф. 1 немачки, латински, мађарски, француски, румунски и српски; Ф. 2 латински, црквенословенски, мађарски и немачки; Ф. 4 латински, мађарски, немачки, црквенословенски и српски; Ф. 7 немачки, француски и српски; Ф. 9 мађарски, латински, чешки и српски; Ф. 15 српски, славеносрпски и мађарски; Ф. 17 латински, немачки, мађарски, славеносрпски, српски, румунски, енглески, и француски; Ф. 19 мађарски, немачки, румунски и српски и Ф. 31 мађарски и српски језик.

Временски распон грађе: Временски период ове групе фондова је од 1752. до 2003. године.

Степен сређености и информаивна средства: Све наведене збирке су сређене, имају израђен сумарни инвентар и историјску белешку, а Ф. 2, Ф. 9, Ф. 19 и Ф. 45 имају израђен и аналитички инвентар. За Ф.1 и Ф. 19 израђен је предметни регистар.

Начин заштићености: Од исказаних збирки дигитализација је извршена за Ф. 2, Ф. 4, Ф. 9 и Ф. 45. Поред тога Ф. 2, Ф. 4 и Ф. 9 имају посебан режим чувања (метални ормари), као и раритети из Ф. 7. Оштећене мапе из Ф. 1 су рестаурисане.

1. Ц. Ф. 1	ЗБИРКА КАРАТА И ПЛАНОВА
1752–1992.
2. Ц. Ф. 2	ЗБИРКА ПОВЕЉА
1765–1847.
3. Ц. Ф. 4	ЗБИРКА „VARIA“
1774–1959.
4. Ц. Ф. 7	ЗБИРКА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА У СВЕТОМ ХУБЕРТУ,
ШАРЛЕВИЛУ И СОЛТУРУ – СВЕТИ ХУБЕРТ, ШАРЛЕВИЛ
И СОЛТУР (БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО)
(1931–1944), 1797–1997.
5. Ц. Ф. 9	ЗБИРКА ДИПЛОМА
1810–1955.
6. Ц. Ф. 15	ЗБИРКА ПРЕПИСА ДОКУМЕНАТА –
1848–1849.
7. Ц. Ф. 17	ЗБИРКА ПЕЧАТА И ШТАМБИЉА
1769–1944.
8. Ц. Ф. 19	ЗБИРКА ПЛАКАТА
1851–2001.
9. Ц. Ф. 31	ЗБИРКА СТАТУТА И ПРАВИЛНИКА
1879–1940.
10. Ц. Ф. 45	ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА
1890–2003.

ИМЕНСКИ РЕГИСТАР

БРОЈ	НАЗИВ ФОНДА	РАСПОН ГОДИНА	СТР.
Ф. 95	БАНАТСКА ФИНАНСИЈСКА ДИРЕКЦИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1945), 1941–1945	165
Ф. 3	ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК, ГРАД СА УРЕЂЕНИМ СЕНАТОМ (NAGY BECSKEREK RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),	(1769–1918), 1769–1920	33
Ф. 69	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 2 (NAGYBECSKEREKI II SZÁMU ÁLLAMI ELEMİ ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1912–1921), 1912–1918	127
Ф. 70	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 3 (NAGYBECSKEREKI III SZÁMU ÁLLAMI ELEMİ ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1912–1921), 1912–1918	129
Ф. 23	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ШТЕДИОНИЦА – ЗРЕЊАНИН	(1889–1947), 1889–1947	62
Ф. 25	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКО ПАРОБРОДАРСКО ДРУШТВО (NAGYBECSKEREKI GŐZHAJÓ TÁRSASÁG) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1868–?), 1868–1869	65
Ф. 13	ВИША МЕШОВИТА ГИМНАЗИЈА – ЗРЕЊАНИН	(1846–1954), 1846–1954	48
Ф. 8	ВЛАСТЕЛИНСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (NAGYBECSKEREKI ÚRI SZÉK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),	(?–1848), 1808–1848	42
Ф. 145	ВОЈНА ОБЛАСТ ЗА БАНАТ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1945), 1944–1945	244
Ф. 149	ВОЈНА СТАНИЦА – ЕЧКА	(1944–1945), 1945	250
Ф. 151	ВОЈНА СТАНИЦА – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1944–1945), 1944–1945	253
Ф. 150	ВОЈНА СТАНИЦА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1944–1945), 1944–1945	252

Ф. 62	ВРАЊЕВАЧКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ),	(1905–1947), 1902–1947	117
Ф. 43	ГАВРИЛО ДР ЕМИЛ	(1861–1933), 1890–1933	94
Ф. 133	ГРАДОНАЧЕЛНИЧКО ЗВАЊЕ БЕЧКЕРЕК (BÜRGERMEISTERAMT BETSCHKEREK) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1944), 1936–1944	230
Ф. 173	ГРАДСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	286
Ф. 178	ГРАДСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ – ЗРЕЊАНИН	(1944–1955), 1946–1958	293
Ф. 97	ГРАДСКО ПОГЛАВАРСТВО ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	168
Ф. 51	ГРАЂАНСКА ЧИТАОНИЦА (MÓDOSI POLGÁRI OLVASÓEGYLET) – MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)	(1876–1944), 1898–1941	104
Ф. 28	ДОБРОВОЉНО ВАТРОГАСНО ДРУШТВО – ЗРЕЊАНИН	(1872–), 1872–1960	68
Ф. 103	ДРЖАВНА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–1941), 1921–1941	183
Ф. 47	ДРЖАВНА МАЂАРСКА МУШКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА (MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLA) – NAGYVECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1891–1920), 1891–1920	99
Ф. 96	ДРЖАВНА МЕШОВИТА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1945), 1919–1946	165
Ф. 102	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВИТЕШКИ КРАЉ АЛЕКСАНДАР I, УЈЕДИНИТЕЉ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	182
Ф. 104	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВУК КАРАЏИЋ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	185
Ф. 101	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	180
Ф. 115	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ФАБРИКА ШЕЋЕРА” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1926–1941	202

Ф. 56	ФАБРИКА И РАФИНЕРИЈА ШПИРИТУСА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1899–1945), 1940–1948	110
Ф. 91	ДРЖАВНО ТУЖИОШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	154
Ф. 106	ДРУЖЕЊЕ ИНДУСТРИЈАЛАЦА У НОВОМ САДУ, ПОВЕРЕНИШТВО ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1932–1946), 1933–1946	188
Ф. 89	ДРУШТВО ЛЕКАРА ИЗ ВОЈВОДИНЕ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1919–?), 1919–1930	151
Ф. 52	„ЕЛЕКТРОВОЈВОДИНА” ПОГОН ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(?–), 1946–1959	105
Ф. 74	ЖАНДАРМЕРИЈСКА СТАНИЦА – НОВА ЦРЊА	(1919–1941), 1919–1941	134
Ф. 57	ЖЕНСКА ЗАНАТСКА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI LEÁNYIPAROSI SKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1909–1915), 1911–1915	111
Ф. 64	ЖЕНСКИ ВАСПИТНИ ЗАВОД „МЕСИНГЕР” („MESSINGER” FÉLE LEÁNY INTÉZET) – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1903–1926), 1906–1921	120
Ф. 49	ЖИВА КОЛАРОВ	(1893–1974), 1930–1940	101
Ф. 127	ЗАНАТСКА НАБАВНО-ПРОДАЈНА ЗАДРУГА – ЗРЕЊАНИН	(1939–1960), 1939–1961	219
Ф. 4	ЗБИРКА „VARIA”	1774–1959	39
Ф. 9	ЗБИРКА ДИПЛОМА	1810–1955	43
Ф. 7	ЗБИРКА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА У СВЕТОМ ХУБЕРТУ, ШАРЛЕВИЛУ И СОЛТУРУ – СВЕТИ ХУБЕРТ, ШАРЛЕВИЛ И СОЛТУР (БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО)	(1931–1944), 1797–1997	41
Ф. 1	ЗБИРКА КАРАТА И ПЛАНОВА	1752–1992	31
Ф. 2	ЗБИРКА ПОВЕЉА	1765–1847	32
Ф. 17	ЗБИРКА ПЕЧАТА И ШТАМБИЉА	1769–1944	55
Ф. 19	ЗБИРКА ПЛАКАТА	1851–2001	57

Ф. 15	ЗБИРКА ПРЕПИСА ДОКУМЕНАТА –	1848–1849	52
Ф. 31	ЗБИРКА СТАТУТА И ПРАВИЛНИКА	1879–1940	74
Ф. 45	ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА	1890–2003	96
Ф. 14	ИВАН ПАВЛОВИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ	(?–?), 1845–1894	51
Ф. 29	ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА КАНЦЕЛАРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ ДР МИЛИВОЈ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1922–1934	71
Ф. 148	КОМАНДА МЕСТА – НОВИ БЕЧЕЈ	(1944–1945), 1945	249
Ф. 147	КОМАНДА МЕСТА – ПЕРЛЕЗ	(1944–1945), 1944–1945	248
Ф. 146	КОМАНДА МЕСТА – ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА),	(1944–1945), 1944	246
Ф. 105	КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – ВРШАЦ	(1920–1935), 1922–1935	186
Ф. 99	КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–?), 1920–1944	176
Ф. 100	КОНАЧКА НАРОДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА – КОНАК	(1921–?), 1921–1928	179
Ф. 16	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (JÁRÁSBÍRÓSÁG NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1851–1918), 1851–1917	53
Ф. 20	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД МОДОШ (MÓDOSI KIRÁLYI JÁRÁSBÍRÓSÁG) – MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ)	(1851–1918), 1854–1918	58
Ф. 18	КРАЉЕВСКИ СУДБЕНИ СТО ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),	(1861–1918), 1861–1918	56
Ф. 121	КРЕДИТНА ЗАДРУГА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН	(1930–1952), 1929–1950	211
Ф. 141	КРЕДИТНА ЗАДРУГА СЛУЖБЕНИКА СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА – ЗРЕЊАНИН	(1924–1952), 1924–1952	238

Ф. 142	МЕСНИ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР БОЧАР – БОЧАР	(1945–1946) 1945	240
Ф. 126	МЕСНИ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ 20-ГОДИШЊИ- ЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА И УЈЕДИЊЕЊА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1918), 1938	218
Ф. 46	МИЛОРАД ВЛАДИВ	(1890–1956), 1924–1952	97
Ф. 50	МОДОШКА ГРАЂАНСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. (MÓDOSI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ	(1876–1936), 1894–1936	103
Ф. 156	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ АРАДАЦ – АРАДАЦ	(1944–1955), 1946–1955	262
Ф. 169	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР	(1944–1955), 1939–1955	281
Ф. 159	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО	(1944–1959) 1929–1959	266
Ф. 163	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО	(1944–1957), 1941–1957	273
Ф. 157	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЕЧКА – ЕЧКА	(1944–1960), 1944–1960	263
Ф. 152	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ – ЖИТИШТЕ	(1944–1963), 1945–1962	257
Ф. 160	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(1944–1963), 1936–1963	267
Ф. 155	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЛУКИНО СЕЛО – ЛУКИНО СЕЛО	(1944–1955), 1945–1955	261
Ф. 154	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ МЕЂА – МЕЂА	(1944–1955), 1941–1955	260
Ф. 153	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВА ЦРЊА – НОВА ЦРЊА	(1944–1963), 1938–1960	259
Ф. 165	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1944–1955), 1940–1955	275
Ф. 166	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ПЕРЛЕЗ – ПЕРЛЕЗ	(1944–1963), 1944–1963	277

Ф. 167	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ РАВНИ ТОПОЛОВАЦ – РАВНИ ТОПОЛОВАЦ	(1944–1955), 1946–1955	279
Ф. 164	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1944–1959), 1944–1959	274
Ф. 162	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО	(1944–1955), 1944–1955	272
Ф. 168	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОБА – ТОБА	(1944–1955), 1950–1955	280
Ф. 161	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОРДА – ТОРДА	(1944–1959), 1944–1956	271
Ф. 158	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЧЕСТЕРЕГ – ЧЕСТЕРЕГ	(1944–1957), 1945–1956	264
Ф. 184	НАРОДНИ ОДБОР СРЕЗА ПОТИСКОГ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1944–1955), 1945–1955	304
Ф. 108	НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ – ЗРЕЊАНИН	(1923–1941, 1947–1962), 1923–1937, 1947–1962	192
Ф. 131	НЕМАЧКА НАРОДНОСНА ГРУПА У БАНАТУ И СРБИЈИ (DEUTSCHE VOLKSGRUPPE IM BANAT UND SERBIEN) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1944), 1941–1944	226
Ф. 59	НИКОЛА НИКОЛИЋ	(1875–?), 1901–1941	114
ф. 11	ОБЈЕДИЊЕНИ ФОНД ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКИХ ЦЕХОВА	1817–1874	45
Ф. 113	ОБЛАСНИ ОДБОР ЈАДРАНСКЕ СТРАЖЕ – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1924–1941), 1925–1941	200
Ф. 181	ОКРУЖНИ КОМИТЕТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ СРБИЈЕ АГИТПРОП КОМИСИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1946), 1945–1946	298
Ф. 143	ОКРУЖНИ НАРОДНИ ОДБОР БЕЧКЕРЕК – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1946), 1944–1946	241
Ф. 144	ОКРУЖНИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ЗРЕЊАНИН	(1945–1947), 1944–1947	243

Ф. 124	ОКРУЖНИ ОДБОР ЗАНАТСКИХ УДРУЖЕЊА – ЗРЕЊАНИН	(1933–1947), 1933–1949	215
Ф. 93	ОКРУЖНИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	158
Ф. 107	ОКРУЖНИ УРЕД ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1922–1945), 1922–1943	190
Ф. 42	ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1902–1947), 1903–1942	93
Ф. 86	ОПШТИНА АНДРЕЈЕВАЦ (GEMEINDEAMT ANDREJEWATZ) – ANDREJEWATZ (АРАДАЦ)	(1941–1944), 1878–1943	148
Ф. 85	ОПШТИНА БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР	(1919–1941), 1939–1941	147
Ф. 87	ОПШТИНА БЕГЕЈ СВЕТИ ЂУРАЂ – БЕГЕЈ СВЕТИ ЂУРАЂ (ЖИТИШТЕ)	(1919–1941), 1926–1941	150
Ф. 84	ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО	(1919–1941), 1919–1940	146
Ф. 40	ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО (NAGY-ERZSÉBETLAK KÖZSÉG) – NAGY-ERZÉBETLAK (БЕЛО БЛАТО)	(?–1918), 1888–1919	91
Ф. 82	ОПШТИНА БОКА – БОКА	(1919–1941), 1924–1936	144
Ф. 83	ОПШТИНА БОЧАР – БОЧАР	(1919–1941), 1919–1934	145
Ф. 81	ОПШТИНА ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ	(1924–1941), 1924–1941	143
Ф. 80	ОПШТИНА КОНАК – КОНАК	(1919–1941), 1921–1940	143
Ф. 138	ОПШТИНА КОНАК (GEMEINDEAMT КОНАК) – КОНАК (КОНАК)	(1941–1944), 1941–1944	236
Ф. 88	ОПШТИНА МАЂАРСКА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) – MAGYARCSERNYE (НОВА ЦРЊА)	(?–1918), 1918	151
Ф. 137	ОПШТИНА МОДОШ (GEMEINDEAMT MODOSCH) – MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)	(1941–1944), 1941–1944	235

Ф. 54	ОПШТИНА МОДОШ (MÓDOS KÖZSÉG) – MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ)	(?–1918), 1899–1916	108
Ф. 79	ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) – НОВА ЦРЊА	(1919–1941), 1919–1941	141
Ф. 135	ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (GEMEINDE NEU ZERNE) – NEU ZERNE (НОВА ЦРЊА)	(1941–1944), 1941–1944	232
Ф. 72	ОПШТИНА НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1919–1941), 1911–1941	132
Ф. 41	ОПШТИНА РУМУНСКА ЕЧКА, ОПШТИНА ЕЧКА (ROMÁN ÉCSKA KÖZSÉG, ECSEHIDA KÖZSÉG) – ÓÉCSKA I ÉCSKA (ЕЧКА)	(?–1918), 1889–1897	92
Ф. 75	ОПШТИНА СЛОВАЧКИ АРАДАЦ – АРАДАЦ	(1919–1941), 1920–1940	136
Ф. 35	ОПШТИНА СРПСКА БОКА (SZERB BÓKA KÖZSÉG) – BÓKA (БОКА)	(?–1918), 1884–1918	79
Ф. 78	ОПШТИНА СРПСКА ЦРЊА – СРПСКА ЦРЊА И ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА)	(1919–1941), 1927–1941	141
Ф. 22	ОПШТИНА СРПСКИ АРАДАЦ, ДОЊИ АРАДАЦ (GEMEINDE SZERB ARADATZ, ALSÓARADI KÖZSÉG) – ALSÓARADI I FELSÓARADI (АРАДАЦ)	(?–1918), 1855–1861	61
Ф. 73	ОПШТИНА СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1919–1941), 1915–1940	133
Ф. 71	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО	(?–1941), 1935–1941	131
Ф. 140	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО (GEMEINDE STAJITSCHEVO) – STAJITSCHEVO (СТАЈИЋЕВО)	(1941–1944), 1940–1943	237
Ф. 44	ОПШТИНА ЦРЊА И НЕМАЧКА ЦРЊА (CZERNYA ÉS NÉMET CZERNYA KÖZSÉG) – CSERNYE ÉS NÉMETCSERNYE (СРПСКА ЦРЊА)	(?–1918), 1890–1914	95
Ф. 134	ОПШТИНСКА УПРАВА БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО (GEMEINDEVERWALTUNG BANATSKO KARAĐORĐEVO) – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО)	(1941–1944), 1929–1945	232

Ф. 136	ОПШТИНСКА УПРАВА НОВИ ИТЕБЕЈ (GEMEINDEVERWALTUNG NEU ITEBE) – NEU ITEBE (НОВИ ИТЕБЕЈ)	(1941–1944), 1941–1943	234
Ф. 139	ОПШТИНСКА УПРАВА СРПСКИ ИТЕБЕЈ (GEMEINDEVERWALTUNG SERB ITEBE) – SERB ITEBE (СРПСКИ ИТЕБЕЈ)	(1941–1944), 1941–1943	237
Ф. 48	ОСНОВНА ШКОЛА „ГОРЊА МУЖЉА“ (FELSŐ- MUZSLYAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA) – ГОРЊА МУЖЉА (МУЖЉА)	(1894–), 1893–1924	100
Ф. 58	ОСНОВНА ШКОЛА ИЗ „ЕТВЕШЕВЕ УЛИЦЕ“ (EÖTVÖSUTCAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1902–1912), 1902–1912	112
Ф. 132	ОСНОВНА ШКОЛА СА МАЂАРСКИМ НАСТАВНИМ ЈЕЗИКОМ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–?), 1941–1946	228
Ф. 39	ПАЈА КРИЖАНОВ	(1885–1965), 1920–1961	89
Ф. 5	ПАРОХИЈСКО ЗВАЊЕ – ЈАРКОВАЦ	(1752–1955), 1752–1955	40
Ф. 67	ПИВАРА ЛАЗАРА ДУЊЕРСКОГ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(?–1946), 1911–1944	125
Ф. 114	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА – ST. GEORGEN (ЖИТИШТЕ)	(1926–1943), 1925–1942	201
Ф. 111	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКИ ИТЕБЕЈ, НОВИ ИТЕБЕЈ И БЕГЕЈЦИ, – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(?–1950), 1925–1950	196
Ф. 118	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА ПЕРЛЕЗ И КНИЋАНИН –ПЕРЛЕЗ	(?–1950), 1927–1946	206
Ф. 116	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ АЛИБУНАРСКИ – ШУПЉАЈА (КРАЈИШНИК)	(1925–1950), 1925–1946	203
Ф. 24	ПОГРЕБНО УДРУЖЕЊЕ – ЗРЕЊАНИН	(1867–?), 1874–1949	64

Ф. 129	ПОЛИЦИЈСКИ КОМЕСАРИЈАТ (POLIZEIKOMMISSARIAT IN NEU BETSCHE UND ARATSCH) – NEU BETSCHE I ARATSCH (НОВИ БЕЧЕЈ)	(1941–1942), 1941–1942	223
Ф. 210	ПОЉОПРИВРЕДНО ДОБРО „ЛИВАДЕ“ – ЕЧКА	(1945–1960), 1946–1960	328
Ф. 112	ПОРЕСКА УПРАВА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1945), 1920–1945.	198
Ф. 12	ПОРОДИЦА КИШ	(?–?), 1799–1929	46
Ф. 10	ПОРОДИЧНИ ФОНД ДИМИТРИЈЕВИЋ	(?–?), 1816–1860	44
Ф. 55	ПРВА СЕЧАЊСКА ШТЕДИОНИЦА КАО Д.Д. (ELSŐ TORONTÁL – SZÉCSÁNYI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, ERSTEN SETSCHENER SPARKASSE ALS AG) – СЕЧАЊ	(1889–1935), 1889–1935	109
Ф. 117	ПРВА ХРВАТСКА ШТЕДИОНИЦА, ПОДРУЖНИЦА ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1926–1946), 1927–1941	205
Ф. 128	ПРЕФЕКТУРА ПОЛИЦИЈЕ ЗА БАНАТ (POLIZEIPRÄFEKTUR DES BANATES) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1942–1944), 1941–1944	221
Ф. 66	РАДНИЧКО-НАМЕШТЕНИЧКА НАБАВЉАЧКО- ПОТРОШАЧКА ЗАДРУГА С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН	(1911–1950), 1920–1950	123
Ф. 174	РЕОНСКА УПРАВА НАРОДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ДОБАРА – ЗРЕЊАНИН	(1945–1947), 1945–1947	287
Ф. 32	РИМОКАТОЛИЧКА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА (NAGYBESCKEREKI RÓMAI- KATOLIKUS POLGÁRI LEÁNY ISKOLA) – NAGYBESCKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1880–1921), 1880–1921	75
Ф. 6	РИМОКАТОЛИЧКИ ЖУПНИ УРЕД КАТАРИНА – KATALINFALVA (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)	(1795–1914), 1795–1914	40
Ф. 60	САНАТОРИЈУМ ДР ЂУРЕ СТАНКОВИЋА – БЕОГРАД	(1940–?), 1940–1947	115

Ф. 21	СИРОЧАДСКИ СТО БАНАТСКИ – ЗРЕЊАНИН	(1854–1948), 1854–1948	60
Ф. 122	СОКОЛСКА ЖУПА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1920–?), 1939–1941	213
Ф. 123	СОКОЛСКО ДРУШТВО – ЈАРКОВАЦ	(?–?), 1931–1937	214
Ф. 177	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	292
Ф. 175	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1946), 1946	289
Ф. 176	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1946), 1945–1946	290
Ф. 172	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	284
Ф. 170	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1946), 1945	282
Ф. 171	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1945–1946), 1945	283
Ф. 179	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1955), 1945–1955	295
Ф. 180	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН	(1946–1955), 1946–1955	296
Ф. 183	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР – СРПСКА ЦРЊА	(1944–1946), 1945–1946	302
Ф. 185	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945–1946	306
Ф. 120	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД, КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ДУГОВА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1946) 1930–1946	209
Ф. 125	СРЕСКИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–1941), 1935–1941	216
Ф. 92	СРЕСКИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1920–1941	156
Ф. 186	СРЕСКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1955), 1945–1955	308

Ф. 77	СРЕСКО НАЧЕЛСТВО ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ	(1924–1941), 1928–1941	139
Ф. 76	СРЕСКО НАЧЕЛСТВО НОВИ БЕЧЕЈ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1919–1941), 1920–1939	137
Ф. 182	СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ – ЗРЕЊАНИН	(1945–1965), 1945–1965	300
Ф. 53	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ГРАДНУЛИЧКО-ЧОНТИКАРСКЕ ОПШТИНЕ – ЗРЕЊАНИН	(1875–1948), 1897–1926	106
Ф. 63	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ПОСЕДНИКА НА ТРИ МЕСТА – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1875–1943), 1905–1925	119
Ф. 61	СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1917–1946), 1917–1950	116
Ф. 130	СРПСКО ДРУШТВО ЦРВЕНОГ КРСТА, ОКРУЖНИ ОДБОР БАНАТСКИ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1945), 1941–1944	224
Ф. 33	СТРУЧНА ШКОЛА ЗА УЧЕНИКЕ У ИНДУСТРИЈИ И ЗАНАТСТВУ – ЗРЕЊАНИН	(1880–1949), 1881–1949	76
Ф. 94	ТВОРНИЦА ТУЉАКА, ШЕШИРА И БЕРЕТА „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН	(1946–), 1946–1964	164
Ф. 90	ТВОРНИЦА ЧАРАПА Д.Д. – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1945), 1919–1947	153
Ф. 68	ТЕМИШВАРСКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. (TEMESVÁRI SZERB TAKARÉKPÉNZTÁR, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ	(1911–1935), 1911–1924	126
Ф. 38	ТИМОТИЈЕ–ТИМА РАЈИЋ	(1885–1961), 1778–1953	87
Ф. 34	ТОДОР МАНОЈЛОВИЋ, КЊИЖЕВНИК	(1883–1968), 1902–1968	78
Ф. 26	ТОРОНТАЛСКА БАНКА ЗА ПРЕДУЈАМ И ШТЕДЊУ (TORONTÁLMEGYEI TAKARÉK ÉS HITELBANK) – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1867–1926), 1868–1926	66
Ф. 98	ТРГОВИНСКО-ИНДУСТРИЈСКА КОМОРА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1946), 1920–1946	172

Ф. 27	ТУРСКО БЕЧЕЈСКА ШТЕДИОНИЦА (TÖRÖKBECSEI TAKARÉKRÉNZTÁR) – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ)	(1869–1947), 1869–1948	67
Ф. 36	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА ГРАД И СРЕЗ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(1876–1950), 1876–1951	80
Ф. 37	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ	(1894–1950), 1894–1950	84
Ф. 119	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКУ ЦРЊУ И ОКОЛНА МЕСТА – СРПСКА ЦРЊА	(1928–1950), 1928–1950	207
Ф. 188	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СЕЧАЊ	(1945–1947), 1945–1946	312
Ф. 191	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДЕСПОТОВАЦ	(1945–1947), 1944–1947	315
Ф. 192	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДВОР	(1945–1947), 1945–1946	315
Ф. 193	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДУШАНОВАЦ	(1945–1947), 1945–1947	316
Ф. 195.	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЧЕСТЕРЕГ	(1945–1947), 1945–1946	318
Ф. 198	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1947), 1945–1947	320
Ф. 199	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КЛЕК	(1945–1947), 1945–1946	320
Ф. 200	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КОНАК	(1945–1947), 1945–1946	321
Ф. 201	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КРАЈИШНИК	(1945–1947), 1944–1946	322
Ф. 202	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛАЗАРЕВО	(1945–1947), 1945–1947	323
Ф. 203	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛУКИЋЕВО	(1945–1947), 1945–1947	323
Ф. 204	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1945–1947), 1945–1947	324

Ф. 205	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1947), 1945–1946	325
Ф. 206	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – НОВИ БЕЧЕЈ	(1945–1947), 1945–1946	326
Ф. 207	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – НЕУЗИНА	(1945–1947), 1945–1946	326
Ф. 208	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – МЕЂА	(1945–1947), 1945–1946	327
Ф. 209	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – МОЛИН	(1945–1947), 1945–1948	328
Ф. 187	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЖИТИШТЕ	(1945–1947), 1945–1946	312
Ф. 189	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КАТАРИНА (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)	(1945–1947), 1945–1947	313
Ф. 190	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ПЕРЛЕЗ	(1945–1947), 1945–1946	314
Ф. 194	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БОКА	(1945–1947), 1945–1946	317
Ф. 196	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЕЛЕМИР	(1945–1947), 1945–1946	318
Ф. 197	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ХЕТИН	(1945–1947), 1945–1947	319
Ф. 65	ФАБРИКА ШЕЋЕРА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1910–1947), 1912–1947	121
Ф. 30	ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ОСНОВНА НАРОДНА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI KÖZPONTI ÁLLAMI NÉPISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1878–1912	72
Ф. 109	ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ (KÖZGAZDASÁGI IPARISKOLA) – НОВИ БЕЧЕЈ	(?–1958), 1923–1958	194
Ф. 110	ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ – НОВО МИЛОШЕВО	(?–?), 1923–1958	195

ГЕОГРАФСКИ РЕГИСТАР

БРОЈ	НАЗИВ ФОНДА	РАСПОН ГОДИНА	СТР.
АРАДАЦ			
Ф. 22	ОПШТИНА СРПСКИ АРАДАЦ, ДОЊИ АРАДАЦ (GEMEINDE SZERB ARADATZ, ALSÓARADI KÖZSÉG) – ALSÓARADI I FELSŐARADI (АРАДАЦ)	(?–1918), 1855–1861	61
Ф. 75	ОПШТИНА СЛОВАЧКИ АРАДАЦ – АРАДАЦ	(1919–1941), 1920–1940	136
Ф. 86	ОПШТИНА АНДРЕЈЕВАЦ (GEMEINDEAMT ANDREJEWATZ) – ANDREJEWATZ (АРАДАЦ)	(1941–1944), 1878–1943	148
Ф. 156	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ АРАДАЦ – АРАДАЦ	(1944–1955), 1946–1955	262
БЕЛО БЛАТО			
Ф. 40	ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО (NAGY-ERZSÉBETLAK KÖZSÉG) – NAGY-ERZÉBETLAK (БЕЛО БЛАТО)	(?–1918), 1888–1919	91
Ф. 163	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО	(1944–1957), 1941–1957	273
Ф. 84	ОПШТИНА БЕЛО БЛАТО – БЕЛО БЛАТО	(1919–1941), 1919–1940	146
БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО			
Ф. 7	ЗБИРКА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА У СВЕТОМ ХУБЕРТУ, ШАРЛЕВИЛУ И СОЛТУРУ – СВЕТИ ХУБЕРТ, ШАРЛЕВИЛ И СОЛТУР (БАНАТСКО ВЕЛИКО СЕЛО)	(1931–1944), 1797–1997	41
БАНАТСКИ ДВОР			
Ф. 85	ОПШТИНА БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР	(1919–1941), 1939–1941	147
Ф. 169	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКИ ДВОР – БАНАТСКИ ДВОР	(1944–1955), 1939–1955	281
Ф. 192	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДВОР	(1945–1947), 1945–1946	315

БАНАТСКИ ДЕСПОТОВАЦ

Ф. 191	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДЕСПОТОВАЦ	(1945–1947), 1944–1947	315
--------	---	---------------------------	-----

БАНАТСКИ ДУШАНОВАЦ

Ф. 193	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БАНАТСКИ ДУШАНОВАЦ	(1945–1947), 1945–1947	316
--------	--	---------------------------	-----

БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО

Ф. 134	ОПШТИНСКА УПРАВА БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО (GEMEINDEVERWALTUNG BANATSKO KARAĐORĐEVO) – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО)	(1941–1944), 1929–1945	232
Ф. 159	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО – БАНАТСКО КАРАЂОРЂЕВО	(1944–1959) 1929–1959	266

БЕОГРАД

Ф. 60	САНАТОРИЈУМ ДР ЂУРЕ СТАНКОВИЋА – БЕОГРАД	(1940–?), 1940–1947	115
-------	---	------------------------	-----

БОКА

Ф. 35	ОПШТИНА СРПСКА БОКА (SZERB BÓKA KÖZSÉG) – BÓKA (БОКА)	(?–1918), 1884–1918	79
Ф. 82	ОПШТИНА БОКА – БОКА	(1919–1941), 1924–1936	144
Ф. 194	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – БОКА	(1945–1947), 1945–1946	317

БОЧАР

Ф. 83	ОПШТИНА БОЧАР – БОЧАР	(1919–1941), 1919–1934	145
Ф. 142	МЕСНИ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР БОЧАР – БОЧАР	(1945–1946), 1945	240

ВРШАЦ

Ф. 105	КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – ВРШАЦ	(1920–1935), 1922–1935	186
--------	--	---------------------------	-----

ЕЛЕМИР

Ф. 196	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЕЛЕМИР	(1945–1947), 1945–1946	318
--------	---	---------------------------	-----

ЕЧКА

Ф. 41	ОПШТИНА РУМУНСКА ЕЧКА, ОПШТИНА ЕЧКА (ROMÁN ÉCSKA KÖZSÉG, ECSEHIDA KÖZSÉG) – ÓÉCSKA I ÉCSKA (ЕЧКА)	(?–1918), 1889–1897	92
Ф. 149	ВОЈНА СТАНИЦА – ЕЧКА	(1944–1945), 1945	250
Ф. 157	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЕЧКА – ЕЧКА	(1944–1960), 1944–1960	263
Ф. 210	ПОЉОПРИВРЕДНО ДОБРО „ЛИВАДЕ“ – ЕЧКА	(1945–1960), 1946–1960	328

ЖИТИШТЕ

Ф. 87	ОПШТИНА БЕГЕЈ СВЕТИ ЂУРАЂ – БЕГЕЈ СВЕТИ ЂУРАЂ (ЖИТИШТЕ),	(1919–1941), 1926–1941	150
Ф. 114	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА – ST. GEORGEN (ЖИТИШТЕ)	(1926–1943), 1925–1942	201
Ф. 152	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ – ЖИТИШТЕ	(1944–1963), 1945–1962	257
Ф. 187	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЖИТИШТЕ	(1945–1947), 1945–1946	312

ЗРЕЊАНИН

Ф. 3	ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК, ГРАД СА УРЕЂЕНИМ СЕНАТОМ (NAGY BECSKEREK RENDEZETT TANÁCSÚ VÁROS) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН),	(1769–1918), 1769–1920	33
Ф. 8	ВЛАСТЕЛИНСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (NAGYBECSKEREKI ÚRI SZÉK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(?–1848), 1808–1848	42
Ф. 11	ОБЈЕДИЊЕНИ ФОНД ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКИХ ЦЕХОВА	1817–1874	45
Ф. 13	ВИША МЕШОВИТА ГИМНАЗИЈА –ЗРЕЊАНИН	(1846–1954), 1846–1954	48

Ф. 16	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (JÁRÁSBÍRÓSÁG NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1851–1918), 1851–1917	53
Ф. 18	КРАЉЕВСКИ СУДБЕНИ СТО ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK, (ЗРЕЊАНИН)	(1861–1918), 1861–1918	56
Ф. 21	СИРОЧАДСКИ СТО БАНАТСКИ – ЗРЕЊАНИН	(1854–1948), 1854–1948	60
Ф. 22	ОПШТИНА СРПСКИ АРАДАЦ, ДОЊИ АРАДАЦ (GEMEINDE SZERB ARADATZ, ALSÓARADI KÖZSÉG) – ALSÓARADI I FELSŐARADI (АРАДАЦ)	(?–1918), 1855–1861	61
Ф. 23	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ШТЕДИОНИЦА – ЗРЕЊАНИН	(1889–1947), 1889–1947	62
Ф. 24	ПОГРЕБНО УДРУЖЕЊЕ – ЗРЕЊАНИН	(1867–?), 1874–1949	64
Ф. 25	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКО ПАРОБРОДАРСКО ДРУШТВО (NAGYBECSKEREKI GŐZHAJÓ TÁRSASÁG) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1868–?), 1868–1869	65
Ф. 26	ТОРОНТАЛСКА БАНКА ЗА ПРЕДУЈАМ И ШТЕДЊУ (TORONTÁLMEGYEI TAKARÉK ÉS HITELBANK) – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1867–1926), 1868–1926	66
Ф. 28	ДОБРОВОЉНО ВАТРОГАСНО ДРУШТВО – ЗРЕЊАНИН	(1872–), 1872–1960	68
Ф. 29	ЈАВНОБЕЛЕЖНИЧКА КАНЦЕЛАРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ ДР МИЛИВОЈ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1922–1934	71
Ф. 30	ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ОСНОВНА НАРОДНА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI KÖZPONTI ÁLLAMI NÉPISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1878–1912	72
Ф. 32	РИМОКАТОЛИЧКА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI RÓMAI– KATOLIKUS POLGÁRI LEÁNY ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1880–1921), 1880–1921	75

Ф. 33	СТРУЧНА ШКОЛА ЗА УЧЕНИКЕ У ИНДУСТРИЈИ И ЗАНАТСТВУ – ЗРЕЊАНИН	(1880–1949), 1881–1949	76
Ф. 36	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА ГРАД И СРЕЗ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(1876–1950), 1876–1951	80
Ф. 42	ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1902–1947), 1903–1942	93
Ф. 47	ДРЖАВНА МАЂАРСКА МУШКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА (MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1891–1920), 1891–1920	99
Ф. 52	„ЕЛЕКТРОВОДОВИНА” ПОГОН ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(?–), 1946–1959	105
Ф. 53	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ГРАДНУЛИЧКО – ЧОНТИКАРСКЕ ОПШТИНЕ – ЗРЕЊАНИН	(1875–1948), 1897–1926	106
Ф. 56	ФАБРИКА И РАФИНЕРИЈА ШПИРИТУСА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1899–1945), 1940–1948	110
Ф. 57	ЖЕНСКА ЗАНАТСКА ШКОЛА (NAGYBECSKEREKI LEÁNYIPAROSI SKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1909–1915), 1911–1915	111
Ф. 58	ОСНОВНА ШКОЛА ИЗ „ЕТВЕШЕВЕ УЛИЦЕ” (EÖTVÖSUTCAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA NAGYBECSKEREK) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1902–1912), 1902–1912	112
Ф. 61	СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1917–1946), 1917–1950	116
Ф. 63	СРПСКА ПОЉОПРИВРЕДНА ЗАДРУГА ПОСЕДНИКА НА ТРИ МЕСТА – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1875–1943), 1905–1925	119
Ф. 64	ЖЕНСКИ ВАСПИТНИ ЗАВОД „МЕСИНГЕР” („MESSINGER” FÉLE LEÁNY INTÉZET) – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1903–1926), 1906–1921	120
Ф. 65	ФАБРИКА ШЕЋЕРА Д.Д. – ЗРЕЊАНИН	(1910–1947), 1912–1947	121
Ф. 66	РАДНИЧКО-НАМЕШТЕНИЧКА НАБАВЉАЧКО- ПОТРОШАЧКА ЗАДРУГА С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН	(1911–1950), 1920–1950	123

Ф. 67	ПИВАРА ЛАЗАРА ДУНЂЕРСКОГ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(?–1946), 1911–1944	125
Ф. 69	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 2 (NAGYBECSKEREKI II SZÁMU ÁLLAMI ELEMISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1912–1921), 1912–1918	127
Ф. 70	ВЕЛИКОБЕЧКЕРЕЧКА ОСНОВНА ШКОЛА БР. 3 (NAGYBECSKEREKI III SZÁMU ÁLLAMI ELEMISKOLA) – NAGYBECSKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1912–1921), 1912–1918	129
Ф. 89	ДРУШТВО ЛЕКАРА ИЗ ВОЈВОДИНЕ – ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1919–?), 1919–1930	151
Ф. 90	ТВОРНИЦА ЧАРАПА Д.Д. – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1945), 1919–1947	153
Ф. 91	ДРЖАВНО ТУЖИОШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	154
Ф. 92	СРЕСКИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1920–1941	156
Ф. 93	ОКРУЖНИ СУД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	158
Ф. 94	ТВОРНИЦА ТУЉАКА, ШЕШИРА И БЕРЕТА „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН	(1946–), 1946–1964	164
Ф. 95	БАНАТСКА ФИНАНСИЈСКА ДИРЕКЦИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1945), 1941–1945	165
Ф. 96	ДРЖАВНА МЕШОВИТА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1945), 1919–1946	165
Ф. 97	ГРАДСКО ПОГЛАВАРСТВО ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1919–1941), 1919–1941	168
Ф. 98	ТРГОВИНСКО-ИНДУСТРИЈСКА КОМОРА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1946), 1920–1946	172
Ф. 99	КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–?), 1920–1944	176
Ф. 102	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВИТЕШКИ КРАЉ АЛЕКСАНДАР I, УЈЕДИНИТЕЉ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	182

Ф. 103	ДРЖАВНА ЖЕНСКА ГРАЂАНСКА ШКОЛА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–1941), 1921–1941	183
Ф. 104	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ВУК КАРАЏИЋ“ – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	185
Ф. 106	ДРУЖЕЊЕ ИНДУСТРИЈАЛАЦА У НОВОМ САДУ, ПОВЕРЕНИШТВО ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1932–1946), 1933–1946	188
Ф. 107	ОКРУЖНИ УРЕД ЗА ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1922–1945), 1922–1943	190
Ф. 108	НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ – ЗРЕЊАНИН	(1923–1941, 1947–1962), 1923–1937, 1947–1962	192
Ф. 112	ПОРЕСКА УПРАВА ПЕТРОВГРАД – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1920–1945), 1920–1945	198
Ф. 113	ОБЛАСНИ ОДБОР ЈАДРАНСКЕ СТРАЖЕ – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1924–1941), 1925–1941	200
Ф. 115	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ФАБРИКА ШЕЋЕРА“ – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(?–?), 1926–1941	202
Ф. 117	ПРВА ХРВАТСКА ШТЕДИОНИЦА, ПОДРУЖНИЦА ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1926–1946), 1927–1941	205
Ф. 120	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД, КОМИСИЈА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ДУГОВА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1946) 1930–1946	209
Ф. 121	КРЕДИТНА ЗАДРУГА ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА С.О.Ј. – ЗРЕЊАНИН	(1930–1952), 1929–1950	211
Ф. 122	СОКОЛСКА ЖУПА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1920–?), 1939–1941	213
Ф. 124	ОКРУЖНИ ОДБОР ЗАНАТСКИХ УДРУЖЕЊА – ЗРЕЊАНИН	(1933–1947), 1933–1949	215
Ф. 125	СРЕСКИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–1941), 1935–1941	216

Ф. 126	МЕСНИ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ 20-ГОДИШЊИ- ЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА И УЈЕДИЊЕЊА – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1918), 1938	218
Ф. 127	ЗАНАТСКА НАБАВНО-ПРОДАЈНА ЗАДРУГА – ЗРЕЊАНИН	(1939–1960), 1939–1961	219
Ф. 128	ПРЕФЕКТУРА ПОЛИЦИЈЕ ЗА БАНАТ (POLIZEIPRÄFEKTUR DES BANATES) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1942–1944), 1941–1944	221
Ф. 130	СРПСКО ДРУШТВО ЦРВЕНОГ КРСТА, ОКРУЖНИ ОДБОР БАНАТСКИ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1945), 1941–1944	224
Ф. 131	НЕМАЧКА НАРОДНОСНА ГРУПА У БАНАТУ И СРБИЈИ (DEUTSCHE VOLKSGRUPPE IM BANAT UND SERBIEN) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1944), 1941–1944	226
Ф. 132	ОСНОВНА ШКОЛА СА МАЂАРСКИМ НАСТАВНИМ ЈЕЗИКОМ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1941–?), 1941–1946	228
Ф. 133	ГРАДОНАЧЕЛНИЧКО ЗВАЊЕ БЕЧКЕРЕК (BÜRGERMEISTERAMT BETSCHKEREK) – BETSCHKEREK (ЗРЕЊАНИН)	(1941–1944), 1936–1944	230
Ф. 141	КРЕДИТНА ЗАДРУГА СЛУЖБЕНИКА СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА – ЗРЕЊАНИН	(1924–1952), 1924–1952	238
Ф. 143	ОКРУЖНИ НАРОДНИ ОДБОР БЕЧКЕРЕК – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1946), 1944–1946	241
Ф. 144	ОКРУЖНИ ОДБОР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА – ЗРЕЊАНИН	(1945–1947), 1944–1947	243
Ф. 145	ВОЈНА ОБЛАСТ ЗА БАНАТ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1945), 1944–1945	244
Ф. 160	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЗРЕЊАНИН – ЗРЕЊАНИН	(1944–1963), 1936–1963	267
Ф. 172	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	284
Ф. 173	ГРАДСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	286

Ф. 174	РЕОНСКА УПРАВА НАРОДНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ДОБАРА – ЗРЕЊАНИН	(1945–1947), 1945–1947	287
Ф. 177	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945	292
Ф. 178	ГРАДСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ – ЗРЕЊАНИН	(1944–1955), 1946–1958	293
Ф. 180	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ „БЕГЕЈ” – ЗРЕЊАНИН	(1946–1955), 1946–1955	296
Ф. 181	ОКРУЖНИ КОМИТЕТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ СРБИЈЕ АГИТПРОП КОМИСИЈА – БЕЧКЕРЕК (ЗРЕЊАНИН)	(1944–1946), 1945–1946	298
Ф. 182	СРЕСКО СИНДИКАЛНО ВЕЋЕ – ЗРЕЊАНИН	(1945–1965), 1945–1965	300
Ф. 185	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР ПЕТРОВГРАД – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1945–1946), 1945–1946	306
Ф. 101	ДРЖАВНА НАРОДНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ” – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН)	(1921–?), 1921–1941	180

ЈАРКОВАЦ

Ф. 5	ПАРОХИЈСКО ЗВАЊЕ – ЈАРКОВАЦ	(1752–1955), 1752–1955	40
Ф. 123	СОКОЛСКО ДРУШТВО – ЈАРКОВАЦ	(?–?), 1931–1937	214

ЈАША ТОМИЋ

Ф. 20	КРАЉЕВСКИ СРЕСКИ СУД МОДОШ (MÓDOSI KIRÁLYI JÁRÁSBÍRÓSÁG) MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ)	(1851–1918), 1854–1918	58
Ф. 37	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ,	(1894–1950), 1894–1950	84
Ф. 50	МОДОШКА ГРАЂАНСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. (MÓDOSI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ	(1876–1936), 1894–1936	103
Ф. 51	ГРАЂАНСКА ЧИТАОНИЦА (MÓDOSI POLGÁRI OLVASÓEGYLET) – MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)	(1876–1944), 1898–1941	104

Ф. 54	ОПШТИНА МОДОШ (MÓDOS KÖZSÉG) – MÓDOS (ЈАША ТОМИЋ)	(?–1918), 1899–1916	108
Ф. 68	ТЕМИШВАРСКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА Д.Д. (TEMESVÁRI SZERB TAKARÉKPÉNZTÁR, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG) – ЈАША ТОМИЋ	(1911–1935), 1911–1924	126
Ф. 77	СРЕСКО НАЧЕЛСТВО ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ	(1924–1941), 1928–1941	139
Ф. 81	ОПШТИНА ЈАША ТОМИЋ – ЈАША ТОМИЋ	(1924–1941), 1924–1941	143
Ф. 137	ОПШТИНА МОДОШ (GEMEINDEAMT MODOSCH) – MODOSCH (ЈАША ТОМИЋ)	(1941–1944), 1941–1944	235
Ф. 175	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1946), 1946	289
Ф. 179	СРЕСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА СРБИЈЕ – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1955), 1945–1955	295
Ф. 186	СРЕСКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1955), 1945–1955	308
Ф. 198	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЈАША ТОМИЋ	(1945–1947), 1945–1947	320

КЛЕК

Ф. 199	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КЛЕК	(1945–1947), 1945–1946	320
--------	--	---------------------------	-----

КОНАК

Ф. 80	ОПШТИНА КОНАК – КОНАК	(1919–1941), 1921–1940	143
Ф. 100	КОНАЧКА НАРОДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА – КОНАК	(1921–?), 1921–1928	179
Ф. 138	ОПШТИНА КОНАК (GEMEINDEAMT КОНАК) – КОНАК (КОНАК)	(1941–1944), 1941–1944	236
Ф. 200	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КОНАК	(1945–1947), 1945–1946	321

КРАЈИШНИК

Ф. 116	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРЕЗ АЛИБУНАРСКИ – ШУПЉАЈА (КРАЈИШНИК)	(1925–1950), 1925–1946	203
Ф. 201	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КРАЈИШНИК	(1945–1947), 1944–1946	322

ЛАЗАРЕВО

Ф. 202	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛАЗАРЕВО	(1945–1947), 1945–1947	323
--------	--	---------------------------	-----

ЛУКИНО СЕЛО

Ф. 155	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЛУКИНО СЕЛО – ЛУКИНО СЕЛО	(1944–1955), 1945–1955	261
--------	--	---------------------------	-----

ЛУКИЋЕВО

Ф. 203	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЛУКИЋЕВО	(1945–1947), 1945–1947	323
--------	--	---------------------------	-----

МЕЂА

Ф. 154	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ МЕЂА – МЕЂА	(1944–1955), 1941–1955	260
Ф. 208	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – МЕЂА	(1945–1947), 1945–1946	327
Ф. 209	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – МОЛИН	(1945–1947), 1945–1948	328

МУЖЉА

Ф. 48	ОСНОВНА ШКОЛА “ГОРЊА МУЖЉА” (FELSŐ-MUZSLYAI ÁLLAMI ELEMI ISKOLA) – ГОРЊА МУЖЉА (МУЖЉА)	(1894–), 1893–1924	100
-------	--	-----------------------	-----

НОВИ БЕЧЕЈ

Ф. 27	ТУРСКО БЕЧЕЈСКА ШТЕДИОНИЦА (TÖRÖKBECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR) – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ)	(1869–1947), 1869–1948	67
Ф. 62	ВРАЊЕВАЧКА СРПСКА ШТЕДИОНИЦА – ВОЛОШИНОВО (НОВИ БЕЧЕЈ)	(1905–1947), 1902–1947	117

Ф. 76	СРЕСКО НАЧЕЛСТВО НОВИ БЕЧЕЈ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1919–1941), 1920–1939	137
Ф. 109	ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ (KŐZGAZDASÁGI IPARISKOLA) – НОВИ БЕЧЕЈ	(?–1958), 1923–1958	194
Ф. 129	ПОЛИЦИЈСКИ КОМЕСАРИЈАТ (POLIZEIKOMMISSARIAT IN NEU BETSCHE UND ARATSCH) – NEU BETSCHE I ARATSCH (НОВИ БЕЧЕЈ)	(1941–1942), 1941–1942	223
Ф. 148	КОМАНДА МЕСТА – НОВИ БЕЧЕЈ	(1944–1945), 1945	249
Ф. 171	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1945–1946), 1945	283
Ф. 184	НАРОДНИ ОДБОР СРЕЗА ПОТИСКОГ – НОВИ БЕЧЕЈ	(1944–1955), 1945–1955	304
Ф. 206	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – НОВИ БЕЧЕЈ	(1945–1947), 1945–1946	326

НЕУЗИНА

Ф. 207	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – НЕУЗИНА	(1945–1947), 1945–1946	326
--------	---	---------------------------	-----

НОВИ ИТЕБЕЈ

Ф. 72	ОПШТИНА НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1919–1941), 1911–1941	132
Ф. 136	ОПШТИНСКА УПРАВА НОВИ ИТЕБЕЈ (GEMEINDEVERWALTUNG NEU ITEBE) – NEU ITEBE (НОВИ ИТЕБЕЈ)	(1941–1944), 1941–1943	234
Ф. 151	ВОЈНА СТАНИЦА – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1944–1945), 1944–1945	253
Ф. 165	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВИ ИТЕБЕЈ – НОВИ ИТЕБЕЈ	(1944–1955), 1940–1955	275

НОВО МИЛОШЕВО

Ф. 110	ШКОЛА УЧЕНИКА У ПРИВРЕДИ – НОВО МИЛОШЕВО	(?–?), 1923–1958	195
--------	---	---------------------	-----

НОВА ЦРЊА

Ф. 74	ЖАНДАРМЕРИЈСКА СТАНИЦА – НОВА ЦРЊА	(1919–1941), 1919–1941	134
Ф. 79	ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) – НОВА ЦРЊА	(1919–1941), 1919–1941	141
Ф. 88	ОПШТИНА МАЂАРСКА ЦРЊА (MAGYARCSERNYE KÖZSÉG) – MAGYARCSERNYE (НОВА ЦРЊА)	(?–1918), 1918	151
Ф. 135	ОПШТИНА НОВА ЦРЊА (GEMEINDE NEU ZERNE) – NEU ZERNE (НОВА ЦРЊА)	(1941–1944), 1941–1944	232
Ф. 153	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ НОВА ЦРЊА – НОВА ЦРЊА	(1944–1963), 1938–1960	259

ПЕРЛЕЗ

Ф. 118	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА ПЕРЛЕЗ И КНИЋАНИН – ПЕРЛЕЗ	(?–1950), 1927–1946	206
Ф. 147	КОМАНДА МЕСТА – ПЕРЛЕЗ	(1944–1945), 1944–1945	248
Ф. 166	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ПЕРЛЕЗ – ПЕРЛЕЗ	(1944–1963), 1944–1963	277
Ф. 190	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ПЕРЛЕЗ	(1945–1947), 1945–1946	314

РАВНИ ТОПОЛОВАЦ

Ф. 6	РИМОКАТОЛИЧКИ ЖУПНИ УРЕД КАТАРИНА – KATALINFALVA (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)	(1795–1914), 1795–1914	40
Ф. 167	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ РАВНИ ТОПОЛОВАЦ – РАВНИ ТОПОЛОВАЦ	(1944–1955), 1946–1955	279
Ф. 189	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – КАТАРИНА (РАВНИ ТОПОЛОВАЦ)	(1945–1947), 1945–1947	313

СЕЧАЊ

Ф. 55	ПРВА СЕЧАЊСКА ШТЕДИОНИЦА КАО Д.Д. (ELSŐ TORONTÁL – SZÉCSÁNYI TAKARÉKPÉNZTÁR MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, ERSTEN SETSCHENER SPARKASSE ALS AG) – СЕЧАЊ	(1889–1935), 1889–1935	109
-------	--	---------------------------	-----

Ф. 188	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СЕЧАЊ	(1945–1947), 1945–1946	312
--------	---	---------------------------	-----

СРПСКИ ИТЕБЕЈ

Ф. 73	ОПШТИНА СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1919–1941), 1915–1940	133
Ф. 111	ПОВЕРЕНИШТВО УДРУЖЕЊА ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКИ ИТЕБЕЈ, НОВИ ИТЕБЕЈ И БЕГЕЈЦИ, – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(?–1950), 1925–1950	196
Ф. 164	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СРПСКИ ИТЕБЕЈ – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1944–1959), 1944–1959	274
Ф. 139	ОПШТИНСКА УПРАВА СРПСКИ ИТЕБЕЈ (GEMEINDEVERWALTUNG SERB ITEBE) – SERB ITEBE (СРПСКИ ИТЕБЕЈ)	(1941–1944), 1941–1943	237
Ф. 150	ВОЈНА СТАНИЦА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1944–1945), 1944–1945	252
Ф. 204	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКИ ИТЕБЕЈ	(1945–1947), 1945–1947	324

СРПСКА ЦРЊА

Ф. 44	ОПШТИНА ЦРЊА И НЕМАЧКА ЦРЊА (CZERNYA ÉS NÉMET CZERNYA KÖZSÉG) – CZERNYE I NÉMETCZERNYE (СРПСКА ЦРЊА)	(?–1918), 1890–1914	95
Ф. 78	ОПШТИНА СРПСКА ЦРЊА – СРПСКА ЦРЊА И ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА)	(1919–1941), 1927–1941	141
Ф. 119	УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА ЗА СРПСКУ ЦРЊУ И ОКОЛНА МЕСТА – СРПСКА ЦРЊА	(1928–1950), 1928–1950	207
Ф. 146	КОМАНДА МЕСТА – ЦРЊА (СРПСКА ЦРЊА)	1944–1945), 1944	246
Ф. 176	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА КОНФИСКАЦИЈУ – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1946), 1945–1946	290
Ф. 170	СРЕСКА КОМИСИЈА ЗА РАТНУ ШТЕТУ – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1946), 1945	282
Ф. 183	СРЕСКИ НАРОДНИ ОДБОР – СРПСКА ЦРЊА	(1944–1946), 1945–1946	302

Ф. 205	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – СРПСКА ЦРЊА	(1945–1947), 1945–1946	325
--------	---	---------------------------	-----

СТАЈИЋЕВО

Ф. 71	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО	(?–1941), 1935–1941	131
Ф. 140	ОПШТИНА СТАЈИЋЕВО (GEMEINDE STAJITSCHENO) – STAJITSCHENO (СТАЈИЋЕВО)	(1941–1944), 1940–1943	237
Ф. 162	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ СТАЈИЋЕВО – СТАЈИЋЕВО	(1944–1955), 1944–1955	272

ТОРДА

Ф. 161	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОРДА – ТОРДА	(1944–1959), 1944–1956	271
--------	-------------------------------------	---------------------------	-----

ТОБА

Ф. 168	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ТОБА – ТОБА	(1944–1955), 1950–1955	280
--------	-----------------------------------	---------------------------	-----

ХЕТИН

Ф. 197	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ХЕТИН	(1945–1947), 1945–1947	319
--------	---	---------------------------	-----

ЧЕСТЕРЕГ

Ф. 158	НАРОДНИ ОДБОР ОПШТИНЕ ЧЕСТЕРЕГ – ЧЕСТЕРЕГ	(1944–1957), 1945–1956	264
Ф. 195.	УПРАВА НАРОДНОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДОБРА – ЧЕСТЕРЕГ	(1945–1947), 1945–1946	318

УПОРЕДНЕ ТАБЛИЦЕ

Број фонда	Стари назив	Нови назив
Ф. 91.	ДРЖАВНО ТУЖИОШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1919–1941), 1919–1941	ДРЖАВНО ТУЖИЛАШТВО – ПЕТРОВГРАД (ЗРЕЊАНИН) (1919–1941), 1919–1941

ВОДИЧ КРОЗ АРХИВСКЕ ФОНДОВЕ
ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ЗРЕЊАНИН

XIV/1

Издавач
Историјски архив Зрењанин

За издавача
Нада Борош

Лектор
Весна Башић

Слог
Иван Шефер

Штампа
Алфаграф, Петроварадин

Тираж
300

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

930.25 (497.113 Зрењанин) (036)

ВОДИЧ кроз архивске фондове Историјског архива Зрењанин /
приредиле Верица Николић, Тања Милошевић. –
Зрењанин: Историјски архив Зрењанин, 2007
(Петроварадин: Алфаграф). – 394 стр.; 24 см. –
(Водич кроз архивску грађу Србије. Водич кроз архивске
фондове за архиве у Војводини; XIV/1)

Тираж 300. – Предговор: стр. 7–27. – Регистри.

ISBN 978-86-903659-9-9

а) Архиви – Зрењанин – Водичи

COBISS.SR-ID 224686599